

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN HUKUKİ
SORUMLULUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
HANİFİ ÇELİK

GAZİANTEP - 2017

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN HUKUKİ
SORUMLULUĞU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
HANİFİ ÇELİK**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ŞABAN KAYIHAN**

GAZİANTEP - 2017

KABUL VE ONAY

Hanifi ÇELİK tarafından hazırlanan, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Hukuki Sorumluluğu” başlıklı bu çalışma ... /... /2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

.....

(Başkan)

.....

(Üye)

.....

(Üye)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Hukuki Sorumluluğu**” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. /.... /2017

.....

Hanifi ÇELİK

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılmasını mümkün kılanlara teşekkür ederim.

Gaziantep, 2017

Hanifi ÇELİK

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 124 ila 644. maddelerini içeren ikinci kitabı ticaret şirketlerini düzenlemektedir. TTK' nın ticaret şirketleri sınıflamasına; anonim şirket, kolektif şirket, komandit şirket, limited şirket ve kooperatif şirketler girmektedir. TTK' da hükümsüz kalan hallerde, TTK' nın 126. maddesi gereği; TMK' nın tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ve TBK hükümleri niteliğine uygun olduğu ölçüde uygulanmaktadır. Tezin amacı, “anonim şirketlerde yönetim kurulunun hukuki sorumluluğu” konusudur ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kısaca anonim şirketin tanımının yanı sıra kişi (ortak), sözleşme, sermaye ve ortak amaç çerçevesinde unsurlarına değinilmiştir. İkinci bölümde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hak ve yükümlülükleri yer almaktadır. Üçüncü bölüm ise; amaç, kapsam ve sonuçlarıyla, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu içermektedir. Tezin oluşumunda mümkün olan en güncel yazından faydalanılmıştır. Yazım sade bir sistematik üzerinden hareketle hazırlanmıştır. Böylelikle bu konuda yer alan yazına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, yönetim kurulu, hukuki sorumluluk.

ABSTRACT

The second book regulates trade companies including articles 124 to 644 of the Turkish Commercial Code numbered 6102. Classification of trading companies in the Turkish Commercial Code; joint stock companies, collective companies, limited companies, commandite companies and cooperative companies. In cases where the Turkish Commercial Code isn't valid, article 126 of the Turkish Commercial Code; it is applied to the extent that it complies with the general provisions of the Turkish Civil Code regarding legal entities and the provisions of the Turkish Code of Obligations. This thesis consists of three parts. In the first part, the definition and elements of the joint stock company are briefly mentioned. In the second part, the rights and obligations of members of the joint stock company are included. The third section contains the legal responsibilities of members of the board of directors. The purpose of this thesis, 'the legal responsibility of the board of directors in joint stock companies' is the issue and discussed; a study has been carried out within the framework of the purpose, scope and consequences of legal responsibility. The most up to date writing was used in the formation of the thesis. Spelling is prepared with a simple systematic approach. Thus, it is aimed to contribute to the summer of this issue.

Keywords: Joint stock company, board of management, legal liability.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	İ
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİN TANIMI VE UNSURLARI	1
Giriş.....	1
1.1. Anonim Şirket Tanımı.....	1
1.1.1. Anonim Şirketin Unsurları	2
1.1.1.1. Belirli ve Paylara Bölünmüş Esas Sermaye.....	2
1.1.1.2. Anonim Şirketin Borçlarından Dolayı Malvarlığı Ölçüsünde Sorumluluğunun Bulunması	3
1.1.1.3. Ortakların Sorumluluğunun Şirkete Karşı Olması ve Taahhüt Ettikleri Sermaye Paylarıyla Sınırlı Olması.....	4
1.1.1.4. Ticaret Unvanı Kullanılması.....	4
1.1.1.5. Kanunen Yasak Olmayan Her Türlü İktisadi Amaç ve Konular İçin Kurulma	6
1.1.1.6. Bir Anonim Şirketin Kurulması İçin En Az Bir Pay Sahibi Olması.....	6
1.1.1.7. Tüzel Kişilik ve Ehliyet	7
1.1.1.8. Asgari Sermaye	8
1.2. Anonim Şirketlerin Ekonomik Fonksiyonları	9
1.3. Anonim Şirketlere İlişkin İlkeler.....	10
1.3.1. Çoğunluk İlkesi	10
1.3.2. Malvarlığının Ve Sermayenin Korunması İlkesi.....	12

1.3.3. Sınırlı Sorumluluk İlkesi	13
1.3.4. Emredici Hükümler İlkesi	13
1.3.5. Kamuyu Aydınlatma Ve Şeffaflık İlkesi	15
1.3.6. İlkeler Bütünlüğü Ve Kurumsal Yönetim	17
1.3.7.Eşit İşlem İlkesi	19
1.3.8. Pay Sahiplerinin Şirkete Borçlanma Yasağı.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN FONKSİYONLARI, HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	24
2.1. Anonim Şirketin Organları.....	24
2.2. Yönetim Kurulu.....	25
2.2.1. Yönetim Kurulu Üye Sayısı	26
2.2.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi.....	27
2.2.2.1. Yetkili Organ	27
2.2.2.2. Seçilme Süresi.....	29
2.2.2.3. Üyeliğe Seçilme Ehliyeti ve Engelleri	30
2.2.2.4. Yönetim Kurulu Üyesinin Sicile Tescil ve İlanı	32
2.2.2.5. Yönetim Kurulu Üyeliği Sıfatının Sona Ermesi	32
2.3. Şirket İle Yönetim Kurulu Üyeleri Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği.....	33
2.4. Yönetim Kurulunun Görev Ve Yetkileri.....	34
2.4.1. Genel Olarak.....	34
2.4.2. Yönetim Kurulunun Devredilemeyecek Görev Ve Yetkileri	34
2.4.3. Yönetim Kuruluna Devredilebilecek Görev Ve Yetkiler	35
2.4.4. Yönetim Kurulunun Yetkilerine İlişkin Bazı Özel Durumlar	37
2.4.4.1. Sermayenin Kaybı ve Borca Batık Olma Durumu.....	37
2.4.4.2. Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi	39

2.5. Anonim Şirketin Yönetimi Ve Temsili	39
2.5.1. Yönetim Yetkisi.....	40
2.5.2. Yönetim Kurulu Toplantıları	40
2.5.2.1. Toplantı Yapılması Yoluyla.....	41
2.5.2.2. Öneriye Yazılı Onay Alma Yoluyla	42
2.5.2.3. Online Yönetim Kurulu Toplantısı	42
2.6. Yönetim Yetkisinde İşbölümü (Başkan, Komite Ve Komisyonlar)	43
2.7. Yönetim Yetkisinin Devri	44
2.8. Temsil Yetkisi	45
2.8.1. Temsile Yetkili Kişiler Ve Yetkinin Kullanılması.....	45
2.8.2. Temsil Yetkisinin Devri	46
2.8.3. Temsil Yetkisinin Kapsamı Ve Sınırlandırılması.....	48
2.8.4. Temsile Yetkili Kişilerin Tescil Ve İlânı	49
2.9. Genel Olarak Yönetime Ve Temsile Yetkili Olanların Görevlerini Yaptıkları Sırada İşledikleri Haksız Fiillerden Şirketin Sorumluluğu	50
2.10. Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı.....	51
2.10.1. Yokluk	52
2.10.2. Butlan (Kesin Hükümsüzlük).....	53
2.10.3. İptal Edilebilirlik	55
2.11. Genel Olarak Hak Ve Yükümlülükler.....	58
2.12. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları	59
2.12.1. Kişisel Nitelikteki Haklar	59
2.12.2. Mali Nitelikteki Haklar.....	62
2.13. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri	63
2.13.1. Sadakat Yükümlülüğü	64
2.13.2. Özen Yükümlülüğü	64

2.13.3. Tedbirli Yönetici Ölçütü (Business Judgment Rule).....	66
2.13.4. Şirketle İşlem Yapmama Ve Şirketten Borç Almama Yükümlülüğü	68
2.13.5. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü	69
2.13.6. Müzakerelere Katılma Yasağı	71
2.14. Sorumluluk Sigortası.....	73
2.14.1. Sorumluluk Sigortası Kavramı	73
2.14.2. Sorumluluk Sigortası Miktarı	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN HUKUKİ SORUMLULUĞU. 74

3.1. Anonim Şirket	74
3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Kişisel Sorumluluğu	75
3.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu.....	75
3.3.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğunun Düzenlenişi.....	76
3.3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğa İlişkin Genel Hükümler	76
3.4. Genel Olarak Sorumluluk.....	77
3.5. Kusur Sorumluluğu	78
3.6. Kusur Niteliği.....	79
3.7. Kusur Ve Kusurda İspat Sorunu.....	79
3.7.1. Görev İfasında Kusur Ve İspat Sorunu	79
3.7.2. Görevin Özensiz Şekilde Devri Sorunu	81
3.7.3. Yetkisiz Görev Devri Sorunu	82
3.8. Kontrol Edilemeyen İşlem Ve Olaydan Sorumsuzluk	83
3.9. Doğrudan Zararlar İçin Sorumluluk.....	85
3.9.1. Doğrudan Zarar	85
3.9.2. Doğrudan Zarar Kavramı	85

3.9.3. Dava Özellikleri.....	86
3.10. Dolayısıyla Zarardan Sorumluluk	86
3.10.1. Dolayısıyla Zarar Kavramı	86
3.10.2. Dava Niteliği Ve Şartları	87
3.11. Tek Kişilik Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyesinin Sorumluluğu	87
3.12. Müteselsil Sorumluluk	90
3.12.1. Teselsülün Anlamı Ve Kapsamı	91
3.12.2. Farklılaştırılmış Teselsül Anlayışı.....	91
3.12.3. Zararın Tamamı İçin Dava Açılması.....	93
3.12.3.1. Zararın Tamamı Kavramı	93
3.12.3.2. Birlikte Dava ve Türk Borçlar Kanunu 51 ve 52. Maddelerinin Uygulanması	94
3.12.4. Yetkili Ve Görevli Mahkeme İle Yargılama Usulü	95
3.13. Her Davalının Bireysel Sorumluluk Tutarının Belirlenmesi.....	97
3.13.1. Dış İlişkideki Kusura Göre Her Davalının Bireysel Teselsül Tavanının Belirlenmesi.....	97
3.13.2. Mahkeme Tarafından Her Davalı İçin Bireysel Sorumluluk Tavanının Belirlenmesi.....	97
3.13.3. Dış İlişkide Müteselsil Davalıların Bireysel Sorumluluk Tutarlarının Hesaplanması.....	98
3.14. Dava Masrafları.....	100
3.15. Farklılaştırılmış Teselsülde Sorumlular Arası Rücu İlişkisi	100
3.16. Dava Ve Talep Hakkına Sahip Olanlar	101
3.16.1. İflas Dışında.....	101
3.16.1.1. Pay Sahipleri	101
3.16.1.2. Katılma İntifa Senetleri ve Oydan Yoksun Hisse Senedi Sahipleri... ..	102
3.16.1.3. Şirket	103

3.16.2. İflas Halinde	107
3.17. Dava Açma Süresi	107
3.18. Sorumluluğun Sona Ermesi.....	108
3.18.1. İbra.....	108
3.18.1.1. İbra Kavramının Hukuki Niteliği.....	108
3.18.1.2. İbranın Etkisi.....	110
3.18.1.3. İbranın Kapsamı.....	111
3.18.1.4. İbra Kararında Oydan Yoksunluk Sorunu	113
3.18.2. İbranın Sorumluluk Davalarına Etkisi.....	115
3.18.2.1. Şirketin Dava Hakkı Açısından	115
3.18.2.2. Doğrudan Uğranılan Zararlar Açısından.....	116
3.18.2.3. Pay Sahiplerinin Ve Alacaklıların Dolayısıyla Zararları Açısından..	116
3.18.2.4. Kuruluş Ve Sermaye Artırımında İbra.....	117
3.18.2.5. İbra Kararlarının Sakatlığı	117
3.19. Hak Düşürücü Süre Ve Zamanaşımı	118
3.19.1. Hak Düşürücü Süre.....	118
3.19.2. Zamanaşımı	118
3.20. Genel Hükümler Arasında Düzenlenen Özel Sorumluluk Nedenleri	119
3.20.1. Bazı Belgelerin Ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması	120
3.20.2. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar Ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi ...	122
3.20.3. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk.....	123
3.20.4. Halktan Para Toplamak	125
3.21. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğuna İlişkin Özel Hükümler.....	126
3.21.1. Birleşme, Bölünme Ve Tür Değiştirme Kararlarından Doğan Sorumluluk ...	126
3.21.2. Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Sorumluluk	127

3.21.3. Kamuyu Aydınlatma Belgeleri Ve İzahnameden Doğan Sorumluluk	129
3.21.4. Kamu Borçlarından Doğan Sorumluluk.....	131
3.22. Yönetim Kurulu Üyeleri Ve Yöneticilerin Cezai Sorumlulukları	133
3.22.1. Ttk'nın 562. Maddesinde Öngörülen Cezai Sorumluluk Halleri	133
3.22.1.1. Ticari Defterlerin Tutulması ve Saklanması Cezai Sorumluluk ..	133
3.22.1.2. Ticari Belgelerin Saklanmamasına İlişkin Cezai Sorumluluk	133
3.22.1.3. Ticari Defterlerin Tasdikine İlişkin Cezai Sorumluluk	134
3.22.1.4. Defter Tutma Kurallarına Uyulmamasına İlişkin Cezai Sorumluluk.....	134
3.22.1.5. Hileli Envanter Çıkarılmasına İlişkin Cezai Sorumluluk	134
3.22.1.6. Görüntü ve Veri Taşıyıcılara Aktarılmış Belgelere İlişkin Cezai Sorumluluk.....	135
3.22.1.7. Denetim Elemanlarına Bilgi ve Belge Verilmemesine İlişkin Cezai Sorumluluk.....	135
3.22.1.8. Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyulmamasına İlişkin Cezai Sorumluluk.....	135
3.22.1.9. Bağlı ve Hâkim Şirketlerin Raporlarına İlişkin Cezai Sorumluluk ...	136
3.22.1.10 Kurucular Beyanına İlişkin Cezai Sorumluluk	136
3.22.1.11. Şirkete Borçlanılmasına İlişkin Cezai Sorumluluk.....	136
3.22.1.12. Şirket Sırlarına İlişkin Cezai Sorumluluk	137
3.22.1.13. Belgelere ve Beyanlara İlişkin Cezai Sorumluluk	137
3.22.1.14. Sermaye Hakkındaki Yanlış Beyanlara ve Onaylara İlişkin Cezai Sorumluluk.....	137
3.21.1.15. Ayni Sermayeye ve Devralınacak İşletmeye Değer Biçilmesine İlişkin Cezai Sorumluluk	138
3.21.1.16. Halktan Para Toplanmasına İlişkin Cezai Sorumluluk	138
3.21.1.17. İnternet Sitesine İlişkin Cezai Sorumluluk	138
3.22.2. Ttk'nın Diğer Maddelerinde Öngörülen Cezai Sorumluluk Halleri.....	139

3.22.2.1. Ticaret Sicil Müdürlüğü Personeline Karşı İşlenebilecek Suçlar	139
3.22.2.2. Tescili Zorunlu Olan Hususların Tescil Ettirilmemesine İlişkin Cezai Sorumluluk.....	139
3.22.2.3. Tescil ve Kayıt İçin Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunulması.....	139
3.22.2.4. Ticari İşletmenin ve Şubelerinin Tescil Ettirilmemesi	140
3.22.2.5. Ticaret Unvanına İlişkin Cezai Sorumluluk	140
3.22.2.6. Ticaret Unvanı Kullanımına İlişkin Cezai Sorumluluk	140
3.22.2.7. Ticaret Unvanının Devrine İlişkin Cezai Sorumluluk	140
3.22.2.8. İşletme Adının Gerçeğe Aykırı Olarak Tesciline İlişkin Cezai Sorumluluk.....	141
3.22.2.9. Haksız Rekabet	141
3.22.3. Hapis Ve Adli Para Cezalarında Zamanaşımı	142
3.22.3.1. Dava Zamanaşımı	142
3.22.3.1. Ceza Zamanaşımı.....	142
3.22.4. İdari Para Cezalarında Zamanaşımı.....	143
3.22.4.1. Soruşturma Zamanaşımı	143
3.22.4.2. Yerine Getirme Zamanaşımı	143

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ.....	145
-------------------	------------

KAYNAKÇA	146
-----------------------	------------

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	:	Aynı eser/yer/sayfa
AATUHK	:	6183 sayılı Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanun
BankK	:	5411 sayılı Bankacılık Kanunu
BJR	:	Business Judgment Rule - Tedbirli Yönetici Ölçütü
Bkz.	:	Bakınız
bs.	:	Bası
C.	:	Cilt
dpn.	:	Dipnot
E	:	Esas
eBK	:	Eski Borçlar Kanunu
eTTK	:	Eski Türk Ticaret Kanunu
f	:	Fıkra
HD	:	Hukuk Dairesi
HGK	:	Hukuk Genel Kurulu
HMK	:	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İSMMMO	:	İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası
K	:	Karar
Karş.	:	Karşılaştırınız
m.	:	Madde
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SerPK	:	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
t.y.	:	Basım tarihi yok
TBK	:	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	:	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	:	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	:	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	:	Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
VUK	:	213 sayılı Vergi Usul Kanunu
Y.	:	Yıl
Y.Y.L.T.	:	Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİN TANIMI VE UNSURLARI

Giriş

İktisadi ve toplumsal yapı içinde anonim şirketler kavramının farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Yatırımın riske dayanması, sorumluluğun sınırlandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Sınırlandırılmış bir sorumluluk yalnızca girişimciliği artırmakla kalmayıp aynı zaman da hem bilimsel gelişmeye dayalı yeni üretim metotlarının ortaya çıkmasını sağlarken hem de artan üretimle istihdamı artırmaktadır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda ise vergi kapasitesi ve vergi gayreti artmakta, kamusal amaçlı transferlere yönelik olanaklar artmaktadır.

İktisadi açıdan büyük ya da küçük olması fark etmeksizin tüm tasarrufların ekonomiye yönelmesi büyük önem taşımaktadır. Anonim şirketlerin sermaye piyasasından fon talebinde bulunabilmesi, irili ufaklı tüm tasarrufların ekonomiye kazandırılmasına yönünde önemli bir anahtar görev üstlenmesine olanak tanımaktadır. Küçük tasarrufların bile sermaye piyasasında kendine bir yer bulabilmesi; piyasaların genişlemesine ve derinleşmesine olanak sağlarken, anonim şirketlerinde menkul kıymet ihracıyla fon bulabilmelerine olanak sağlamaktadırlar.

Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Hukuki Sorumluluğu adını taşıyan bu çalışmanın ilk bölümü anonim şirketin unsurlarıyla birlikte tanımını, ikinci bölümü anonim şirket yönetim kurulunun hak ve yükümlülüklerini, üçüncü ve son bölüm ise anonim şirket yönetim kurulunun hukuki sorumluluğu konularını içermektedir.

Bu çalışma kendi konusunda alan yazına katkı sağlamak amacıyla hazırlanmış olup, karmaşıklıktan uzak sade bir yapı üzerinde düzenlenmiştir.

1.1. Anonim Şirket Tanımı

TTK'nın 329/1. fıkrasına göre, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan anonim şirketin, borçlarından dolayı sadece malvarlığı ile sorumlu olduğu görülmektedir. Maddenin ikinci fıkrası ise, pay sahibinin yalnızca taahhüt ettiği sermaye payı oranında şirkete karşı sorumluluğunu düzenlemektedir. Madde düzenlemeleri anonim şirketlerin tanımını içermekte ve anonim şirketlerin unsularının incelenmesi açısından bir başlangıç noktası

oluşturmaktadır¹. TTK'nın 125/1. fıkrasında yer aldığı üzere “*ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir*”. Anonim şirket tüzel bir kişilik olup tacirdir². TTK'nın 355/1. fıkrasına göre, anonim şirketin ticaret siciline tesciliyle, tüzel kişi tacir sıfatına sahip olmaktadır³. Tüzel kişilik ise belirli ve ortak bir amaç için bir araya gelen, kendisini oluşturan kişilerden bağımsız kişi veya mal topluluğudur⁴.

1.1.1. Anonim Şirketin Unsurları

Anonim şirketler açısından sermaye, şirketin unsurları içinde önemli bir yere sahip olsa da tek unsur değildir. Şirketin unsurları, kişi (ortak), sözleşme, sermaye ve ortak amaçtır. Bu tanımın TTK'ya yansımaları ise; ortak amaç doğrultusunda, aktif faaliyettir (*affectio societatis*)⁵.

1.1.1.1. Belirli ve Paylara Bölünmüş Esas Sermaye

TTK'nın 329. maddesinde düzenlendiği üzere; anonim şirketin sermayesi “*belirli*”dir ve “*paylara bölünmüş*” durumdadır⁶. Esas sermaye kavramının anonim şirketlerdeki karşılığı; pay sahiplerince şirkete getirilmesi taahhüt edilen malvarlığı toplamının nakit şeklinde ifade edilmesidir⁷. Esas sermayenin başlıca özelliği ise; önceden belirlenmiş olmasının yanı sıra, sabit olması aynı zamanda nakit değer ifade etmesi ve itibari değerli “*pay*”lara bölünmüş olmasıdır. Ayrıca tamamının taahhüt edilmesi gerekmektedir.

Esas sermayenin; belirli olması ve tespitinin önceden yapılmış olması aynı zamanda kendiliğinden değişmeyeceğini göstermektedir⁸. Esas sermaye “*pay*” adını taşıyan birimlere bölünmüştür. TTK'nın 476. maddesine göre payın itibari değeri en az 1 kuruştur, bu değer birer kuruş olarak arttırılabilir ve pay değeri bir kuruştan fazlaysa bir kuruşa indirilebilir⁹. Bir

¹ Özkorkut, Korkut, Ticaret Hukuku, İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Yayınları, 2017, s.60.

² Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler Dersler-Soru Örnekleri Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş, 11. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2016, s.107.

³ Kayıhan, Şaban, Şirketler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.143.

⁴ Kayıhan, Şaban/ Ünlütepe, Mustafa, Medeni Hukuk Bilgisi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.237.

⁵ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.33.

⁶ Altaş, Soner, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Karşılaştırmalı Açıklamalı Örnekli, 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.65.

⁷ Moroğlu, Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı, 2. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2003, s.1.

⁸ Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku 1, 13. bs., Ankara, Vedat Kitapçılık, 2014, s.278.

⁹ Pulaşlı, Hasan, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 4. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.304.

şirkete ortak olmanın verdiği haklar, pay senedinin içeriğini oluşturmaktadır¹⁰. Bu senetler, anonim ortaklığa sahipliğin belgesidir ve sahibine ortaklık haklarından yararlanma imkânı verir¹¹. Pay kavramını 6102 sayılı TTK, yasal bir kavram olarak kabul etmiş ve önceli olan mülga 6762 sayılı Kanundaki ifadesi ile “*hisse senedi*” kavramından vazgeçilmiştir¹².

Payları temsilen çıkarılacak olan pay senetleri kıymetli evrak hükmünde olmasının yanı sıra yine SerPK 3/1(o) bendinde yer aldığı üzere aynı zaman da menkul kıymet niteliğine de sahiptir.

Bununla birlikte, esas sermaye; belirli olması ve şirket sözleşmesinde sabit bir değer ile yer almayı tanımlasa da usulüne uygun olarak hem arttırılabilir hem de azaltılabilir durumdadır¹³.

1.1.1.2. Anonim Şirketin Borçlarından Dolayı Malvarlığı Ölçüsünde Sorumluluğunun Bulunması

TTK'nın 329/1. fıkrasına bakıldığında; sermayesi belirli ve paylara bölünmüş durumda olan anonim şirketin, borçlarından dolayı da ancak malvarlığı oranında sorumluluğunun olduğu görülmektedir. Ortaklığın mal varlığına özvarlık veya mamelek de denir ve ortaklık esas sermaye demek değildir. Esas sermaye, ortaklık sözleşmesinde ki değişmez değerdir. Başlangıçta ortaklık malvarlığı ve esas sermaye eşittir¹⁴.

Kendine has, hak ve borç ilişkisine¹⁵ girebilen anonim şirket tüzel kişiliği, aynı zamanda bir hukuk süjesidir. Anonim şirket bir hukuk süjesi olarak; borçlarına yönelik olarak bütün malvarlığıyla, sınırsız olarak sorumludur¹⁶.

¹⁰ Kayıhan, Şaban/ Yasan, Mustafa, Kıymetli Evrak Hukuku, Gözden Geçirilmiş 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.28.

¹¹ Ünlü, Ufuk, "Anonim Şirketlerde Pay Senedi Kavramının İncelenmesi", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.133, s.147.

¹² Bkz. TTK “Madde Gereçekleri”, m. 484. Aynı zamanda bu Kanunda anonim şirket sermayesinin bölünmesi sonucu oluşan birimi ifade eden “pay” terimi, borsaya kote edilen şirket paylarının Merkezî Kayıt Kuruluşu (MKK) nezdinde kaydi olarak yer alması ve bu paylar için fiziki varlığı olan “senet” bastırılmaması, bastırılanların da imha edilerek “kaydi haklar” düzenine geçilmesi nedenleriyle bu şirketler açısından, “pay senedi” kavramını karşılayacak anlamda da kullanılmıştır (bkz. TTK “Madde Gereçekleri”, m. 493).

¹³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.60.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.305.

¹⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.305.

¹⁵ “*Borç ilişkisi*”: Dar anlamda, bir borçtan doğan münferit borç. Geniş anlamda, borçlu ve alacaklı olmak üzere tarafları bulunan, taraflar arasında ki hukuki bağıdır. Bkz. Kayıhan, Şaban, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.50.

¹⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.61.

1.1.1.3. Ortakların Sorumluluğunun Şirkete Karşı Olması ve Taahhüt Ettikleri Sermaye Paylarıyla Sınırlı Olması

Pay sahipleri, anonim şirketlerde; yalnızca taahhütte buldukları sermaye payları oranında sorumlu tutulmaktadır¹⁷. Pay sahiplerinin şirkete karşı sermaye taahhüdünde bulunmasının doğal sonucu olarak sorumlulukları şirkete karşıdır¹⁸. Bu konuda, TTK'nın 329/2. fıkrası, pay sahiplerinin yalnızca taahhütte buldukları sermaye payı oranında ve yine şirkete karşı sorumluluğunu düzenlemektedir. Bu durum aynı zaman da anonim şirketlerin ayırt edici bir özeliğini ortaya çıkartmaktadır. Tek borç ilkesinin gereği olarak, yalnızca taahhüt edilen sermaye payı ile sorumlu tutulmak, aynı zaman da; usulüne uygun şekilde sermaye taahhüdünü yerine getiren pay sahibinin, şirkete yönelik sorumluluğunun da tamamlandığını ortaya koymaktadır. Böylece şirkete yönelik sorumluğu bitmiş olacaktır.

TTK'da tek borç ilkesinin uygulama alanı bulduğu madde 480/1. fıkrasıdır. TTK'nın 480/1. fıkrası, Kanunda istisna olarak tanımlanmış durumlar haricinde, pay sahibine; esas sözleşme ile payın bedeli ya da pay itibari değerini aşan primi ifa haricinde borç yükletilemeyeceğini düzenlemektedir. Düzenleme ile tek borç ilkesi ele almıştır¹⁹.

TTK'nın 480/1. fıkrası, diğer yandan bir önemli sonucu yani, şirket alacaklısına karşı şirket ortağının her hangi bir sorumluluğunun olmadığını ortaya çıkartmasıdır. Hatta taahhüt edilen sermaye, şirkete getirilmemiş olsa dahi, alacaklılar dava yolu ile bunu şirketten isteyemezler. Aslında bu durum yukarıda belirtildiği şekilde ve açıkça TTK'nın 329/1. ve 2. fıkralarında düzenlenmiştir²⁰.

Pay taahhüdünden doğan sorumluluk yalnızca “şirkete karşı” bir sorumluluktur.

1.1.1.4. Ticaret Unvanı Kullanılması

Anonim şirket tüzel bir kişiliğe sahip olmasının yanı sıra, TTK'nın 16/1. fıkrası düzenlemesi ile tacirdir. Tacir olması, anonim şirketin ticaret unvanı kullanmasını gerektirmektedir²¹. Ayrıca, TTK'nın 50. maddesine göre, tescil ve ilan edilen ticaret unvanının kullanımı sadece sahibine ait olması ve ülke çapında korunması nedeniyle, tacirin

¹⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.111.

¹⁸ Moroğlu, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler, Değerlendirme ve Öneriler, 8. bs., İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, 2016, s.136.

¹⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.306.

²⁰ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.61.

²¹ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.107.

seçmiş olduğu ticaret unvanının daha önceden tescil edilip edilmediğini kontrol etmesi gerekmektedir²².

TTK'daki düzenlemelere bakıldığında, TTK 18/1. fıkrası tacirin tüm borçları üzerinden iflasa tabi olduğunu düzenlemesinin yanı sıra, yasalara uygun ticaret unvanı seçmesini ve ticaret siciline ticari işletmesini kaydettirmesini emretmektedir. TTK'nın 39. maddesi ise, tacirin ticari işletmesiyle ilgili işlemlerini ticaret unvanıyla yapmasını, ticari işletmesiyle ilgili senet ve belgelerde ticaret unvanı altına imza atmasını düzenlemektedir. TTK'nın 40/2. fıkrasında, tacirin kullanacağı ticaret unvanı ve imzayı noterde onaylatması sonrası sicil müdürlüğüne vermesini düzenlenmektedir. Noter onayı sürecinin; tacir adına imzaya yetkili kişiler içinde yapılması ve yine sicil müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir.

Anonim şirketlerin tüzel kişiliğinin bulunmasının ve TTK m. 16/1. fıkrası gereğince bizatihi kendisinin "*tacir*" sayılmasının önemli bir sonucu da ticaret unvanı kullanma zorunluluğunda karşımıza çıkmaktadır. Zira her tacirin Kanuna uygun bir ticaret unvanı seçme, kullanma ve seçtiği ticaret unvanını ticaret siciline tescil ettirme mecburiyeti vardır²³. Ancak tacir olsun ya da olmasın, işletme sahibinden işletmesini, diğer işletmelerden ayırt edilmesi amacıyla bir isim kullanması konusunda zorlamak mümkün değildir. Yine yalnızca tacirler ticaret unvanı kullanabilmektedirler. Esnafların ticaret unvanı kullanmaları söz konusu değildir²⁴.

Ticaret unvanı konusunda ise, anonim şirketler ticaret unvanlarını; işletme konusu ve şirket şeklini yani anonim şirket kelimelerinin yer alması zorunlu kılınmışlardır. Bu iki temel şart, varlığı zorunlu bir durumdur. Bu iki temel şart yanı sıra, ticaret unvanına ayırt edici eklemeler yapılması konusunda ise, TTK'nın 46. maddesinde düzenlemeler yer almaktadır. TTK'nın 46/1. fıkrasında, tacirin işletmesi hakkında; genişlik, büyüklük ve mali güç gibi konularda üçüncü kişilerde yanlış bir görüş uyandırmamak şartıyla, gerçeğe ve kamu düzenine aykırılık taşımayacak şekilde ekler yapabileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise izne tabi ibareler belirtilmiştir. İzne tabi ibareler, TTK'nın 46/2. fıkrasında görüleceği üzere ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konulabilmektedir. Bu ibareler;

²² Arslan, Özkan, "Anonim ve Limited Şirketlerde Ticaret Unvanının Belirlenmesi İle Ticaret Unvanının Mevzuata Aykırı Kullanılmasının Yaptırımları", İSMMM MO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.134, s.130.

²³ Bozer, Ali/ Göle, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 2. bs., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü., 2013, s.119-135.; Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 18. bs., Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013, s.257-269.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.84.

²⁴ Güngör, Seda Ş., "Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Kapsamında İşletme Adı ve İşletme Adının Korunması", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Erzincan, 2014, C.18, S.1-2, s.195.

“Türkiye”, “Türk”, “Cumhuriyet” ve “Millî” kelimeleridir. Bu unvanların izinsiz kullanımı cezaya tabidir²⁵.

Anonim şirket ticaret unvanına ekleme yapılırken, kullanımı izne tabi olanlar dışında bir başka kısıtlama ise, TTK’nın 43/2. fıkrasında yer aldığı üzere; gerçek kişi ad ve soyadının kullanımında ortaya çıkan kısıtlamadır. Yani TTK’nın 43/2. fıkrasına göre, anonim şirket ticaret unvanı, bir gerçek kişinin adı ve soyadını içeriyorsa, şirket türünün yazımında kısaltma yapılamamaktadır²⁶.

1.1.1.5. Kanunen Yasak Olmayan Her Türlü İktisadi Amaç ve Konular İçin Kurulma

Anonim şirketin hangi amaçlar için kurulabileceği sorusunun cevabı, TTK’nın 331. maddesinde yer aldığı üzere, yasalarca yasaklanmamış bütün ekonomik amaç ve konular için kurulabileceği şeklindedir. Anonim şirket kurulabilmesinin amaç ve kapsamının bu kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaması, hükmünün içeriğinin anlaşılması için madde gerekçesine bakılmasını gerektirmektedir. Kar elde edilmesi bir anonim şirketin varlık nedeni ise, kar elde etme serbestisinin yolunu açan kavramda şirketin konusunun belirlenmesidir²⁷.

Uygulamada; bir anonim şirket, kar elde etmek için bir ticari işletmeyi çalıştırmaktadır. Düzenlemeden de görüleceği üzere; anonim şirketin amaç ve konusu dar anlamda düşünülmemeli, ticari işletme işletilmesiyle sınırlı olarak ele alınmamalıdır ve geniş anlam yüklenmelidir²⁸.

1.1.1.6. Bir Anonim Şirketin Kurulması İçin En Az Bir Pay Sahibi Olması

TTK’nın 338. maddesi; “Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır” düzenlemesine göre; anonim şirketin kurucu sayısı için bir pay sahibi yeterli olmaktadır²⁹. Yani, tek kişilik bir anonim şirket kurulabilmekte ve faaliyette bulunabilmesine izin verilmektedir³⁰. Bu durum uygulama açısından doğru bir

²⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.300.

²⁶ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.140.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.62.

²⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.62.

²⁸ Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.279.

²⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.533.

³⁰ Şehirli Çelik, Feyzan Hayal, "Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler", Batider, Ankara, 2007, C.XXIV, S.1, s.161-216.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.69.

yaklaşımıdır³¹. *Çamoğlu*, bir anonim şirketin tek pay sahibi olan kamu veya özel hukuk kişiliğinin, ortaklığın yönetimini tek kişiden oluşan bir profesyonele bırakabilmesini uygulama kolaylığı sağlaması açısından yararlı bulmaktadır³².

Tek pay sahibinin olduğu tek kişilik bir anonim ortaklıkta, tek pay sahibi aynı zamanda genel kurulun bütün yetkilerine sahip durumdadır³³. Anonim şirket kurucusu bir gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişide olabilmektedir. TTK'da bir gerçek kişinin birden fazla tek kişi ortaklığının ortağı olması yasaklanmadığı gibi, bir tüzel kişinin birden fazla tek kişi ortaklığının ortağı olması da yasaklanmamıştır³⁴.

Bununla birlikte, tek pay sahibi olarak anonim şirket kurulması ile anonim şirketin tek pay sahibi kendisi olacak şekilde, kendi paylarının tamamını iktisap etmesi ayrı konulardır. Bu konuda, TTK'nın 338/3. fıkrası açık bir düzenleme içermektedir. Düzenlemeye göre, anonim şirket tek pay sahibi olarak kendi payını iktisap edemez ve ettiremez denmektedir³⁵.

1.1.1.7. Tüzel Kişilik ve Ehliyet

Bütün ticaret şirketleri gibi anonim şirketlerde tüzel kişiliğe sahiptir. TTK'nın 125/1. fıkrası, "*Ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir*" düzenlemesini içermektedir.

Tüzel kişilik olabilmek için bir anonim şirketin tescile ihtiyacı bulunmaktadır³⁶. TTK'nın 355/1. fıkrasına göre, ticaret siciline tescil sonrasında şirket tüzel kişilik kazanacaktır. Bu durumda tüzel kişilik ancak ticaret siciline tescil ile sağlanabilmektedir. Resmi sicil; yasanın alenileştirilmesini istediği kimi hukuki işlem³⁷ ve olaylar hakkında kamu kurumları ve noterlerin tutmakta olduğu sicillerdir³⁸. TTK'nın 354. maddesinde düzenlendiği üzere; anonim şirketin kuruluşunu tamamlayabilmesi ve tüzel kişiliğini kazanabilmesi için, ticaret siciline kaydı ve ardından TTSG'de ilan edilmesi gerekmektedir³⁹. Bununla birlikte tek kişi ortaklığının kuruluşu bir sözleşme değil, tek taraflı bir hukuki işlemdir⁴⁰.

³¹ Moroğlu, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, s.146.

³² Çamoğlu, Ersin, "Anonim Ortaklıkta Tek Kişilik Yönetim Kurulu, Prof. Dr. Ata Sakmar'a Armağan", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, 2011, S.1, s.198.

³³ Eminoğlu, Cafer, "Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, 2015, C.6, S.1, s.132.

³⁴ Aydoğan, Fatih, Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s.173.

³⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.63.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.312.

³⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.306.

³⁷ "*Hukuki işlem*"; *İrade oluşumun, açık yada örtülü olarak dışa yansıtılması, beyan edilmesidir*. Bkz. Kayıhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s.79.

³⁸ Kayıhan/ Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s.177.

³⁹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.33.

⁴⁰ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.74.

Hak ve borç ilişkisine girebilen anonim şirketin ehliyet sahibi olması ise, 4721 sayılı TMK'nın 48. maddesinde düzenlendiği üzere, insana özgü nitelik gereken haller dışındaki tüm hak ve borçlar konusunda anonim şirketler ehliyet sahibidirler. Anonim şirketlerde ehliyet kavramının bu kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaması ise, 6102 sayılı TTK'da "*ultra vires*" düzenlemesinin yer almamasıdır⁴¹.

1.1.1.8. Asgari Sermaye

Anonim şirketler için varlığı zorunlu gereklerden biri sermayedir. Bununla birlikte anonim şirketler için sermayenin varlığı tek başına yeterli olmayıp aynı zamanda belli bir değeri ifade etmesi⁴² de gerekmektedir. Sermayenin belli bir değeri ifade etmesi gerekliliğinin nedeni ise; TTK'da, şirket borçlarından pay sahibinin şahsi sorumluluğunun olmaması nedeniyle alacaklıların korunması amaçlıdır⁴³.

Anonim şirketin ticaret siciline tescili ve sermayenin belirli bir değer ifade etmesi konuları için TTK'da düzenleme yer almaktadır. TTK'nın 332/1. fıkrasında yer aldığı üzere; ticaret sicile tescil için anonim şirketlerin; esas sermaye sistemini benimseyenlerin ellibin Türk Lirası; halka kapalı kayıtlı sermaye sistemini benimseyenlerin ise en az 100 bin Türk Lirası sermaye sahibi olması zorunluluktur⁴⁴. Ayrıca halka açık kayıtlı sermaye sistemini benimseyen anonim şirketlerde, SPK'nın "Kayıtlı Sermaye Sistemi Tebliği'nde (II-18.1)" asgari sermaye olarak 100 bin Türk Lirası belirlenmiştir⁴⁵.

Anonim şirketin tescilinde ticaret sicile başvuru öncesi nakdi sermaye taahhüdü ödemesinin bankada şirket adına açılan hesaba, esas sözleşmede daha yüksek belirlenmemişse %25'lik kısmının yatırılması ve işlemin dökümünün ticaret siciline ibrazı gerekmektedir⁴⁶. Ticaret sicil memurluğunun inceleme görevi yalnızca tescile konu işlemler ve belgeler üzerinedir⁴⁷.

⁴¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.317.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.63.

⁴² TTK'nın 342. maddesi gereği; alacak nakit değer ifade etse ve para alacağı olsa bile, nakdi sermaye taahhüdü olmadığı için, nakdi sermaye taahhüdüne yönelik hukuki durumun vadeli alacağa uygulanması mümkün olmadığından, sermaye taahhüdü yerine geçmemektedir. Bkz. Arıcı, Mehmet Fatih, "Sermaye Şirketleri Hukukunda Vadeli Alacağın Sermaye Olarak Konulması Yasağı", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 2015, C.73, S.1, s.322.

⁴³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.63.

⁴⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.317.

⁴⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.64.

⁴⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.67.

⁴⁷ Kayıhan, Şaban, "Ticaret Sicil Memurunun Sicil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Erzincan, 2007, C.11, S.3-4, s.357.

TTK'nın 580/2. fıkrası, madde de yazılı asgari tutarın Bakanlar Kurulu Kararı ile 10 kat arttırılabileceğini düzenlemektedir. Hükme göre, asgari sermaye hakkında düzenleme yetkisi Bakanlar Kurulu'na aittir. TTK'nın 580/2. fıkrasında, limited şirket için asgari sermayenin on katına kadar Bakanlar Kurulu'nca artırım yapılabileceği düzenlense de, anonim şirketler için bir üst sınır düzenlemesi yapılmamıştır⁴⁸.

1.2. Anonim Şirketlerin Ekonomik Fonksiyonları

İktisat bilimi yalnızca sosyal hayatın ekonomik gelişimiyle ilgili değildir. Ayrıca toplumsal yapının, varlığının devamlılığı üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Anonim şirketler iktisadi bir yapıdır ve sosyal hayatın gelişimi söz konusu ise, diğer iktisadi yapılardan daha fazlasını içermektedir. Ticari girişimin risk odaklı olması, girişimci üzerinde etkili olan sorumlulukların sınırlandırılmasını gerektirmektedir. Çerçevesi belirlenmiş bir sorumluluk ticaretin gelişimini sağlarken ayrıca istihdam artışına neden olacaktır. Ticaret ve istihdamın doğrusal artışı ise “*vergi kapasitesi*”⁴⁹ ve “*vergi gayretini*”⁵⁰ arttıracaktır. Bu artışların somut çıktısı, kamusal transferlerin artması olacaktır.

Anonim şirketler fon bulma amacıyla sermaye piyasalarından talepte bulunabilmeleri nedeniyle, tasarrufların ekonomik hayata geçişinde önemli görevler üstlenmektedirler.

Sermaye piyasaları ise, tasarrufların piyasalara girişini sağladıklarından, iktisadi yapının genişlemesi ve derinleşmesi görevlerini üstlenmektedirler. Böylece, menkul kıymet ihracı yoluyla anonim ortaklıklarında fon bulmalarına destek olmaktadır⁵¹.

⁴⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.63.

⁴⁹ “*Vergi kapasitesi*”; Ekonomik yapıda, veri üretim şartlarında var olan vergi toplama sistemiyle toplanabilecek toplam vergidir. Bkz. Pınar, Abuzer/ Önder, İzzettin/ Gümüş, Erdal, Maliye Politikası II, 1. bs., Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2013, s.55.

⁵⁰ “*Vergi gayreti*”, Ekonomik yapıda, vergi idaresinin vergiyi toplama gayreti yanı sıra vergi mükelleflerinin vergi ödeme gayretleri sonucu oluşan, ekonominin vergisel kapasitesinin kullanılabilen kısmıdır. Bkz. Pınar, Abuzer/ Önder, İzzettin/ Gümüş, Erdal, Maliye Politikası II, 1. bs., Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2013, s.55.

⁵¹ Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.281.

1.3. Anonim Şirketlere İlişkin İlkeler

1.3.1. Çoğunluk İlkesi

Anonim şirketin, iç ilişkide yönetimi, dış ilişkide ise temsili organları aracılığıyla yapılır. Anonim şirketin organları aracılığıyla yönetim ve temsilinin nedeni ise; anonim şirketin bir tüzel kişilik olmasıdır⁵².

Şirketin iç işleyişinin yönetimi ve şirket tüzel kişiliğince oluşturulan iradenin şirket dışına yansıtılması görevini yönetim kurulu icra etmektedir⁵³. Anonim şirketlerde; kendisine tanınan yetki oranında kararlar alabilen yönetim kurulu, bir organ olarak temsil ve yönetim görevlerini yerine getirmektedir⁵⁴. Genel kurul, ortaklık iradesini yansıtan kararların alındığı organdır⁵⁵.

Anonim şirketlerde karar alınabilmesinin bazı şartları bulunmaktadır. Genel kural olarak, karar alınabilmesi konusundaki düzenlemeler TTK'nın 390. 418. ve 421. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK'nın 390/1. fıkrasında, esas sözleşme ile ağırlaştırılmış bir düzenleme bulunmuyor ise, yönetim kurulu üye tam sayısı çoğunluğu ile toplanmakta ve toplantıda hazır olanların çoğunluğu ile kararlar almaktadır. Bu yöntem, yönetim kurulu toplantısının elektronik ortamda yapılması durumunda da geçerli olmaktadır. Madde, böylece yönetim kurulu toplantısı için salt çoğunluk kavramı tanımlanmaktadır⁵⁶.

TTK'nın 418/1. fıkrası düzenlemesine göre; daha ağır bir nisap Kanun veya esas sözleşmede öngörülmemişse, genel kurul sermayenin asgari dörtte birini temsil eden pay sahibi veya onların temsilcileri ile toplanabilmektedir. Ayrıca bu nisap toplantı boyunca korunmalıdır. İlk toplantıda gereken nisaba ulaşılamamışsa, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmamaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, kararların toplantıda hazır bulunanların oy çokluğu ile alınacağı düzenlidir. Yine TTK'nın 421/1. fıkrasında, Kanun veya esas sözleşmede daha ağır hükümler yer almıyorsa; genel kurulda esas sözleşmede değişiklik yapan kararların, şirket sermayesinin asgari olarak yarısının temsil edildiği genel kurulda ve hazır bulunanların oy çokluğu ile alınabileceğini düzenlemektedir. Bu durumda ilk toplantıda, toplantı nisabına ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantı en geç bir ay içinde yapılması gerekmektedir. İkinci

⁵² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.64.

⁵³ Özdamar, Mehmet, "6552 Sayılı Kanun İle TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2014, C.18, S.3-4, s.139.

⁵⁴ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.156.

⁵⁵ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.172.

⁵⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.64.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.275.

toplantının toplantı nisabı, şirket sermayesinin asgari üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Madde hükmü ayrıca toplantı için nisaplarda azalmaya neden olan ya da nispi çoğunluğu barındıran esas sözleşme düzenlemelerinin geçersiz olacağını da düzenlemektedir. Böylece genel kurul toplantıları için gerekli olan çoğunluk (*nisap*) oranlarına yer verilmiştir.

Çoğunluk ilkesi hem genel kurul hem de yönetim kurulunda uygulama alanı bulmaktadır⁵⁷. Anonim şirketlerde bazı kararlar için nitelikli çoğunluk şart koşulmuştur. Örneğin, TTK'nın 480/1. fıkrası, tek borcu sermaye taahhüdünü yerine getirmek olan pay sahibine yönelen bir istisna yer almaktadır. İstisnanın dayanağı, aynı maddenin dördüncü fıkrasında görülen, şirket onayına bağlı pay devirlerinde, esas sözleşme ile pay sahibine sermaye taahhüdü borcu haricinde konusu para olmayan ve belirli zamanlarda tekrar eden edimlerin yerine getirilmesi yükümlülüğü getirilebilmektedir.

İkincil yükümlülüklerin niteliği ve konusu, pay senetlerinin ya da ilmühaberlerin arkasına yazılabilmektedir. Böylece ikincil yükümlülükler oluşturan kararların, TTK'nın 421/2. fıkrası düzenlemesine göre; sermayenin tamamını temsil eden pay sahiplerinin ya da temsilcilerinin oybirliğiyle alınması gerekmektedir. Bu durumda da salt çoğunluğun ötesinde bir karar alma mekanizması oluşturmaktadır.

Kararlarda, salt çoğunluğun ötesinde, nitelikli çoğunluk sayıları "*nisapları*" içeren konulardan bazıları, TTK'nın 421/2. ve 3. fıkrasında düzenlidir.

Aşağıda ki esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, sermayenin tamamını temsil eden pay sahipleri ya da temsilcilerinin oybirliği ile alınmaktadır. Bu durumlar;

- a. Bilanço zararlarının giderilmesine yönelik olarak yükümlülükler ve ikincil yükümlülükler getiren kararlar.
- b. Şirket merkezinin yurt dışına taşınmasıyla ilgili kararlar.

Aşağıdaki esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, sermayenin asgari yüzde yetmişbeşini temsil eden pay sahipleri ya da temsilcilerinin oybirliği ile alınmaktadır. Bu durumlar;

- a. Şirket işletme konusunun tamamı ile değiştirilmesiyle ilgili kararlar.
- b. İmtiyazlı pay oluşturulmasına yönelik kararlar.
- c. Nama yazılı pay devrinin sınırlandırılmasına yönelik kararlar.

Anonim şirketlerde çoğunluk ilkesi, hem önemli bir kavram hem de genel bir ilke olsa da; çoğunluk ilkesi her zaman uygulama alanı bulamamaktadır. Dürüstlük ilkesi gereğince, çoğunluğun; azlığa karşı yönelecek art niyetli ve haksız girişimlerine karşı, azlığın genel

⁵⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.275.

kurul kararlarına yönelik olarak butlan tespiti ve iptal başvurusu hakkı bulunmaktadır. TTK, çoğunluk ilkesini; azlığın haklarını da ele alacak şekilde düzenlemektedir⁵⁸.

1.3.2. Malvarlığının ve Sermayenin Korunması İlkesi

Sermayenin korunması ilkesi, anonim şirketin alacaklılarını korumak amaçlıdır. Şirket borçlarından dolayı yalnızca şirket mal varlığı ile sorumlu kılınan anonim şirketlerde, alacaklıların korunması amacıyla sermayenin ve malvarlığının korunmasına yönelik ilkeler benimsenmiştir⁵⁹.

Bir genel prensip olarak TTK'da yer alan malvarlığının ve sermayenin korunması ilkesi; TTK'nın m. 128, 343, 344/1, 345, 348, 376, 378, 509, 512, 513 maddelerinde somut düzenlemeler halini almıştır⁶⁰.

Yönetim kurulu kararları ve genel kurul kararları eğer; sermayenin korunması ilkesine aykırılık taşıyorsa butlan yaptırımı ile karşılaşacaktır. Bu konuda yer alan hükümlere bakıldığında;

TTK'nın 391. maddesi yönetim kurulunun, eşit işlem ilkesine aykırı kararlarının yanı sıra anonim şirketin temel yapısına uymadığı gibi sermayenin korunması ilkesini dikkate almayan kararlarının batıl olduğu iddiası ile bu durumun tespitinin mahkemeden talep edilmesi düzenlenmektedir.

TTK'nın 447. maddesi genel kurulun, pay sahibinin genel kurula katılma hakkı, asgari oy, dava hakkı, bilgi alma inceleme ve denetleme hakları yanı sıra anonim şirketin temel yapısını bozacak olan sermayenin korunması ilkesine aykırılık taşıyan ve kanunda yer alan vazgeçilmez haklarının ihlalini içeren kararların batıl olmasını düzenleyen hükümlerini içermektedir⁶¹ ve şirket mal varlığını koruma amaçlıdır⁶².

⁵⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.65.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.276.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.166.

⁵⁹ Tekinalp, Ünal, "Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan Cilt I", XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.1682.

⁶⁰ Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.287.

⁶¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.65.

⁶² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.276.

1.3.3. Sınırlı Sorumluluk İlkesi

Mal varlığı ve sermayenin korunması ilkesi, şirkete karşı alacaklıyı koruma amaçlı ise; sınırlı sorumluluk ilkesi de ticari risk üstleneni yani pay sahibini koruma amaçlıdır.

TTK'nın 329/2. fıkrası, pay sahibinin anonim şirkette yalnızca, taahhüt ettiği sermaye payı ile sorumluluğunu düzenlemektedir.

Yalnızca taahhüt edilen sermaye payı ile sorumlu olma durumu, tek borç ilkesinin gereğidir. TTK'nın tek borç ilkesini içeren 480/1. fıkrasına göre, usulüne uygun şekilde sermaye taahhüdünü yerine getiren pay sahibinin, şirkete yönelik sorumluluğu tamamlanacak ve böylece şirkete yönelik sorumluluğu bitmiş olacaktır.

TTK'nın 480/1. fıkrasının bir diğer önemli sonucu da, usulüne uygun şekilde sermaye taahhüdünü yerine getiren pay sahibinin, şirket alacaklısına karşı her hangi bir sorumluluğunun olamayacağını düzenliyor olmasıdır. Taahhüt edilen sermaye, şirkete getirilmemiş olsa dahi, alacaklılar dava açarak bunu şirketten talep edemezler. Aslında bu durum yukarıda belirtildiği şekilde ve açıkça TTK'nın 329/1. ve 2. fıkralarında düzenlenmiştir⁶³.

Pay taahhüdünden doğan sorumluluk yalnızca “şirkete karşı” bir sorumluluktur.

1.3.4. Emredici Hükümler İlkesi

6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesi sonrası oluşan “*emredici hükümler ilkesi*”, kural olarak anonim şirketlere yönelik TTK' hükümlerinin emredici olduğunu kabul eder. Emredici hükümler, kişilerin iradeleri ile aksine karar veremeyecekleri hükümlerdir⁶⁴. TTK'nın 340. maddesine göre, ancak kanunda açıkça belirtilen ve izin verilen durumlarda, esas sözleşme ile kanunda belirtilen hüküm dışında düzenlemeler yapılabilir denmektedir⁶⁵. Diğer Kanunlarca izin verilen tamamlayıcı nitelikteki esas sözleşme hükümleriyse, ilgili Kanuna özgü hüküm oluşturmaktadırlar.

⁶³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.61.

⁶⁴ Kayıhan, Şaban/ Yasan, Mustafa, Ticari İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.85.

⁶⁵ Karasu, Rauf, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.312.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.284.

Kanunda açıkça belirtilen ve izin verilen konular dışında, esas sözleşme ile kanunda yer alan hüküm dışında düzenleme yapılamaması aynı zamanda özel hukukun egemen kavramı olan sözleşme özgürlüğünü farklılaştırmaktadır⁶⁶.

TTK'nın 340. maddesi uyarınca, genel kural anonim şirketler için emredici hükümlerin uygulanmasıdır. İrade serbestisi veren hükümlerle açıkça belirlenebildiği ölçüde ve durumda şirketin esas sözleşmesi ile farklı bir düzenleme yapılabilir⁶⁷.

TTK, esas sözleşmeye her istenilene değil yine izin verilen konuların yazılabileceğini düzenlemektedir. Esas sözleşmeye yazılabilecek konular, TTK'nın 339/2. fıkrasında; esas sözleşmeye yazılabilecek olanları düzenlemektedir. Bunlar; ticaret unvanı ve şirket merkezinin yeri. Esaslıca tarif edilmiş şekilde şirket işletme konusu. Şirket sermayesi. Her payın itibari değerinin yanı sıra ödemesinin yapılma şartları ve şekli yöntemi. Pay senedinin nama ya da hamiline olma yöntemi ile varsa belirli paylara tanınacak imtiyazlar yanı sıra sınırlandırmaların şartları. Para dışında sermaye verilen hak ve ayınlarla ilgili bunların değerinin belirlenmesi ile belirlenen değer karşılığı ne kadarlık pay verileceğinin belirlenmesi. Şirket kuruluşunda emeği geçenlere yönelik olarak verilecek olan ücretler, ödenekler ve ödüllerin miktarı. Kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve başkaca kişilere şirket karından sağlanacak menfaatlerin belirlenmesi. Yönetim kurulu üyelerinden şirketi temsil için imza yetkisine sahip olanların belirlenmesi ve yönetim kurulunun üye sayısının oluşturulması. Genel kurul toplantı çağrı yöntemi ve oy haklarının belirlenmesi. Süre sınırlaması varsa şirketin süresinin belirlenmesi. Şirket ilanlarının yapılma usulünün belirlenmesi. Pay sahipleri tarafından taahhüt edilen sermaye payı miktarı ve türünün belirlenmesi. Şirketin hesap dönemiyle ilgili düzenlemeler.

TTK'nın 340. maddesine bakıldığında, esas sözleşmede ancak, TTK'da anonim şirketlere yönelik düzenlemelerinde açıkça izin verilen durumlar için sapabilecektir⁶⁸.

TTK'da emredici şekilde yer alan bir düzenlemenin aksine esas sözleşmede farklı bir düzenleme yapılamazken, Kanunda açık bir şekilde düzenlenmeyen durumlarda ise; hüküm yorumundan bu anlam anlaşılabilir ise esas sözleşmeye kanunun hükmünden farklı bir düzenleme yapılabilir. Kademelenme, çatışmakta olan hukuk normları arasında oluşan

⁶⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.284.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.61.

⁶⁷ Kırca, İsmail/ Şehirli Çelik, Feyzan Hayal/ Manavgat, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, 1. bs., Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013, s.155.; Karasu, Rauf, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim ile İlgili Getirilen Yenilikler", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, 2013, C.4, S.2, s.57.

⁶⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.286.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.66.

soruları aşmaya yardımcı olabilir. Ayrıca hukuki çatışmanın aynı işlemle ilgili olması ise bu çatışmanın kapsamını sınırlayabilir⁶⁹.

Ayrıca, tamamlayıcı hükümler yani emredici nitelikte olmayan hükümler, hükümde yer alan “sapma” kavramı içerisinde olmadığından esas sözleşmeye konulmasında bir sorun bulunmamaktadır⁷⁰.

1.3.5. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi

İlk kez hukuk sistemimize, 1963’te Ticaret Bakanlığı için hazırlanan bir raporda değinilen⁷¹ “kamuyu aydınlatma” kavramı, geçen zamanda önemi giderek artmış ve bu önem hem 6102 sayılı TTK hem de 6362 sayılı SerPK hükümlerine yansımıştır⁷².

Günümüz açısından ve özellikle AB uyum süreci kapsamında, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkeleri, bir bütün olarak şirketler hukukunu kapsamaktadır⁷³. Kavram, iç ve dış denetim olsa dahi, bununla birlikte pay ve menfaat sahiplerinin açık ve yeterli bilgi sahibi olmasını ifade etmektedir⁷⁴. AB uyum süreci kamuyu aydınlatma yaklaşımında büyük etkiye sahiptir.

Kamunun aydınlatılması ve şeffaflık ilkesi ayrıca TTK’da özel olarak önem atfedilen kurumsal yönetim kavramı içinde önemli bir husustur. Kurumsal yönetim kavramının dört unsuru bulunmaktadır. Bunlar; hesap verilebilirlik, eşitlik, şeffaflık ve kamuyu aydınlatmadır.

Genel Gerekçede belirtilen, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin uygulama alanı bulunduğu en bilinen durum; TTK’nın 1524. maddesinde yer alan şirket internet sitesi açılmasıdır⁷⁵. İlk hali ile bütün sermaye şirketlerini kapsar durumda olan internet sitesi açma yükümlülüğü, 6335 sayılı Kanunla, daha TTK yürürlüğe girmeden, yalnızca TTK’nın 397/4. fıkrası çerçevesinde bağımsız denetime bağlı sermaye şirketleri ile sınırlandırılmıştır. Denetim kapsamına, ölçek bakımından küçük, orta ölçekli ve büyük ölçekli olan, halka açık olsun ya da olmasın, hisse senetleri borsada işlem görsün ya da görmesin bütün özel ve kamu

⁶⁹ Yayla, Ahmet, "Fiili veya Hukuki İmkansızlığın İdari İşleme Etkisi Üzerine Bir Deneme", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, 2015, C.17, S.2, s.62.

⁷⁰ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.67.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.287.

⁷¹ Yanlı, Veliye, Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, İstanbul, Beta Yayınları, 2005, s.95.

⁷² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.279.

⁷³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.67.

⁷⁴ Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.288.

⁷⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.68.

sektörüne ait anonim şirketlerin dâhil olması belirtilmiştir⁷⁶. TTK'nın 26/6/2012-6335/34. maddesi değişikliği sonrası, tüm sermaye şirketlerinden, sadece bağımsız denetime tabi olan şirketlere özgülenen hüküm, kamuyu aydınlatma ilkesinin etki alanını önemli ölçüde azaltmıştır.

TTK'nın 1524/1. fıkrasında düzenli, internet sitesi açılması ile bu internet sitesinde, şirketin kanunen yayınlaması gereken ilanlarının yanı sıra, kamuyu aydınlatma ilkesi çerçevesinde sunacağı bilgi toplumu hizmetlerinin, usul ve esaslarına yönelik birde yönetmelik düzenlenmiştir. Bu yönetmelik; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, "*Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik*"⁷⁷.

Aydınlatıcı haklar sınıfında; TTK'nın 437. maddesinde pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkı düzenlemesi yer alırken, TTK'nın 438. ila 444. maddeleri arasında özel denetim isteme hakkına yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Bu aydınlatıcı haklar, anonim şirket faaliyetlerini, işlemlerini, ekonomik ve finansal durumunun yanı sıra anonim şirketin şu anki durumu ve geleceği hususlarında; pay sahiplerinin bilgi almasının ve yönetime katılma haklarının bilinçli bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Ayrıca aydınlatıcı haklar gereği elde ettiği bilgiler ile pay sahipleri gerekiyorsa tedbirde alacaklardır. Aydınlatıcı hakların temeli esas itibariyle kamuyu aydınlatma ilkesinde bulmaktadır⁷⁸.

Kamunun Aydınlatılmasına İlişkin Esaslar başlığı ile SerPK'da, anonim şirketler açısından kamunun aydınlatılması konusuna 14. ve 15. maddelerde yer verilmiştir. Bununla birlikte, kamunun aydınlatılması ilkesinin varlığı, yalnızca 14. ve 15. maddelerde değil, SerPK'nın tümünde görülmektedir. Bu durumlar için örnekler ise, SerPK'nın 32. maddesinde sorumluluğun özel olarak düzenlendiği, izahnamenin onaylanması sistemi, SerPK'nın 10. maddesinde ayrı bir sorumluluk hali ile izahname düzenleyenlere yüklenen sorumluluk, SerPK'nın 68/2. maddesinde düzenli hükmüyle, borsaların kota alınan sermaye piyasası araçlarını ihraç edenlere yönelik olarak kamuyu aydınlatma yükümlülüklerini sağlama amaçlı düzenlemeler yapma yetkileridir⁷⁹.

Kamuyu aydınlatma yükümlülüğü hususunda SPK'nın temel düzenlemeleri ise, "*Özel Durumlar Tebliği*"⁸⁰, "*Kamuyu Aydınlatma Platformu Tebliği(VII-128.6)*"⁸¹, "*Payları*

⁷⁶ Moray, Serbay, "Bağımsız Denetim Yaptırmak Zorunda Olan Şirketler ve 6455 Sayılı Kanun İle Bu Denetim Kapsamı Dışında Kalan Anonim Şirketlere İlişkin Getirilen Hükümler", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2013, S.117, s.145.

⁷⁷ RG. 31.05.2013, S:28663.

⁷⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.616.

⁷⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.69.

⁸⁰ RG. 23.01.2014, S. 28891.

⁸¹ RG. 27.12.2013, S. 28864.

*Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Özel Durumlar Tebliği (II-15.2)*⁸² ve yanı sıra “*Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği (II-14.1)*”⁸³ yer almaktadır.

Bütün bu kamuyu aydınlatma çalışmaları, özellikle; halka menkul kıymetlerini arz eden şirketler ile halka açık anonim şirketler açısından önem taşımaktadır⁸⁴.

1.3.6. İlkeler Bütünlüğü ve Kurumsal Yönetim

Corporate governance yani kurumsal yönetim anlayışının yapılandırılmasındaki ana ilkeler ve bu ilkeler öncülüğünde oluşturulan temel kurullarla anonim ortaklıkların yönetiminin nasıl olması gerektiğine dair bir yapıyı tarif etmektedir⁸⁵. Şirketin yönetimi ve kontrolüne dair sistemdir⁸⁶. Sistem anonim şirketin en iyi şekilde yönetimi, denetimi ve iyi uygulamalarla işletilmesinin standartlaştırılmasını tanımlamaktadır⁸⁷. İşletmenin üst yönetiminin yönetilmesidir⁸⁸. Kurumsal yönetim, hukuki boşlukları doladurmakta, şirketin düzenli olmasını ve yatırımcıların korunmasını sağlamakta olduğundan, giderek önem kazanmaktadır⁸⁹.

“İyi yönetim” ilk kez 1989 yılında Dünya Bankasının, dünya geliştirme raporunda dile getirilen bir kavramdır. İyi yönetim çatı bir kavram olarak devletler açısından şeffaflık, sorumluluk, etkinlik ve katılımı kapsamaktadır⁹⁰. Kurumsal yönetim ve iyi yönetim kavramları etkinlik ve sorumluluk açısından bir birlerini tamamlayan iki kavramdır.

Kurumsal yönetim bir anlayış olarak ABD’de ortaya çıkmış olsa da, dünyaya yayılması 1990’larda gerçekleşmiştir⁹¹.

TTK, kurumsal yönetim kavram ve ilkelerinin gelişimi dikkate alınarak hazırlanmıştır⁹². 6102 sayılı TTK’nın tümünde kurumsal yönetim ilkelerinin etkisi görüle de,

⁸² RG. 23.01.2014, S. 28891.

⁸³ RG. 13.06.2013, S. 28676.

⁸⁴ Pulaşlı, Hasan, Corporate Governance - Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Model, Ankara, Banka ve Tic. Huk. Araş. Enst., 2003, s.4.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.70.

⁸⁵ Pashı, Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004, s.16.

⁸⁶ Ünal, Ahmet Cemil, "Kurumsal Yönetimin Teorisi, İlkeleri ve Uygulamaya Yansımaları", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.1, S.1, s.406.

⁸⁷ Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.289.

⁸⁸ Ülgen, Hayri/ Mirze, S. Kadri, İşletmelerde Stratejik Yönetim, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2010, s.461.

⁸⁹ Cengiz, Selim/ Gör, Yusuf, "Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve Denetim Kalitesi Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Araştırma", İSMMM Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.136, s.60.

⁹⁰ Kayıhan, Şaban/ Eski, Mehmet, Uluslararası Ekonomi Hukuku I. Cilt, Genişletilmiş 2. bs., Kocaeli, Umuttepe Yayınları, 2015, s.17.

⁹¹ Pashı, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, s.18.

özelikle TTK'nın 334, 340, 357, 359, 369, 375, 378, 379, 381, 396, 479. ve 1529. madde gerekçelerine bakıldığında kurumsal yönetimi içeren düzenlemelere yer verildiği görülmektedir⁹³. Kurumsal yönetim ilkeleri TTK'nın tümünü etkilemektedir. Yine TTK'nın “*Kurumsal Yönetim İlkeleri*” kenar başlığı taşıyan 1529. maddesiyle, SPK'ya kural ve sonuç belirleme yetkisi verilmiştir. SPK'nın kural ve sonuç belirleme yetkisi; esas olarak “halka açık anonim ortaklıklar” temelinde, kurumsal yönetimin ilkeleri, ortaklık yönetim kurulunun kurumsal yönetim ilkelerine dair açıklamasının esasları ve ortaklığın kurumsal yönetim açısından derecelendirilmesini kapsamaktadır.

TTK'nın 1529/1. fıkrasına göre, SPK'dan uygun görüş alınması şartıyla, diğer kamusal kişiliklerde geçerliliği yalnızca kendi alanlarında olmak üzere sınırlı kurumsal yönetim düzenlemeleri yapabilmektedirler.

Halka açık anonim şirketlerde, kurumsal yönetim ilkeleri düzenlemesi, SerPK'nın 17. maddesinde yer almaktadır. SerPK 17. maddesi temelinde, SPK'nın kurumsal yönetim ilkelerine yönelik yetkilerini, tarafların işlemlerine yönelik olarak özel usuller ile bu usullerle bağımsız yönetim kurulu üyelerinin ilişkilerini maddi hukuk kuralı şeklinde hükme bağlamaktadır.

SerPK 17/2. fıkrasına göre SPK'ya, borsada payları işlem görmekte olan halka açık ortaklıkların niteliğine göre, kurumsal yönetim ilkelerine kısmen ya da tamamen yükümlü tutma yetkisi vermektedir.

6102 sayılı TTK'nın mevcut yapısı ve sonrasında 6362 sayılı SerPK'nın yürürlüğe girmesi sonucunda oluşan güncelleme ihtiyacı, “*Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)*”⁹⁴ ile giderilmeye çalışılmıştır. Tebliğin 1/2. fıkrası dikkate alındığında, kurumsal yönetim ilkeleri uygulamasının zorunlu kılındığı şirket; SerPK'nın 17. maddesine paralel olarak, payları borsada işlem gören anonim ortaklıklardır.

TTK, kurumsal yönetim ilkelerini geniş bir açıdan kendine uyumlaştırmıştır. TTK'nın Genel Gereğesinin 136. paragrafına bakıldığında, kurumsal yönetime yönelik düzenlemelerin, ilkesel ve genel hükümler şeklinde iki ayrı sınıfta ele alındığı görülmektedir.

İlk grup; SPK yetkisindeki, kurumsal yönetime dair ilkelerin derecelendirilmesi yanı sıra kural koyma ve sonuçlarını belirleme yetkisi (TTK m. 1529); yönetim kurulunun kurumsal yönetim ilkelerine göre şirketi değerlendirecek olan beyanı (TTK m. 375/1/f);

⁹² Tekinalp, Ünal, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kurumsal Yönetim Felsefesine Yaklaşımı, Uğur Alacakaptan’a Armağan, C. II”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s.635.

⁹³ Bkz. TTK “Madde Gereğeleri”, m.334; m. 340; m. 357; m. 359; m. 369; m. 375; m. 378; m. 379; m. 381; m. 396; m. 479; m. 1529.

⁹⁴ RG. 03.01.2014, S. 28871.

tehlikelerin erken teşhisi komitesi (TTK m. 378); tehlikelerin erken teşhisi hususunda denetçinin ikaz vazifesi (TTK m. 398/2,4); yönetim yetkisinin, yönetim kurulunca bir iç yönergeyle (teşkilat yönetmeliği) devredilmesi (TTK m. 367); Murahhaslar (TTK m. 370/2); Ulusal standartlar ve bağımsız standartlar ekseninde denetim işlevi (TTK m. 397 vd.)⁹⁵.

İkinci grup ise bazı somut düzenlemeler örnekler halinde gösterilebilir. Bunlar;

- 1) Temel ilkeler ve kuruluş: Kurucuların menfaatleri (TTK m. 348), eşit işlem ilkesi (TTK m. 357), borçlanma yasağı kapsamında pay sahibinin şirkete borçlanma yasağı (TTK m. 358).
- 2) Yönetim Kurulu: Profesyonelleşme kapsamında yönetim kurulu üyesi olmak için pay sahibi olma zorunluluğunun kalkması (TTK m. 359); yönetim kurulunda azlığa temsil hakkı (TTK m. 360); görevleri sırasında yönetim kurulu üyelerinin kusurlarıyla şirkete verecekleri zararın sigorta ettirilmesi (TTK m. 361); borca batıklıkta nesnel yaklaşım ve borca batıklıkta önlemler (TTK m. 376, 377).
- 3) Denetleme hususunda: Tarafsız, bağımsız ve uluslararası düzeyde denetim. Denetçinin, denetim haricinde müşterisine başkaca bir hizmet verememesi ve danışmanlık yapamaması. Yönetim kurulu yıllık raporunun denetim kapsamında olması. Risk teşhisinin yanı sıra iç denetim kalitesinin standartlara uygunluğunun denetimi (TTK m. 397-406, özellikle de m.397, 398 ile 400).
- 4) Genel kurul seviyesinde: Devredilemeyecek yetkilerin tespiti (TTK m. 408); genel kurul iç yönergesi (iç yönetmelik) (TTK m. 419); organ, kurumsal ve bağımsız temsilci (TTK m. 428 vd.); oyda imtiyaz sınırlandırması (TTK m. 479).
- 5) Farklılaştırılmış teselsül anlayışı (TTK m. 557).
- 6) Şeffaflık: web sitesi (TTK m. 1524)⁹⁶.

1.3.7. Eşit İşlem İlkesi

TTK'nın 357. maddesi; eşit şartlarda, pay sahiplerinin eşit işlem kapsamında oldukları genel hükmü ile eşit işlem ilkesini düzenlemiştir. Düzenleme bir yandan şirket organlarının keyfi tutumlarını engellemek için çerçeve oluştururken, diğer yandan esas sözleşme hükümlerinin adaletli ve tarafların çıkarlar dengesini korunmasını amaçlamaktadır⁹⁷. Eşitlik

⁹⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.71.

⁹⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.72.

⁹⁷ Akdağ Güney, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, 2. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, s.182.; Bkz. TTK "Madde Gerekeçleri", m. 357.

ilkesi, çoğunluğun; yönetim kurulu üzerinden ya da bizzat azınlık üstünde tahakküm kurmasını engelleyebilecek ve azınlığı koruyabilecek bir araçtır⁹⁸.

TTK'nın 357. maddesi eşitlik ilkesinin genel hükmü olmasının yanı sıra ayrıca TTK'nın değişik maddelerinde özel olarak düzenlenmelerde yer almaktadır. Bu özel düzenlemeler, eşit işlem ilkesinin bir gerekliliği olarak, genel kurulda ve yönetim kurulunda; "eşit durumdaki pay sahiplerine eşit davranma yükümlülüğü"nü düzenlemektedirler⁹⁹.

Eşit işlem ilkesinin özel düzenlemelerine örnek olarak;

TTK'nın 437/2. fıkrası, pay sahibinin; genel kurulda, yönetim kurulundan ve denetçilerden bilgi alma hakkını düzenlemektedir. TTK'nın 461/1. fıkrası, pay sahiplerinin yeni çıkarılacak paylardan, mevcut payının sermayeye oranına göre alma hakkını düzenlemektedir. TTK'nın 466. maddesi, şartlı sermaye artırımını, tahvil ve buna benzer borçlanma araçlarında mevcut payları oranında önerilme hakkını düzenlemektedir. Sermaye artırımını ve artırım konusunda ki karar, pay sahibinin rüçhan hakkı konusunu somut olarak ortaklığa karşı ileriye sürebileceği bir hak haline getirmektedir¹⁰⁰.

SerPK'nın 18/5. fıkrasına göre, esas sözleşme ile yeni pay hakkının sınırlandırılması konusu pay sahipleri arasında eşitsizliğe neden olacak şekilde dönüştürülemez hükmünü içermektedir.

Ancak şartlar eşitse, eşit işlem ilkesi uygulama alanı bulabilecektir. Eşit işlem ilkesi bir bütün olarak kaldırılamaz ancak, yalnızca somut olaya özgü olarak; pay sahibi eşit işlem ilkesinden kaynaklı oyundan vazgeçebilmektedir. Eşit işlem ilkesinin tamamen ve sürekli olarak, her durumu kapsar şekilde kaldırılamayacağı, ayrıca bazı haller içinde mutlak olduğu Kanunun Gereğesinde özel olarak vurgulanmış durumdadır¹⁰¹.

Eşit işlem ilkesinin muhatabı anonim şirketin organlarıdır. Ayrıca TTK'nın 391/1. fıkrasında yer aldığı üzere eşit işlem ilkesinin somut muhatabı anonim şirketin yönetim kuruludur. Somut muhatabın yönetim kurulu olması, ilkenin yalnız yönetim kurulunda uygulama alanı bulacağı anlamına gelmemektedir. Genel kurulda pay sahibinin keyfi bir işleme karşılaşması durumunda, eşit işlem ilkesi genel kurulda da uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca tasfiye halindeki şirkette, tasfiye memurları da eşit işlem ilkesine uygun şekilde davranmak zorundadır¹⁰².

⁹⁸ Akdağ Güney, Necla, "Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2014, C.18, S.3-4, s.121.

⁹⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.440.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.72.

¹⁰⁰ Adıgüzel, Burak, "Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkının Sınırlanması veya Kaldırılması", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2014, C.18, S.1, s.2.

¹⁰¹ Bkz. TTK "Madde Gereğeleri", m. 357.

¹⁰² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.440.

Bununla birlikte, pay sahibinin ilkenin uygulama alanında yer alıp, almadığı tartışılabilir. Pay sahipleri arası ilişkide bu ilkenin uygulama alanı bulamayacağına yönelik genel bir kabul olsa da; pay sahiplerinin özellikle oy kullanma, gündeme ilişkin düşünce açıklama, teklifte bulunma gibi bireysel koruyucu nitelikteki haklarında¹⁰³ ve çoğunluk-azınlık payları arasındaki ilişkilerde bu ilke uygulama alanı bulabilecektir. İlkenin uygulamasına bir örnek olarak, anonim şirket yönetim kurulunu ya da anonim şirket yönetimini ele geçirecek olan çoğunluğa karşı, azınlığın durumudur (bkz. SerPK m. 26)¹⁰⁴.

Eşit şartlarda eşitlik kavramı; eşit işlem ilkesinin genel çerçevesini çizmektedir. Bununla birlikte, eşit işlem ilkesi bazı durumlarda mutlak olarak uygulanırken, bazı durumlarda nispi olarak uygulama alanı bulmaktadır.

Eşit işlem ilkesinin mutlak olarak uygulanması durumunda, yani; pay sahipleri arasında oransallık ilkesi uygulanmıyorsa, örneğin; genel kurul toplantısına katılma hakkı; bilgi alma hakkı; genel kurul kararlarına yönelik aleyhte iptal davası açma hakkı; özel denetçinin atanmasını isteme hakkı, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilere yönelik olarak sorumluluk davası açma hakkı gibi vazgeçilemez ve elinden alınamaz haklarda eşit işlem hakkı mutlak olarak uygulanmaktadır. Eşit işlem ilkesinin somut olarak uygulamasında; pay sahiplerinin bir biri arasında bir farklılaştırma söz konusu olamamaktadır.

Eşit işlem ilkesinin nispi olarak uygulama alanı bulmasında ise, pay sahibinin şirket içi statüsünün farklılaştığı oranda, farklı bir uygulamaya tabi olmasıdır. Yani pay sahipleri arasında oransallık ilkesi uygulanması durumunda ortaya çıkmaktadır. Oy hakkı, kâr payı alma hakkı, “*sermaye artırımı kararı ile doğan ve kullanılan*¹⁰⁵” rüçhan hakkı gibi haklarda nisbîlik söz konusu olsa da, bu durum objektifliği bozmamaktadır. TTK’nın 369/1. fıkrası hükmüne göre, özen ve bağlılık yükümü ile yönetim kurulu üyelerini; şirket çıkarlarını dürüstlük kurallarına¹⁰⁶ uygun olarak gözetmekle sorumlu kılmıştır. Dolayısıyla, eşit işlem ilkesi çerçevesinde; eğer şirket çıkarları gerektiriyorsa, pay sahipleri arası farklılaştırılmış uygulamalar bu ilkeye aykırılık teşkil etmeyecektir¹⁰⁷.

TTK’nın 391/1. fıkrası ve 391/1(a) bendine göre, yönetim kurulu kararlarının batıl olduğu iddiası ile bu durumun tespiti mahkemeden talep edilebilmektedir. Eşit işlem ilkesine aykırı kararlar butlan yaptırımını kapsamındadır.

¹⁰³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.441.

¹⁰⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.73.

¹⁰⁵ Karahan, Sami/ Saraç, Tahir, Şirketler Hukuku, Konya, Mimoza Yayıncılık, 2012, s.550.

¹⁰⁶ “*dürüstlük kuralı*”; hak kullanımında ve borçların yerine getirilmesinde dürüst insanların davranış şeklidir. Söz ve davranışta doğruluktan ayrılmamaktır. Bkz. Kayıhan/ Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s.149; Kayıhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s.48.

¹⁰⁷ Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, s.143.

TTK'nın 447. maddesi ise eşit işlem konusundaki batıl genel kurul kararlarını düzenlemektedir. Bunlar; genel kurul toplantısına katılma, asgari oy, dava hakkı ve diğer vazgeçilmez hakları sınırlayan ya da ortadan kaldıran kararlardır. Ayrıca, pay sahibinin inceleme ve denetleme haklarını Kanunun izin verdiği seviyeden daha fazla sınırlayan, anonim şirket temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesini zedeleyen kararlardır.

TTK'nın 391. maddesinde, yönetim kurulu kararlarında eşit işlem ilkesine aykırılık butlan yaptırımına tabi tutulacağı hükmü yer alsa da, TTK'nın 447. maddesi genel kurul kararlarında eşit işlem ilkesine aykırılık için böyle bir yaptırım ön görülmemiştir. Ancak butlanın, eşit işlem ilkesine aykırı genel kurul kararlarına da uygulanabilmesi söz konusudur¹⁰⁸.

Yönetim kurulu üyeleri aleyhine, eşit işlem ilkesine aykırılık nedeniyle, sorumluluk davası açılması konusu ise, TTK'nın 357. maddesi Gerekçesinde belirtildiği üzere, eşit işlem ilkesine aykırılıkta; genel durumun yani önceliğin iptal edilebilirlik olduğu, istisnanın ise butlan olduğudur. Bununla birlikte, TTK'da; yönetim kurulu kararlarına yönelik olarak butlan yaptırımı düzenlenmiş olsa da, iptal yaptırımı düzenlenmemiştir. Dolayısıyla, bir genel kurul kararı ile oluşan eşit işlem ilkesine aykırılık; şartlarına bakılarak iptal davası ya da butlanın tespiti davasına da konu olabilecektir¹⁰⁹.

1.3.8. Pay Sahiplerinin Şirkete Borçlanma Yasağı

Pay sahipleri açısından şirkete borçlanma yasağı düzenlemesi, TTK'nın anonim şirketleri içeren bölümünde, bir üst başlık olan temel ilkeler başlığı içindedir. TTK'nın 358. maddesi (Değişik:26/6/2012-6335/15), pay sahibinin; sermaye taahhüdü nedeni muaccel borçlarının ifasını gerçekleştirmeden ve şirketin serbest yedek akçeleriyle birlikte şirket kârının geçmiş yıl zararlarını kapatacak düzeyde değilse, şirkete borçlanmayı yasaklamaktadır ve bu durum bir ilkesel düzenleme içermektedir¹¹⁰.

Madde Gerekçesine bakıldığında, TTK'nın ilk şeklinde katı ve esnekliği hemen hiç olmayan, pay sahibinin şirkete borçlanma yasağı; 6335 sayılı Kanun sonrası, esneklik kazanmış¹¹¹ yapılan değişiklikle yasak oldukça yumuşatılmıştır¹¹². 6335 sayılı Kanunla

¹⁰⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.619.

¹⁰⁹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.185.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.74.

¹¹⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.488.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.74.

¹¹¹ Hızır, Serdar/ Merki, Duygu, "Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fiillerin Cezai Sorumluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2014, C.63, S.4, s.780.; RG. 30.06.2012, S. 28339.

¹¹² Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.322.

yapılan düzenleme ardından borçlanma yasağı; pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleriyle 393. maddede sayılan pay sahibi olmayan yakınlarını kapsamaktadır. Yani, pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleriyle, pay sahibi olanlarının yakınları şirkete borçlanabilmektedir¹¹³.

Düzenleme ele alındığında, pay sahiplerinin şirkete borçlanabilmesinin yolu; sermaye taahhüdünden kaynaklı borçlarını yerine getirmiş olmaları ve geçmiş yıl zararını karşılayabilecek durumda olan şirket serbest yedek akçesinin olması gerekmektedir.

Şirkete borçlanma konusunda, pay sahibinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK'nın 358. maddesine aykırılığın tabi olduğu yaptırımlar bulunmaktadır. Öncelikle özel hukukta 358. maddeye aykırılık batıl "geçersiz" yaptırımına tabidir. Bununla birlikte cezai yaptırımda bulunmaktadır. TTK'nın 562/5(c) bendine göre, 300 günden az olmayacak şekilde adli para cezası düzenlemesi ile cezai yaptırım somut bir hal almıştır.

Şirkete borçlanma yasağı pay sahiplerini kapsadığı gibi yönetim kurulu üyelerini de kapsamaktadır. Yasağın içeriği açısından, TTK'nın 395. madde hükmü; yönetim kurulu üyesinin genel kurul izni olmaksızın kendisi yada başkası adına işlem yapamayacağını düzenlemektedir. (Değişik: 26/6/2012-6335/17 md.) Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyesiyle yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan ve 393 üncü maddede yer alan yakınlarının şirkete nakit borçlanamayacağını ayrıca bunlar için şirketin kefalet, garanti ve teminat veremeyeceğini, sorumluluk üstlenemeyeceğini ve onların borçlarını devralamayacağını düzenlemektedir.

Yine, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağına yönelik yaptırımlar olduğu gibi, yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanmaları durumunda da yaptırımlar bulunmaktadır. TTK'nın 395. maddesine aykırılıkta, yani yönetim kurulu üyelerinin şirkete ayni-nakdi borçlanmaları durumunda; alacaklılar doğrudan takip imkânına sahiptir. Cezai yaptırım ise, TTK'nın 562/5(c) bendinde; 300 günden az olmayacak şekilde adli para cezası düzenlemesi yer almaktadır.

Son olarak, hem pay sahibi hem de yönetim kurulu üyesi olan kişi; TTK'nın 395. maddesine değil, 358. maddesine tabi olacaktır¹¹⁴.

¹¹³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.488.

¹¹⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.75.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN FONKSİYONLARI, HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

2.1. Anonim Şirketin Organları

TTK anonim şirketi hukuki açıdan nitelik olarak; sermaye ortaklığı yapısında tüzel kişi olduğunu kabul etmekte ve faaliyetlerini organlar vasıtasıyla sürdürmesi gerektiğini kabul etmektedir¹. Yönetim kurulu gerçek ve tüzel kişilerden oluşabilmektedir². Anonim şirketlerde organ kavramının karşılığı ise gerçek kişilerden oluşan kuruldur³ ve tüzel kişinin yönetim kurulunda temsilini gerçek kişi yapmaktadır.

6102 sayılı TTK'ya bakıldığında; genel kurul ve yönetim kurulu olmak üzere anonim şirketlerin iki zorunlu organı olduğu görülmektedir. Genel kurul organı ve yönetim kurulu organı; varlığı zorunlu, olmaması kabul edilmeyen (*sine qua non*) organlardır⁴. Burada genel kurul tüzel kişiliğin iradesinin olduğu karar organı⁵, yönetim kurulu ise temsil ve idare organı görevini üstlenmektedirler⁶. TTK'nın anonim şirketler konusundaki düzenlemeleri esas olarak profesyonel yönetimin sağlanmasına yöneliktir⁷. Genel kurul ve yönetim kurulunun devamlılığı açısından bakıldığında; tüm pay sahiplerini bünyesinde toplayan genel kurul yapısal açıdan sürekli olmayan bir organ durumundayken, yönetim kurulu daimidir⁸.

6102 sayılı TTK'da organlar arası işlev ayrımı yapılmıştır ve faaliyet alanı farklılığı odaklı kuvvetler ayrılığı mevcuttur⁹. Başta yönetim kurulunun devredilemez yetkilerini gösteren 375. maddesi olmak üzere, güç bakımından, TTK'da organlar arası denklik kabul

¹ Özkorkut, Korkut, Ticaret Hukuku, İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Yayınları, 2017, s.84.

² Kayıhan, Şaban, Şirketler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.156.

³ Pulaşlı, Hasan, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 4. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.351.

⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.351.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.84.

⁵ Mimaroglu, Sait Kemal, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, Ankara, 1967, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, s.2.

⁶ Kayıhan, Şaban/ Ünlütepe, Mustafa, Medeni Hukuk Bilgisi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.246.

⁷ Altaş, Soner, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Karşılaştırmalı Açıklamalı Örnekli, 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.227.

⁸ Akdağ Güney, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, 2. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, s.3.

⁹ Çamurcu, Emin, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015, s.5.

edilmiştir. Organlar arası denklik yaklaşımı; genel kurulun mutlak üstünlüğüne dayanan salt yetki teorisini kabul etmemektedir¹⁰.

Bununla birlikte, TTK, organ düzenlemesinde denetçiye yer vermemiş, tarafsız ve bağımsız bir yapı haline getirmiştir¹¹. Dolayısıyla denetçi ve denetim kurulunun 6102 sayılı TTK'ya alınmaması, denetim işlevinin şirkete yönelik olarak tarafsız olmasını ve bağımsız hareket etmesi temelinde bir yapılandırma içerdiğinden “organ” vasfında olmadığına dair bir görüş bulunmaktadır¹².

2.2. Yönetim Kurulu

TTK'nın 359. ile 396. maddeleri arasında düzenlendiği üzere, yönetim kurulu; anonim şirketin temsil ve idare organıdır. Ayrıca şirket yönetiminde yer alan işletmenin işvereni durumundadır¹³. Birden fazla kişiden oluştuğunda kurul organ olarak görev yapmaktadır¹⁴. Yönetim kurulunun oluşumu için bir üyenin bulunması yeterlidir¹⁵. Yönetim kurulunun varlığı aynı zaman da idare ve temsilde sorumluluğu üstlenecek bir organ gereksinimi sonucudur¹⁶.

Anonim şirkette yönetim kurulu yalnızca zorunlu bir organ olmayıp aynı zamanda varlığı süreklilik arz eden bir organdır. Organ yokluğunda ne olacağının cevabı, TTK'nın 530/1. fıkrasında düzenlidir. Yönetim kurulu organının yokluğu; TTK'nın 530. maddesinde yer aldığı üzere, anonim şirketin organ eksikliği nedeniyle feshi sonucunu meydana getirecektir¹⁷. Yani şirketin yönetim kurulu mevcut değilse; pay sahibi, şirket alacaklısı veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, şirketin merkezinin olduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'nden anonim şirketin feshi kararını talep edebilmektedir¹⁸. Mahkemeden fesih

¹⁰ Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler Dersler-Soru Örnekleri Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş, 11. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2016, s.145.; Bkz. TTK “Madde Gereççeleri”, m. 375.

¹¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.85.

¹² Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku 1, 13. bs., Ankara, Vedat Kitapçılık, 2014, s.327.; Özkorkut, Korkut, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013, s.264.

¹³ Mimaroglu, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, s.5.

¹⁴ Bilgili, Fatih/ Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku 6335 Sayılı Kanunla Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre, 9. bs., Bursa, Dora Basım Yayın, 2013, s.362.

¹⁵ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.228.

¹⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.3.

¹⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.212.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.758.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.85.

¹⁸ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.362.

talebinde bulunabilmenin yönetim kurulu mevcutta olsada, gerektiği şekilde toplanmaması ya da hiç toplanmaması durumlarında da geçerli olacağı kabul edilebilir¹⁹.

2.2.1. Yönetim Kurulu Üye Sayısı

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 359/1. fıkrası düzenlemesine göre; yönetim kurulu bir gerçek ya da tüzel kişiden oluşabilir, sayı sabit ya da değişken olarak esas sözleşme ile belirlenmektedir²⁰. Yönetim kurulu üye sayısının esas sözleşmede yer alması gerekmektedir. Esas sözleşmede yer almaz ise kuruluş eksikliğinden dolayı tescil talebi red olabilir, buna rağmen tescil edilirse şirket tüzel kişilik kazanır ama tescilin iyileştirici etkisi oluşmayacak ayrıca bu durum kanuna aykırılığı sona erdirmeyecek²¹ ve anonim şirketin organsız kaldığı iddiasıyla fesih davası açılması gündeme gelebilecektir²².

TTK'ya göre tek kişilik anonim şirket kurulabilmesi nedeniyle, tek kişiden oluşan yönetim kurulu mümkün durumdadır²³. Bu durumda “kurul” kavramı; üye sayısını değil, organ kavramına işaret etmektedir²⁴. Yönetim kurulu üye sayısında bir üst sınırlama yer almamaktadır. Tüzel ve kamu tüzel kişilikler de²⁵ yönetim kurulu üyesi olabilmektedirler²⁶. Bununla birlikte yönetim kurulunda kamu temsilcisinin bulunabilmesi için, esas sözleşmede açık bir hüküm ve şirket işletme konusunun kamu hizmetini ilgilendiriyor olması gerekmektedir²⁷.

TTK, yönetim kurulu üye sayısı için asgari bir sayı vermemiş olsa da; Bankacılık Kanunu 23. maddesi uyarınca, Bankacılık yapan anonim şirketlerde ve Kurumsal Yönetim Tebliği'ne (II-17.1) ekli Kurumsal Yönetim İlkeleri 4.3.1. maddesinde yazılı ilkeleri uygulamak ile zorunlu olan şirketlerin yani borsada payları işlem gören halka açık anonim

¹⁹ Çalal, Salih, "Anonim Şirketlerde Fesih Sebepleri ve Cezai Sorumluluğun Sınırları", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.134, s.166.

²⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.428.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.9.

²¹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.26.

²² Teoman, Ömer, Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları VI, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Ana sözleşmede Gösterilen Sayıda Yönetim Kurulu Üyesini Seçmek Zorunda Mıdır? 1982-2001 Tüm Makalelerim Cilt II, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, s.430.

²³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.24.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.231.

²⁴ Tekinalp, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s.12.; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.440.

²⁵ “Kamu tüzel kişileri”: Kamu otoritesine sahip, kamu görevi yapmakta olan tüzel kişiliklerdir. Kamu idareleri, kamu kurum ve kuruluşlarını kapsamaktadır. Devletin kendisi de kamu tüzel kişiliktir. Kayıhan/ Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s.239.

²⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.415.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.229.

²⁷ Kayıhan, Şaban, Şirketler Hukuku, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.145.

ortaklıkların, 1/2, 3/1(f) maddeleri uyarınca yönetim kurulu üye sayıları en az beş üyeden meydana gelmesi bir zorunluluktur²⁸. Yönetim kurulunda yer almak için pay sahibi olma zorunluluğu bulunmamaktadır²⁹.

2.2.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi

2.2.2.1. Yetkili Organ

TTK'nın 339/3. maddesine bakıldığında kural olarak ilk atamada yönetim kurulu, esas sözleşme ile atanmaktadır. Bununla birlikte TTK'nın 359/1. fıkrası düzenlemesine göre, yönetim kurulunun ilk atamasının esas sözleşmeyle olabileceği gibi, genel kurul kararıyla da seçilebileceği görülmektedir³⁰.

Yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması veya seçimi; TTK'nın 408/2(b) bendinde genel kurulun devredilemez yetkilerinden sayılmış olsa da bu emredici genel kuralın bazı istisnaları da bulunmaktadır. Genel kurulun yetkisine getirilen istisnalar;

a. İlk istisna; yönetim kurulu üyelerinin, şirketin kuruluşunda esas sözleşmeyle de belirlenebilmesidir.

b. İkinci istisna; TTK'nın 334. maddesinde görüleceği üzere; “*kamu tüzel kişilerinin yönetim kuruluna üye seçmesi*” durumunda ortaya çıkmaktadır. Devlet, belediye, il özel idaresi, köy ve diğer kamu tüzel kişiler, esas sözleşmede yer alacak bir hükümlerle, pay sahibi olmasalar dahi, işletme konusunun kamu hizmeti kapsamında olması durumunda anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurma hakkı verilebilir³¹. Bu şirketlerde pay sahibi durumunda olan kamu tüzel kişilerinin, yönetim kurulunda yer alan temsilcileri, yalnızca kamu tüzel kişileri tarafından görevden alınabilir³². Tüzel kişiliğin rücu hakkı saklı kalarak; temsilciler, temsilci sıfatıyla gerçekleştirdikleri işlem ve fiiller neticesinde şirkete, pay sahiplerine ayrıca alacaklılara karşı sorumlu olacaklardır³³.

c. Bir nedenden dolayı yönetim kurulu üyeliğinde boşalma olduğu takdirde; yönetim kurulu, gerekli kanuni şartlara sahip birini yönetim kurulu üyeliğine geçici olarak seçebilir. TTK'nın 363/1. fıkrasında yer aldığı şekilde, yönetim kurulunun geçici olarak seçtiği üye ilk

²⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.24.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.86.

²⁹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.228.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.39.

³⁰ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.156.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.7.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.86.

³¹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.157.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.417.

³² Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.232.

³³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.86.

genel kurula kadar görev yapacaktır. İlk genel kurulda, genel kurulun onayını alması durumunda yerine geldiğinin “selefinin” süresini tamamlayacaktır. Aynı zamanda TTK'nın 334. maddesi hükmü burada saklı kalacaktır. Bu durumda yönetim kurulu geçici bile olsa kurul üyesi belirleyebilmesi açısından üçüncü istisnayı meydana getirmektedir. Ancak boşalan yer için yönetim kurulu kararında çoğunluk gerekmektedir. Çoğunluk yok ya da tek kişilik yönetim kurulunun boşalması durumunda ise mahkemenin vereceği izinle tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırarak yeni yönetimi teşekkül ettirebilir³⁴, münferit pay sahipleri ise genel kurulu doğrudan toplantıya çağırılmaz³⁵.

d. Dördüncü istisna; Sermaye Piyasası Kurulu'nun da bir anonim şirketin yönetim kuruluna üye atama yetkisi bulunmaktadır. Bu yetkinin kapsamı; SerPK 96/2³⁶ ve 97/1³⁷ maddeleri ile SPK'nın yetki ve görevlerinin düzenlendiği 128. maddesi, ilk fıkrası, “k” bendinde ortaya çıkmaktadır. Buradaki düzenleme halka açık şirketlerle sınırlıdır ve yönetim kurulu üye sayısının, toplantı yeter sayısının asgari gereğinin altına düşmesi halinde uygulanabilmektedir³⁸.

e. Tam anlamıyla bir genel kurul yetki istisnasını oluşturmamakla birlikte, yönetim kurulu üyeliği hususunda aday önerebilme ya da gösterebilme konusunda, TTK'nın 360. maddesinde özellikli bir konu bulunmaktadır. TTK'nın 360. maddesine göre; nitelik ve özellikleriyle belirli pay gruplarına ve azlığa, eğer esas sözleşmede yer alıyorsa, yönetim kurulunda temsil hakkının varlığı söz konusudur³⁹. Belirli grup halindeki pay sahipleri ve belirli pay grupları yanı sıra azlık; esas sözleşmede yer almak şartı ile yönetim kuruluna üye

³⁴ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.13.

³⁵ Karaege, Özge, "Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.19, S.4, s.88.

³⁶ “*Kurul*, hukuka aykırı faaliyet veya işlemlerde sorumluluğu tespit edilen yöneticilerin ve çalışanların sahip oldukları lisansları geçici veya sürekli olarak iptal etmeye, haklarında suç duyurusunda bulunulması kararından itibaren yargılama sonuçlanıncaya kadar imza yetkilerini sınırlandırmaya veya kaldırmaya, hukuka aykırılıkta veya gerçekleştirilen işlemlerde sorumluluğu mahkeme kararıyla tespit edilen yönetim kurulu üyelerini görevden almaya ve yapılacak ilk genel kurul toplantısına kadar yerlerine yenilerini atamaya yetkilidir. Banka yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması yönünde işlem tesis edilmeden önce Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun görüşü alınır”.

³⁷ “*Kurul*, sermaye piyasası kurumlarının sermaye yeterliliği yükümlülüklerini sağlayamadığı, sermaye piyasası faaliyetlerinden kaynaklanan nakit ödeme ve finansal araç teslim yükümlülüklerini yerine getiremediği veya kısa sürede yerine getiremeyeceği ya da bunlardan bağımsız olarak mali yapılarının ciddi surette zayıflamakta olduğu ya da mali durumunun taahhütlerini karşılayamayacak kadar zayıflamış olduğunun tespiti hâlinde, üç ayı geçmemek üzere verilecek uygun süre içinde mali yapılarının güçlendirilmesini istemeye ya da herhangi bir süre vermeksizin doğrudan bu kurumların faaliyetlerini geçici olarak durdurmaya; tamamen veya belirli sermaye piyasası faaliyetleri itibarıyla yetkilerini kaldırmaya; yatırımcıları tazmin kararı vermeye; sorumluluğu tespit edilen yöneticilerin ve çalışanların sahip oldukları lisansları geçici veya sürekli olarak iptal etmeye, imza yetkilerini sınırlandırmaya veya kaldırmaya ve gerektiğinde yönetim kurulunun üyelerini görevden almaya ve yapılacak ilk genel kurul toplantısına kadar yerlerine yenilerini atamaya; bu kurumların tedrici tasfiyelerine karar vermeye ve tasfiyenin bitmesini takiben gerektiğinde veya tedrici tasfiyeye gitmeksizin doğrudan iflaslarını istemeye veya gerekli gördüğü diğer tedbirleri almaya yetkilidir”.

³⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.87.

³⁹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.46.

önerebilmektedirler⁴⁰. TTK'nın 360. maddesinin, ikinci fıkrasında görüldüğü üzere; yönetimde temsil hakkına sahip olan ve bu madde hükmüne tabi paylar imtiyazlı sayılmaktadır⁴¹. Genel kurulca, yönetim kuruluna yedek üye seçilmesi ise bir istisna değildir ve yedek üyenin genel kurul tarafından onaylanmasına gerek yoktur⁴².

Bu önerebilme hakkı, ancak haklı bir neden varlığında yerine getirilmeye bilindir. Bununla birlikte, halka açık anonim şirketlerde, temsil edilme hakkı; bağımsız yönetim kurulu üyelerine yönelik düzenlemeler saklı kalmak üzere, mevcut yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşmamaktadır⁴³.

Genel ve özel yönetim kurulu üyesi seçilme durumları birlikte değerlendirildiğinde; yönetim kurulu üyeliği sıfatı şu hallerde kazanılmaktadır; 1. Genel kurul kararıyla, 2. Esas sözleşmeyle, 3. Mahkeme kararıyla, 4. Kamu tüzel kişilikleri tarafından, 5. Yönetim kurulu kararıyla⁴⁴.

2.2.2.2. Seçilme Süresi

En çok üç yıllık süre için yönetim kurulu üyesi seçimi yapılmaktadır⁴⁵. TTK'nın 362/1. fıkrası hükmünden de görülebileceği üzere; üç yıllık süre üst sınırdır⁴⁶. TTK'nın 334/2. fıkrasının "*pay sahibi olan kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, ancak bunlar tarafından görevden alınabilir*" düzenlemesine göre, kamu tüzel kişiliklerince atananlar, üç yıllık sınırlamaya bağlı değildir ve kurumları görevden alana kadar görevleri devam etmektedir⁴⁷. Yönetim kurulu üyesi üç yıldan daha az olan süreler için seçilebileceği gibi, esas sözleşmede aksi belirtilmemişse aynı kişinin yeniden seçilmesi önünde bir engel de bulunmamaktadır⁴⁸. Ayrıca TTK'da, yönetim kurulu üyelerinin aynı zaman dilimi için seçimi bir zorunluluk öngörülmemiştir⁴⁹.

⁴⁰ Belirli grupların yönetim kurulunda temsili; yönetim kurulunca belirlenen sayıda aday gösterme şeklinde olabileceği gibi, öngörülen sayıda üyeyi genel kurulun grubun içinden seçmesi olarak da düzenlenebilir. Yönetim kuruluna doğrudan üye seçme (atama) yetkisi belirli gruba verilemez. Bkz. Çamoğlu, Ersin, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsili", Arslanlı Bilim Arşivi, 2011, s.3. (www.arslanlibilimarsivi.com Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).

⁴¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.421.

⁴² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.7.

⁴³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.87.

⁴⁴ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.367.

⁴⁵ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.157.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.240.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.423.

⁴⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.27.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.11.

⁴⁷ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.241.

⁴⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.88.

⁴⁹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.353.

2.2.2.3. Üyeliğe Seçilme Ehliyeti ve Engelleri

Genel kurul, yönetim kurulu üye seçimini; Kanun ve esas sözleşmede öngörülen şartlara göre yapmaktadır⁵⁰. TTK'nın 359/3. fıkrasına göre, tam ehliyetli olmak; gerek yönetim kurulu üyelerinin gerekse tüzel kişi adına tescili gerçekleştirilecek olan gerçek kişi açısından bir şarttır⁵¹.

Kısıtlı olmamak, ayırt etme yetisine sahip olmak ve ergin olmak tam ehliyetli olmayı tanımlarken⁵², fiil ehliyetine sahip olmanın üç şartı olduğu anlaşılmakta, bu şartların herhangi birinin yokluğu halinde ise kişiler fiil ehliyetinden yoksun addedilmektedirler⁵³ ve bunlar yönetim kurulu üyesi seçilebilmek için temel şartlardır. Tam ehliyetsizler ise; fiilleriyle kendilerine yönelik müspet ya da menfi hak ve borçları asla yaratamayacakları gibi, hukuka aykırı fiilleriyle başkalarına verdikleri zararlardan da bir sorumluluk yüklenemeyecek kişilerdir⁵⁴. Bununla birlikte, fiil ehliyetine sahip olma şartının yanı sıra, TTK'nın 359/4. fıkrası uyarınca üyeliği sona erdiren nedenler aynı zamanda üye seçilmeyi engelleyen nedenler olarak ortaya çıkmaktadır⁵⁵.

Ayrıca TCK'da yönetim kurulu üyeliğine seçilmeye yönelik olarak geçici bir engelde yer almaktadır. TCK'nın 53/1(d) ve 2. fıkrasına göre; kişinin, kasten gerçekleştirmiş olduğu suç nedeniyle oluşan hapis cezasında, mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak; dernek, vakıf, kooperatif, sendika, siyasi parti ve "şirket" tüzel kişiliklerinde yönetici ya da denetçi olmaktan yoksun bırakılmaktadır. Bunun yanında kişi; işlemiş olduğu suç nedeniyle hapis mahkûmiyeti cezasının infazı tamamlanmadan bu hakları da kullanamayacaktır.

Bununla birlikte; bazı yeterlilikler belirlenerek esas sözleşmeye eklendiğinde, yönetim kurulu üyeliği seçimi için asgari koşullar şart koşulabilir.

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeliği seçiminde özel yeterlilik gereksinimlerinin yer aldığı durumlara örnek olarak, BankK m. 25/1. hükmü ile Sigortacılık Kanununun⁵⁶ m. 4/2. hükümleri ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde "bağımsız yönetim kurulu üyeleri" için

⁵⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.29.

⁵¹ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.233.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.32.

⁵² Kayıhan/ Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s.199.; Kayıhan, Şaban, Hukukun Temel Kavramları, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.90.

⁵³ Yücer, İpek, "TMK mad.15'in Uygulama Çerçevesinde Değerlendirilmesi", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.1, S.2, s.60.

⁵⁴ Akipek, Jale/ Akıntürk, Turgut/ Ateş Karaman, Derya, Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku) I.Cilt, 10. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2013, s.303.

⁵⁵ Yavuz, Mustafa, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeliği İçin Aranılan Şartlar", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2013, S.117, s.149.

⁵⁶ RG. 14.06.2007, S. 26552.

öngörülen gereklilikler (m. 4.3.6) gösterilebilir⁵⁷. Belirtmek gerekir ki; borçlarından dolayı yalnızca mal varlığı ile sorumlu tutulan anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olabilmek içinde, tıpkı Bankacılık Kanunu ve Sigortacılık Kanunu hükümlerinde olduğu gibi bazı yeterlilikler aranması, gerek sermayenin etkin kullanımı gerekse stratejik yönetim açısından daha etkin sonuçlar oluşturabilecektir.

6102 sayılı TTK'ya bakıldığında, tüzel kişilikler de anonim şirkette yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilmektedir. Tüzel kişilik pay sahibi değilse, burada bir seçim değil atama söz konusudur⁵⁸. Tüzel kişiyi temsilen yer alan gerçek kişinin de tam ehliyetli olması gerekmektedir⁵⁹. Tüzel kişiliğin yönetim kuruluna üye seçilmesi durumunda, tüzel kişiliği; tüzel kişi adına ve tüzel kişilikçe seçilen yalnızca bir gerçek kişi tescil ve ilan olunur, bu durum şirket web sitesinden hemen duyurulur. TTK'nın 359/2. fıkrası bir gerçek kişinin tescil ve ilanını düzenlediğinden; yedek üye belirlenmesi ya da birlikte temsil söz konusu olamamaktadır⁶⁰.

Koşulların varlığı halinde TTK'nın 334. maddesi uyarınca kamu tüzel kişiliği yönetim kurulu üyesi atayabilmekteyken, TTK'nın 359/5. fıkrasına göre kamu tüzel kişiliği pay sahibi ise, genel kurul da yönetim kurulu üyesi seçebilmektedir⁶¹.

TTK'nın 359/2. fıkrasına göre; tüzel kişiliği temsilen yalnızca tescili gerçekleşen kişinin toplantılara katılması ve oy kullanması gerekmektedir.

Burada birden fazla gerçek kişinin kamu tüzel kişiliğini temsili konusuna ayrıca değinmek gerekmektedir. TTK'nın 359. maddesine 6455 sayılı Kanunun⁶² 79. maddesiyle eklenen son fıkrası düzenlemesine göre; Kamu tüzel kişiliklerin pay sahibi olduğu şirketlerde, yönetim kurulu üye sayısının ikiden fazla olduğu durumlarda, üyelerinin tamamının aynı kamu tüzel kişiliğinin temsilcisi olmaması şartıyla, kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişi yönetim kurulunda yer alabileceği düzenlemesi yer almaktadır⁶³.

⁵⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.89.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.234.

⁵⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.10.

⁵⁹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.232.

⁶⁰ Eminoğlu, Cafer/ Çakır, Fatma Betül, "Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2014, C.18, S.3-4, s.281.

⁶¹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.16.

⁶² RG. 11.04.2013, S. 28615.

⁶³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.90.

2.2.2.4. Yönetim Kurulu Üyesinin Sicile Tescil ve İlanı

Yönetim kurulu üyeliğine atama hangi şekilde gerçekleşmiş olursa olsun, durumun ticaret siciline tescili ve ilanı gerekmektedir. Tescil ve ilan durumun üçüncü kişilere bildirilmesini sağlamaktadır⁶⁴. Tescil kurucu etkiye sahip değildir. Kişi yönetim kurulu üyesi olsa da sicile tescil edilmemiş olabilir, çünkü ticaret siciline yapılan kayıtlar bildirici niteliktedir ve sicil kayıtlarının bildirici nitelikte olması, bu kayıtların daha önce doğmuş veya ortadan kalkmış bir hakkın varlığını işaret etmesidir⁶⁵.

2.2.2.5. Yönetim Kurulu Üyeliği Sıfatının Sona Ermesi

Yönetim kurulunun atanması ve görevden alınmasında genel kurulun mutlak yetkisi bulunmaktadır. TTK'nın 408/2(b) bendine göre, yönetim kurulu üyesinin hem atanması hem de görevden alınması, genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır⁶⁶.

Seçilme süresinin dolması, yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesinin doğal yoludur. Esas sözleşmede aksi belirtilmemişse, görev süresi sonunda üyenin, genel kurulca yeniden yönetim kuruluna seçilmesi yönünde ise bir engel bulunmamaktadır⁶⁷.

Yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesinin bir diğer yolu ise, genel kurulun yönetim kurulu üyesini görevden almasıdır. TTK'nın 364. maddesi görevden almayı düzenlemektedir. Görevden alma genel kurulun devredilemez yetkilerindedir⁶⁸. Esas sözleşme tarafından atanmış olsalar dahi genel kurul, yönetim kurulu üyelerini azledebilmektedir⁶⁹.

Bununla birlikte, 334. madde hükmü ve görevden alınanın tazminat hakkı saklı kalmak üzere⁷⁰, tüzel kişilerde; tüzel kişilik adına tescili gerçekleşmiş gerçek kişiyi istediği zaman değiştirebilmektedirler⁷¹.

Yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesinin bir diğer yolu ise; yönetim kurulu üyesinin, şirketle olan sözleşme ilişkisini bozucu yenilik doğurucu bir hak olan istifa etmesiyle gerçekleşmektedir. İstifa, bozucu yenilik doğuran bir hak olduğu için beyana dayalıdır ve

⁶⁴ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.367.

⁶⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.21.

⁶⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.242.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.443.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.90.

⁶⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.237.

⁶⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.61.

⁶⁹ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.236.

⁷⁰ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.243.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.426.

⁷¹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.63.

şirketin onayına tabi değildir⁷². Bununla birlikte sözleşme, vekâlet sözleşmesi⁷³ ise istifa her an yapılabilirken, hizmet sözleşmesi durumunda sözleşme süresine uyulması gerekmektedir⁷⁴.

Kanunda ve ayrıca belirtilmişse esas sözleşmede; yönetim kurulu üyesi seçilme yeterliliklerinin her hangi birinin kaybı da yönetim kurulu üyeliğini kendiliğinden düşürmektedir. TTK'nın 363/2. fıkrasına göre; ehliyetin kısıtlanması, iflas, kanuni veya esas sözleşmede ayrıca belirtilen yeterliliklerden birinin kaybı, daimi olarak yönetim kurulu üyeliğini düşürmektedir. Ayrıca, TCK'nın 53/1(d) bendinde yer alan durumun gerçekleşmesi ise geçici olarak; şirket, sendika, dernek, vakıf, siyasi parti ve kooperatif tüzel kişiliğinin denetçiliğini ve yönetim kurulu üyeliğini sona erdirmektedir⁷⁵.

Yine, kamu hizmeti işletme konusu ile faaliyette bulunan anonim şirketlerde; esas sözleşmeye eklenen bir hükümlerle yönetim kurulunda kamu tüzel kişiliğine temsil hakkı verildiğinde, kamu tüzel kişisi temsilcisini ancak pay sahibi kamu tüzel kişiliği tarafından görevden alınabilmektedir. Bahsi geçen kamu tüzel kişilikleri ise; köy, il özel idaresi, belediye ve devlettir⁷⁶.

Yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren son durum ise; iflas ya da bir başka nedenle anonim şirketin varlığının sona ermesi halidir. Anonim şirketin varlığı sona erdiğinde yönetim kurulu üyelerinin, yönetim kurulu üyesi olma sıfatı sona ermektedir⁷⁷.

2.3. Şirket ile Yönetim Kurulu Üyeleri Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği

“Sözleşme bağı”, yönetim kurulu üyeleriyle, anonim şirket arasında var olan hukuki yapının ana temelini oluşturmaktadır. Dolayısı ile taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi bulunmaktadır. Sözleşmenin varlığı; genel kurul kararıyla oluşan icap ve yönetim kurulu üyesinin bu icabı kabulü olarak gerçekleşmektedir. Öneri ve kabul sonrası görevin üstlenilmesi, kabul ile iradenin ortaya konulması sözleşmenin kurulmasını sağlamaktadır.

“İrade serbestisi” kavramı; kurulan sözleşme ilişkisinin niteliğini belirlemektedir. Dolayısı ile sözleşme ilişkisi, tarafların irade serbestisi ile aldığı kararları yansıtmaktadır.

⁷² Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.236.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.425.

⁷³ "Vekâlet sözleşmesinde"; iş görme borcu ortadan kalksa bile vekâlet verenin sözleşme konusu işe ilişkin olarak hesap verilmesi ve alınanların iadesi, vekilin vekâlet verenden masraf ile ücret ödenmesini ve zararının tazminini talep etme hakkının devam etmesi nedeniyle, vekâlet sözleşmesinin sona ermesi, ancak muaccel hale gelmiş bulunan söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle mümkün olabilir. Bkz. Kayıhan, Şaban/Ünlütepe, Mustafa, "Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri", Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, İstanbul, 2014, S.3, s.175.

⁷⁴ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.58.

⁷⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.90.

⁷⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.63.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.91.

⁷⁷ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.364.

İrade serbestisine dayanan sözleşme; vekâlet veya hizmet sözleşmesi şeklinde olabileceği gibi, kendine özgü yani sui generis bir yapıda da olabilecektir⁷⁸.

Her ne kadar kurulan sözleşme; vekâlet, hizmet ya da sui generis yapıda olabilse de, eğer sözleşme özel bir çerçeve içine alınmamış ise kurulan sözleşme ilişkisi vekâlet sözleşmesi olarak kabul edilmesi yanı sıra, sözleşmede ve ya TTK'da hükmü yer almayan durumlarda, TBK'nın vekâlet sözleşmesi düzenlemelerinin uygulanacağı öğretide hâkim görüş olarak kabul edilmektedir⁷⁹.

2.4. Yönetim Kurulunun Görev ve yetkileri

2.4.1. Genel Olarak

Yönetim kurulunun görev ve yetkileri TTK'da birden fazla madde içinde düzenlenmiştir. TTK'nın 365, 374. ve 408. maddeleri birlikte değerlendirilmelidir⁸⁰. TTK'da yönetim kurulu esnek bir yapılanma şeklinde düzenlenmiştir⁸¹. 6102 sayılı TTK'nın 374. maddesinin ilk fıkrası, açıkça anonim şirketlerde; genel kurulun görev ve yetki alanına girmeyen tüm konularda yönetim kurulunu yetkili ve görevli kılmaktadır.

Yönetim kurulunun yetkili ve görevli kılındığı görevler kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilk olanı TTK'nın 375. maddesinde yoruma gerek bırakmaksızın ortaya konulan “devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkiler”dir. Bu madde haricinde de, kanunun başkaca özel hükümlerinde kendine yer bulan ya da faaliyetin özeliğinden dolayı yönetim kurulunun yetkili ve görevli kılındığı durumlar da yer almaktadır⁸².

2.4.2. Yönetim Kurulunun Devredilemeyecek Görev ve Yetkileri

TTK'nın 375. maddesinde düzenlenen, yönetim kurulunun vazgeçilemeyecek ve devredilemeyecek, yetki ve görevleri ise; üst düzeyde şirketin yönetimi, yönetim konusunda talimatların verilmesi; şirketin yönetsel teşkilat yapısının belirlenmesi; finansal planlama ve finansal yapının kurulması; müdür ve müdür yetkisinde olanlar ile imza yetkisine sahip

⁷⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.468.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.91.

⁷⁹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.352.; Kırca, İsmail/ Şehirli Çelik, Feyzan Hayal/ Manavgat, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, 1. bs., Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013, s.455.

⁸⁰ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.371.

⁸¹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.74.

⁸² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.91.

olanların ataması ve görevden alınması; yönetim görevinde bulunanların esas sözleşme, iç yönerge, yazılı talimatlar ve kanunlara uygun davranışlarının üst gözetiminin yapılması; genel kurul toplantı ve müzakere defteri, yönetim kurulu karar defteri, pay defteri yanı sıra yıllık faaliyet raporu ve kurumsal yönetim düzenlemelerinin usulüne uygun tutulmasının kontrolü; genel kurul toplantı hazırlığı ve genel kurul kararlarının icrasının takibinin yapılması; borca batıklık halinin mahkemeye bildirim süreçlerini içermektedir⁸³.

Uygulamada ki hâkim görüşe göre, 6102 sayılı TTK'nın 375. maddesinde yer alan yetkiler sınırlı sayıda değildir⁸⁴. Bu yetkilerin yanında, TTK ve SerPK'nın başkaca maddelerinde belirtilmiş olan bazı özel yetki ve görevlerin de nitelikleri açısından vazgeçilemez ve devredilemez olduğu kabul edilmektedir⁸⁵.

Vazgeçilemez ve devredilemez özel yetki ve görevlerden bazıları ise;

TTK'nın 353/1. fıkrasında yer alan fesih davası açılması, TTK'nın 376/1. ve 2. fıkralarında yer alan sermaye kaybında tedbir alınması, TTK'nın 378. maddede yer alan riskin erken saptanması komitesi kurulması ve SerPK'nın 17/3. fıkrasında yer alan halka açık olan anonim şirketlerin ilgili taraflarla gerçekleştirecekleri ve SPK tarafından belirlenen işlemlerin başlatılması öncesinde yapılacak işlemlerin esaslarını belirleyecek olan bir karar alınmasıdır⁸⁶.

2.4.3. Yönetim Kuruluna Devredilebilecek Görev ve Yetkiler

Anonim şirketlerde, şirketin esas sözleşmesinde yer alması şartıyla, yönetim kuruluna Kanunda yer almayan yetki ve görevlerin verilmesi mümkündür. Yönetim kuruluna verilebilecek yetki ve görevler; 6102 sayılı TTK'da ve diğer düzenlemelerde hiç yer almayan yetki ve görevler olabileceği gibi, bir kural olarak genel kurula atfedilen ancak yönetim kuruluna devir edilmesine izin verilen yetki ve görevlerde olabilir.

TTK'nın 505. maddesi ve SerPK'nın 31/3. fıkrasında yer alan, yönetim kuruluna devredilebilmesi mümkün olan yetkiler ile her türlü borçlanma araçlarının çıkarılmasının yanı sıra ihraç şartlarının belirlenmesi yetkisinin yönetim kuruluna devrine izin veren düzenlemedir⁸⁷.

⁸³ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.163.

⁸⁴ Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, s.539.

⁸⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.146.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.92.

⁸⁶ Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, s.591.

⁸⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.93.

Kayıtlı sermaye sisteminin geçerli olması durumunda (kayıtlı sermaye sistemi ilk defa esas sözleşmeyle ve ya sonrasında genel kurul kararıyla kabul edilebilir); esas sermayenin arttırılması için kanunun esas sermayenin arttırılmasına dair ilgi hükümlerine bağlı olmaksızın, esas sözleşmede belirtilen kayıtlı sermaye tavanına ulaşınca kadar, sermaye yönetim kurulu kararı ile arttırılabilir. Yönetim kurulu; sermaye artırımını tavanına ulaşana kadar, sermayeyi arttırmaya yetkilidir.

TTK'nın 460. maddesi ve SerPK 18. maddesi gereğince halka açık olup olmamasının önem arz etmediği bir durum olarak, bütün anonim şirketlerde; yönetim kurulu, esas sözleşmede özel olarak yetkilendirilmesi şartıyla, imtiyazlı ya da itibari değerinin üzerinde pay çıkarılması konusunda yetkilendirilebilir. Ayrıca pay sahibinin yeni pay alma hakkının sınırlandırılması hususunda da yetki yönetim kuruluna verilebilmektedir.

TTK 480/2. fıkrasında anonim şirketlerde, kayıtlı sermaye sistemini kabul edenlerin; yönetim kuruluna, esas sözleşmeyle primli pay çıkarabilme yetkisi tanıyabileceği belirtilmiştir.

Halka açık olmayan anonim şirketler için uygulama alanı olmasa da, TTK'nın 460. maddesinde ve halka açık anonim şirketlere yönelik olarak SerPK'nın 18. maddesinde; esas sözleşmede, özel olarak yetkilendirilmesi halinde, yönetim kuruluna, itibari değerinin daha aşağısında pay çıkarılması ve imtiyazlı pay sahibinin haklarını kısıtlayacak ölçekte karar alabilme yetkileri de verilebilmektedir⁸⁸.

6102 sayılı TTK'nın 505. maddesinde yer alan hüküm kapsamında ki borçlanma aracı ihraç yetkisi, genel kurul tarafından yetkilendirmesi sonrasında yönetim kuruluna devredilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca SerPK 31/3. fıkrasında da borçlanma aracı ihraç konusunda yetkinin, yönetim kuruluna devredilebileceği düzenlenmiştir. Borçlanma aracı ihraç yetkisi devri; süreli ya da süresiz olabilmektedir.

SerPK 31/3. fıkrasında dikkat çeken kavram "*ihraççı*" kavramıdır. Burada "*ihraççı*" kavramı, halka açık anonim ortaklıklarla sınırlı bir düzenlemeden daha fazlasını kapsamaktadır. "*İhraççı*" kavramının temel aldığı durum; SerPK'nın yapısal sistematığı ve gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde 31/3. fıkrası hem halka açık anonim şirketleri hem de halka açık olmayan anonim şirketleri kapsadığı sonucuna varılmaktadır⁸⁹.

Bununla birlikte, TTK'nın 408. maddesi genel kurula özgülenen devredilemez yetki ve görevleri düzenlemektedir. Bunlar; esas sözleşmede değişiklik yapılması; yönetim kurulu üye seçimi ve görevden alınması, üyelerin görev süreleri, yönetim kurulu üyelerinin ücret,

⁸⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.93.

⁸⁹ Aydoğan, Fatih, Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s.68.

ikramiye, prim ve huzur hakları, ibra edilme kararları; (Değişik: 26/6/2012-6335/22 md.) kanuni istisnalar haricinde denetçinin seçilmesi ve görevden alınması; toptan olarak şirketin önemli miktardaki mal varlığının satışı; kanuni istisnalar haricinde şirketin feshi; yönetim kurulu yıllık raporu, finansal tablolar, yıllık kar üzerinde tasarruf, kar ve kazanç paylarının belirlenmesi; yedek akçenin dağıtılacak kâra veya sermayeye dâhil edilmesi düzenlemelerini içermekte ve düzenlemeye konu olan bu süreçlere dair, genel kurulun devredilemez yetkileri; genel kurul kararı yada esas sözleşme değişikliği ile yönetim kuruluna devredilmeleri söz konusu olamamaktadır⁹⁰.

2.4.4. Yönetim Kurulunun Yetkilerine İlişkin Bazı Özel Durumlar

2.4.4.1. Sermayenin Kaybı ve Borca Batık Olma Durumu

Anonim şirketin yönetim kurulu, şirket sermayesinin kaybı veya şirketin borca batık durumu hallerindeki görev ve yetkileri TTK'nın 376. ve 377. maddelerinde düzenlenmektedir. Şirket mali yapısının bozulduğuna dair haller şunlardır;

1. Kanuni yedek akçeler ve şirket sermayesi toplamının yarısının zarar nedeni olarak karşılıksız kalması,
2. Kanuni yedek akçeler ve şirket sermayesi toplamının üçte ikisinin zarar nedeni olarak karşılıksız kalması,
3. Şirket aktiflerinin, alacaklıların alacağını karşılamakta yetersiz kalması (borca batıklık)⁹¹.

Sermaye kaybı durumunun belirlenmesinde kullanılacak yöntem ise; sermaye kaybı= (çıkarılmış (esas) sermaye + yasal yedek akçeler) – öz kaynaklar şeklindedir⁹². TTK'nın 376. maddesine göre, Anonim şirketin son yıllık bilançosuna göre, kanuni yedek akçeler ve şirket sermayesi toplamının üçte ikisinin zarar nedeni olarak karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde, yönetim kurulunca zaman geçirmeksizin genel kurulu toplantıya çağırması gerekmektedir. Durumun genel kurula bildirilmesinde ki amaç; sermaye kaybından bütün pay sahiplerinin haberdar olmasını ve mali durumun daha da kötüleşmeden genel kurulun gerekli

⁹⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.445.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.94.

⁹¹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.164.; Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.376.; 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 178.

⁹² Türk, Ahmet, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, 2015 (Basım Yılı: Nisan 2016), C.17, S.2, s.68.

tedbirleri almasını sağlamaktır⁹³. Genel kurul bu durumda, sermayenin üçte biri ile yetinmeye ya da sermayenin tamamlanmasına karar verebilir. Genel kurul, sermayenin kalan üçte biriyle yetinmeye ya da eksilen sermayenin tamamlanmasına karar vermez ise anonim şirket kendiliğinden sona erecektir⁹⁴. Burada sermaye kavramı esas ve çıkarılmış sermayeyi kapsamaktadır. Sermaye tanımına kayıtlı sermaye girmemektedir⁹⁵.

Yönetim kurulunun, anonim şirketin borca batık olduğuna yönelik işaretler veya şüphelerinin varlığı durumdaki görevi ise farklılık göstermektedir. Yönetim kurulu, borca batık olma işaretlerinin görünmesi üzerine, işletme aktiflerinin işletmenin devamlılığı ekseninde bir ara bilanço çıkarması yanı sıra ayrıca aktiflerin satışında olası fiyatlar üzerinden de bir ara bilanço çıkartması gerekmektedir⁹⁶. Yönetim kurulu çıkartmış olduğu bu ara bilançoya göre; eğer aktifler, şirket alacaklılarının alacağını karşılayamayacak düzeyde ise, bu durumu şirketin merkezinin olduğu yerde ki asliye ticaret mahkemesine bildirmesi ve “*şirketin iflasını istemesi*⁹⁷” gerekmektedir. TTK’nın 375/1 (g) bendine göre bu görev, yönetim kuruluna ait olup devredilemez yetki ve görevler kapsamındadır⁹⁸.

Bu durumun istisnası ise “*iflasta sıradan çekilme*” durumudur. İflas kararının oluşumundan önce, şirketin gerek açığını kapatacak gerekse borca batık olma halini ortadan kaldıracak miktardaki borçlarının alacaklıları, alacak sırasındaki yerlerini tüm alacaklılardan sonraya bırakma kararını içeren bir beyanı imza eder ve bu beyanın da yönetim kurulunca iflas isteminde bulunulan mahkeme tarafından atanan bilirkişilere doğrultulması durumunda iflas önlenmiş olacaktır⁹⁹. Bu durumun gerçekleşmeme halindeyse; mahkemeden bilirkişi incelemesi amacıyla yapılmış olan talep, iflas bildirimini olarak kabul olunacaktır¹⁰⁰.

Bir son durum ise, İcra ve İflas Kanunu 179. ile 179/b düzenlemelerinin uygulama alanı bulduğu iflasın ertelenmesi durumudur. TTK’nın 377. maddesinde yer aldığı üzere; gerek yönetim kurulu gerekse herhangi bir alacaklı tarafından, yeni nakit sermaye eklenmesi

⁹³ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.377.

⁹⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.94.

⁹⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.493.

⁹⁶ Can, Mustafa, "Ticari İşletmelerde İflasın Ertelenmesinde İyileştirme Süreci İle Borca Batıklık Tespitine Yönelik Değerlendirme", İSMMM Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.135, s.68.

⁹⁷ Ticaret mahkemesinin, borçlunun iflasına karar vermesi durumunda (İcra ve İflas Kanunu m.173), mahkemenin ilgi kararı iflas idaresine tebliğ edilmekte (İcra ve İflas Kanunu m.166/1) ve iflas dairesi de karar tebliğinin hemen ardından müflis mallarının defterini tutmaya ve malların korunmasına yönelik tedbirleri almaya başlamaktadır (İcra ve İflas Kanunu m.208/1). İflas dairesi tutmakta olduğu defterlere dayalı olarak, iflas tasfiye yöntemini azami üç ay içinde belirleyecektir (İcra ve İflas Kanunu m.208/3). Bkz. Ekecik, Şükran/ Duran, Osman, "İflas Bürosu (İİK m. 221/1 ve 221/4)", Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, 2014 (Özel Sayı Basım Yılı: 2015), C.16, Özel Sayı, s.2577.

⁹⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.152.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.94.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.494.

⁹⁹ Boran Güneysu, Nilüfer/ Çapa, M. Sadık, "Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak “Sıradan Çekilme Anlaşması”", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, 2014, C.5, S.1, s.78.

¹⁰⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.495.

de dâhil olmak üzere objektif ve somut kaynaklar yanı sıra önlemleri de içeren bir iyileştirme projesi düzenlemesini mahkemeye sunarak iflas ertelemesini talep edebilmektedir. Bu durumda, İcra ve İflas Kanunu ilgi maddeleri uygulama alanı bulmaktadır¹⁰¹.

2.4.4.2. Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi

Borsada pay senetleri işlem gören şirketlere yönelik olarak, TTK'nın 378. maddesi, yönetim kurulunu; şirketin gelişmesini, devamını ve varlığını tehlikeye düşürecek nedenlerin erken teşhis edilmesi, bu durumlara yönelik gereken önlemler yanı sıra çözümlerin uygulanması ile riskin yönetilmesine yönelik olarak, uzman bir komite oluşturmakla yükümlü kılmaktadır. Yönetim kurulu sistemin işler halde tutulması ve geliştirilmesinden de sorumludur¹⁰². Ayrıca yönetim kurulu, risklerin önceden belirlenmesini ve risk oluşumunda uygulamaya koyacağı önlemleri riskler oluşmadan tespit etmelidir¹⁰³. Borsada pay senetleri işlem görmeyen şirketlerde ise, riskin erken saptanması komitesi; denetçinin gerekli görmesi sonrası bu durumu yönetim kuruluna yazılı şekilde sunmasının ardından hemen kurulur ve ilk raporunu da kurulma sürecini takip eden ay sonunda vermesi gerekmektedir¹⁰⁴. Komitenin raporları, yönetim kurulunun yanı sıra denetçiye de iletilecektir.

Komite, oluşumunun ardından ilk ayının sonunda yönetim kuruluna verdiği rapor sonrası; her iki ayda bir vereceği raporla da durum değerlendirmesi yapacak ve olası tehlikeleri belirtip, duruma uygun çözümler sunacaktır.

2.5. Anonim Şirketin Yönetimi ve Temsili

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun, görev ve yetkileri; şirketin iç ilişkisine göre idare (yönetim) yetkisi ve dış ilişki açısından ise “temsil yetkisi” olarak ortaya çıkmaktadır¹⁰⁵ ve anonim şirket yönetim kurulu tarafından temsil ve idare edilmektedir¹⁰⁶.

¹⁰¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.95.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.495.

¹⁰² Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.165.

¹⁰³ Şahin, Adem, "Riskin Erken Teşhis Komitesi (TTK m.378 ve 625/1-e'nin Değerlendirilmesi)", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, 2016, C.7, S.2, s.292.

¹⁰⁴ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.379.

¹⁰⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.95.

¹⁰⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.169.

2.5.1. Yönetim Yetkisi

Yönetim kurulunun, anonim şirketteki yönetim konusu; işletme konusunun gerçekleştirilmesine yönelik olarak her türlü kararın alınmasını sağlamaktır. Bu kararlara, şirket işletme konusu içindeki tüm iş, işlem ve girişimler dâhildir¹⁰⁷ ve esas sözleşmede yer alması şartıyla düzenleyeceği bir iç yönergeyle devredilemeyecek olanlar hariç yönetim yetkisi kısmi olarak ya da bütün olarak bir ya da birden fazla birkaç yönetim kurulu üyesine hatta üçüncü bir kişiye de devredilebilmektedir¹⁰⁸.

6102 sayılı TTK, yönetim kurulunun varlığını işlevsel anlamda ele aldığından, bütüncül bir yaklaşım ile yönetim kurulunu ele almıştır. Bununla birlikte, TTK'nın benimsediği bütüncül yaklaşım; yönetim kurulunun varlığını sadece kararlar alan bir yapı olarak görmemektedir. Çünkü iç ilişkide yönetim işlevi gören yönetim kurulu, dış ilişkide temsil işlevi görmekte, şirket dışındaki çevre ile etkileşimlerde bulunmaktadır. Temsil yetkisi de geniş anlamda bir yönetim unsuru olarak karşımıza çıktığından, yönetim kurulunun varlığının bütünsel açıdan ele alınmasının genel kabul gördüğü ortaya çıkmaktadır¹⁰⁹.

2.5.2. Yönetim Kurulu Toplantıları

Yönetim kurulunun yönetime dair yetkisi, bir kural olarak; kurul halinde toplanılması ile gerçekleşmektedir. Çünkü devredilmediği sürece yönetim; yönetim kurulunun tüm üyelerine ait durumdadır. TTK'nın 375/1(f) bendi gereği yönetim kurulu toplantısı yılda en az bir kez yapılması gerekmektedir¹¹⁰.

Öncelikle, toplantılarda; yönetim kurulu üyeleri bir birlerini temsilen oy veremeyecekleri gibi vekil aracılığı ile toplantıya katılamazlar¹¹¹. Kararın alınmasında temel unsurlardan bir tanesi de karara katılanların tamamının yönetim kurulu üyesi olma zorunluluğudur. Yönetim kurulu üyesi olmayan bireyin sorumluluk alması ve karara katılması mümkün değildir¹¹². Bununla birlikte, "kurul" halinde karar alınabilmesi yolunda, yönetim kurulu için iki ayrı yol vardır. Birincisi, gerek fiziki olarak gerekse elektronik bir ortamda, yönetim kurulunun toplantı yapılmasına dair bir karar almasıdır. İkincisi ise, toplantı

¹⁰⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.95.

¹⁰⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.169.

¹⁰⁹ Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, s.527.

¹¹⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.247.

¹¹¹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.270.

¹¹² Bozkurt, Tamer, Themis Ticaret Hukuku Cilt:2 - Şirketler ve Kooperatifler Hukuku, 8. bs., İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2013. s.193.

yapmaksızın, sirküler yoluyla, öneriye yazılı onay alınarak karar alınmasıdır. Hem birinci yöntemde, hem de ikinci yöntemde alınan kararların geçerlilik koşulu, kararların yazılması ve imza edilmiş olmasıdır¹¹³.

2.5.2.1. Toplantı Yapılması Yoluyla

a. Toplantıya Çağrı

6102 sayılı TTK, yönetim kurulu toplantısı davet ve bilgilendirme yöntemi ile toplantı sıklığı hususunda emredici bir yöntem yerine esnekliğe dayalı bir yaklaşım sergilemektedir. Dolayısı ile toplantı çağrı yöntemiyle ilgili özel bir düzenleme TTK'da yer almamaktadır¹¹⁴. Yalnızca TTK'nın 392/2. fıkrasında, yönetim kurulu üyelerinin yazılı olarak, yönetim kurulu başkanından, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını isteyebileceği yer almaktadır. Yönetim kurulu başkanının ya da başkanın yokluğunda başkan vekilince yönetim kurulunun toplantıya daveti için, yönetim kurulu üyesinin ya da üyelerinin bir talepte bulunması zorunluluğu bulunmamaktadır. TTK'nın anonim şirketlerde, yönetim kurulu toplantısı çağrı yöntemindeki esnek yapılandırmasının şirketlerin uygulamasına yansımaları ise; esas sözleşmelerinde veya iç yönergelerinde yer alan düzenlemeler ile yapılmakta, toplantı çağrısına yönelik usul ve esaslar burada yer almaktadır.

b. Toplantı ve Karar Nisapları

TTK'nın 390/1. fıkrasına göre; üye tam sayısının çoğunluğuyla yönetim kurulu toplanmaktadır. Toplantıda alınan kararlar, toplantıda hazırda olan yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğuyla alınmaktadır¹¹⁵. Yönetim kurulu kararına karşı yalnızca mahkemeye başvurulabilir¹¹⁶. Toplantı ve karar nisapları, elektronik ortamda yapılan yönetim kurulu toplantıları için de geçerlidir ve esas sözleşme ile nisaplar ağırlaştırılabilir.

TTK'nın 390/3. fıkrasında yer aldığı üzere, toplantıda bir öneri hakkında yapılan oylamada, oylar eşit ise öneri sonraki toplantıya kalmaktadır. Sonraki toplantıda yine oyda eşitlik olması durumunda öneri ret edilmiş olmaktadır¹¹⁷. Bu durumdan anlaşılacağı üzere; TTK'da, anonim şirketin yönetim kurulu başkanına özgülenmiş ayrıcalıklı oy hakkının yer almadığı da görülmektedir¹¹⁸. Belirtmek gerekir ki; reddedilen önerinin tekrar sunulabilme

¹¹³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.96.

¹¹⁴ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.247.

¹¹⁵ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.166.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.268.

¹¹⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.467.

¹¹⁷ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.270.

¹¹⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.97.

yolunun varlığı, tekrar sunulabilecekse ne şekilde olacağı ya da belirli bir süre beklenmesi gibi durumların madde hükmünde yer alması, uygulama açısından verimlilik sağlayacaktır.

2.5.2.2. Öneriye Yazılı Onay Alma Yoluyla

Yönetim kurulu üyelerinden hiç birinin toplantı yapılmasını istemiyor olması ya da toplantı yapılmamasını tüm yönetim kurulu üyelerinin istemesi üzerine; yönetim kurulu kararı, toplantı yapmaksızın öneri için yazılı onay alınması yöntemiyle gerçekleştirilir. Bu yöntemin geçerlilik şartı; hiçbir üyenin toplantı yapılmasını istememesi ve toplantı yapılmaması önerisinin bütün yönetim kurulu üyelerince yapılmış olmasıdır. Bu durumda, yönetim kurulu üyelerinden her hangi birinin, belirli bir konuda hazırladığı karar biçimindeki yazılı önerisine, üye tam sayısı çokluğunun yazılı onayının alınması sonrasında, alınan karar geçerlilik kazanmaktadır¹¹⁹.

Esas sözleşmeyle daha ağırlaştırılmış bir toplantı nisabı düzenlenmemiş ise; toplantı yeter sayısı oybirliği ile ve karar yeter sayısı ise toplam yönetim kurulu üye sayısının çoğunluğundan meydana gelmektedir¹²⁰. Burada yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu, asgari oranı belirlemektedir¹²¹.

Onayların aynı belgede yer alması şart unsur olmasa da, onay imzalarının olduğu belgelerin hepsinin yönetim kurulu karar defterine iliştilererek, kabul edenlerin imzasını taşıyan bir karara dönüştürülmesi ve karar defterine geçirilmesi bir geçerlilik şartıdır¹²².

2.5.2.3. Online Yönetim Kurulu Toplantısı

TTK'nın 1527/1. fıkrasına göre; elektronik ortamda yönetim kurulu toplantısı yapılabileceği gibi, üyelerden bazılarının fiziki katılımı ve bazı üyelerinde elektronik ortam da katılımıyla da yapılabilmektedir. Bu uygulama özellikle yabancı sermayeli şirketler için getirilmiştir. Online yönetim kurulu toplantıları konusunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın tebliği bulunmaktadır. Esas sözleşmede toplantının elektronik ortamda yapılabilmesi için bir düzenlemenin bulunması gerekmektedir. Tebliğe göre online toplantıya katılım talebi de

¹¹⁹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.271.

¹²⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.251.

¹²¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.97.

¹²² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.254.

elektronik ortamda ve elektronik imza ile yapılmalıdır¹²³. Online toplantı için elektronik imza, hukuki açıdan elle atılmış olan imza gibi geçerlidir¹²⁴. Elektronik ortamdaki toplantının çağrısı da elektronik posta veya mesajla olabilir. Ayrıca elektronik toplantı için şirketin bir web sitesi bulunmalı ve site üzerinde yer alan toplantı talep formu kullanılarak elektronik imza ile imzalandıktan sonra şirketin kayıtlı elektronik postasına gönderilmesi gerekmektedir¹²⁵.

2.6. Yönetim Yetkisinde İşbölümü (Başkan, Komite ve Komisyonlar)

Türk Ticaret Kanunu'nun 366. maddesi, yönetim kurulunda iş paylaşımını düzenlemektedir ve kendi yapılanmasını yapma serbestisi vermektedir. TTK'nın 366/1. fıkrasında; yönetim kurulunun, her yıl için kendi üyeleri arasından bir başkan belirlemesi ve başkanın bulunmadığı durumlarda başkana vekâlet etmesi için en az bir başkan vekili seçeceği düzenlidir. Ayrıca Kanunda, esas sözleşmeyle; başkan, başkan vekili veya bunlardan birisinin, genel kurulca seçilebileceği de belirtilmektedir¹²⁶. TTK'nın 366. maddesine bakıldığında başkanın tüzel kişi olması konusunda bir engel olmadığı görülmektedir¹²⁷.

Birden fazla başkan vekili seçiminin yolunu açan düzenleme, başkanın ve/veya vekilinin ya da bunlardan birinin seçiminin genel kurul tarafından yapılabileceği de öngörülmüştür¹²⁸.

Yönetim kurulu, TTK'nın 366/2. fıkrasının da yer alan görev dağılımı düzenlemesine göre; iş süreçlerini takip etmek, kendilerine sunulacak hususlarda raporlar hazırlamak, alınan kararların yerine getirilmesini sağlamak ve iç denetim yaptırmak amacıyla, yönetim kurulu üyelerinin de yer alabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir.¹²⁹

TTK'nın 366. maddesi kapsamında ihtiyari olarak kurulabilecek olan komite ve komisyonlar; TTK'nın 378. madde düzenlemesine göre, borsada pay senetleri işlem gören

¹²³ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.274.; Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.405.

¹²⁴ Kayıhan, Şaban, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.123.

¹²⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.257.

¹²⁶ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.159.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.78.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.98.

¹²⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.79.

¹²⁸ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.250.

¹²⁹ Kaya, Mustafa İsmail, "Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, 2014 (Özel Sayı, Basım Yılı: 2015), C.16, Özel Sayı, s.3625.

şirketlerin tamamında ve bu ölçütte olmasa da denetçinin özel talebi sonrası “*riskin erken saptanması ve yönetimi komitesi*” kurulması zorunludur¹³⁰.

2.7. Yönetim Yetkisinin Devri

Yönetim devir edilmediği sürece, anonim şirketler hukukunda genel kural olarak yönetim; yönetim kurulunun bütün üyelerine ait durumdadır. Bununla birlikte TTK'nın 367. maddesine bakıldığında, esas sözleşmeye eklenecek hüküm ve iç yönergede yapılacak düzenlemeyle, yönetim kurulu tarafından yönetim yetkisi; tamamen veya kısmen, bir ya da birkaç yönetim kurulu üyesine hatta üçüncü bir kişiye devri konusunda yetkilendirilebilmektedir¹³¹. Yani yönetim kurulu, yönetim haklarını ve temsil yetkisini mutlak şekilde kullanmak zorunda değildir. TTK yönetim kurulu üyelerinin yürütme yetkisine sahip olmadığı (non-executive) üye konumuna geçişi esnek hale getiren bir yapıdadır¹³².

TTK'nın 375/1. fıkrasına göre yönetim kurulu bir gözetim organı gibi çalışabilecektir. Burada üst gözetim; olması gerekenle, mevcut durum arasındaki kayma ve sapmaların tespitidir¹³³. Üst gözetim yönetim kurulunun devredilemez yetkilerindedir¹³⁴. Üst gözetim; yöneticilerin, işletme yönetiminde hedeflere ulaşma amacıyla işletme içi ve dışında yürütmüş oldukları denetim, kontrol ve revizyon (tetkik) faaliyetlerinin üst/çatı kavramdır¹³⁵.

Şirket idaresinin devrinde ilk şart, esas sözleşmeye eklenen hükme dayanılarak düzenlenen iç yönergeyle, anonim şirketin yönetiminin düzenlenmesidir. Düzenlemenin kapsamı; açıkça görevleri tanımlamak ve kurumsal hiyerarşiyi belirlemektir¹³⁶.

İstem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatleri yönünde alacaklıları, yönetim kurulu iç yönerge konusunda yazılı olarak bilgilendirmesi gerekmektedir.

İç yönerge, 6552 sayılı Torba Kanununun¹³⁷ 131. maddesi ile TTK'nın 371. maddeye eklediği yedinci fıkrasındaki istisna hükmü hariç olmak üzere, ticaret sicili tesciline ve TTSG'de ilâna tabi değildir¹³⁸.

¹³⁰ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.99.

¹³¹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.83.

¹³² Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.251.

¹³³ Kayıhan, Şaban, Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011, s.23.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.435.

¹³⁴ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.161.

¹³⁵ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.186.

¹³⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.84.

¹³⁷ RG. 11.09.2014, S.29116, mükerrer.

¹³⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.99.

Yönetim yetkisinin devri sonsuz esnekliğe sahip bir durum değildir. TTK'nın 375. maddesinde belirtilen durumlar başta olmak üzere, yönetim kurulunun vazgeçilemez ve devredilemez görev ve yetkileri bulunmaktadır. Yine yönetim kurulunun vazgeçilemez ve devredilemez yetki ve görevleri, TTK'nın 367. maddesinde yer alan yöntem ile; bir ya da, birden fazla yönetim kurulu üyesine devredilmesi ya da üçüncü bir kişiye devri söz konusu değildir.

“Sorumluluk” kavramı, Yönetim yetkisinin usulüne uygun devredilmesinde önemli bir unsur olarak kendini göstermektedir. TTK'nın 553. maddesi, Kanun ya da esas sözleşme kaynaklı bir görev veya yetkiyi, yine kanuni dayanakla devreden organ ya da kişilerin, devir nedeni yetki ve görevleri devralanların seçim sürecinde makul seviyede özen göstermediklerinin ispat hâli hariç olmak üzere, bunların fiillerinden ve kararlarından sorumlu tutulamayacaklarının düzenlemesini içermektedir.

Yine, usulüne uygun olarak ve gerekli özeni göstererek yetki devrini gerçekleştirmiş kişinin, sorumluluk kapsamı dışında olduğu da görülmektedir¹³⁹.

2.8. Temsil Yetkisi

Yönetim kurulu, iç ilişkisinde ortaklara yönelik olarak ve dış ilişkisinde ise üçüncü kişilere yönelik olarak yapacağı işlemlerde anonim şirketi temsil etmeye yetkilidir. Temsil, yönetim kurulunun, anonim şirket tüzel kişiliğini; hak ve borç sahibi yapabilecek yetkiye sahip olması durumudur¹⁴⁰.

2.8.1. Temsile Yetkili Kişiler ve Yetkinin Kullanılması

Genel kural, anonim şirketin temsil yetkisinin tüm yönetim kurulu üyelerine ait olduğu olsa da, TTK'nın 370/1. fıkrasına göre; yönetim kurulu tek kişiden meydana gelmiyorsa ve aksi esas sözleşmede belirtilmemiş ise çift imza ile kullanılacaktır. Maddeden, kural olarak anonim şirketin temsili sürecinde, şirketin temsilinde yetkili olan asgari iki yönetim kurulu üyesinin imzasının olması gerektiği anlaşılmaktadır¹⁴¹. Bununla birlikte esas sözleşmeyle üyelerin bireysel temsile yetkili kılınması ya da yönetim kurulunun tek kişiden oluştuğu durumunda ise “çift imza kuralı” yerine bireysel temsil yetkisi ortaya çıkacaktır.

¹³⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.100.

¹⁴⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.455.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.100.

¹⁴¹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.257.

İmza şirketin unvanı altına atılır ve bu imzayı şirket adına imza yetkisine sahip kişiler imza ederler. Yine TTK'nın 40. maddesine göre; anonim şirketin tüzel kişiliğe sahip tacir olması nedeniyle, ticaret unvanının yanı sıra anonim şirket adına imzaya yetkili olan kişilere ait olan imzaların da, noter onayı sonrasında ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir. Aynı zaman da TTK'nın 372/1. ve 2. fıkralarına göre şirketin düzenleyeceği belgelerde; şirket merkezi, sicile kayıtlı olunan yer yanı sıra sicil numarasının da yer alması zorunludur.

TTK'nın 370/2. fıkrasına bakıldığında, temsil yetkisi bir ya da birden çok yönetim kurulu üyesine devredilebileceği gibi üçüncü kişilere hatta tüzel bir kişiye devredilebilmesi önünde bir engel olmadığı görülmektedir. Yetki devrinin sonucu olarak, bu kişiler anonim şirketi geçerli şekilde temsil etmek üzere yetkiye sahip olacaklardır¹⁴². Bununla birlikte; asgari olarak bir yönetim kurulu üyesinin şirketi temsil yetkisine sahip olması şarttır.

Yine TTK'nın 370/2. fıkrasına göre, yönetim kurulu temsil yetkisinin devri konusu dışında, şirketin temsiline yönelik olarak tacir yardımcılarında yararlanmak amacıyla ticari temsilci veya ticari vekil ataması da yapılabilir¹⁴³. Bununla birlikte, TBK'nın 40. vd. maddelerinde yer alan temsile yönelik genel hükümlerle de, belirlediği kişilere şirketin temsili yetkisini verebilmektedir.

Bir özellikli durum ise tasfiye sürecinde ortaya çıkmaktadır. Tasfiye sürecinde, tasfiye memurları da; anonim şirketin tasfiyesi amacıyla, sınırlı bir temsil yetkisine haiz durumdadırlar¹⁴⁴.

2.8.2. Temsil Yetkisinin Devri

TTK'nın 370/2. fıkrasında yer aldığı şekliyle, asgari olarak bir yönetim kurulu üyesinin şirketi temsil yetkisine sahip olması şarttır denmektedir. Temsil, ortaklar açısından bir hak ya da borç olmasa da, yönetim kurulu açısından hem hak hem de borç oluşturmaktadır¹⁴⁵.

TTK'nın 375/1(d) hükmüne göre; temsil yetkisinin devri sonucunu ortaya çıkaran bir düzenlemeyle, müdürlerin yanı sıra müdürlerle aynı işleve sahip kişilerin ve imza yetkisine

¹⁴² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.89.

¹⁴³ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.258.

¹⁴⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.100.

¹⁴⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.106.

sahip olanların, hem atanmaları hem de görevden alınmaları, yönetim kurulunun vazgeçilemez ve devredilemez yetki ve görev içinde yer almaktadır¹⁴⁶.

Bu durumda, temsil yetkisi; yönetim kurulu üyelerinin içinde bir veya birden fazla kişiye devredildiğinde, devredilenlere “*murahhas üye*” denmektedir. Temsil yetkisinin yönetim kurulu üyeleri dışındaki üçüncü bir kişiye devredilmesi durumunda ise bu kişiler “*müdür / murahhas müdür*” denmektedir. Ayrıca esas sözleşmede farklı bir düzenleme yapılmamışsa ya da yönetim kurulu tek kişiden meydana gelmiyorsa; temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna ait durumdadır¹⁴⁷.

Bununla birlikte, TTK'nın 370/2. fıkrası temsil yetkisinin devredilmesi konusunda açıkça bir esas sözleşme düzenlemesi yapılmasını ya da iç yönerge hazırlanması şartını getirmemiş olsa da, yönetim kurulunu sınırlandıran bir düzenleme içermektedir. Madde, temsil yetkisinin; yönetim kurulu üyelerinin tamamından alınarak yalnızca üçüncü kişilere devrini sınırlamış ve üçüncü kişilere devir hâlinde bile en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisine sahip olması gerektiğini belirtmiştir.

Aynı zaman da, 6552 sayılı Torba Kanununun¹⁴⁸ 131. maddesi ile, TTK'nın 371. maddesine yedinci fıkra olarak eklenen hükme bakıldığında, anonim şirket yönetim kurulu; ticari temsilci ve ticari vekil ataması dışında, temsil yetkisine haiz olmayan yönetim kurulu üyelerini ya da anonim şirketle hizmet akdi ile bağlı olan kişileri, sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atayabilmektedir. Madde hükmüne dayanılarak devredilmiş olsa da, yönetim kurulu devredilemez yetkilerinden kaynaklı yetkileri mevcudiyetini koruyacaktır. Bu atamalar sonucunda atananların görev ve yetkileri, TTK'nın 367. maddesi hükümlerine göre hazırlanacak olan iç yönergede belirtilir. İç yönergenin bu durumda tescil ve ilân zorunlu olmaktadır.

Atamaları yapmak yönetim kurulunun görevidir ve iç yönergeyle; ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları ataması yapılamamaktadır. TTK'nın 371. maddesine yedinci fıkra olarak eklenen düzenleme sonucu, yetkilendirilmiş ticari vekil ya da diğer tacir yardımcıları da ticaret siciline tescil ve ilân edilmeleri gerekmektedir. Bunların anonim şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri tüm zararlar için yönetim kurulu müteselsilen sorumlu olacaktır. Sorumluluğun genel çerçevesinin çizilmesi açısından; TTK'nın 553/2. fıkrasında yer alan, Kanun ya da esas sözleşme kaynaklı bir görev veya yetkiyi, yine kanuni dayanakla devreden organ ya da kişilerin, devir nedenli yetki ve görevleri devralanların seçim sürecinde makul

¹⁴⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.460.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.101.

¹⁴⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.106.

¹⁴⁸ RG. 11.09.2014, S. 29116, mükerrer.

seviyede özen göstermediklerinin ispat hâli hariç olmak üzere, bunların fiillerinden ve kararlarından sorumlu tutulamayacaklarının düzenlemesi temsil yetkisi devrinin sorumluluğuna ilişkin genel çerçeveyi tanımlamaktadır¹⁴⁹.

2.8.3. Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırlandırılması

TTK'nın 371. maddesi, temsil yetkisi ve kapsamı konusunda; yönetim kuruluna yönelik tanımlamalar içermektedir.

Temsil yetkisi ve kapsamının dış çerçevesi; yapılacak girişimin, şirketin amaç ve işletme konusuna girmesi olarak ele alınabilir¹⁵⁰. Bununla birlikte kural olarak, anonim şirketi temsile yetkili olanların; şirketin işletme konusu dışı girişimleri de şirketi bağlayacaktır ve işlem geçerli olacaktır. İşletme konusu dışındaki girişim ve işlemlerin yok hükmünde kabul edildiği ve anonim şirketi bağlamayacağı anlayışını kabul eden “*ultra vires teoris*” 6102 sayılı TTK'da yer almamaktadır. Ultra vires kuralının uygulamada yer almaması nedeniyle, artık şirket hak ehliyet sınırının çerçevesini işletme konusu oluşturmamaktadır. Şirket hak ehliyetinin değil, imza yetkilisine rücu edilebilme yolunun mümkün olup olmadığının sınırını, şirketin amacı ve işletme konusu belirlemektedir. Esas sözleşmede yer alan işletme konusu sınırı aşılsa şirketin rücu hakkı doğacaktır. Yani temsil yetkisinin kapsamına şirketin amacı ve işletme konusuna giren tüm faaliyetler ve hukuki işlemler girmektedir¹⁵¹.

Temsile yetkili kılınanların, işletme konusu dışı girişimlerle üçüncü kişilerle yapmış oldukları işlemlerin anonim şirketi bağlamasının istisnası ise; işlemin muhatabı olan üçüncü şahısların, yapılan işlemin şirket işletme konusunun dışında olduğunu bildiği ya da durumun özeliğinden dolayı bilebilecek halde olduğunun ispat edilmesi halidir. Yapılan işlem bu şartlarda şirketi bağlamamaktadır¹⁵².

Bu durumda, TTK'nın 371/2. fıkrası düzenlemesinde yer aldığı üzere; anonim şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olmasının, bu durumun ispat edilmesi açısından, tek başına yeterli bir delil olmayacağı Kanunda özel olarak öngörülmüştür. Bu özel öngörüye bakıldığında, işlev açısından ticaret sicilinin olumlu fonksiyonunu icra edemeyecektir.

TTK'nın 371/1. fıkrasında yer aldığı üzere; esas sözleşmeye ve Kanuna aykırı işlemler nedeniyle şirketin rücu hakkı saklıdır denmektedir. Bununla birlikte, TTK'nın 210/3. fıkrasına göre; gerek kamu düzenine gerekse işletme konusuna aykırılık taşıyan işlemlerde ya da bu

¹⁴⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.102.

¹⁵⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.112.

¹⁵¹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.262.

¹⁵² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.454.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.102.

amaçla yapılan hazırlıklarda veya muvazaalı işlemlerle faaliyet gerçekleştirdiği belirlenen ticaret şirketlerine yönelik olarak, özel kanunlarda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bu girişimlerinin öğrenilmesinden başlayarak bir yıl içinde fesih davası açılabilmektedir. Bu hüküm ile anonim şirketlerde ultra vires teorisine yer verilmemiş olsa da “işletme konusu” kavramının önemli bir etken olduğu ortaya çıkmaktadır.

6102 sayılı TTK, temsil yetkisinin sınırlandırılması konusuna iki durumda cevaz vermiştir. TTK'nın 371/3. fıkrası hükmüne göre; temsil yetkisinin sınırlandırılmış olması iyi niyetli üçüncü şahsa yönelik hüküm tesis etmemektedir. Ancak temsil yetkisi yalnızca merkeze ya da bir şubeye özgü olduğu veya birlikte kullanımıyla ilgili tescil ve ilan edilmiş olan sınırlamalar geçerli olmaktadır. Bu iki durum haricindeki sınırlamalar gerek konu, gerek miktar, gerekse başkaca her hangi bir durum açısından iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm doğurmamaktadır¹⁵³.

Bununla birlikte, birlikte temsil kuralı; anonim şirkete yönelen ihtar, ihbar vb. bildirimlerde uygulama alanı bulmamaktadır. Bu durumda pasif temsil açısından, temsile yetkili olan herkese yapılan bildirim geçerli olacaktır¹⁵⁴.

İyi niyet sahibi üçüncü kişiler açısından durum ele alındığında, temsil yetkisine sahip olanlarca yapılan işlemler; esas sözleşmeye ya da genel kurul kararına aykırı dahi olsa, iyi niyet sahibi üçüncü kişiler, ilgili işlemde dolayı şirkete başvuru yapabilirler¹⁵⁵.

2.8.4. Temsile Yetkili Kişilerin Tescil ve İlanı

TTK'nın 373/1. fıkrası; yönetim kurulunun, temsile yetkili olanları ve bunların temsil şeklini gösteren kararı noter onayının ardından, onaylanmış suretini tescil ve ilan için ticaret siciline vermesini düzenlemektedir.

Tescil ve ilan, temsil yetkisi ile yönetim kurulu üyelerinin yetkilerinin kanunun kabul ettiği sınırlandırmalara yani birlikte temsil ve/veya şube işlemleriyle sınırlandırmalara tabi tutulması durumunda, bu sınırlandırmaların üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi açısından da önem arz etmektedir¹⁵⁶. Bu durumda, TTK'nın 36/3. fıkrasından yer alan; bir durumun tescille beraber hemen üçüncü şahıslar hakkında sonuç oluşturacağı ya da sürelerin hemen işlemeye başlayacağına dair özel hükümler saklıdır hükmü ile ticaret sicilinin, olumlu işlevi

¹⁵³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.102.

¹⁵⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.103.

¹⁵⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.113.

¹⁵⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.261.

gerçekleşerek, üçüncü kişilerin bu kayıtları bilmediklerine ilişkin iddiaları kabul edilmeyecektir¹⁵⁷.

TTK'nın 373/2. fıkrası düzenlemesine göre; temsile yetkili kılınanların seçim ve atanmalarında, hukuki sakatlığın üçüncü şahıslara karşı ileri sürülemeyeceği, sürülebilmesi için ise hukuki sakatlığın onlar tarafından bilindiğinin ispatlanması gerektiği bir kural haline getirilmiştir.

6552 sayılı Kanunla, son fıkra olarak TTK'nın 371. maddesine eklenen hükme göre; anonim şirket yönetim kurulunun, belirttiği temsilcilerden başka, temsile yetkisi bulunmayan yönetim kurulu üyelerini ya da hizmet akdiyle şirkete bağlı kişileri yetkisi sınırlandırılmış olarak ticari vekil ya da diğer tacir yardımcısı olarak ataması durumunda, yetkilendirilmiş olan ticari vekil ya da diğer tacir yardımcılarını da ticaret siciline tescil ve ilân etmesi zorunludur¹⁵⁸.

Bununla birlikte, TBK'nın 551. maddesinde düzenli "*ticari vekil*"in bu Kanun hükümleri gereğince ticaret siciline tescili gerekmemektedir. Ancak, TTK'da bu genel kuralın istinası durumunda yer alan 371/7. fıkrası; iç yönergeyle ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanamayacağını düzenlerken, yetkilendirilmiş olan ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının da ticaret siciline tescil ve ilan edilmesini hükme bağlamaktadır. Ayrıca bu kişilerden dolayı şirketin ve üçüncü şahısların uğrayacağı zararlardan yönetim kurulunu müteselsil olarak sorumlu tutmaktadır. Düzenlemeye göre; atanan ticari vekilin ve diğer tacir yardımcılarının ticaret siciline tescili ise zorunlu tutulmuştur¹⁵⁹.

2.9. Genel Olarak Yönetime ve Temsile Yetkili Olanların Görevlerini Yaptıkları Sırada İşledikleri Haksız Fiillerden Şirketin Sorumluluğu

Türk Ticaret Kanununun 371/5. fıkrası; yönetimde ve temsilde yetki sahibi olanların görevlerinin ifasında işledikleri haksız fiillerden¹⁶⁰ dolayı sorumluluğun şirkette olduğunu düzenlemekte ve şirketin rücu hakkını saklı tutmaktadır.

Yine, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun, 50/2. fıkrası düzenlemesine göre hukuki işlem ve fiilleriyle organlar tüzel kişiyi borç altına sokmaktadırlar ve anonim şirket,

¹⁵⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.118.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.417.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.103.

¹⁵⁸ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.260.

¹⁵⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.461.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.104.

¹⁶⁰ "*Haksız fiil*"; Kasıt yada ihmalle kusurlu olarak, başkasının mal yada şahsi varlığına hukuka aykırı fiille zarar veren kişinin eylemi ile zararlı sonuç arasındaki uygun illiyet bağıdır. Bkz. Kayıhan, Şaban, Hukukun Temel Kavramları, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.132.

organlarının davranışlarından sorumludur. Bu durum nimet külfet dengesinde ortaklığın hukuka aykırı fiillerinden elde edeceği menfaatlerin doğal karşılığıdır¹⁶¹.

Buradaki sorumluluk düzenlemesi haksız fiil failinin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla yönetim veya temsile yetkili kılınanın haksız fiili nedeniyle aynı zaman da haksız fiil faili olarak da şahsi sorumluluğu bulunmaktadır. Bununla birlikte, aynı fiilden doğan aynı zarar nedeniyle, haksız fiil faili ve anonim şirket müteselsilen sorumlu olacaklardır¹⁶².

2.10. Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı

Yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik şeklinde olmak üzere, yönetim kurulu kararlarının hukuken sakatlığı üç temel yaptırımın oluşmasına neden olmaktadır. Yönetim kurulu kararlarının meydana gelişi veya kapsamı bakımından; kanuna esas sözleşmeye ya da dürüstlük kurallarına aykırı ve geçersizliği söz konusu olabilmektedir. Yaptırımların kendisine özgü koşulları mevcuttur ve bahse konu kararın hukuka aykırılığının derecesine göre de farklı bir yaptırım uygulama alanı bulacaktır. Hukuki sakatlığın yaptırımlarının ağırlığı nedeniyle, yaptırım sınırlarının belirlenmesi önem arz eden bir konudur.

Genel olarak; yönetim kurulu kararlarının geçerlilik şartları TTK' nın 390. maddesinde, batıl kararlar 391. maddesinde, pay sahibi ile alacaklının korunması yönünde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu TTK' nın 553. maddesinde ve yönetim kurulu kararlarının iptali ise TTK' nın 192. ve 460. maddelerinde ve ayrıca SerPK' nın 18. ve 92. maddelerinde düzenlidir¹⁶³.

Yönetim kurulu kararlarının sakatlığı söz konusu olduğunda, yokluk ve butlan yaptırımları; süreye bağlı olmadığı gibi ilgili olan herkes tarafından ileri sürülebilirler. Ayrıca bu nitelikteki kararların ticaret siciline tescili ve ilânı mümkün olmadığı gibi, kararın daha sonradan geçerlilik kazanması da mümkün değildir. Ayrıca mahkeme tarafından resen göz önünde bulundurulurlar. İptal davası açılabilmesi ise; dava açma süresi, kimlerin davacı olabileceği ve kararın etkileri bakımından yokluk ve butlan hallerine göre farklılıklar barındırmaktadır¹⁶⁴.

¹⁶¹ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.19.

¹⁶² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.104.

¹⁶³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.259.

¹⁶⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.104.

2.10.1. Yokluk

Yönetim kurulu kararlarının “*yokluk*” yaptırımına tabi olabilmesi için bu durumun bir tespit davasına konu olabilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır¹⁶⁵. Yokluk düzenlemesi önceki Ticaret Kanunlarımız olan 1926 Tarih ve 865 sayılı Ticaret Kanunu yanı sıra 1956 Tarih ve 6762 sayılı Ticaret Kanunu’nda yer almamıştır. Ayrıca yürürlükte bulunan 2011 Tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda da yokluk durumu açıkça belirtilmemiş, konu öğretiye ve uygulamaya bırakılmıştır.

Yürürlükte olan TTK’nın genel hükümleri çerçevesinde, anonim şirket yönetim kurulu kararları yokluk yaptırımı konusuyla herkes tarafından herhangi bir süreye bağlı olmaksızın yokluğun tespiti davasına konu edilmesi mümkündür. Yönetim kurulu kararının, görülmekte olan bir davada, “yokluk” yaptırımına dâhil olup olmadığı durumunu hâkim resen ele almak durumundadır.

Yönetim kurulu kararlarının “yok” hükmünde olup, olmayacağına dair mutlak bir ölçü belirlemek her zaman mümkün olamayacağından, her durum kendi somut olayına göre ayrı ayrı değerlendirme yapılarak belirlenecektir¹⁶⁶.

Karar, “*kurucu unsurlara aykırı*” ise, yani yönetim kurulu niteliğindeki bir kurulun “varlığı” açısından sakatsa ya da yönetim kurulunu oluşturanların aldığı karar, şekil ve usul açısından emredici hükümlere aykırılık içeriyorsa yokluk yaptırımı burada söz konusu olacaktır. Diğer taraftan bütün hukuki işlemlerin ortak kurucu unsuru olarak kabul gören; “*irade beyanı*”nın ağır sakatlık halleri¹⁶⁷, şekil eksikliği, ayırt etme gücünden yoksunluk, toplantı ve karar nisaplarına uyulmaması, usulsüz çağrı yapılması yanı sıra, üye sıfatını taşımayanlarca yönetim kurulu kararı alınması gibi durumlar bu konunun temel ve tipik örnekleri olarak gösterilmektedir¹⁶⁸. Belirtmek gerekir ki; böylesine ağır yaptırım içeren bir hukuki durumun açık bir tanım ve kapsamının olmaması, bir sayma yönteminin olmaması yanı sıra her olaya göre ayrı değerlendirilecek olması, yorum farklılıklarına açık olacaktır.

¹⁶⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.439.

¹⁶⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.105.

¹⁶⁷ Kayıhan/ Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s.76.

¹⁶⁸ Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, s.511.

2.10.2. Butlan (Kesin Hükümsüzlük)

Anonim şirket yönetim kurulu kararlarının butlanı ilk kez 6102 sayılı TTK ile açıkça düzenlemeye kavuşturulmuştur¹⁶⁹.

Yönetim kurulu kararının şeklen var olmasına rağmen içerik bakımından; imkânsız, kamu düzenine veya emredici hükümlere ya da ahlaka ve adaba aykırılık durumudur ve bu duruma ayrıca mutlak butlan da denmektedir¹⁷⁰. Bundan dolayı, genel olarak işlemin kurucu unsurlarının varlığı söz konusu olsa da, “ağır hukuka aykırılık” içeren ve “geçerlilik şartlarında eksiklik” bulunan bir hukuki işlem, butlan kavramını tarif ederken, butlan yaptırımının çerçevesini de oluşturmaktadır¹⁷¹.

Yani, butlan kavramı; “ağır hukuka aykırılıklar” ve “geçerlilik şartları eksik olan” bir hukuki işlemi tanımlamaktadır¹⁷².

Yönetim kurulu kararlarının butlanı konusu TTK'nın 391. maddesinde sınırlı sayıda olmayan batıl karar gruplarında ele almıştır¹⁷³. Batıl kararlar örnek gösterme şeklinden düzenlenmiş ve maddede yer alan “özellikle” kelimesi ile batıl kararların yalnız maddede yazan haller ile sınırlı olmadığı belirtilmiştir¹⁷⁴. Buradan hareketle, maddede yazılı haller haricinde anonim şirketin ve yönetim kurulunun niteliği dikkate alınarak, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesi¹⁷⁵ çerçevesinde, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan diğer kararları da butlan yaptırımına tabi tutmak mümkündür¹⁷⁶.

TTK'nın 391. maddesinde, “*Batıl Kararlar*” başlığıyla yer alan düzenleme şu şekildedir; eşit işlem ilkesine aykırı olan kararlar; temel yapı itibarıyla anonim şirkette

¹⁶⁹ Yüce, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s.47.

¹⁷⁰ Kayıhan/ Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s.78.; Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.406.

¹⁷¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.106.

¹⁷² Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1, s.513.

¹⁷³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.259.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s. 278.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.106.

¹⁷⁴ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.167.

¹⁷⁵ “*Sözleşme özgürlüğü ilkesi*”, kişiye sözleşmenin içeriğini serbestçe belirleme hakkı tanımaktadır. İlke sınırsız bir düzenleme hakkı vermemektedir. TBK'nın 27. maddesi “kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin hükümsüz olacağını” düzenlemektedir. TBK'nın 27. maddesi bir genel hüküm olarak sorumsuzluk kayıtlarının geçerlilik tespitinin yapılmasında önemli bir başvuru kaynağıdır.

Ayrıca sorumsuzluk kayıtlarının geçerli olup olmadığının tespitinin yapılmasında, hukuki açıdan emredici nitelikte olan, borçlunun kendi davranışlarından kaynaklı sorumsuzluğunu düzenleyen TBK'nın 115. maddesi ile ifa yardımcısının davranışlarının düzenlendiği TBK'nın 116. maddesi hükümleri de dikkate alınmalıdır. Bkz. Ayan, Elif, "Genel İşlem Koşullarındaki Sorumsuzluk Kayıtlarının Hukuken Değerlendirilmesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2016, C.20, S.3, s.20.

¹⁷⁶ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.343.

sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen ve anonim şirketin temel yapısına uymayan kararlar; özellikle vazgeçilmez nitelikte olanlar olmak üzere pay sahiplerinin haklarını ihlal eden veya hakların kullanımını kısıtlayan-güçleştiren kararlar; diğer organların devredilemez yetkilerine giren yetkilerin devrine ilişkin kararlar, batıl oldukları iddiasıyla tespiti mahkemeden istenebilmektedir.

Batıl yönetim kurulu kararları baştan itibaren ya da sonradan hüküm oluşturamazlar. Zamanaşımına uğramazlar ve mahkeme tarafından re'sen dikkate alınacaklardır¹⁷⁷.

TTK'nın 391. maddesi örnek verme ile sıralanan butlan nedenlerinden ilk olanı anonim şirketler hukukunun temel ilkelerinden biri olan "eşit işlem ilkesi"ne aykırı yönetim kurulu kararlarıdır.

TTK'nın 391. maddesinde yer alan diğer butlan nedenlerine yönelik olarak gerekçe açıklamaları rehber niteliktedir:

TTK'nın 391/1(b) bendinde butlan nedeni olarak kabul gören "anonim şirketin temel yapısına uymama" durumu anonim şirketin tanımına, pay sahiplerinin hakları ve borçları düzenine ve organsal yapısına aykırı kararları içermektedir¹⁷⁸.

Maddenin gerekçesine bakıldığında;

"*Temel yapı*" ile tarif edilen; "ek ödeme yükümü" örneğinde olduğu gibi anonim şirketi taşıyan ana kolonlardır. Örneklemler ile konuyu ele aldığımızda, "temel haklar düzenine" aykırılık için büyük kredi veren bir bankanın, pay sahibine eş (temettü, tasfiye payı, genel kurula katılma gibi) haklarla donatılması veya yönetim kurulu kararlarında ona veto hakkı tanınması örneği verilebilir.

"*Organsal yapıya*" aykırılık için ise, üye olmayan bir kişinin yönetim kurulunda üye haklarına sahip kılınması örneği verilebilir. Bahse konu bentte belirtilen bir başka butlan nedeni görülen "sermayenin korunması" ilkesini, anonim şirketin malvarlığının korunması ilkesinden ayırmak, ayrıca genel kurulun ve yönetim kurulunun devredilemez yetkileri ile karıştırmamak gerekir. İlkenin amacı "sermaye"ye odaklanmıştır¹⁷⁹. Örnek olarak hükmün kapsamına, "sermaye paylarına faiz ödenmesi" girebilir¹⁸⁰.

TTK'nın 391/1(c) bendinde düzenlenen, pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlâl eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren kararlar grubuna örnek olarak, iptal davasının açılabilmesinin yönetim kurulunun onayına tabi tutulması; kâr elde etmek ve paylaşmak amacının terki; genel kurula giriş kartı verilmesi veya

¹⁷⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.260.

¹⁷⁸ Bkz. TTK "Madde Gereçekleri", m. 391.

¹⁷⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.107.

¹⁸⁰ Bkz. TTK "Madde Gereçekleri", m. 391.

Kanunun 437. maddesi uyarınca bilgi alma ve inceleme hakkının yönetim kurulunun istediği bir taahhütnamenin imzalanması şartına bağlanması; Kanunun 425. maddesine aykırı şekilde genel kurula temsilci ile katılmanın yasaklanması, Kanunun 428. maddesine aykırı şekilde bağımsız ve kurumsal temsilciler için şirkete teminat yatırılması zorunluluğunun getirilmesi gibi haller örnek gösterilmiş ve hükümde “özellikle” denilerek geçersizliğin sadece vazgeçilmez haklara özgülenmediğinin vurgulandığı belirtilmiştir¹⁸¹.

Organların devredilemez yetkilerinin devrine ilişkin kararlar, aynı zamanda temel yapı ile de ilgilidir. Bununla birlikte hüküm, organlar arası işlev ayrımı ilkesinin özellikle Kanunun 375. 397. 398. ve 408. maddelerinde yer alan düzenin korunmasını amaçlıdır¹⁸². Hüküm devredilemez yetkilerin tamamıyla ya da münferiden devrinde de uygulama alanı bulmaktadır¹⁸³.

2.10.3. İptal Edilebilirlik

Yönetim kurulu kararlarının iptaline yönelik olarak, 6762 sayılı mülga TTK'da düzenleme bulunmadığından, konu öğretiyeye bırakılmış ve bu durumda pek çok tartışmayı beraberinde getirmiştir.

Hukukumuzda, yönetim kurulu kararlarının iptaline yönelik ilk düzenleme, 2499 sayılı eski SerPK 12/6. fıkrasında olmuştur.

2499 sayılı eski SerPK ise ilk halinde kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde yönetim kurulu kararlarının iptalini ele almamıştır. Bununla birlikte; yönetim kurulunun bu yapı içinde karar almaya yetkili durumda olduğu konularda kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kurallarına aykırı kararlarına karşı mevcut imkânlar ve öğretilerde önerilen çözüm yollarının pay sahiplerinin ve şirketteki diğer menfaat sahiplerinin haklarını yeterince koruyucu nitelikte olmadığı ileri sürülmüştür¹⁸⁴.

Kayıtlı sermaye sistemini kabul eden anonim şirketlerde, yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası 1992 yılında hukukumuzda girmiştir. Burada kayıtlı sermaye sisteminden kaynaklanan ve özel yetkilerden doğan kararlarla sınırlı olmak üzere, eski SerPK üzerinde değişiklik yapan 3794 sayılı Kanunla¹⁸⁵ ilk defa düzenlenmiştir¹⁸⁶.

¹⁸¹ Bkz. TTK “Madde Gereççeleri”, m. 391.

¹⁸² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.107.

¹⁸³ Bkz. TTK “Madde Gereççeleri”, m. 391.

¹⁸⁴ Yılmaz, Yunus, "Anonim Şirket genel Kurul Kararlarının Geçersizliği" (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Ticaret Hukuku) Anabilim Dalı Y.Y.L.T.), Ankara, 2010, s.17.

¹⁸⁵ RG. 13.05.1992, S. 21227.

¹⁸⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.108.

Aslında organlar arası yetki sorununu ortadan kaldırmak için, yani; “yönetim kurulunu genel kurulun alternatifi haline getirme sonucunu doğuran nitelikte yönetim kuruluna devredilebilecek yetkilerin tamamı”na yönelik olarak, özellikle de pay sahiplerinin yeterli şekilde korunabilmesi adına, iptal davası açılabilmesi olanağının tanınması daha yerinde bir tercih olabilecektir¹⁸⁷. Ancak, 6362 sayılı yeni SerPK’nın 18/6. hükmüne bakıldığında da, eski SerPK m. 12/6. fıkrasında düzenlenen hukuki yola paralel bir anlayışla, merkezinde kayıtlı sermaye sistemi olan iptal edilebilirlik yaklaşımını sürdürmüş ve iptal davası olanağını 18. maddede düzenli hallerle sınırlandırılmış olduğu görülecektir.

Düzenlemenin bu maddede yer alan esaslarına göre, yönetim kurulunun alacağı kararlar aleyhine, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümler çerçevesinde; hakları ihlal edilen pay sahipleri veya yönetim kurulu üyeleri, kararın ilanından itibaren otuz günlük süre içinde ortaklık merkezinin olduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabileceklerdir.

İptal davasının, yönetim kurulu kararının ilânını takiben otuz günlük hak düşürücü bir süre içinde açılması gerekmektedir. Davanın görüleceği yetkili mahkeme ise anonim şirketin “merkezinin bulunduğu yer” mahkemesidir. Davanın görevli mahkemesi ise “asliye ticaret mahkemesi”dir¹⁸⁸.

6102 sayılı TTK’da halka açık olmayan anonim şirketlerin de kayıtlı sermayeyi kabul edebilmesinin yolunun açılmasıyla, halka açık anonim şirketler için sermaye piyasası mevzuatında yer bulan; kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulunun yetkileri ve sınırlı olarak benimsenen iptal davası olanağının Türk Ticaret Kanununda da düzenlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bir şirkette yönetim kurulunun almış olduğu tüm kararların iptali istenememekte ve yalnızca TTK’nın 460. maddesi çerçevesinde ele alınabilmektedir¹⁸⁹.

Bu düzenleme ihtiyacının giderilmesine yönelik olarak; TTK’nın 460/5. fıkrasında; *“Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, 445 inci maddede öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde kararın ilânı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabilirler. Bu davaya 448 ilâ 451 inci maddeler kıyas yoluyla uygulanır”* yer alan hükme yer verilmiştir.

Hükme göre; iptal davasının konu açısından sınırlı şekilde, yönetim kurulunun kayıtlı sermayeden doğan yetkilerini kapsadığı görülmekte olsa da, TTK’nın 445. maddesinde yer alan; kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırılık durumları kapsamında; yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılabilmesi görülmektedir.

¹⁸⁷ Özkorkut, Korkut, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Ankara, SPK Yayınları, 1996, s.151.

¹⁸⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.108.

¹⁸⁹ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.407.

Davanın SerPK 18/6. fıkrasında yer alan halka açık anonim şirketler için öngörüldüğü üzere kararın ilanından itibaren bir aylık hak düşürücü nitelikteki¹⁹⁰ süre içerisinde açılması şart unsurdur.

Gerek TTK'nın 445. maddesi, gerekse SerPK 18/6. fıkrasında olduğu üzere, her iki hükümde de, TTK'nın genel kurul kararlarına yönelik iptal davasının düzenli olduğu 448-451. maddelerine yollamada bulunulmuştur. Bununla birlikte; yollama hükmü, özellikle davanın hukuki nedeni yani iptal nedeni olarak, "kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kurallarına aykırılık" açısından önem taşımaktadır¹⁹¹.

TTK'nın 192/2. fıkrasında; birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal değişiklik kararlarının yönetim organı tarafından verilmesi durumundaki iptal davası düzenlenmiştir. Buradan hareketle; TTK'nın 155. ve 156. maddelerinde düzenli "*kolaylaştırılmış birleşme*" yönteminde de iptal davasının açılacağı düzenlenmiş olmaktadır¹⁹². Çünkü bu yöntemde TTK'nın 156/1. fıkrasında da görüleceği üzere; birleşme kararını vermeye yetkili organ kurul genel kurul değil şirketin yönetim organıdır¹⁹³.

Bu durum, 6102 sayılı TTK'nın Anonim Şirketler Hukuku açısından yönetim kurulu kararlarının iptaline yönelik bir yeni istisnayı ortaya çıkartmaktadır. İptal davası açılabilmesi için; madde hükmünde genel kural olarak düzenlenen ilgili pay sahibinin söz konusu karara olumlu oy vermemesi ve muhalefetini toplantı tutanağına geçirtmesine yönelik kurala, kararın yönetim organı tarafından verilmesi haline ilişkin olarak zorunlu bir istisna tanınması gerekmektedir¹⁹⁴. Çünkü her pay sahibi aynı zaman da yönetim kurulu üyesi değildir¹⁹⁵.

Özel nitelikte ve istisnai olsa da, SerPK 20/2. fıkrasına bakıldığında; "*kusurlarına ve durumun gereklerine göre zararlar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde yönetim kurulu üyeleri ve hazırladıkları raporlarla sınırlı olarak bağımsız denetimi yapanların, ara dönem finansal tablolarının gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmamasından veya mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olması nedeniyle, dağıtılan kâr payı avansının doğru olmamasından doğan zararlar için ortaklığa, pay sahiplerine, şirket alacaklılarına ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere kâr payı avansının kararlaştırıldığı*

¹⁹⁰ Kendigelen, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2.bs., İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2012, s.365.

¹⁹¹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.345.

¹⁹² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.149.

¹⁹³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.109.; Turan, Kağan, "Sermaye Şirketlerinde Kolaylaştırılmış Birleşme Usulü", İSMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.135, s.280.

¹⁹⁴ Şener, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku: Ders Kitabı, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s.163.

¹⁹⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.110.

veya ödendiği hesap dönemi içinde pay iktisap etmiş bulunan kişilere karşı sorumludurlar” hükmü yer almaktadır.

Yasa, bağımsız denetime kapsamında olmasına rağmen denetim yaptırılmamasının hukuki sonuçlarını düzenlemiştir. Bunlar; hükümsüzlük, fesih ve idari para cezası uygulanmasıdır¹⁹⁶. Örneğin, bağımsız denetime tabi anonim ortaklıkta bağımsız denetçi, şirketin envanterleri dâhil finansal tablolarını, faaliyet raporunu, gerekliyse risk tespit ve yönetimine dair komitenin kurulup kurulmadığını, kurulmuşsa bu komiteye ilişkin raporlarını hazırlayarak yönetim kuruluna sunacaktır.

TTK 397/2'ye göre denetimden geçirilmeyen finansal tablolar ve yönetim kurulu faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir¹⁹⁷. ”Yine SerPK 18/6. fıkrası, “Yönetim kurulunun bu maddedeki esaslar çerçevesinde aldığı kararlar aleyhine, 6102 sayılı Kanunun genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde yönetim kurulu üyeleri veya hakları ihlal edilen pay sahipleri, kararın ilanından itibaren otuz gün içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler” düzenlemesini içermektedir.

Düzenlemeye göre, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, hukuki sorumluluk yaratan bu durumların varlığında; “pay sahipleri” ve “yönetim kurulu üyeleri” tarafından, belirtilen kapsamlı yönetim kurulu kararlarına yönelik olarak, kararın ilânından itibaren otuz gün içinde, “iptal davası” açabilmektedirler¹⁹⁸.

2.11. Genel Olarak Hak ve Yükümlülükler

Anonim şirket yönetim kurulu üyesinin en önemli idari nitelikli hakkı, şirket idare ve temsilinde yetkili olmasıdır¹⁹⁹. Hak ve yükümlülükler konusunda, yönetim kurulunun durumu için; 6102 sayılı TTK'nın tümünün dikkate alınması gerekmektedir. Kural olarak yönetim kurulu üyeleri kendi aralarında bir birlerine eşit durumdadırlar²⁰⁰. Ayrıca, özel olarak tanımlanan bazı hakların aynı zamanda yükümlülük getirdiği ve bazı yükümlülüklerinde aynı zaman da bir hak oluşumu sağladığı gerçeğini de göz önünde tutmak gerekmektedir²⁰¹. Çünkü

¹⁹⁶ Arslan, Özkan, "Bağımsız Denetim Yaptırılmamasının Hukuki Sonuçları", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2015, S.132, s.78.

¹⁹⁷ Gürpınar, Bünyamin, "Anonim Ortaklıkta Bağımsız Denetim Sistemi ve Kurumsal Yönetim", Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Gaziantep, 2016, S.11, s.263.

¹⁹⁸ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.110.

¹⁹⁹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.167.

²⁰⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.169.

²⁰¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.463.

6102 sayılı TTK, hak ve yükümlülükler üzerine yönelik bir sayma usulü ya da listeleme yöntemi belirlememiştir. Bu durum 6102 sayılı Kanun öncesinde tartışılan konuların, yine tartışma konusu olacağını göstermektedir²⁰².

2.12. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları

Öncelikle hak kavramı, hukuken korunan ve bu korumadan sahibine faydalanma yetkisi veren her tür menfaattir²⁰³. Kanunda ayrıca belirtilmediği için, öğretide; yönetim kurulu üyelerinin hakları, genel olarak, “kişisel nitelikte haklar” ve “mali nitelikteki haklar” şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır²⁰⁴.

Hakların sınıflandırması şu şekilde de ele alınabilmektedir;

Yönetim Hakları: Yönetime katılma, Şirketi temsil, Bilgi alma ve inceleme, Dava hakları.

Mali Haklar: Ücret hakkı, Huzur hakkı, Kazanç payı²⁰⁵, İkramiye ödemesi²⁰⁶.

2.12.1. Kişisel Nitelikteki Haklar

Kişisel nitelikli haklar aynı zamanda yükümlülüklerde oluşturmaktadır ve mali niteliği bulunmamaktadır²⁰⁷. Buradan hareketle, kişisel nitelikteki hakları ele aldığımızda, karşımıza genel anlamda ikili bir ayrım çıkacaktır. Bunlardan ilk olanı toplantıya ilişkin haklar, ikincisi ise diğer haklardır.

Toplantıya ilişkin haklar; yönetim kurulu toplantılarına katılmak, yönetim kurulunun olağanüstü toplantıya çağrılmasını talep etmek, toplantıda görüş açıklamak, önerilerde bulunmak ve oy kullanmaktır.

²⁰² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.110.

²⁰³ Kayıhan, Şaban/ Yasan, Mustafa, Kıymetli Evrak Hukuku, Gözden Geçirilmiş 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.23.

²⁰⁴ Poroy/Tekinalp (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku 1, s.367.

²⁰⁵ “Kazanç Payı”; *Türk Ticaret Kanunu'nun 513'üncü maddesinin birinci fıkrasında, “Şirketin iflâsı hâlinde”, yönetim kurulu üyelerinin malî haklarının tamamının iadeye tâbi olmadığı; iadenin “kazanç payı ile uygun ücreti aşan ve bilanço uygun bir ücret miktarına göre tedbirli bir tarzda düzenlenmiş olsaydı ödenmemesi gereken” paralarla sınırlı olduğu görülmektedir.* Bkz. Ayhan, Rıza, "Anonim Şirketin İflası Halinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Aldıkları Kazanç Payları İle Diğer Paraların İadesi Sorunu", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.1, S.2, s.15.

²⁰⁶ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.405.

²⁰⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.238.

Diğer haklar; kişisel sorumluluklarına sebep olacak genel kurul kararlarına karşı iptal davası açmak (TTK 446/1(d)), bilgi alma ve inceleme hakkıdır (TTK 392)²⁰⁸.

Özellikle; TTK'nın 392. maddesinde kapsamlı şekilde ele alınan “*bilgi alma ve inceleme hakkı*”na ayrıca değinmek gerekmektedir.

Her yönetim kurulu üyesinin sahip olduğu, bilgi alma ve inceleme hakkı, anonim şirketin bütün iş ve işlemlerine yönelik olarak; bilgi talep edebilme, soru yöneltebilme, incelemelerde bulunabilme hakkını genel anlamda tarif etmektedir²⁰⁹.

TTK'nın 392/1. fıkrası, “*Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Bir üyenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışma veya belgenin yönetim kuruluna getirilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez*” hükmü ile bu hakkın kullanımının çerçevesini belirlemiştir. Çünkü bilgi edinme ile sorumluluk arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır²¹⁰.

Şirket yönetim kurulu üyesinin, TTK'nın 392. maddesinde yer alan ve madde düzenlemesinden doğan hakları; kısıtlanamaz ve kaldırılamaz. Esas sözleşmeyle ve yönetim kurulu kararlarıyla; üyelerin bilgi alma ve inceleme hakları daraltılamaz ama genişletilebilir²¹¹.

TTK, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasında yolunu; yönetim kurulu toplantıları içinde ve yönetim kurulu toplantıları dışında olmak üzere iki ayrı şekilde düzenlemiştir.

Yönetim kurulu toplantısı içinde; tıpkı yönetim kurulu üyeleri gibi, şirket yönetiminde görev verilen komiteler ve kişilerde yönetim kurulu toplantılarında bilgi vermek zorundadırlar. Yönetim kurulu üyesinin bilgi talebi red olunamazken aynı zaman da cevapsız da bırakılamaz²¹².

TTK'nın 437/3. fıkrası ise pay sahiplerinin yönetim kurulundan bilgi almak hakkını düzenlemektedir; bilgi almanın sınırları bellidir. Şirket yönetici ve denetçileri, pay sahibinin

²⁰⁸ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.367.

²⁰⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.464.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s. 279.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.111.

²¹⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.170.

²¹¹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.168.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.171.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.239.

²¹² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.464.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.111.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.279.

bilgi alma kapsamında ki taleplerini yalnızca “şirket sırrı” ile “korunmaya değer şirket menfaatleri” kapsamında ise kaçınma ve bilgi vermeme durumundadırlar²¹³.

Yönetim kurulu toplantıları dışında; yönetim kurulu üyesinin bilgi talebi, yönetim kurulu başkanının iznine bağlıdır. İzin yazılı ve ya sözlü olabilir, bir şekil şartı bulunmamaktadır²¹⁴. İsteyen yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanının izniyle, anonim şirketin yönetimiyle görevli kişilerden, işlerin gidişatı ve belirli bazı işler hakkında bilgi alabilir. Eğer görevinin yerine getirilebilmesi için bir gereklilik ise, yönetim kurulu başkanından, anonim şirketin defter ve dosyalarının incelemek için talepte bulunabilir²¹⁵. Belirtmek gerekir ki; hangi bilgilerin izne tabi olduğu ve hangi bilgiler için izin gerekmediği bir yöntem ile belirli olması durumunda işlevsellik ve etkinlik daha yüksek oranda sağlanacaktır. İnceleme hakkı yönetim kurulu üyesince şahsen kullanılır. İnceleme sırasında bir uzman bulundurmamak içinde izin alınmalıdır.

Bilgi alma ve inceleme hakkını toplantı dışında kullanmak isteyen yönetim kurulu üyesi, nasıl ki yönetim kurulu başkanından izin alması gerekiyorsa; bilgi alma ve inceleme hakkını toplantı dışında kullanmak isteyen başkanın, kendi kendinden izin alması söz konusu olmayacağından bu izni yönetim kurulundan alması gerekmektedir. Yönetim kurulu başkanı bu durumda, yönetim kurulundan aldığı izin ile toplantı dışı bilgi alabilir, anonim şirket defter ve dosyalarını inceleyebilir.

Anonim şirket yönetim kurulu üyesinin gerek toplantıda, bilgi alma ve inceleme hakkına dayanarak yönetici veya şirket çalışanından bilgi alma hakkı, gerekse toplantı dışı sahip olduğu bilgi alma, soru sorma ve incelemelerde bulunma talepleri kabul edilmediğinde; red konusu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilecektir. Yönetim kurulunun toplanmaması ya da bu talebi reddetmesi durumunda ise üye; şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilecektir. Dosya üzerinden istemi ele alan mahkeme kararını açıklayacaktır. Mahkeme kararı kesindir²¹⁶.

Yönetim kurulu başkanının bu doğrultudaki talebi, eğer yönetim kurulu tarafından red edilirse, başkan; asliye ticaret mahkemesine doğrudan başvurabilir. Belirtmek gerekir ki; başkanın bilgi alma ve inceleme talebinin yönetim kurulunca reddi ile yönetim kurulu üyesinin bilgi alma ve inceleme talebinin başkan tarafından red edilmesi arasında niteliksel bir farklılık bulunmaktadır. Başkanın bilgi alma ve inceleme talebi yönetim kurulunca red

²¹³ Atalay, Oğuz, "Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması, Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, 2014 (Özel Sayı Basım Yılı: 2015), C.16, Özel Sayı, s.58.

²¹⁴ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.281.

²¹⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.173.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.465.

²¹⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s. 282.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.112.

edilmesi açık bir güvensizlik oylamasıdır ve başkanın mahkemeye değil, genel kurula gitmesi sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Ayrıca, *Moroğlu*'nun belirttiği üzere; yönetimden izin alamayan başkan, bir üyeye izin vererek bu yasağı dolanabilecektir²¹⁷.

2.12.2. Mali Nitelikteki Haklar

TTK'nın 394. maddesi yönetim kurulu üyelerinin mali haklarına yönelik düzenlemeler içermektedir ve en önemli mali hak ücrettir²¹⁸. Yine TTK'nın 408/2(b) bendine bakıldığında, yönetim kurulu üyelerine yönelik olarak yapılan; ücret, huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi mali haklarının belirlenmesi konusu genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasındadır. Bundan dolayıdır ki, TTK'nın 394. maddesinde yer alan mali hakların miktar, tutar ya da ödenmesi konusunda alınacak olan yönetim kurulu kararları; TTK'nın 391/1(d) bendi hükmünce kesin hükümsüz "batıl" yaptırımına tabi tutulacaktır²¹⁹.

Yönetim kurulunun bahse konu mali hakları ise şunlardır;

Huzur Hakkı: Katılımları ile hazır buldukları her toplantı için yapılan ödemedir.

Ücret: Belirli dönemlerde, yönetim kurulu üyesi olmanın karşılığı nedeniyle yapılan bir ödemedir.

İkramiye, Prim vb.: Yönetim kurulu üyelerinin göstermiş olduğu başarı ya da başarılar nedeniyle yapılan bir ödemedir ve ikramiye ve prim eş anlamlıdır²²⁰.

Kâr Payı: Anonim şirketin yıllık kârından belirli miktarda pay ödemesi şeklinde yapılan bir ödemedir. Genel kurul kararıyla birlikte, esas sözleşmede de yer alması gerekmektedir.

Kâr payı ödemesi diğer mali haklara göre farklılıklar içermektedir. TTK'nın 394. maddesi hükmü, "*Yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay ödenebilir*" şeklindeki yaklaşımla, "*esas sözleşme veya genel kurul*" gibi bir alternatif sunuyor gibi görünüyorsa da, gerek TTK'nın 339/2 (f) bendi gerekse SerPK 19/5. fıkrası gereğince, kar payı ödenebilmesi için genel kurul kararı yanında bir şart unsur olarak esas sözleşme hükmünün de bulunması gerekmektedir.

²¹⁷ Moroğlu, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler, Değerlendirme ve Öneriler, 8. bs., İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, 2016, s.200.

²¹⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.176.

²¹⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.469.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.112.

²²⁰ Kendigelen, Yeni Türk Ticaret Kanunu, s.282.

Ayrıca, TTK'nın 394. maddesi gerekçesine bakıldığında, sınırlı sayı ilkesinin uygulandığı yönetim kurulu mali haklarından bazılarının aynı anda uygulanması önünde yasal bir engel bulunmamaktadır²²¹. Yine, “yolluklar, temsil ödenekleri, sigorta primleri ve benzeri primler, varsa özel emeklilikler, avanslar, hükmün kapsamı dışındadır” denildiği için, genel kurul kararı veya esas sözleşme düzenlemesi olmamış olsa bile; avans, temsil ödeneği, sigorta ve benzeri primler, özel emeklilik ve yolluk şeklindeki mali haklar da yönetim kurulu üyelerine sağlanabilirler²²². Belirtmek gerekir ki; huzur hakkının genel kurul kararıyla belirlendiği bu yapıda yolluk, temsil ödeneği, sigorta ve benzeri primler, özel emeklilik ve avans gibi huzur hakkının mali külfetinden çok daha fazlasını içerebilecek başlıkların yönetim kuruluna bırakılması işlevselliği ve mali disiplini esnetme potansiyeline sahiptir.

2.13. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri

Anonim şirketler de, yönetim kurulunun hakları ve sorumlulukları geçiren bir yapıya sahip olduğundan, haklar aynı zaman da sorumluluk yükleyebilmekte ve yine aynı zamanda sorumluluklar yüklenmenin karşılığı olarak bazı haklara sahip olunmaktadır. Burada sorumluluktaki kasıt, yükümlülüktür. Bu yükümlülüklerden genel olarak düzenlenenlerinden bazıları; toplantılarda hazır bulunmak, öneriler teklif etmek, şirket yararına olmayan durumlara karşı çıkmak, şirket işleyişinin yanı sıra gidişatını gözetmektir²²³. Yönetim kurulu üyeliği bizzat yerine getirilmesi gereken bir görev olduğundan başkasına vekâlet verilmesi yoluyla yönetim kurulu üyeliği söz konusu değildir²²⁴. Bu durumun nedeni yönetim kurulu üyeliğinin; kişiye ve kişiliğe karşı duyulan güven nedeniyle bu görevin verilmesidir²²⁵. Çünkü anonim şirketlerde ticari faaliyetlerde bulunmak üzere tam yetkili organ yönetim kurullarıdır²²⁶.

Yönetim kurulu üyelerinin genel olarak düzenlenen yükümlülüklerinin yanı sıra özel olarak düzenlenen yükümlülükleri de bulunmaktadır. Özel olarak düzenlenen yükümlülükler ise; sadakat yükümlülüğü, özen yükümlülüğü, rekabet etmeme yükümlülüğü, şirket ile işlem yapmama ve pay sahibi değilse (nakit dışı (aynî) borçlanmalar haricinde) şirketten borç almama yükümlülüğüdür. Özel yükümlülükler konusuna değinmek gerekmektedir. Çünkü bu

²²¹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.178.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.113.

²²² Bkz. TTK “Madde Gerekçeleri”, m. 394.

²²³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.113.

²²⁴ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.181.

²²⁵ Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncellenmiş, 3. bs, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s.240.

²²⁶ Gözüm, M. Sait, Yönetim Kurulu Üyesinin El Kitabı, İstanbul, Hümanist Kitap Yayıncılık, 2012, s.101.

yükümlülükler geçirgen bir yapıda değildir ve anonim şirketin tek taraflı beklentilerini içermektedir²²⁷.

2.13.1. Sadakat Yükümlülüğü

Güven ilişkisi kavramı, yönetim kurulu ile anonim şirket arasında varlığı doğal olarak kabul edilen bir ilişkidir. Güven ilişkisinin varlığı, yönetim kurulu üyesi açısından; anonim şirkete yönelik olarak bir sadakat yükümlülüğünü doğurmaktadır²²⁸.

TTK'nın 369/1. fıkrasında düzenlenen; “*şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek* ” hükmü aynı zaman da yönetim kurulu üyesinin tüm yükümlülüklerinin temel yapısını oluşturmasının yanı sıra, sadakat yükümlülüğü sadece etik bir kavram değil aynı zaman da hukuki bir yükümlülüktür ve ihlali yaptırıma tabidir.

Sadakat yükümlülüğünün özü, şahsi çıkarını; hâkim pay ya da hâkim payların ve onların yakını olan gerçek ya da tüzel kişilikler ve/veya üçüncü kişilerin çıkarını, şirket menfaatlerinden daha önde tutmaması gerekliliğidir²²⁹. Bununla birlikte sadakat yükümlülüğünün çerçevesinin geniş olmasından dolayı her somut olayın kendi durumuna göre farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu üyesinin görev süresi bitmiş olsa dahi, sır saklama yükümlülüğünün devam etmesi; sadakat yükümlülüğünün çerçevesinin ne kadar geniş olduğuna dair özel bir örnek olarak kabul görmektedir²³⁰.

2.13.2. Özen Yükümlülüğü

Özen yükümlülüğü de tıpkı sadakat yükümlülüğü gibi, anonim şirket yönetim kurulu üyesi için başlıca sorumluluk tesis edip yükümlülük oluşturan bir başka kavramdır. Özen yükümlülüğü esas olarak TTK'nın 396. maddesinde düzenlenmiştir. Madde hükmüne bakıldığında; “*Yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve*

²²⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.113.

²²⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.483.

²²⁹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.203.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.113.; Bkz. TTK “Madde Gereçekçeleri”, m. 369.

²³⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.382.

üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir” düzenlemenin, özen yükümlülüğüne verdiği önem görünmektedir²³¹.

Özen yükümlülüğü ücret alsa da almasa da, yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifa sırasında belirli davranış koşullarına uyulmasının beklenmesidir²³².

Ayrıca özen yükümlülüğünün gerek tamamlayıcısı, gerekse genişleticisi durumunda olan; TTK'nın 553/2. ve 3. fıkraları yanı sıra, 557. maddesi de özen yükümlülüğü açısından önem taşıyan Kanun hükümleridir.

“Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar” hükmünde yer alan “tedbirli bir yöneticinin özeni” kavramı, yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK ile hukukumuz da yer almıştır. Bu hüküm TTK'nın 369/1. fıkrasında yer almakta ve yalnızca yönetim kurulu üyelerini değil aynı zamanda, şirketi temsil ve yönetimi ile yetkili kılınanları da bağlayıcı bir hüküm olarak işlev görmektedir²³³.

Düzenlemeye bakıldığında özenin ölçüsü önem kazanmaktadır. Özenin ölçüsü subjektif yani şahsi niteliklere dayalı bir ölçü değildir. Burada özen kavramı; standartlaştırılmış şekilde objektif bir ölçüye dayanmaktadır. Objektif standardın çıkış noktasını *“tedbirli bir yönetici özeni”* oluşturmaktadır. Objektif bir özenin varlığının tespiti her olay için farklı değerlendirilmesi gereken bir durumdur. Bilgi birikimi profesyonel seviyede olan kişinin özen derecesinin düşük olduğunu ileri süremeyeceği gibi, objektif özen ölçüsü her konuda derinlemesine bilgi sahibi olunacağı anlamın da gelmemektedir²³⁴.

Bununla birlikte *“tedbirli bir yönetici özeni”* kavramına bir sınır gerektiğinden, *“Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz”* hükmünün yer aldığı TTK'nın 553/3. fıkrası, bir yönetim kurulu üyesinden beklenen *“tedbirli bir yönetici özenine”* getirilen sınırı belirlemektedir²³⁵. Belirtmek gerekir ki; madde hükmü tedbirli yönetici özenini tanımlarken, yönetim bilimi açısından asimetrik bilgiye değinmemesi, yapılacak araştırmanın derinlik ve genişliği hakkında genel geçer düzenleme içermemesi hükmün uygulanmasında etkinlikten uzak bir yapının oluşmasına neden olacaktır.

²³¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.114.

²³² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.187.

²³³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.475.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.114.

²³⁴ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, Beta Basım Dağıtım, İstanbul, 2001, s.46.

²³⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.115.

Ayrıca, TTK'nın 557/1. fıkrasına bakıldığında; *“Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur”* düzenlemesi yer almaktadır. Bu hükme göre; hâkimin, kusur ve durum şartlarına bakarak, zararı şahsi olarak yükletip yükletemeyeceğini belirlemesi emredilmektedir.

Yönetimin ve temsil görevinin devri durumunda, sorumluluğa etkilerini açıklayan TTK'nın 553/2. fıkrasına bakıldığında; *“Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar”* hükmü yönetim kurulu üyelerinin, özen yükümlülüğünü düzenlemektedir.

Görüldüğü üzere, yönetim veya temsil ya da her ikisi birden, kanunda düzenlendiği şekilde devir edildiğinde, devir edilenlerle sınırlı olmak üzere, sadece; *“makul derecede özen gösterilip gösterilmediği”* dikkate alınacaktır. Dolayısı ile, yönetim ve temsilin kanuna uygun şekilde devri sonrası; yetkilendirilmiş olanın gerçekleştirdiği hukuki fiil ve işlemlerden dolayı, yönetim kurulu üyesinin ya da üyelerinin *“tedbirli bir yöneticinin özen yükümlülüğü”* araştırmaya konu olmayacaktır. Yalnızca *“makul derecede özen gösterilmesi”* hususu dikkate alınacaktır.

Bununla birlikte; özen yükümlülüğünün ihlali konusu, tedbirli yönetici kavramı ile birlikte değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Bu durumun bir istinası ise, TTK'nın 369/2. fıkrasında yer bulan, şirketler topluluğuna yönelik olarak, TTK'nın 203. ve 205. maddelerinin saklı tutulduğu ve kısaca, topluluk çıkarının, şirket çıkarından üstün olduğu düzenlemesiyle; TTK'nın 369. maddesine istisna getirilmiştir²³⁶.

2.13.3. Tedbirli Yönetici Ölçütü (Business Judgment Rule)

Business judgment rule “BJR”, ABD yargısınca geliştirilen, yönetim kurulunun işletme riski içeren kararları akabinde zarar oluşması ve bu zarar nedenli özenli davranılmadığı iddiasının yönetim kuruluna yöneltilmesi durumunda, yargıcın yalnızca alınan

²³⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.286.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.115.

yönetim kurulu kararını usul yönünden incelemesidir. BJR, yönetim kurulu üyesinin, tedbirli bir yönetici davranışı sergileyip, sergilemediğinin tespitinde ölçüttür²³⁷.

Dayandığı temeller açısından BJR, işletme riski içeren kararlar almayı kolaylaştırması, yargıçların ticaret hayatı ve ticari teamüllerin uygulanmasında sınırlı bilgiye sahip olması, pay sahiplerinin yönetsel süreçlere dahlinin engellenmesi, girişimciliğe dayalı yöneticiliği desteklemesi şeklinde ele alınabilir.

BJR her şarta değil ancak şartları oluştuğunda uygulama alanı bulabilmektedir. Burada özen yükümlülüğü gereklerinin sağlandığı, takdir yetkisinin iyi niyetle kullanıldığı bir yönetim kurulu kararının tarafsız ve bağımsız şekilde varlığı, BJR'nin uygulanabilmesinin önceliğidir. Yani BJR'nin uygulanabilmesi için, yöneticilerin aldıkları kararın şirket çıkarlarına en uygun karar olduğuna dair inanç sahibi olmaları, kararın objektif ilkelere sahip olması, kararın ticaretle ilgili olması, kararın alınmasında iyiniyetle gereken özenin gösterilmiş olması, emredici hükümlere aykırı olmaması gerekmektedir.

Ağır ihmal haricinde, bu şartlar sağlandığında yönetim kurulu üyelerinin özen sorumluluklarını yerine getirdikleri fikrinden hareketle, işletme riski içeren bir karar; ortalama seviyede tedbirli bir kişinin aynı konuda almayacağı bir kararda olsa, yönetim kurulu üyelerinin almış oldukları bu karar sebebiyle sorumlulukları olmayacaktır²³⁸.

BJR kapsamlı uyuşmazlıklarda hâkim, özen yükümlülüğüne aykırılık ekseninde inceleme yapmaktadır. Hâkim, yönetim kurulu kararının alınması sürecinde yönetim kurulunun gereken özeni gösterip, göstermediğini incelemektedir. İnceleme kararının doğruluğuna yönelik değildir. Yönetim kurulu kararları, BJR dolayısıyla yerindelik kontrolü nedenli incelenmeyeceğinden, yönetim kurulu üyeleri yanlış tercihte bulunmaya dayalı bir hukuki sorumluluk ile karşılaşmayacaklardır²³⁹.

TTK'nın 369. madde gerekçesinde²⁴⁰, *"Tedbirli yönetici ölçüsü, yönetim kurulu üyesinin kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak "işadamı kararı" (business judgement*

²³⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.189.

²³⁸ Gülerci, Altan Fahri, Sorumluluk Hukuku Bakımından Bankacılıkta Risk Kavramı, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2015, s.190.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.190.

²³⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.476.

²⁴⁰ Bkz. TTK "Madde Gerekçeleri", m. 369. *"Tedbirli yönetici" terimi bir taraftan kusurda ölçü rolü oynar, diğer taraftan da karar ve eylemlerde nesnel davranışı ifade eder, ancak bir yöneticinin nesnel olarak kontrolü dışında kalan ve nesnel beklentilerin ötesindeki tedbiri kapsamaz. Nitekim, 553 üncü maddenin üçüncü fıkrası hükmü söz konusu sınırı çizmekte, 557 nci madde de özenin kişi temelinde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.*

...
Tedbirli yönetici ölçüsü, yönetim kurulu üyesinin kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak "işadamı kararı" (business judgement rule) verilebileceğini kabul eder ve riskin bundan doğduğu hallerde üyenin sorumlu tutulmaması esasına dayanır. Genel kabul gören kural uyarınca, duruma uygun araştırmalar yapıp, ilgililerden bilgiler alınıp yönetim kurulunda karar verilmişse, gelişmeler tamamen aksi yönde olup şirket zarar etmiş olsa

rule) verilebileceğini kabul eder ve riskin bundan doğduğu hallerde üyenin sorumlu tutulmaması esasına dayanır” ifadesi, mevcut hukuk sisteminde olmayan BJR’ye yollamada bulunmakta ancak kavram kanun metninde yer almamaktadır.

Türk Hukuku’nda kural olarak, anonim şirketle yönetim kurulu üyesi arasındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi niteliğinde olması, vekâlet sözleşmesinde de vekilin ele aldığı işte özenli davranış göstermesinin zorunlu olduğu ancak ele aldığı işin yerine getirilmesinde işin olumlu sonuçlanacağına yönelik bir taahhüt üstlenmiş olmayacağı görülmektedir²⁴¹. BJR, yorum yoluyla TTK’nın 369. madde gerekçesi üzerinden uygulama alanı bulabilecektir²⁴².

2.13.4. Şirketle İşlem Yapmama ve Şirketten Borç Almama Yükümlülüğü

Çıkar çatışmasının şirkete zarar vermesinin engellenmesi gerekmektedir. Çünkü temsilcinin şirketle işlem yapması durumunda şirketin değil kendi çıkarını öne çıkarması mümkündür²⁴³. Yönetim kurulu üyesinin, genel kuruldan izin almaksızın şirket ile işlem yapması durumunda, şirket yapılan bu işlemin batıl olduğunu iddia ederek öne sürebilir. Şirketin batıl iddiası ile öne sürebileceği bu duruma karşılık, konunun tarafı olan yönetim kurulu üyesi ise böyle bir iddiada bulunamayacaktır²⁴⁴. Bu durumun nedeni ise, TKK’nın 395/1. fıkrasında yer alan, yönetim kurulu üyesinin; şirket ile başkası ya da kendi adına işlem yapabilmesi için genel kuruldan izin alması gerektiği aksi halde kendisi ya da başkası adına işlem yapmasının yasaklanmasıdır²⁴⁵. Tek pay sahipli anonim ortaklık olsa dahi yapılan işlem batıldır ve butlanı istenebilir²⁴⁶. Şirketle işlem yapmama yasağı genel kurulca kaldırılabilir²⁴⁷.

TTK’nın 395/2. fıkrasında, “*Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan 393 üncü maddede sayılan yakınları şirkete nakit borçlanamaz. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir*” hükmü ile kurul üyeleriyle, kurul üyelerinin pay sahibi olmayan ve hükümde sayılan

bile özensizlikten söz edilemez. Bu kurallar; 553. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hukuk kuralı ile somuta bağlanmıştır. Özen borcunun sözleşme ile ağırlaştırılabileceği şüphesizdir.”

²⁴¹ Kırca, İsmail, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi - Özen Borcu", Batider, Ankara, 2004, C.22, S.3, s.89.

²⁴² Gülerci, Sorumluluk Hukuku Bakımından Bankacılıkta Risk Kavramı, s.184.

²⁴³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.212.

²⁴⁴ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.170.

²⁴⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.487.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.116.

²⁴⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s.242.

²⁴⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.240.

akrabalarının şirkete nakit bazda borçlanması yasaklanmıştır. Yönetim kurulu üyelerinden pay sahibi olanlar şirkete borçlanabilirken, pay sahibi olmayanlar borçlanamamaktadır²⁴⁸. Hüküm nakit yanında; garanti, kefalet, teminat verme, sorumluluk yükleme ve bunlara ait borçların devir alınmasını da yasaklamıştır²⁴⁹. Yine hükümde görüleceği üzere, TTK'nın 395/2. fıkrası bir yaptırım içermekte olup, şirkete borçlanılan tutarlara yönelik olarak, şirketin alacaklılarının bu şahısları; şirketin borçlandırıldığı meblağda, şirket borçlarına yönelik doğrudan takip yetkisi vermesidir²⁵⁰.

TTK'nın 395/3. fıkrası ise, 395/2. fıkrasında yer alan genel kurala ait bir istisna içermektedir. İstisnanın kaynağı olan, TTK'nın 202/1(a) bendinde yer alan madde hükmünde; *"Hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz.*

...

meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerde bir istem hakkı tanınsın" denilerek, 202. madde hükümleri saklı kalmak üzere; şirketler topluluğu şemsiyesi altındaki şirketlerin bir birine garanti verip, kefil olabileceklerini özel bir düzenlemeye tabi tutmuştur²⁵¹.

Bu duruma aykırılığa ait yaptırım ise, suç ve cezalara yönelik olarak TTK'nın 562/5(c) bendi ile 395/2. fıkrasının birinci ve/veya ikinci cümlesi hükümlerini ihlal edenlere yönelecek olan; 300 günden daha az olmamak şartı ile üzere adli para cezasıdır²⁵².

2.13.5. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

Rekabet yasağı, TTK'nın 396. maddesinde düzenlenmiştir. TTK'nın 396/1. fıkrası düzenlemesine göre, yönetim kurulu üyelerine, genel kuruldan izin almadan, şirketin işletme konusuna giren ticari işlem türlerine yönelik her hangi bir işlemi kendi hesabına veya başkası hesabına yapmayı yasaklamaktadır²⁵³. Yine, yönetim kurulu üyesi, aynı tür ticari faaliyetlerle

²⁴⁸ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.170.

²⁴⁹ Şirketin borçlanma yasağı düzenlemesine bağlı olan kişilere kefaleti mümkün değildir. Ayrıca bu kişiler için teminat veremeyeceği gibi garantide veremeyecek, borçlarını devir alamayacaktır. Bkz. Özdamar, Mehmet/Doğan, İlker, "Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı", Bankacılar Dergisi, İstanbul, 2013, S.86, s.8.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.234.

²⁵⁰ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.116.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.287.

²⁵¹ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.241.

²⁵² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.116.

²⁵³ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.170.

uğraşan bir başka şirkete de sorumluluğu sınırsız ortak olarak girmesi de yasaklanmıştır. TTK'nın bu yasaklamalarına “rekabet yasağı” denmektedir²⁵⁴.

Yönetim kurulu üyesine yönelen, rekabet etmeme yükümlüğünün kapsamı, konu bakımından; “*şirketin işletme konusuna giren ve ticari nitelikte bulunan işlerle*” sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte, yönetim kurulu üyelerinin, kanunda belirtilen işlemleri kendi ad ve hesaplarına yapmaları kadar, kendi adlarına ancak başkaları hesabına yapmaları da yasaklanmıştır²⁵⁵. Dolayısı ile kendi adına ancak başkası hesabına işlem yapmakta rekabet yükümlülüğünü ihlali sonucu doğuracaktır²⁵⁶.

Yine, yönetim kurulu üyesinin, aynı türde ticari faaliyetlerle uğraşan bir başka şirkete sorumluluğu sınırsız olan bir ortak sıfatıyla girmesi de, rekabet etmeme yükümlülüğünü düzenleyen TTK 396. maddesine aykırılık teşkil edecektir.

Rekabet yasağına aykırılık durumunun da yaptırımı bulunmaktadır. Rekabet yasağına aykırılıkta, şirket; aykırılığı gerçekleştiren yönetim kurulu üyesi ya da üyelerinden tazminat isteyebileceği gibi²⁵⁷, tazminat yerine gerçekleştirilen işlemin şirket adına sayılmasına ve üçüncü kişiler hesabına gerçekleştirilen sözleşmelerden doğan çıkarların şirkete ait olduğu iddiası ile dava açmak hakkına sahip olmaktadır²⁵⁸.

Yönetim kurulunun, rekabet yasağına aykırılığı gerçekleştiren yönetim kurulu üyesine yönelik olarak, hangi yaptırımı uygulayacağı; yani tazminat istemimi yoksa yapılan işlemin şirket adına sayılması mı olacağını ele alacağı toplantıya, rekabet yasağını ihlal eden yönetim kurulu üyesi ya da üyeleri katılamazlar. Yönetim kurulu kararı, bunların olmadığı bir toplantıda alınır²⁵⁹.

Rekabet yasağına yönelik düzenli olan TTK'nın 396. madde hükmünün bir zamanaşımı bulunmaktadır. Zamanaşımı TTK'nın 396/3. fıkrasında yer almaktadır. Şirketin, TTK'nın 396. maddesinde yer alan rekabet etmeme hükmüne aykırılık nedeniyle doğan hakları; bahse konu ticari faaliyetlerin gerçekleşmesi ya da yönetim kurulu üyesinin aynı türde ticari faaliyetlerle uğraşan bir başka şirkete sorumluluğu sınırsız olan bir ortak olarak girmesinin diğer yönetim kurulu üyelerince öğrenmelerinden itibaren üç ay içinde ve her

²⁵⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.489.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.289.

²⁵⁵ Yargıtay 11.HD., E.1988/6152, K.1989/3330, T.1.6.1989, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası; aynı yönde 11.HD. 21.11.1985, E. 5620/K. 6350. Bkz. (Eriş, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1995, s.290.).

²⁵⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.116.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.289.

²⁵⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.238.

²⁵⁸ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.241.

²⁵⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.117.

halde rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı faaliyetlerin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl sonra zamanaşımına uğrayacaktır²⁶⁰.

Rekabet etmeme yükümlülüğü kapsamında belirtilmesi gereken bir son konu ise; yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarıyla ilgili hükümlerin saklı olduğudur. Yani bu halde, 396. maddenin özel olarak varlığı, sorumluluk hükümlerine başvurmayı engellememektedir²⁶¹.

2.13.6. Müzakerelere Katılma Yasağı

Türk Ticaret Kanunu, “dürüstlük kuralı”nın yansıması olarak 393. maddede “müzakerelere katılma yasağı” başlığını düzenlemektedir. Müzakerelere katılma yasağı; yönetim kurulu üyesinin, şirket dışı kişisel menfaatleriyle ve/veya alt ve üst soyundan birinin veya eşinin ya da üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve şirket dışı menfaatiyle şirketin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamamasıdır²⁶².

Bununla birlikte; genel kuralın doğrudan kapsamına girmiyor olsa da, müzakere konusunun bir üyenin ortağını, ortağı olduğu bir şahıs şirketini, eski eşini vs. ilgilendirmesi gibi hallerde dürüstlük kuralları gereği olarak, müzakerelere katılma yasağı bu durumda da geçerliliğini korumaktadır²⁶³.

Dürüstlük kuralının alanının belirlenmesinde ya da müzakerelere katılma yasağının sınırlarının çizilmesinde bir tereddüt oluşması durumunda; konu hakkındaki karar ilgili üyenin katılmadığı toplantıda, yönetim kurulu verecektir²⁶⁴. Bununla birlikte; çıkar çatışmasının ya da menfaat uyuşmazlığı konusunda yönetim kurulu bilgi sahibi olmayabilir.

Bu durumda sorumluluk ilgili üyenin bu durumu kendiliğinden açıklaması ve müzakerelere katılma yasağına kendiliğinden uyması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu konudaki oylamaya ilgili üye katılamayacak ve şüphe uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verecektir. Bu oylamaya da ilgili üye katılamamaktadır. Menfaat uyuşmazlığı yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üyenin bu durumu açıklama ve yasağı uyma zorunluluğu bulunmaktadır²⁶⁵.

²⁶⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.490.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.241.

²⁶¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.117.

²⁶² Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.169.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.491.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.97.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.283.

²⁶³ Bkz. TTK “Madde Gereçekleri”, m. 393.

²⁶⁴ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.242.

²⁶⁵ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.283.

TTK'nın 393/3. fıkrasına bakıldığında, yasak nedeniyle müzakerelere katılmamanın nedenleri ve bu yönde gerçekleştirilen işlemlerin karara yazılması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır²⁶⁶.

Müzakerelere katılma yasağı bir özel durum olarak ortaya çıktığından ve oy verme yasağını da beraberinde getirdiğinden, toplantı ve karar nisabı hesaplamasında; müzakerelere katılma yasağına tabi üyeler dikkate alınmazlar²⁶⁷.

Müzakerelere katılma yasağına dair bir başka hukuki durum ise; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanan “*Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik*”²⁶⁸ tir. Yönetmeliğin 19/3. fıkrasının emredici hükmü şu şekildedir; “*Pay sahiplerinden hiçbiri; kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz*”.

Yine yönetmeliğin 19/4. fıkrasına bakıldığında; “*Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler veya bunların temsilcileri, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz. Ancak anılan kişiler, yönetim kurulu üyesi olmayan diğer pay sahiplerinin oy haklarını temsilen kullanabilirler*” hükmü yer almaktadır. Belirtmek gerekir ki; kendi adına oy kullanamıyor olsa dahi, başkası adına müzakerede yer alabiliyor olunması, öncelikle dürüstlük kuralını, sonrasında ise maddenin amacını esnetmektedir.

Müzakerelere katılma yasağı kuralına aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak var ve bilindiği halde, ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen yönetim kurulu üyeleri ile ilgili üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri, bu nedenden dolayı şirketin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü olacaklardır. Kişiler arası sorumluluk burada müteselsildir²⁶⁹.

²⁶⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.210.

²⁶⁷ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.377.

²⁶⁸ RG. 28.11.2012, S. 28481.

²⁶⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.98.

2.14. Sorumluluk Sigortası

2.14.1. Sorumluluk Sigortası Kavramı

Günümüzde ekonomik, ticari ve sosyal ilişkiler, ulusal sınırların çok ötesinde, uluslararası alanda giderek artan bir etkileşim içindedir ve bu durumla aynı paralelde olmak üzere risklere karşı güvence gereksinimi de hızla artmaktadır²⁷⁰. Sorumluluk sigortası ise, A.B.D. ve Avrupa ülkelerinde kurumsal yönetim “Corporate Governance” uygulamaları ekseninde, anonim şirketin yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerinin kusurlarıyla şirkete verecekleri zarara güvence olması açısından oluşturulan bir sorumluluk sigortasıdır²⁷¹.

Sorumluluk sigortası hem sigorta ettiren tarafından üçüncü şahıslara yönelecek zararlardan dolayı bu zararın giderilmesinde sigorta ettirenin malvarlığında azalmayı önleme amaçlı hem de sigorta ettirenin fiillerinden zarar gören üçüncü şahısların zararının giderilmesini amaçlamaktadır²⁷².

Suigeneris bir sigorta türü olan sorumluluk sigortası; sigorta yaptırana, sigorta yaptıranın eylemleri sonucu zarara uğrayanların menfaatlerini dengelemektedir²⁷³. Sorumluluk sigortasının varlık nedeni zararların karşılanmasından ziyade, yönetim kurulu üyeliklerine ve yöneticilik görevlerine; görevin gerektirdiği uzmanlık bilgisine sahip, liyakatli ve yetenekli kişilerin seçiminin sağlanmasıdır²⁷⁴. Sorumluluk sigortası yaptırılması isteğe bağlıdır. Sigorta yaptırılması durumunda; halka açık anonim şirketlerde, SPK'nın ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görmekteyse borsa bülteninden duyurulmaktadır. Sigorta yaptırılmasının önemi anonim şirketin kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde yani reyting derecelendirmesinde dikkate alınmaktadır.

2.14.2. Sorumluluk Sigortası Miktarı

TTK'nın 361. maddesi uyarınca, “*şirket sermayesinin yüzde yirmibeşini aşan bir bedelle*” sigortalanması gerekmektedir. *Pulaşlı*, böyle bir sigorta yükünü ülke sigorta sektörünün taşıyamayacağı görüşündedir²⁷⁵.

²⁷⁰ Kayıhan, Şaban/ Bağcı, Ömer, Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri, Kocaeli, Umuttepe Yayınları, 2016, s.29.

²⁷¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.485.

²⁷² Karasu, Rauf, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, 2015, C.2, Özel Sayı, s.685.

²⁷³ Ulaş, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Genel Hükümler Mal ve Sorumluluk Sigortaları, 8. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2012, s.764.

²⁷⁴ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.238.

²⁷⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.486.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN HUKUKİ SORUMLULUĞU

3.1. Anonim Şirket

Sorumluluk, oluşan zararın sorumlusunu gösteren ve zarar görenin, zarar verenden zararının tazmin talebini içeren normlar bütünüdür¹. Pay sahiplerinin şirketteki mal varlığının yönetiminin, görev ve yetki olarak yönetim kuruluna devir edilmesi sonucunda, görev ve yetki ölçüsünde bir sorumluluk halini ortaya çıkartmaktadır². TTK'nın 11. bölümünün kapsadığı 549 ila 561. maddeleri arasında, anonim şirketlerde hukuki sorumluluk düzenlidir ve yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, tasfiye memurları, denetçi ve özel denetçinin sorumluluklarını içermektedir³. Hukuki sorumluluk hallerinin kapsamı; şirketin zararı, müteselsil sorumluluk, ibra ve zamanaşımı konularıdır⁴.

TTK 365, 370/1. ve 2. fıkralarına göre, anonim şirketin yasal temsil organı yönetim kuruludur⁵. Yönetim kurulunun, şirket adına üçüncü kişilerle yapacağı tüm iş, işlem ve eylemlerden doğan hak ve borçlar, şirketin tüzel kişiliğine ait olacaktır. Bundan dolayı da yönetim kurulu üyelerinin üçüncü kişilere karşı şahsi sorumlulukları bulunmamaktadır⁶. Yine TTK'nın 371/5. fıkrası, "*Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır*" düzenlemesini içermektedir. Yönetim kurulu üyeleri bireysel anlamda organ değil, organ görevlisi olan bireylerdir⁷.

Yönetim kurulu üyelerinin iş ve işlemleri sonucu oluşan, sözleşme ve işlemlerin kişisel sorumluluk oluşturmaması, iş ve işlemlerin sonuçlarının da yine şirkete ait olması durumu; yönetim kurulu üyelerinin TMK'nın 49. maddesine göre organ oldukları sonucunu ortaya koymaktadır. Ayrıca TTK'nın 371/5. fıkra hükmünde, haksız fiil sorumluluğunun

¹ Akdağ Güney, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, 2. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, s.269.

² Üçışık, Güzide/ Çelik, Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku Cilt:1, 1. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s.509.

³ Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler Dersler-Soru Örnekleri Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş, 11. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2016, s.379.

⁴ Altaş, Soner, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Karşılaştırmalı Açıklamalı Örnekli, 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.797.

⁵ Kayıhan, Şaban, Şirketler Hukuku, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.159.

⁶ Pulaşlı, Hasan, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 4. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.675.

⁷ Çamurcu, Emin, Anonim Ortaklıklarda Farklaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015, s.17.

temsile ve idareye yetkili olanlara değil, şirkete ait olduğu ifadesi de yönetim kurulu üyelerinin organ sıfatını doğrulamaktadır⁸.

3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Kişisel Sorumluluğu

TTK'da sorumlular hakkındaki düzenleme 553. maddede yer almaktadır. Bu madde, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurlarına yöneliktir. Madde ilk olarak dört bent halinde sorumluluk hallerini düzenlemekte, sonrasında ise sorumluluk taşıyanları; yöneticiler ve denetçiler olmak üzere iki ayrı sınıfta ele almaktadır. TTK'nın 553. maddesi doğrudan ve dolayısıyla zarara uygulanmaktadır.

TTK'nın sorumluluğu ele alış şekli ise, tamamıyla yönetim organlarında görevli kişilere veya denetçi ya da özel denetçi görevinde bulunan kişilere dayanan bir sorumluluk türü benimsemektedir. Organ sorumluluğu kavramı burada bir karşılık bulamamaktadır.

3.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu

TTK'nın 553. maddesine bakıldığında, sorumluluk taşıyan görevlilerin tanımlanması açıkça, *'kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları'* denilmekteyse de, yine kanunun 553/1. fıkrasında *'yönetim kurulu üyeleri ile yönetim ve tasfiye ile uğraşan kişiler'* hükmü yer almaktadır. Hukuki ilişki, *"gerçek kişi olan organ görevlisi üyelerinin, şirket genel kurulu veya şirket yönetim kurulu tarafından yönetim kuruluna seçilmeleri, yani seçim kararı bir hukuki işlem olarak, bir icap niteliğinde olduğundan, bu seçimin üyeler tarafından kabulü ile kurulmaktadır"*⁹.

TTK'da *'kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlerin'* ihlali kavramıyla, sorumluluğu meydana getiren nedenler somutlaştırılmaktadır. Sermayenin korunması ile eşit işlem ilkeleri kanunda kendine açıkça yer bulmuştur. Görev ve yetkiler ise 374. ila 378. maddelerde belirginleştirilmiştir. Bununla birlikte konuyla ilgili diğer hükümlerde kesin yükümlülükler içerecek şekilde ele alınmıştır. Kanunda ayrıca; özen, bağlılık ve şirketler topluluğuna yönelik özel düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler sonuç itibari ile kanunun yorumlanmasında olası duraksamaları ortadan kaldırmıştır. Ancak kanunda yer alan

⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.675.

⁹ Kaplan, İbrahim, "6102 Sayılı YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2016, C.65, S.4, s.3502.

'yükümlerin ihlali' kavramı yine de açık olmayan bir ifade olarak ele alınabilir ve bu durumda belirsizliğe neden olacağından nesnelliği zedeleyebilir¹⁰. Oluşan her zarar için yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulamaz ve tazminat borcu oluşamaz. Sorumluluk oluşumunun süreci; zarar, organa özgü görev ihlali, illiyet bağı ve kusur şeklindedir¹¹.

TTK'da açık bir sorumluluk hali olarak "yönetim kusuru" kavramına değinilmemiştir. Bununla birlikte TTK'nın 553/2. fıkrasında görüleceği üzere özene dayalı sorumluluk kendine yer bulmuş ve hüküm tesis edilmiştir. 'yönetim kusuru' açık bir sorumluluk olarak hali olarak düzenlenmemiştir¹². Hükme göre; "Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi ve ya yetkiyi, kanuna dayanarak başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde akla yatkın derecede özen gösterdiklerini ispat ettikleri takdirde, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar".

3.3.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğunun Düzenlenişi

Genel olarak, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu; TTK'nın 549. ile 561. maddeleri arasında düzenlenmiştir¹³.

TTK'nın 549. ile 561. maddeleri arasında genel olarak düzenlenen yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu, ayrıca TTK'nın değişik bazı maddeleri ile SerPK ve 6183 sayılı AATUHK'da¹⁴ bazı özel düzenlemeler ile yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu düzenlemektedir¹⁵.

3.3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğa İlişkin Genel Hükümler

Sorumluluktan kaynaklanan tazminat talepleri anonim şirketler hukukunda; tüzel kişi olarak anonim şirkete, münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına yönelik olabilmektedir. Pay sahipleri ve alacaklıların talep ve dolayısıyla dava haklarının incelenmesi sırasında, zararın doğrudan ya da dolaylı olup olmadığı ayırımının yapılması gerekmektedir.

¹⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.670.

¹¹ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.48.

¹² Doğrusöz Koşut, Hanife, "Anonim Ortaklık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.689.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.670.

¹³ Özkorkut, Korkut, Ticaret Hukuku, İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Yayınları, 2017, s.117.

¹⁴ RG. 28.07.1953, S. 8469.

¹⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.117.

Dolayısıyla ve doğrudan zararda dayanak, anonim şirket ve yönetim kurulu arasındaki akdi ilişkinin uğradığı ihlale dayanmaktadır¹⁶.

3.4. Genel Olarak Sorumluluk

TTK'nın 553/1. fıkrasına bakıldığında; kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurlarına yönelik olarak, kanundan ve/veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlâl etmeleri durumunda; “şirkete”, “pay sahiplerine” ve “şirket alacaklılarına” verdikleri zararlardan sorumlu oldukları görülecektir¹⁷.

Bahse konu sorumluluk madde içeriğinden de anlaşılacağı üzere bir kusur sorumluluğudur. Hükümde sayılan kişilerin meydana gelen zarardan sorumlu kılınabilmeleri ise, davacıların bu kişilerin sorumluluğunu ispatına bağlıdır. Anonim ortaklık hukukunda kusur; organın, yükümlülüğünü bilerek ihlal etmesi ya da yükümlülüğü ihlal etmek istememiş olsa da ihlal sonucunu ortaya çıkaran davranıştan kaçınmamasını ifade etmektedir¹⁸.

Kusurun ispatı iddiasında ise TTK'nın 369/1. fıkrasında yer alan tedbirli yönetici ölçütü baz alınacak ve yine TTK'nın 553/3. fıkrası hükmünde düzenli olduğu üzere; “Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz” ilişkin genel kural da dikkate alınacaktır.

TTK'nın 553/1. hükmü sorumluluk konusunda genel kural olarak, yalnızca yönetim kurulu üyelerini değil, yönetim kurulu üyeleri yanı sıra, yönetim ve/veya temsil yetkisi ile yetkili kılınan yöneticileri de sorumlu tutmaktadır. Yani TTK 553/1. fıkrasına göre genel kural olarak sorumluluk hem yönetim kurulu üyelerine hem de yöneticilere aittir.

TTK'nın 553/1. fıkrasında yer alan sorumluluğa aykırılığın yaptırımını ise; bir özel hukuk yaptırımını olan tazminattır. TTK, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerin kendi kusurları ile kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlâl etmeleri durumunda iflas ile ilgili bir yaptırım düzenlememiştir¹⁹.

¹⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.679.

¹⁷ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.230.; Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku 1, 13. bs., Ankara, Vedat Kitapçılık, 2014, s.388.

¹⁸ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.68.

¹⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.118.

3.5. Kusur Sorumluluğu

Kusur haksız fiilin kurucu unsurudur. Genel olarak kusur, bir davranış tarzının kınanmasıdır. Kusur eylemini işleyen fail hakkında varılan bir değer yargısıdır²⁰. Hukuka aykırılık, haksız fiil sorumluluğunun objektif şartıyken, kusur sübjektif şartıdır²¹. TTK kusur sorumluluğunu kararlar alabilen ve icra yetkisine sahip organların sorumluluğu olarak görmektedir²². Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurlarının sorumluluğu, kusura dayalı bir sorumluluktur²³.

TTK'nın 553/1. fıkrası; yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulabilmeleri için kanundan ve/veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlu olarak ihlal etmeleri gerekmektedir. Ancak sorumlu tutulmak istenen kişiler için bir kusur ortaya konulamıyorsa burada sorumlulukta söz konusu olmayacaktır²⁴. Bununla birlikte sorumlu tutulmak için kusurun derecesinin bir önemi bulunmamaktadır. Hafif kusurda sorumlu tutulmayı gerektirmektedir²⁵. Ceza hukukunda olduğu gibi, anonim ortaklık hukuku da kusurun ele alınışını kasıt ve ihmal olarak ayırma uğratsa da, ceza hukukundaki derinlikte bir ayırım değildir ve failin kasıt ya da ihmali ile verdiği zarar için tazminat borcu oluşur²⁶.

TTK'nın 553. maddesi ve yönetim kurulu üyesinin özen borcunu düzenleyen 369/1. hükmünde; yönetim kurulu üyeleriyle yönetimle görevli kişilerin görevlerini *tedbirl bir yöneticinin* özeniyle yerine getireceğini ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kuralına uyarak gözeteceğini öngörmektedir. Bundan dolayı, kasıt ve ihmalin yanında dikkatsizlik sonucunda oluşan zararlarda sorumluluğa yol açacaktır. Bununla birlikte şirketin yönetim kurulu üyeleri açısından sorunlu olacağı için, TTK'da 203. ve 205. hükümleri saklı tutulmuştur (369/2 m.). Bundan dolayı bağlı şirketlere ilişkin 203. maddede düzenli tam hâkimiyet durumunda, yönetim kurulunun şirketin menfaatlerine bağlılık yükümü ortadan kalkmakta; 204. maddede ise, bunun istisnası düzenlenmekte ve bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya tehlikeye

²⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.311.

²¹ Kayıhan, Şaban, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.212.

²² Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncellenmiş, 3. bs, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s.386.

²³ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, Beta Basım Dağıtım, İstanbul, 2001, s.28.; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.389.

²⁴ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortaklık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.692.

²⁵ Bilgili, Fatih/ Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku 6335 Sayılı Kanunla Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre, 9. bs., Bursa, Dora Basım Yayın, 2013, s.594.

²⁶ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.70.

düşürebilecek ya da önemli varlıklarını yitirmesine sebep olabilecek talimatlara uyulmayacağı öngörülmektedir²⁷.

3.6. Kusur Niteliği

Objektif kusur ilkesi kusurun niteliğini belirlemektedir. Bu duruma göre, sorumlu olan kişi aynı olayda, *bilinçli ve mantıklı bir kişinin aynı şartlar altında göstermesi gereken özeni göstermiş* olmalıdır ve yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu objektifleştirilmiş kusurdur²⁸. Bununla birlikte, *eksik yetenek ve bilgiye dayanılması veya kendi şahsi işlerinde de aynı özeni gösterdiği yolundaki iddia geçerli değildir*. Ayrıca, inanca organ üyeleri ve saman adamlarda; görevi kabul etmekle, tam sorumluluk hükümlerine tabi olduklarından dolayı, üçüncü kişinin talimatlarını dayanak göstererek sorumluluktan kurtuluş yolu bulunmamaktadır²⁹. Kusurun niteliği akdi olup, yönetim kurulu üyesine kanun ve esas sözleşme ile yüklenen görevleri gereği gibi yerine getirmemesi sonucu anonim şirket ile arasındaki sözleşmenin ihlalidir³⁰.

3.7. Kusur ve Kusurda İspat Sorunu

3.7.1. Görev İfasında Kusur ve İspat Sorunu

Görev ifasında şirkete veya pay sahiplerine zarar vermeleri halinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Düzenleme kusur sorumluluğunu esas almaktadır. Bununla birlikte kusurun ispatlanması gerekecektir³¹. Üyelerin kusurlu olduklarının ispatı, sorumluluk davasında davayla ilgili taleplerin hukuki niteliğine bağlı şekilde değişmektedir. Eğer davacı şirket ise, öncelikle şirket ile yönetim kurulu üyesi arasında *sözleşme* veya *sözleşme benzeri* hukuki ilişki olduğu öngörüsünden hareketle bir karine olarak kusurun yönetim kurulu üyesinde olduğu kabul edilecektir. Bu durumda davalı yönetim kurulu üyesine ise kusursuz olduğunu ispat etmek düşmektedir.

²⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.691.

²⁸ Akdağ Güney, Necla, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s.204.

²⁹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.325.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.692.

³⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.390.

³¹ Yasaman, Hamdi, "Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılabilir Sorumluluk Davaları, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, 2013, S.1, s.98.

Aynı zaman da yönetim kurulu üyesi kusurunun varlığında davacı şirket değilse bile, TBK'nın 112. maddesine göre sözleşme ilişkisi kapsamında; borcunu gereği gibi ifa etmeyen davalı yönetim kurulu üyesi veya yöneticiler kanıtlamakla yükümlü olacaktır. Bu kural, tazminatın şirkete verilmesi kaydıyla, "dolayısıyla zararlar" için pay sahiplerinin açtığı tazminat davasında da geçerli olacaktır.

Davacının pay sahibi olması halinde ise yine *sözleşme* veya *sözleşme benzeri* bir hukuki varlığı doktrinde çoğunlukla benimsenmesi nedeniyle, yönetim kurulu üyesinin kusurlu olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda da yönetim kurulu üyesi kusurlu olmadığını ispat etmek durumundadır. Yine TTK'nın 555/2. hükmü gereği, davacı durumunda olan alacaklı veya pay sahibinin; davada şirketin taleplerinin kendisine temlik edilmesi nedeniyle ortaklık adına dava etmeye yetkili konumda ise, bu durumda da aradaki ilişki *sözleşme* veya *sözleşme benzeri* türünde bir ilişki olacağından, ispat yükümlülüğü yönetim kurulu üyesinde olacaktır³².

Bununla birlikte, *alacaklıların doğrudan veya dolaylı zararlara ilişkin taleplerinde ise*, alacaklılar ile sorumlu yönetim kurulu üyesi arası ilişkinin *haksız fiil* niteliğinde olduğu benimsendiğinden, yönetim kurulu üyesinin kusurlu olduğunu ispat yükü alacaklılara ait olacaktır³³.

TTK'nın 553/1. maddesi, "*kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar*" düzenlemesi içermektedir. Maddenin 2. ve 3. fıkrasında yönetim kurulu üyelerinin sorumluluktan kurtulma haline ilişkin olarak; esas sözleşmeden veya Kanundan doğan yetki ve görev devrinde, kanuna dayanarak başkasına devreden organlar veya kişilerin, makul derecede özen göstermeleri durumunda ve kontrol dışı kalan olaylarda sorumlu olmayacaklarını düzenlemektedir.

Toplantıya katılım sağlamamak ya da toplantıda çekimser oy kullanımında yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunda ise; kusursuzluğun ispatı açısından çekimser oy kullanmak kusursuz olmayı sağlamayacağı gibi aynı zaman da diğer yönetim kurulu üyeleriyle beraber sorumlu olması sonucunu doğuracaktır. Burada rücu ilişkisi açısından hâkim; olumlu oyları ile şirkete zarar veren karara katılan üyelere göre, çekimser oy kullanan üyeye görece daha az kusurlu olduğunu ise dikkate alması gerekmektedir.

Zararın tazmininde yönetim kurulu üyelerine yönelik talepler, bir karine olarak sorumlu olanların kusurlu olduğu kabul edildiğinden ve ilişkinin sözleşme karakteristiğinde

³² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.693.

³³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.319.

olması nedeniyle, davalı yönetim kurulu üyelerinin kendi kusursuzluklarını ispat etmeleri gerekmektedir³⁴.

Toplantıya katılmış olmak kavramı, yalnızca toplantıda yer almayı kapsamamaktadır. Toplantıya katılmış olmak ayrıca ve aynı zamanda; görüşmelere katılımı, başta karşı öneriler olmak üzere önerilerde bulunmayı, bir hak olarak soru sorma ve bilgi alma yükümlülüklerini de kapsamaktadır³⁵. Bu yüküm, TTK'nın 369/1. fıkrası hükmündeki "*yönetim kurulu üyeleri [...] görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadır*" ifadesinde kendini göstermektedir. Yönetim kurulu üyesi olmanın sonuç çıktısı yalnızca kullandığı oy ile değil ayrıca şirket iradesinin tecelli etmesini sağlayan kararlara etkin katılımıyla ortaya çıkmaktadır.

Dolayısı ile TTK'nın 553/2. fıkrası; "*anılan kimselerin kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde*" ifadesi yer alsa da, kusurun varlığını ispat yükümlülüğünün davacı da olduğu görülmektedir.

3.7.2. Görevin Özensiz Şekilde Devri Sorunu

Sorumluluk bakımından; zararlı eylem veya işlemi üyelerin ya da yöneticilerin şahsen gerçekleştirmiş olmaları yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu açısından bir şart değildir. Kanundan ya da esas sözleşmeden dolayı var olan yetki ve görevlerini usulüne uygun şekilde, bir ya da birden çok üyeye (muraahasa) devir edilmesi halinde de yönetim kurulunun sorumluluğu bulunmaktadır. Yönetim kurulu usulüne uygun devirde dahi karar alırken TTK'nın 369/1. fıkrası düzenlemesine göre devir edilen kişilerin seçiminde *özenli* bir hareket sergilememişler ise, seçtikleri kişilerin eylem ve işlemlerinden sorumlu olacaklardır.

TTK'da, yetki ve görevlerin başka kişilere devredilmesinde, ispat konusu sözleşme hukukunun geçerli olan genel ilkesinden (TBK 112. m.) ayrılmaktadır. Seçimde makul derecede gerekli özenin gösterilip, gösterilmediğinin ispat yükümlülüğü iddia sahibinde olduğu gibi bir izlenim bulunsa da; açıktır ki ispat yükü, TTK'nın 553/2. hükmü düzenlemesine göredir. Düzenleme; "*Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri*

³⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.695.

³⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.323.

devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar' şeklindedir³⁶.

İspat yüküyle ilgili olarak, TBK'nın 112. maddesi genel ilkesinin yanı sıra, yönetim kurulu; iç yönergede öngörülecek şekilde yönetimi ve temsil yetkisini murahhas üyelere veya müdürlere devretse dahi (TTK 367/2. ve 370/2. m.), 375. madde çerçevesindeki devir ve feragat edilemez ve geri alınmaz yetki ve görevlerini taşımaya devam edecektir³⁷. Yönetim kurulu bu kişilerin kusurlarıyla şirkete verdikleri zararlardan sorumlu olacaklardır. Bundan dolayı yönetim kurulunun; kurul-organ vasfıyla, TTK'nın 375. maddesi hükmünde düzenli, devredilemez, vazgeçilmez ve geri alınamaz görevleri kapsamında kusur olması durumundan sorumlu oldukları hususlar şunlardır;

- Şirket yöneticilerinin 'seçiminde' (m. 375/1 d),
- Şirketin üst düzeyde yönetimine ilişkin 'talimatlarında' (m. 375/1 a),
- Yönetimle görevli kişilerin 'üst gözetiminde'³⁸ (m. 375/1 e),

Bundan dolayı, yönetim kurulu bu üç durumun tamamında kusuru yok ise ve ispatı sağlanır ise sorumluluk da söz konusu olmayacaktır.

3.7.3. Yetkisiz Görev Devri Sorunu

Anonim şirketin iç organizasyon düzenleme yetkisi TTK'nın 375. maddesinde yer alan düzenleme ile yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez yetkisi olarak düzenlenmiştir. Burada genel kurulun yetkili kılındığı bir süreçte, TTK'nın 367/1. hükmünde ön görülen 'esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle' yönetim kurulunun yönetimi devretmesine ilişkin iç yönerge oluşturulabilecektir. Yani öncelikle yönetimin devrine yönelik olarak esas sözleşmede bu amaçla bir hükmün bulunması gerekmektedir. Esas sözleşme de yönetimin devrine yönelik olarak hüküm var ise; yönetim kuruluna yönetimin devretme yetkisi de genel kurula ait bulunmaktadır. Genel kurulun böyle bir yetkiden kaçınması durumunda ise şirketin yönetimi; yönetim kurulunca kurul olarak yerine getirilecektir. Bu

³⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.696.

³⁷ Akdağ Güney, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, s.67.

³⁸ Üst gözetim yükümlülüğü, özellikle kriz dönemlerinde şirketin yönetiminde gösterilecek özen bakımından önemlidir. Bkz. Akdağ Güney, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, s.108.

durumda yönetim, TTK'nın 367/2. maddesi düzenlemesine göre yönetim kurulunun tüm üyelerine ait olacaktır³⁹.

Genel kurul esas sözleşmede ön göreceği bir hüküm ile; yönetim kurulunun yönetimi sadece üyelere verebileceğini ya da üçüncü kişilere devredebileceğini veya bazı organsal görev ve yetkilerin kademeli olarak yönetim kurulunda kalmasına yönelik kararlar verebilir. Bu durumda yönetim kuruluna tanınan yönetimin devrine dair bazı kısıtlama ve sınırlamalara bağlı olacak şekilde esas sözleşmeyle düzenleme yapma yetkisi genel kurula aittir. Eğer esas sözleşme yönetimin devrine ilişkin bir hüküm içermiyorsa ve buna rağmen yönetim kurulunun, yönetimi bir veya birden çok üyeye veya üçüncü kişiye devir etmesi söz konusu olursa, bu durum açık bir '*yetkisiz devir*' olacaktır. Yetkisiz devir sonucu yönetim kurulu bu durumdan doğrudan sorumluluk taşıyacaktır. Yetkisiz devir sonrası yönetim kurulu üyelerin farklılaştırılmış teselsülden yararlanması ise söz konusu olmayacaktır.

Yönetimin devri hakkında esas sözleşmede bir hüküm yer alması şartı ve esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa öncelinde '*iç yönerge*' başlığını taşıyan bir doküman çıkarmamış olsa bile, yönetim kurulu usulüne uygun bir kararla üyelere birine veya üçüncü kişiye yönetimi devir edebilir ve bu devir geçerli olacaktır. Bahse konu belgenin iç yönergenin asgari şartlarını taşıması yeterlidir.

3.8. Kontrol Edilemeyen İşlem ve Olaydan Sorumsuzluk

TTK'nın 553/3. maddesi, '*hiç kimse kontrolü dışında kalan kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar sebebiyle, gözetim yükümü dolayısıyla sorumlu tutulamaz*' hükmünü içermektedir. Madde gerekçesinde; hükmün uygulamada yönetim kurulu üyelerinin insan takatinin üstünde bir gözetim anlayışıyla şirketteki her türlü kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutuldukları gözlemlendiğinden, yönetim ile görevli kişilerin bu arada yönetim kurulu üyelerinin uygun nedensellik bağının veya kusurlarının yokluğu halinde, soyut bir gözetim görevi anlayışına dayanılarak sorumlu tutulmalarına engel olmak amacıyla ön görüldüğü belirtilmektedir.

Bu duruma göre hüküm, sorun oluşturma potansiyeli olan bir niteliktedir. Yönetim kurulunun gözetim görevini devretmesi zaten mümkün değilken gözetim çerçevesinin daraltılması da ayrıca işlevsizliğe neden olacaktır. TTK'nın 375. maddesi (e) bendinde, yönetim kurulunun '*üst gözetim*' görevini ele almaktadır ki bu durumun devri de mümkün

³⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.698.

değildir. Üst gözetimin neyi tarif ettiği ise Gerekçe'de, '*üst gözetim ile kast edilen hem kuramsal hem de işletme iktisadi yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetimidir. Yoksa, yönetim kurulu bir kontrol ve denetim organı değildir. Üst gözetimin normatif niteliği hükmün bizzat kendisinden anlaşılmaktadır*' şeklinde yer almaktadır. Dolayısıyla yönetim kurulu iç yönergeye uygun olarak, üst gözetim görevini daha etkin olarak yapabilmek adına kendi içinden teşekkül edeceği bir komiteye ya da bir yönetim kurulu üyesine verebilir. Bu durumda yöneticilerin başta finansal durumları içeren rapor sunumları olmak üzere belirli aralıklarla üst gözetimi iç kontrol sistemi haline getirebilirler.

Yönetim kurulu şirketin üst yönetim organıdır. Aynı zaman da güven ilişkisi yönetim kurulu ile onun görevlendirdiği şirket yöneticileri arasındaki ilişkinin varlığını sağlamaktadır. Ancak yönetim kurulu sadece güven ile değil aynı zaman da kontrol ile de mükelleftir. Gözetim ile ilgili bu tedbirli yaklaşım yalnızca yapılan iş ve işlemlerin kanuna, esas sözleşmeye, iç yönetmeliğe ve talimatlara uygulunun kontrolünü sağlamakla kalmayacak aynı zamanda işletmenin ekonomik sürdürülebilirliğine de katkı sağlayacaktır. Böyle bir duruma örnek olarak, yöneticilerce hayata geçirilmek istenen kararların işletmenin varlık nedenine uygunluğunu kapsamaktadır.

Yönetim kurulunun nitelikli üst gözetimi çerçevesinde yöneticilerce uygulamaya konulan ancak kanuna ve esas sözleşmeye aykırılık içeren hangi iş ve işlemlerin "yönetim kurulunun kontrolü dışında" kaldığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda, yönetim kurulu TTK'ın 367. hükmüne uygun düzenlediği iç yönerge çerçevesinde yönetimi bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü bir kimseye devrettiğinde dahi, gözetim görevi yönetim kurulunda olacaktır. Bu hem bir görev hem de bir yükümlülüktür. Çünkü yönetim kurulunun "devredilmez", "geri alınmaz" ve "feragat edilemez" nitelikte "üst gözetim" görevi daimidir ve bu görev "özen" ile uygulanması gerekmektedir⁴⁰.

⁴⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.700.

3.9. Doğrudan Zararlar İçin Sorumluluk

3.9.1. Doğrudan Zarar

Zarar kavramı sorumluluk hukukunun temel dayanağıdır ve tazminat borcunun oluşması için mutlak bir unsurdur⁴¹. Anonim şirketin menfaatlerini yanı sıra alacaklılarında haklarını koruyan hükümlerin şirket yöneticileri ve diğer ilgililerin ihlal etmeleri sonucu, şirket pay sahibinin ve şirket alacaklısının mal varlıklarında oluşan azalma, doğrudan zararı tanımlamaktadır⁴². Yani zarar; zarar görenin, zararın gerçekleşmesi öncesi ve sonrasında uğradığı malvarlığı kaybıdır⁴³.

3.9.2. Doğrudan Zarar Kavramı

Doğrudan zarar, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler veya kuruluştaki belgeleri düzenleyenler ve buna katılanların, kusurlu fiil ve işlemleri sonucunda kanun ve esas sözleşmeden doğan yükümlerine aykırı hareketleri sonucunda, pay sahiplerini ve şirket alacaklılarını, bizzat ve doğrudan doğruya zarara uğratmaları durumudur⁴⁴. Bahse konu zararlar, şirketin kendi zararından bağımsız olduğundan dolayı, şirketin ayrıca zarara uğrayıp uğramamasının bu durumda bir önemi bulunmamaktadır.

Doğrudan zararın oluşup ortaya çıkması durumunda, duruma göre kusurlu davranan organa yönelik olarak; TBK'nın 49. maddesi temelinde haksız fiillere yönelik genel hükümlere ya da TTK'nın 553-555 maddelerinde kendine yer bulan özel sorumluluk hükümlerine göre dava açılabilir. Alacaklının, anonim şirketler hukuku ile ilişkili bir hakkının doğrudan ihlaline yönelik davasında; alacaklının korunması kuralına ve alacaklının korunması kuralı ile korunan kişilik hakkına yönelik olarak, hukuka aykırı olarak zarar verilmiş olması gerekmektedir.

Doğrudan zararlara örnek verilmek istendiğinde; sermaye artırımında pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının ihlali, bir bankanın yönetim kurulu üyelerinin şirketin mali durumu hakkında yanıltıcı bilgi vermeleri ile anonim şirketin iflası halinde şirket alacaklıları,

⁴¹ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.49.

⁴² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.295.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.678.

⁴³ Akdağ Güney, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, s.48.

⁴⁴ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.399.

alacaklarının tamamını alamamışlarsa, kendilerini zarara soktukları iddiası ile müflis anonim şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk (tazminat) davası açabileceklerdir⁴⁵.

3.9.3. Dava Özellikleri

Uğranılan doğrudan zararlara yönelik olarak açacakları davada pay sahipleri ve şirket alacaklıları, tazminatın kendilerine verilmesini istemelerinin nedeni bizzat ve bireysel olarak zarara uğradıklarındandır⁴⁶. Burada, talep ve davaları da bu zararın denkleştirilmesine yönelik olacaktır. Dava TTK'nın 553/1. hükmüne tabi olacaktır. Şirket ile yönetim kurulu arasındaki akdi ilişkinin ihlali burada dayanak olacaktır.

3.10. Dolayısıyla Zarardan Sorumluluk

3.10.1. Dolayısıyla Zarar Kavramı

Genel anlamda yönetim kurulunca, şirket mal varlığını kötüleştiren her tür fiil ve işlemler, pay sahibin ve şirket alacaklısının dolayısıyla zararını meydana getirmektedir⁴⁷. Şirketin malvarlığında meydana gelen zararın ortakların ve iflas halinde alacaklıların malvarlığına yansımalarıdır⁴⁸. Şirketin uğradığı bir doğrudan zarar, pay sahipleri ve şirket alacaklıları için dolayısıyla zararı meydana getirmektedir. Ancak, alacaklının alacağı tam olarak karşılandığı sürece, şirketin mal varlığı ne kadar kötüleşmiş olsa da, dolayısıyla zarar bahse konu olmayacaktır.

TTK'da dolayısıyla zarar kavramı yer almasa da, TTK'nın 555/1. hükmünün kenar başlığında yer alan "şirketin zararı" deyimini dolayısıyla zararı içermektedir. TTK'da dolayısıyla zarar kavramı bir başlık olarak yer almamaktadır. Zaten, maddenin ilk fıkrasında da doğrudan ve dolaylı zarar ayrımının yapılmadığı görülmektedir. Şirket doğrudan zararın varlığı halinde 553. ve 554. maddelerde düzenli kişilere tazminat davası açabileceklerdir. Madde çerçevesinde şirketin dolayısıyla zarara uğrama olasılığı bulunmamaktadır. Dolayısıyla

⁴⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.678.

⁴⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.296.

⁴⁷ Akdağ Güney, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, s.217.

⁴⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.297.

zararın varlığında, tazminatın şirkete verilmesinin talep edilmesi gerekmektedir Pay sahibi doğrudan ve dolayısıyla zararın varlığında tazminat davası açabilmektedir⁴⁹.

3.10.2. Dava Niteliği ve Şartları

Pay sahipleri ve alacaklıların açacağı zarar nedeni davanın konusu ise; şirketin uğradığı zararın tümünün tanzim edilmesine yönelik olacaktır. Bununla birlikte TTK'nın 555/1. maddesinde yer alan hükme göre; ortaklar ve alacaklılar açacakları dava sonucunda hükmedilecek tazminatın kendilerine değil, şirkete verilmesini istemeleri gerekmektedir. Böylece ortaklar ve alacaklıların dolaylı zararı, şirketin mal varlığının mali açıdan iyileştirilmesi yoluyla dolaylı şekilde tazmin edilmektedir⁵⁰. TTK'nın 553/1. fıkrasına göre, yönetim kurulunu teşekkül eden üyelerin kurul olarak değil, bireysel ve müteselsil (557/1 m.) sorumlu oldukları dikkate alındığında ve bu sorumluluk dayanağının da taraflar arasındaki sözleşmeye bağlı olduğundan, pay sahiplerinin ve alacaklıların dava haklarının da sözleşmeye aykırılığa olduğu ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı davanın açıldığı tarihte pay sahibi veya alacaklı sıfatını kaybetmiş olanların dava haklarının da olmayacağı görülmektedir.

3.11. Tek Kişilik Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyesinin Sorumluluğu

Tek kişilik şirkette paylar bir kişinin elindedir ve bu kişi şirketin hâkimi durumundadır. Tek kişilik şirketin başka bir ticaret şirketinin hâkimi olması durumundaysa şirketler topluluğu hükümleri uygulanacaktır⁵¹. İlkesel açıdan çok üyeli yönetim kurulu ile tek kişilik yönetim kurulu arasında sorumluluk açısından fark bulunmamaktadır⁵².

Tek pay sahibin talimatıyla olsa da, şirketin yönetilmesinde; bağlı ve inançlı üyenin, şirketi zarara uğratması durumunda, TTK'nın 553/1. fıkrasına göre yönetim kurulu üyesine yönelik olarak şirket doğrudan; pay sahipleri ile şirket alacaklıları ise dolaylı olarak tazminat davası açma hakkına sahiptirler.

Eğer şirket menfaati ile tek pay sahibinin menfaati çatışır ise, inançlı üye inananın talimatına uygun hareket ettiği için şirketin zarar etmesi durumunda; inançlı üyenin TTK'nın

⁴⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.679.

⁵⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.299.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.681.

⁵¹ Susuz, Kağan, "Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hâkim Teşebbüs Kavramı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.276.

⁵² Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.446.

369. ve 374. hükümlerine göre özensiz hareket edilmesi nedeniyle şirkete karşı sorumluluğu sorunsalı ortaya çıkacaktır. Şirketin %100 hissesine sahip tek pay sahibinin talimatı ve talimatın sonuçlarına yönelik düzenleme TTK'nın 203/1. maddesinde yer almaktadır.

Düzenlemeye göre, bir ticaret şirketi bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak %100'üne sahipse, hâkim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, "kaybına sebep verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşıyalar bile bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları talimata uymak zorundadır". Bu hükmün istisnası ise TTK'nın 204/1. fıkrasında yer aldığı üzere, "bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilmez" şeklinde düzenlenmiştir.

Yine TTK'nın 202/1. fıkrasında, hâkimiyetin hukuka aykırılık içerecek şekilde kullanılmaması gerektiği şeklinde düzenlenmiştir⁵³. Bu durumun istisnasını ise; şirketin uğrayacağı kaybın, o faaliyet yılı içinde fiiline denkleştirilmesi⁵⁴ veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceğinin belirtilmesi suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerde bir istem hakkı tanınmış olması şeklinde ki düzenlemedir (202/1. madde son cümle)⁵⁵.

Denkleştirme bir şart unsur olarak kabul edildiğinde, ilke olarak tek pay sahibi; bağlı şirketin yönetim kuruluna her talimatı verebilir. Yönetim kurulu aldığı talimatı uygulaması sonucu bağlı şirket zarara uğrasa dahi talimat yerine getirilmelidir. Ancak tekrar edilecek olunursa talimatı veren denkleştirme şartını yerine getirmekle yükümlüdür. TTK'nın 202/2. fıkrasına göre, faaliyet yılı sonuna kadar bağlı şirketin kaybı denkleştirilmezse, bu durumda konu kaybın denkleştirilmesi olmayıp, bağlı şirket pay sahiplerinin ve alacaklılarının zararının tazminini içeren davaları olacaktır⁵⁶.

⁵³ Yiğitoğlu, Zeynep Özge, "Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Durumunda Tazminat Davası", Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, Ankara, 2015, S.2, s.170.

⁵⁴ Denkleştirme, hakim şirketin bağlı şirkete talimatı sonrası oluşabilecek olası bir kaybın, hakim şirket tarafından garanti altına alınması ve denkleştirilmesinin, süresi belli bir zaman dilimi kadar ertelenerek, bağlı şirket aleyhinde bir durum oluşmadan kaybın bertaraf edilmesidir. Bkz. Gürbüz Usluel, Aslı E., "Şirketler Topluluğunda Denkleştirme", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.283.

⁵⁵ Yiğitoğlu, "Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Durumunda Tazminat Davası", s.149.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.688.

⁵⁶ Çamoğlu, Ersin, "Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, 2013, S.2, s.20.; Göktürk, Kürşat, "Kaybı Denkleştirilmeyen Bağlı Anonim Şirketin Dava Hakkı ve Dayanağı", Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2014, S.3, s.233.

Kanunda, bağı şirketin pay sahibine ve alacaklısına tanınan dava hakkı, bağı şirkete tanınmamaktadır⁵⁷. Bununla birlikte hâkim şirketin talimat verebilme yetkisinin de bir istisnası bulunmaktadır. TTK'nın, 204/1. fıkrasında; bağı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya varlığını tehlikeye düşürebilecek veya önemli varlıklarını yitirmesine sebep olabilecek talimat verilemez düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenleme iki yönden 203. maddenin istisnasını oluşturmaktadır. Bunlar;

- a. Bağı şirketin talimata uyma gereği,
- b. Talimata uyulmuşsa, bağı şirketin yönetim kurulu üyelerinin sorumsuzluğunun istisnasıdır.

Sonuç olarak, yavru şirket yönetim kurulu, 204. madde hükmüne rağmen; hâkim şirket yönetiminin bağı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya ekonomik açıdan tehlikeye düşürebilecek ya da önemli varlıklarının yitirilmesine neden olabilecek talimatları doğrultusunda hareket etmesi durumunda, 205. maddeyi dayanak göstererek sorumlu olmadığını ileri süremez. Bunun nedeni emredici nitelikli 204. maddedir. Bağı şirket organlarının, şirkete ve bu şirketin pay sahiplerine olan sorumluluğu, TTK'nın 205/1. fıkrasında düzenlidir. Düzenlemeye göre; "*Bağı şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek ilgililer, 203 ve 204. madde kapsamındaki talimatlara uymaları nedeniyle, şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutulamazlar*". Hüküm, 203. ve 204. maddeleri tamamlamakta ve bağı yönetim kurulunun sorumsuzluğunu sadece 203. madde koşullarına uyan talimatlara özgülemektedir.

İnançlı yönetim kurulu, 204. madde hükmüne rağmen hâkim şirket yönetiminin, bağı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya ekonomik açıdan tehlikeye düşürebilecek ya da önemli varlıklarının yitirilmesine sebep olabilecek talimatına tereddütsüz uyması durumunda, anonim şirket adına açılan sorumluluk davasında, sorumlu olmadığını 205. maddeye dayanarak ileri süremeyecektir. Çünkü 204/1. fıkrası; "*bağı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemez*" şeklinde emredici bir hükümdür. Bu emredici hükme rağmen, bağı ve inanca veya saman adamdan oluşan yönetim kurulu üyesi de, normal yönetim kurulu üyesi gibi sorumlu olacaktır⁵⁸.

⁵⁷ Okutan Nilsson, davanın varlık nedeni bağı şirketin zararının tazmini olduğuna göre, dava hakkının esas olarak bağı şirkette olduğunu ve dava hakkının kaldırılamayacağını belirtmektedir. Bkz. Okutan Nilsson, Gül, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s.356.

⁵⁸ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.325.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.689.

İnançlı yönetim kurulunun şirketi zarara uğratması nedeniyle dava edilmesi durumunda; sorumluluktan kurtuluş için davalıların elindeki olanak ise, TTK'nın 206/2. fıkrası düzenlemesinde yer almaktadır. Düzenlemeye göre; davalılar, kredi ve benzeri alacaklarda davacının, denkleştirmenin yapılmadığını veya istem hakkının tanınmadığını bilerek bu ilişkiye girdiğini veya işin niteliği gereği bilmesi gerektiğini ispatlayarak sorumluluktan kurtulabileceklerdir. Yani davacı alacaklıların bir konuya yönelik bilgi eksikliği ilgililerinin sorumluluğuna neden olurken, konu hakkında bilgiye vakıf olmalarıysa ilgililerin sorumluluktan kurtulmasına neden olmaktadır⁵⁹. Madde düzenlemesi, TMK'nın 2. hükmündeki "dürüstlük" kuralının uygulamasını içermektedir⁶⁰.

3.12. Müteselsil Sorumluluk

Müteselsil sorumluluk, anonim ortaklıklar hukukunun özgün kavramı olmayıp, TBK'nın genel hükümlerinde düzenlidir. Yargıtay'a göre kavram; birden çok kişinin bilerek ve birlikte hareket etmesi sonucunda, aynı zarardan, aynı ya da farklı nedenden dolayı birlikte sorumlu olmaları durumunu açıklamaktadır⁶¹. Müteselsil sorumlulukta, iç ilişki zarar verenlerin kendi aralarında ki ilişkiyi tanımlarken, dış ilişki zarar verenlerle zarar gören arasında ki ilişkiyi tanımlamaktadır⁶².

Dış ilişkide öne sürülebilecek iki def⁶³ bulunmaktadır. Bunlardan ilki zarar görenin durumu ve davranışı kaynaklı olan ortak def, ikincisi ise zarar gören ile zarar verenlerden birisi arasındaki şahsi ilişkiye dayanan kişisel defdir ki, kişisel defiyi diğer borçlular öne sürememektedir. Yine müteselsil sorumlulukta, TBK'nın 62. ve 167. maddeleri uyarınca iç ilişkide ödemesi gerekenden fazla miktarda ödeme yapan borçlu, diğer borçlulara rücu edebilmekte ancak rücu da müteselsil sorumluluk geçerli olmamaktadır. Müteselsil sorumlulukta alacaklının menfaatleri ön plandadır ve kanun hükmü ya da sözleşme dışında müteselsil borç oluşturulamamaktadır⁶⁴.

⁵⁹ Göktürk, Kürşat, "Tam Hakimiyette Denkleştirme Yapılmadığına İlişkin Bilginin Sorumluluğa Etkisi", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.1, S.1, s.306.

⁶⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.690.

⁶¹ Yargıtay 15.HD.29.11.1990 E.1990/2123 K.1990/5174. Bkz. (Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.369.)

⁶² Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.106.

⁶³ "Def'i"; *Davalının inkar ve itirazdan farklı olarak, bir istemi kabul etmekle birlikte, özel ve haklı nedenlerle istemi yerine getirmekten kaçınacağına dair savunmasıdır.* Bkz. Kayıhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s.72.

⁶⁴ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.108.

3.12.1. Teselsülün Anlamı ve Kapsamı

"Zincirleme borçluluk" manasına gelen teselsül, birden çok kişinin, borç hususunda borcun tümü için sorumlu olmalarını tanımlamaktadır⁶⁵. Teselsül sadece yükümlüyü değil, sorumluyu da kapsamaktadır⁶⁶. TTK'nın 557. maddesi ise farklılaştırılmış müteselsil sorumluluk kavramına yer vermiştir. Alacaklıya karşı, her biri borcun bütününe olan sorumluluğu kabul ve beyan eden birden fazla borçlu arasında teselsül bulunmaktadır⁶⁷.

3.12.2. Farklılaştırılmış Teselsül Anlayışı

6102 sayılı TTK, yönetim kurulunun sorumluluğuna yönelik olarak, öncülünden farklı olarak; mutlak teselsül yerine farklılaştırılmış teselsül düzenlemesine yer vermiştir⁶⁸. Yani TTK sorumlulukta; sorumluların kusurları oranında sorumlu tutulmalarını içeren "farklılaştırılmış teselsül" yaklaşımı yer almaktadır⁶⁹. Bu durumda, *"sorumlu olan her kişi ancak kendi kusurunun ve durumunun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, zarardan diğerleri ile birlikte müteselsilen sorumlu olacaktır"*. Tek başına verilen zarardan diğer üyelerin sorumluluğunun olmaması, meydana gelen zararlar diğer yönetim kurulu üyeleri arasında uygun nedensellik ilişkisinin olmamasıdır⁷⁰. Bu tanımın ortaya koyduğu sonuçlar ise;

- a. Hiç kimse uygun illiyet bağına göre kendisinin sebep olmadığı zararlardan sorumlu değildir.
- b. Her sorumluluk, dış ilişkideki kişisel kusurun varlığına bağlıdır.
- c. Kusur derecesi⁷¹ artık teselsülde dikkate alınacaktır⁷².

⁶⁵ Kayıhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s.321.

⁶⁶ "Yönetim kurulu üyelerinin basiretsiz ve kusurlu yönetimleri sonucu ortaklık iflas etmiş ve borçlarını ödeyememiş ise, bu ödenmeyen borçtan yönetim kurulu üyeleri kişisel olarak sorumludurlar." Yargıtay 11.HD.06.11.1985 E.4914/K.5897. Bkz. (Gülerci, Altan Fahri, Sorumluluk Hukuku Bakımından Bankacılıkta Risk Kavramı, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2015, s.166.).

⁶⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.368.

⁶⁸ Turanlı, Hüsnü, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Basiretli İş Adamından Tedbirli Yöneticiye (Business Judgement Rule) Şeklinde Değişiklik Gösteren Sorumluluğu", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2016, C.2, S.1, s.81.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.119.

⁶⁹ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.385.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.809.

⁷⁰ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.599.

⁷¹ "Kusurun tartışılabilmesi için her şeyden önce somut olayda özenin beklenebilir olması gerekir. Olayın sorumlusu olduğu iddia edilen kişiden özen beklenmeyen hallerde kusurdan söz edilemez. Özenin yokluğu ise sonucun önceden tahmini gerekli ve mümkün iken, tahmin edilmemiş olmasıyla ortaya çıkar. Zira önceden

Bu tanımlara göre, öncelikle *her kişi dış ilişkide hukuka aykırı olarak verdiği zarardan kişisel olarak sorumludur*. Aynı zararda sorumluluk birden fazla kişiye ait ise, aralarında teselsül doğacaktır. Davacı, kendi lehine hüküm altına alınan zararın tamamen tazmin edilinceye kadar, kural olarak her bir zarar vereni yani faili takip edebilmektedir. Bununla birlikte "*faillerden her birinin takibi, yalnızca kendi kusuruna ve halin icaplarına göre zararın şahsen kendisine atfedilmesi mümkün olan halde söz konusu olabilecektir*". İlliyet bağı sorumluluk kavramının temellerindedir. Sorumlulukta illiyet bağı mutlaka aranacak, zarar ile hukuka aykırı davranışın kaynağına bakılacaktır⁷³.

TTK'nın, Teselsül ve Başvuru başlığını taşıyan 557/1. fıkrası "*Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur*" düzenlemesi yer almaktadır. Yine, 557/2. fıkrası ise, "*Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir*" hükmüyle farklılaştırılmış teselsülün tanımını yapmakta ve çerçevesini oluşturmaktadır. Hükümde görüldüğü üzere sorumlu sayısının birden fazla olması halinde, hâkim; durumun gereklerini dikkate alacak ve kararını öyle verecektir⁷⁴.

TTK'nın 557. maddesi farklılaştırılmış teselsülü, dış ilişkide; meydana gelen toplam zararın, bu zararın oluşumunda sorumlu olanların, sorumlulukları oranında pay edilmesi olarak tanımlamaktadır⁷⁵. Yani yönetim kurulu üyelerinin birlikte verdikleri zararlar ayrı değerlendirilirken, yönetim kurulu üyesinin oluşan zarardan bireysel sorumluluğu ayrı değerlendirilecektir⁷⁶.

TTK'nın 557. hükmündeki, "*kendi kusuruna ve durumun gereklerine göre, şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde...*" düzenlemesi, mutlak teselsül uygulamasının, uygun illiyet ilkesini zedeler şekilde genişletilmesini ve kullanılmasını engellemek amacıyla

tahmin edilemeyecek olan sonucu tahmin etmesi kimseden istenemez ve beklenemez". Yargıtay 4.HD.20.11.1980. E.10380/K.13359. Bkz. (Gülerci, Sorumluluk Hukuku Bakımından Bankacılıkta Risk Kavramı, s.244.).

"Kusurun belirlenmesinde tehlikeli sonucun önceden öngörülebilir (tahmin edilebilir) ve önlenbilir olması kurucu unsurdur. Hal ve durumun gerektirdiği tüm özene uyulmasına karşın önceden tahmin edilmesi ve bilinmesi mümkün olmayan hususlardan dolayı kişinin kusurlu kabul edilmesi düşünülemez. Ancak bu tek başına yeterli değildir; bilinebilmenin, zararlı sonucun önlenbilir olması ile birlikte bulunmasına bağlıdır. Kişiyi, iradesiyle önleyemeyeceği bir sonuçtan sorumlu tutmak olanağı yoktur. Buna karşın böyle bir sonucun meydana gelmesi onun, gereken dikkati sarf etmemesi ya da önlem almaması yüzünden gerçekleşmişse, davalı kusurlu sayılacaktır". Yargıtay 4.HD.02.10.1984. E.5417/K.7216. Bkz. (Gülerci, Sorumluluk Hukuku Bakımından Bankacılıkta Risk Kavramı, s.244.).

⁷² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.700.

⁷³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.306.

⁷⁴ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.231.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.119.

⁷⁵ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.808.

⁷⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.119.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.809.

düzenlenmiştir⁷⁷. Bu konuda Yargıtay da tüzel kişinin, organlarının haksız fiilinden sorumluluğu için kusurlu davranış şartını aramaktadır⁷⁸.

Sonuç olarak, yönetim kurulu üyelerinin kusurlu davranış sonucunda birlikte verdikleri zararda her yönetim kurulu üyesinin katkısı ayrı değerlendirilecek ve her yönetim kurulu üyesi zararın meydana gelmesinde kendi payı kadar sorumlu tutulacaktır.

Davacı toplam zarar için sorumluları birlikte dava edebilecek ama mahkeme, her davalının zararın oluşumuna katkısı oranında karar verecektir⁷⁹.

Farklılaştırılmış teselsülde davacılar, ancak ilgili yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu payında başvuru yapabilirler. Bu pay talep edilenin tavan miktarını belirlemektedir. Sorumluktaki payın, talepteki tavanı belirlemesi, TTK'nın 557. hükmüne göre, iç ilişkide sorumlular arası bir esas düzenleyici değil, dış ilişkideki sorumluluk miktarını belirleyen bir kuraldır⁸⁰.

3.12.3. Zararın Tamamı İçin Dava Açılması

3.12.3.1. Zararın Tamamı Kavramı

Teselsül tanımının odağında "zararın tamamı veya tüm zarar" kavramı yer almaktadır. TTK'nın konuyla ilgili Gerekeşi'nde ise konuya ilişkin açık bir tanım yer almadığı görülmektedir. Bu durumdan "zararın tamamı" kavramı tanımının yargı kararlarına ve öğretiyeye bırakıldığı görülmektedir⁸¹.

TTK'nın 553. maddesi, sorumluların tek başlarına ya da birlikte şirkete verdikleri "zararlar" bulunduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım *her sorumlu bir zarar kaynağıdır. Bunların verdikleri zararların toplamı, zararın tamamını oluşturur* şeklinde ilkesel bir yapıya bürünmüştür. Burada "zararın tamamı", farklı kişi ya da gruplardan dolayı oluşan birden fazla zarar olabileceği gibi ayrıca uygun illiyet bağlamı ekseninde birden fazla zararın yine birden fazla kaynağı da olabilecektir. Bu duruma bir örnek olarak şirketin ödeme güçsüzlüğü verilebilir. Burada zararın tamamı tanımına müştereken ve münferiden verilmiş

⁷⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.704.

⁷⁸ Yargıtay 4.HD.27.11.1980 E.1980/5474 K.1980/13743. Bkz. (Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.410.)

⁷⁹ Kendigelen, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2.bs., İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2012, s.465.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.811.

⁸⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.390.

⁸¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.704.

pek çok zarar girmektedir⁸². Zararın tamamı kavramı için, birden çok sorumlunun her biri tarafından uygun illiyet bağı ile tamamına neden olunan zarar denilebilir⁸³.

Farklı oranlarda müteselsil sorumlu grupların yine farklı oranlarda tazminat yükümlüsü olmaları farklılaştırılmış teselsülün bir sonucudur. Yani, farklılaştırılmış teselsülde; tazminat yükümü farklı olan müteselsilen sorumlu gruplar oluşabilmektedir. Burada, birlikte verilen zararlardan birlikte sorumluluk oluşurken, tek başına verilen zararda ise verdikleri zarardan sorumlu olunmaktadır.

Bu arada, "zararın tamamı" kavramı, şirketin mal varlığındaki eksilmelerden oluşabileceği gibi, şirket mal varlığındaki artışın engellenmesi şeklindeki zararları da kapsamaktadır. Çünkü şirket sorumlularının 553. madde düzenlemesine göre; kanunda ve esas sözleşmede ön görülen yükümlerini kusurları ile ihlal etmeseler dahi zarar edebilirler. Bu durumda zararın bir kısmı hiçbir sorumlu üzerine ispat edilemeyecektir. Ancak, "zararın tamamı" iç ilişkide rücu hakları ekseninde ele alınarak tazminle yükümlü her kişinin üzerine kalacak olan tutarların toplamından da farklıdır⁸⁴.

3.12.3.2. Birlikte Dava ve Türk Borçlar Kanunu 51 ve 52. Maddelerinin Uygulanması

Davacı, davaya konu olanların tümünü, "birlikte dava edebilme" hakkına sahiptir. *Birlikte dava etmesinin anlamı, davalıların tek davalı olarak kabul edilecek olmalarıdır.* Birlikte dava edebilmenin uygulamadaki yararı, bazı davalılarca dava red edilse dahi, davacının talebinin kabulü halinde, davacının olası dava giderlerinden kurtulmasıdır. Davacı, zararın tamamında birden çok sorumlu olsa dahi, gerek dava gerekse tazminat riskini tek, tek davalıya yönelik olarak değil yalnızca davalı olana karşı taşımaktadır. Uygulama içeriğinde bir usul hükmü düzenlemesi taşımaktadır.

Hâkim, sorumluluk davasında oluşan zararda her sorumluya yönelecek "sorumlu olduğu bireysel teselsül tavanını" durumun tüm gereklerini de dikkate alarak belirlemek durumundadır. "Durumun bütün gerekleri" kavramı, TBK'nın 51. (kusurun ağırlığı) ve 52. (zarar görenin rızası⁸⁵, zarar görenin zararın artmasına neden olması) maddelerinde düzenli

⁸² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.393.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.705.

⁸³ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.169.

⁸⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.706.

⁸⁵ Şirketin borca batıklığı bilindiği halde büyük ölçekli işler yapılması örneği gibi, zarar görenin rızasının olduğu durumda tazminatta indirim yapılabileceği gibi, ayrıca sorumluluk tamamen kaldırılabilir. Bkz. Akdağ Güney,

kusurun derecesi haricindeki tazminat miktarlarından indirim nedenlerini içermektedir. Bu duruma iyi bir örnek olarak; zarara rıza gösteren, zarar görenin durumudur. Buradan hareketle; zarara neden olan yönetim kurulu kararının, yönetim kurulunca onaylaması, ortak kusurluluk ve zararın artışına neden olmak gibi örnekler verilebilir. Bu halde, davacı davalıların tümünü birlikte dava ederek, davalıların tamamını tek davalı olarak kabul edilmesini sağlayacaktır.

Bununla birlikte TBK'nın 51. ve 52. düzenlemeleri rücu dolayısı ile iç ilişkide de uygulama alanı bulmaktadır⁸⁶. Anonim şirketler açısından, zarar görülen durumlarda; zarar görenin rızasının konu olabileceği işlem ise genel kurul tarafından verilecek olan bir karardır⁸⁷. Bu yönde Gerekçe'de yer alan örnek rehber niteliktedir⁸⁸. Örnekte görüldüğü üzere, zarar gören, zarar verici olaya önceden rıza göstermiş ve zarar görenin rızası TBK'nın 52/1. fıkrası uyarınca indirim sebebi olarak görülmüştür.

3.12.4. Yetkili ve Görevli Mahkeme ile Yargılama Usulü

Dava konusu zararın tamamı davalılara yüklendiğinde, yargılama giderlerinden davacı sorumlu olmamaktadır. Yargılama giderlerinden dolayı sorumluluk davalılara ait olacaktır. HMK'nın 326/3. fıkrasına göre, aleyhte hüküm birden fazla kişiye verilmişse, mahkeme yargılama giderlerini taraflar arasında paylaşabilir ya da müteselsilen sorumlu kılabilir⁸⁹.

TTK'nın 561. madde hükmü; "*Sorumlular aleyhinde şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir*" düzenlemesi ile sorumluluk davasının açılacağı yeri işaret etmiştir⁹⁰.

Sorumluluk davasının açılma yerinin şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi olması ve bu kuralın HMK'da düzenli yetkiye ilişkin 6. ve 9. hükümlerine

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, s.265.

⁸⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.707.

⁸⁷ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.144.

⁸⁸ Bkz. TTK "Madde Gerekçeleri", m. 557. "*Kot bezi üreten bir anonim şirkette genel kurul yönetim kurulunun, kot pantolon ve ceket üretimi için yatırım yapması talimatını vermiştir. Yönetim kurulu, kot pantolon ve ceket iç pazarına girmemiş ve ihracatın zorluğuna, pazarda büyük oranda kapasite fazlası mal bulunduğuna işaret etmiş olmasına rağmen, genel kurul talimata ilişkin kararı almıştır. Şirket iki yıl sonra bu yatırımından zarara uğramıştır. Yönetim kurulu üyeleri aleyhine alınan teknolojinin eski olduğu ve pazarlama kanallarının kurulmadığı gerekçesi ile sorumluluk davası açıldığında mahkeme (TBK m. 52/1) yer alan şirketin "zarara razı olduğu" ve/veya "zararın ihdasına" yardım ettiği olgularını dikkate alacağı gibi, eski teknolojinin alınmasında üyeler arasında kusur yönünden farklılaştırma yapacaktır*".

⁸⁹ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.177.

⁹⁰ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.119.

bakıldığında; davalı gerçek ya da tüzel kişinin, davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olduğunu düzenleyen genel kurala yönelik ek bir imkan sunduğu görülecektir⁹¹.

Dolayısıyla, davacının önünde iki seçenek bulunmaktadır. Davacı gerek davalının yerleşim yeri mahkemesinde gerekse, şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde davasını açabilecektir⁹².

TTK'nın 5/1. fıkrası aksi yönde bir hüküm olmadıkça, davaya konu olanın değer veya tutarına bakılmadan asliye ticaret mahkemesinin tüm ticari davalar ile niteliği gereği ticari olan çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevli olduğu hükmü yer almaktadır ve dava mutlak ticari davadır⁹³. Kanun hükmünde de yer aldığı üzere, dava konusunun miktar ve değerine bakılmaksızın mal varlığını ilgilendiren tüm ticari davalara bakmaya asliye ticaret mahkemeleri görevlidir⁹⁴. Hukuki uyuşmazlığın çözümünde ticari veya genel hükümlerden hangisinin uygulama alanı bulacağına kesin tespit ve tayini, o iş veya fiilin "ticari iş"⁹⁵ niteliğine bağlı olduğu için⁹⁶, görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olarak düzenlenmesi, TTK'nın 4. ve 5. maddelerinde yer alan hükümlere paralel bir düzenlemedir. Ticaret mahkemesinin görevlendirilmesi, TTK'nın geniş uygulama alanı nedeniyledir. Bunlar, ticari borçta teselsül karinesinin uygulanması, ticari uyuşmazlıkların ticaret mahkemesinde giderilmesi, adi işe göre ticari davalarda daha yüksek faiz uygulanması gibi nedenlerdir⁹⁷.

⁹¹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.815.

⁹² Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.401.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.120.

⁹³ Kayıhan, Şaban/ Yasan, Mustafa, Ticari İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.89.; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.401.; Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.120.

⁹⁴ Kayıhan/ Yasan, Ticari İşletme Hukuku, s.92.; Börü, Levent/ Koçyiğit, İlker, Ticari Dava, Ankara, Turhan Kitabevi, 2013, s.505.; *Mutlak ticari dava*; taraf sıfatına bakılmaksızın, işin niteliği gereği davanın ticari dava sayılmasıdır. *Nispi ticari dava*; tarafların tacir olup olmadığı yani taraf sıfatına ve işin niteliği gereği davanın ticari dava sayılmasıdır. Bkz. Deliduman, Seyithan/ Oruç, Yakup, "Ticari Davalar", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.103.

⁹⁵ "Ticari iş"; Kavramının kapsamına ne tür işlerin girdiğinin tespiti TTK'nın 3. Maddesi üzerinden ele alınabilir. Bir işin ticari iş kapsamında olmasının ölçütü şunlardır; TTK'da düzenli işler, ticari işletmeyle ilgili işler ve tacirin borçları. Bkz. Göktürk, Kürşat, "Ticari İş Kavramı, Sınırlandırılması ve Faiz Meselesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.19, S.2, s.7.; "Ticari iş"; *Türk Ticaret Kanunu m. 3'te genel mahiyetteki Türk Borçlar Kanunu ve özel mahiyetteki Türk Ticaret Kanununun tatbik alanı belirlenmektedir*. Bkz. İnal, H. Tamer, Ticari İşletme Hukuku Uluslararası Ticari Sözleşmeler Incoterms 2010 Güncellenmiş 2. Baskı, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.56.; "Ticari iş"; *Türk Ticaret Kanununda düzenlenen hususlar ile bir ticari işletmeyi ilgilendiren tüm işlem ve fiiller ticari iş olarak tanımlanabilecektir. Bu tanımın gayesi ticari işleri adi işlerden ayırmaktır*. Bkz. Çıtır, Eren, "Ticari İş - Tüketici İşlemi İlişkisi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2016, C.20, S.3, s.38.

⁹⁶ Ayhan, Rıza, "Son Değişikliklerle Ticari Dava ve Ticaret Mahkemelerinin Görev Sahası Hakkında Getirilen Yenilikler", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.1, S.1, s.17.

⁹⁷ Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, 7. bs., Karahan Kitabevi, Adana, 2013, s. 44.

3.13. Her Davanın Bireysel Sorumluluk Tutarının Belirlenmesi

3.13.1. Dış İlişkideki Kusura Göre Her Davanın Bireysel Teselsül Tavanının Belirlenmesi

TTK'nın 557/1. düzenlemesi ile birden fazla kişinin anonim ortaklıklar hukukuna tabi sorumluluklarını gerçek bir teselsül olarak öngörmektedir. Burada, davacı bir risk olan yargılama masraflarından kurtulmaya yönelik olarak zararın tümü için dava açabilecektir. Ancak sorumluluk hukukunda hak sahibinin zarar miktarı davalıların sorumluluğunun azami miktarını göstermektedir. Zarar miktarını aşan bir tazminat söz konusu olamamaktadır⁹⁸. Bundan dolayı, zarar üzerlerine isnat edildiği oranda her bir sorumlu oluşan zararı diğer sorumlularla birlikte müteselsil sorumlu olacaklardır. Bununla birlikte teselsül, özellikle yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler arasında uygulama alanı bulacaktır. Ancak fail, uygun illiyet bağıyla fiiline karşılık gelen ve sadece şahsi kusuruyla neden olduğu zararı tazmin etmekle yükümlü olacaktır.

Zarar görene yönelik olarak, TTK'nın 557/2. fıkrasında dava açarken bir kolaylık söz konusudur. Davacı, birden fazla kişiyi zararın bütünü üzerinden dava edebilir ve mahkemeden birlikte yargılananlardan her bir davalıya yönelik olarak "dış ilişkideki bireysel teselsül tavanını" belirlemesini talep edebilir. Yargıç bu yönde bir talep olmasa da bu tespiti re'sen yapmakla mükelleftir⁹⁹.

3.13.2. Mahkeme Tarafından Her Davalı İçin Bireysel Sorumluluk Tavanının Belirlenmesi

Zarar gören ister pay sahibi olsun isterse şirket alacaklısı olsun, zararın tazminini mahkemeden talep ettiğinde; hâkim, dava konusu her kişinin dış ilişkide sorumluluk taşıdığı "bireysel teselsül tavanı" belirleyecektir. Mahkeme bu tavanı belirlerken, 557/1. fıkrası düzenlemesine uygun olarak; davaya konu her kişinin kusurunu, TBK'nın 51. (kusurun ağırlığı) ve 52. (zarar görenin rızası, zarar görenin zararın artmasına neden olması)

⁹⁸ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil Olmasının Anlamı ve İsviçre Borçlar Kanunu 759. Maddesi ile Getirilen Müteselsil Sorumluluğunun Anlamının Tanıtılması Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı Cilt: I", İstanbul, Beta Yayınları, 2001, s.229.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.128.

⁹⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.707.

hükümlerine uyan indirimi de dikkate alacaktır. İndirim nedenleri tüm borçlular bakımından ortak bir defa niteliğinde olmasına gerek olmadığı gibi, kişinin yalnız şahsına yönelik bir indirim nedeni de ileri sürülebilmektedir¹⁰⁰. Bunun nedeni TTK'nın 557/1. düzenlemesiyle farklılaştırılmış teselsül, beraberce zarara neden olanların dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir. Yani, sorunun iç ilişki kapsamındaki sorumluluk ilişkilerine yönelik öngörülen bir rücu düzenlemesi değildir. Mahkeme, re'sen sorumluların dış ilişkideki sorumluluk oranlarını belirlemekle mükelleftir. Mahkeme tespit için bilirkişiden yararlanmaktadır.

Konuya örnek verilirse; Yönetim kurulunun A, B, C ve D'den oluştuğu bir anonim şirkette, yönetim kurulu üyeleri şirketi toplamı 100 bin TL olan müteselsil zarara uğrattıklarında, mahkeme öncelikle davalı yönetim kurulu üyelerinin kusur oranlarını tespit edecektir. Kusur oranları A %80, B %100, C %75 ve D ise %50 tespit edilmişse davacı, müteselsil sorumlu olan davalıları bireysel sorumluluk tavanı oranında dava edebilecektir. Davacı, B'yi toplam zarar tutarı olan 100 bin TL için, A'yı 80 bin TL için, C'yi 75 bin TL için ve D'yi 50 bin TL için müteselsil olarak dava edebilecektir. Davacı zararın tamamı olan 100 bin TL'yi B'den tazmin ederse, diğer davalılardan talebi olmayacaktır. Davalı B, zararın tamamını ödedikten sonra, zararda kusuru olanlara, kusurları oranında rücu edebilecektir¹⁰¹.

3.13.3. Dış İlişkide Müteselsil Davalıların Bireysel Sorumluluk Tutarlarının Hesaplanması

Yukarıdaki örnekte, dört kişiden oluşan müteselsil sorumlulardan davalı B'nin zararın tamamı olan 100 bin TL'yi ödemesinin ardından bahse konu zararda sorumlu olanlara, sorumlulukları oranında rücu edebileceğine değinilmişti. Bu durumda her davalının bireysel olarak sorumluluk tutarının belirlenmesi gerekmektedir.

Dış ilişkide müteselsil sorumluluğa dair kusur oranları üzerinden ele alındığında, davalı yönetim kurulu üyelerinin iç ilişkiye yönelik oluşan rücu davasında, her davalının bireysel sorumluluk tutarı aşağıda yer alan hesaplamayla belirlenecektir.

$$\text{Sorumluluk Tutarı} = S = Z/a*b$$

Toplam Zarar Tutarı: Z,

a: Her müteselsil Davalının Kusur Oranı,

¹⁰⁰ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.130.

¹⁰¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.709.

b: Sorumlukta Temel Kusur Kat Sayısı (müteselsil sorumluların kusur oranlarının toplamı örneğin, %100 kusurda kat sayı:1, %50 kusurda kat sayı:0,50 olacaktır.)

S (1,2,3...): Müteselsil sorumlu olan davalılar. Rücu Davasında Müteselsil Sorumlu Davalıların Bireysel Sorumluluk Tutarı.

Bu hesaplama göre toplam zarar; her yönetim kurulu üyesinin bireysel olarak sorumlu olduğu zarar tutarının toplamına eşit olacaktır. Müteselsil kusurlu olanların sayısı az ise, kusur oranına göre bireysel sorumluluk tavanı yüksek olacaktır¹⁰².

Müteselsil sorumlulardan hiçbiri %100 kusurlu olmayabilir. A %75, B %50, C ise %50 oranında kusurlu olabilir. A'nın kusur oranı %75 ve bireysel sorumluluk tavanı 75 bin TL. B ve C'nin her birinin kusur oranı %50 ve bireysel sorumluluk tavanı 50 bin TL (50 bin * 2= müteselsilen 100 bin TL) olacaktır. Bu durumda müteselsil davalıların dış ve iç ilişkideki rücu durumunda bireysel sorumlulukları ve davacının talep tutarı şöyle belirlenecektir.

$$Z=100 \text{ bin TL};$$

$$a=a_1:0.75, a_2:0.50, a_3:0.50$$

$$b=0.75+0.50+0.50=1.75$$

S (1,2,3)= (İç ilişkide sorumlu yönetim kurulu üyelerinin bireysel sorumluluk tutarı)

$$S_1= Z (100.000 \text{ TL}) / a_1 (1.75) * b (0.75) = 42.857 \text{ TL}$$

$$S_2= Z (100.000 \text{ TL}) / a_1 (1.75) * b (0.50) = 28.571 \text{ TL}$$

$$S_3= Z (100.000 \text{ TL}) / a_1 (1.75) * b (0.50) = 28.571 \text{ TL}$$

Böylece davalı A, davacıya 75 bin TL ödeme yaptığında, iç ilişkideki rücu talebinde kusur oranları aynı olduğu için eşit olarak B ve C'den $75.000 - (28.571*2=42.857) = 32.143$ TL talep edecektir. Farklı kusur oranında, talep farklı olacaktır.

İç ilişkideki bireysel sorumluluk tutarı, müteselsil sorumluların dış ilişkide oluşan kusurları dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Mahkeme, iç ilişkide zararın tazmininde ayrıca her davalı için TBK'nın 51. (kusurun ağırlığı) ve 52. (zarar görenin rızası, zarar görenin zararın artmasına neden olması) maddelerini dikkate alarak indirimleri de uyguladıktan sonra kesin bir tespitte bulunur. Bundan dolayı faillerin iç ve dış ilişkideki sorumlu tutulacakları miktarlar bir birinden farklı olabilir¹⁰³.

¹⁰² Akdağ Güney; Pulaşlı'nın, rücu ilişkisine dair bu formülünün, iç ilişkide belirlenen sorumluluk tutarlarının, dış ilişkideki kusura göre belirlendiğini, ancak dış ilişki kusur oranının iç ilişkide aynen geçerli olamayacağından, formülün rücu ilişkisinde kullanılamayacağını belirtmektedir. Bkz. Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.395.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.710.

¹⁰³ Helvacı, Mehmet, "Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, 2013, S.2, s.92.

Müteselsil sorumluluk bağlamında TTK'nın 557. maddesi uyarınca, yönetim kurulu üyelerinin müteselsil sorumluluğu; hakkaniyete uygunluk ekseninde, borçlu lehine sınırlandırılmıştır. Yani, eğer bir ya da birden fazla müteselsil sorumlunun ödeme gücü bulunmuyorsa risk alacaklının üstündedir. Bununla birlikte alacaklının korunması bir ilke olarak farklılaştırılmış teselsül kavramında terk edilmiştir. Çünkü yalnızca davanın masraf ve harçları bakımından davacının sorumsuzluğu tespit edildiğinde, davanın masraf ve harçlarının tümü sorumlu olan diğer davalılara yüklenecektir.

3.14. Dava Masrafları

Dava masraflarının mecburi bir dava arkadaşlığı olduğunu, dava masrafının ileri sürülmesinde temyiz aşamalarının ikinci ya da üçüncü evrelerinde değil, daha ilk derece mahkemesindeyken hâkime masraf düzenlemesi için hareket serbestisi sağlanması şeklinde ele alan ve bu durumun yine ilk derece mahkemesi için geçerli olduğunu belirten İsviçre Federal Mahkemesi'nin görüşü¹⁰⁴, Türk Hukukunda da uygulama alanı bulmaktadır.

3.15. Farklılaştırılmış Teselsülde Sorumlular Arası Rücu İlişkisi

Sorumlulardan her hangi biri ödemede bulunması halinde, bağımsız bir rücu davası ikamesi halini TTK'nın 557/3. hükmü düzenlemektedir. Burada dış ilişkiye dayanan sorumluluk davasında, sorumlular arası rücu davasını davacının talep etmesi zaten olağan olmayacaktır.

Rücuun iç ilişkide sorumlular arasında belirleneceğini düzenleyen TTK'nın 557. maddesinin belkide en önemli özeliği; rücuun sorumluluk davasında, davalılar ile sınırlandırılmamış olmasıdır. Yani sorumluluk davasının, yedi üyeli yönetim kurulu olan bir anonim şirketin üç üyesine yöneltilmiş olsa dahi rücu kararı yedi üyenin yargılanması sonrası verilebilir. Yine bağımsız bir rücu davası da üç üye ile sınırlı olmayıp daha fazla üyeye yöneltilecek şekilde açılabilir. Madde içinde bu olanak; "birden çok sorumlu" kavramı ile somutlaştırılmıştır¹⁰⁵.

Gereğe'de yer aldığı üzere, sorumluluk davasında dava açılmasında uygulamada bazı nedenlerden dolayı kimi üyelerin dava dışı bırakıldıkları görülmektedir. Bu kayırılma, payda

¹⁰⁴ BGE 122 III 324, Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.712.).

¹⁰⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.394.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.718.

hâkim olanın kendi temsilcisini koruma gayreti ya da resmi makamların davacıları belirleme yetkisini kullanırken kimi kişileri koruma veya başka nedenlerden dolayı bir koruma-kayıma olduğu görülmektedir. Bu durumda rücu davasını kişi odaklı olarak bazı davalılara yöneltmek davacıya hakkı olmayan bir güç kazandırmaktadır. Bundan dolayı 557/3. fıkra gerekçesinde, "*rücu davasının sorumluluk davasının davalılara değil, müteselsil sorumlular aleyhine açılacağı öngörülmüştür*".

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi gereği her bir davalı, uygun illiyet bağı çerçevesinde neden olduğu toplam zarar üzerinden, TBK'nın 51. ve 52. hükümleri ekseninde indirimden de yararlanarak, müteselsil sorumluluk taşıdığı miktarı ödemekle mükelleftir. Bununla birlikte sonrasında sorumlu olunan kusur ölçüsünde başkaca müteselsil davalılara başvurulabilir. Mahkeme rücu davasında, iç ve dış ilişkinin ayrılmasında; olası nedenleri, başkaca katılanları davaya özgü esaslar çerçevesinde ele alacak, ispat temelinde daha da netleşmiş bilgileri de kullanarak ve asıl davada ilke olarak hukuken değerlendirilerek ön karara bağlanmamış yeni olayları dikkate alacaktır. Mahkeme bu süreçler sonunda; durumun gereğini, kusurun ağırlığını ve TBK'nın 51. ve 52. Hükümlerini de dikkate alarak, rücuu bütün sorumlular yönünden belirleyecektir (TTK 557/3 m.).

Dış ve iç ilişki arası farklılıklar farklı olgulardan kaynaklanmaktadır. Bu olgular; çoğunlukla rücu davasına başkaca katılanlar çerçevesinde bu durumun kendine özgü yapısına ilişkin bütün olaylar ve bu olayların ispat durumudur. Ayrıca önceki olaylara yönelik açıklamalar sonucunda ulaşılan iyileştirilmiş bilgiler ile asıl davada ilkesel olarak hukuki açıdan değerlendirilerek hakkında bir ön karar verilmemiş yeni olaylar bu kapsamdadır¹⁰⁶.

3.16. Dava ve Talep Hakkına Sahip Olanlar

3.16.1. İflas Dışında

3.16.1.1. Pay Sahipleri

TTK'nın 553. düzenlemesine göre, doğrudan zarar durumunda; ilkesel olarak, tüm pay sahiplerinin, şirketin dava hakkından bağımsız şekilde bireysel dava açma hakkı bulunmaktadır. Bununla birlikte yalnızca tazminatın şirkete değil de, doğrudan kendilerine

¹⁰⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.719.

ödenmesini talep edebileceklerdir. Bunun nedeni bahse konu kişilerin doğrudan zararının söz konusu olmasıdır¹⁰⁷.

Bununla birlikte dolayısıyla zararlarda, TTK'da şirket alacaklılarına dava hakkı tanınmamaktadır. Yani 556. madde çerçevesinde alacaklılar, yalnızca şirketin iflası durumunda tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkına sahip bulunmaktadırlar. Bunun nedeni ise; yasanın, eğer şirket borçlarını ödeyebiliyorsa alacaklıların zararının oluşmadığına yönelik yaklaşımıdır.

Kural olarak davanın dayanağı; TBK'nın 49. maddesi ile diğer maddelerdeki genel hükümlerdir. Bununla birlikte, TTK'nın 560. maddesinde yer alan zamanaşımına ve ayrıca TTK'nın 561. maddesinde yer alan yetkili mahkemeye yönelik özel hükümlerin de dikkate alınması gerekmektedir.

Pay sahipleri gerek şirketin zararında gerekse dolaylı zararda tazminat davası açabilirler. Bununla birlikte TTK'nın 555/1. fıkrasına göre yalnızca tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilirler¹⁰⁸.

3.16.1.2. Katılma İntifa Senetleri ve Oydan Yoksun Hisse Senedi Sahipleri

Katılma intifa senedi, intifa senedinden farklı olarak nakit karşılığı çıkarılan, anonim şirketlerde sermaye artırımını sonrası oluşabilen pay sahiplerinin oy/güç dengesini ve sermaye yapısını bozmadan kaynak sağlamaya yarayan bir argümandır¹⁰⁹. Şirketin katılma intifa senedi çıkarmış olması durumunda ise¹¹⁰; senet sahipleri de tıpkı pay sahipleri gibi, gerek doğrudan, gerekse dolaylı zarar durumunda dava hakkına sahip bulunmaktadırlar. TTK'nın 555/1. fıkrası çerçevesinde; talep, doğrudan zararda tazminatın kendilerine ve dolaylı zararda tazminatın şirkete ödenmesine yönelik olması gerekmektedir. Böylelikle dolaylı zararın, dolaylı şekilde tazmin edildiği görülmektedir¹¹¹.

¹⁰⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.337.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.719.

¹⁰⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.719.

¹⁰⁹ Özer, Işık, "Katılma İntifa Senedi Sahipleri Özel Kurulu", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.1, S.1, s.371.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.337.

¹¹⁰ Bir anonim şirketin ihraç edebileceği toplam katılma intifa senedi tutarı, ödenmiş/çıkarılmış sermayenin en fazla %50'si kadar olabilmektedir. Bkz. Altaş, Soner, "Sermaye Şirketleri Tarafından İntifa Senedi Çıkarılması", Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, İstanbul, 2014, GM Matbaacılık, S.89, s.83.

¹¹¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.720.

3.16.1.3. Şirket

a. Davalılar ve Dava Koşulları

“Vekâlet sözleşmesi”, yönetim kuruluyla anonim şirket arasındaki genel ilişkiyi tanımlar ve bu ilişki yine vekâlet sözleşmesi olarak kabul edilmektedir¹¹². Sözleşme ihlali, yönetim kurulunu teşekkül edenlerce; kanun ve esas sözleşmeye aykırı davranış ve ihlaller sonucunda şirkete zarar verilmesi ile gerçekleşir. Anonim şirket tüzel kişiliğinin maruz kaldığı zarar, her zaman doğrudan zarardır¹¹³.

Sorumluluğun öncelikli anlamı borcu, sonraki anlamı ispat edilmeyi ifade etmektedir¹¹⁴. Burada sorumluluk davası, şirketin zararı halinde; bir tüzel kişi olan şirketin, kendi organı olan yönetim kuruluna sorumluluk davası yöneltmesiyle oluşmaktadır. Ayrıca, yönetim kurulunun haksız eylem ve işlemleri sonucu, şirkette zarara neden olmaları durumunda, sorumluluk davası açılabilmesi için bir genel kurul kararına ihtiyaç bulunmamaktadır¹¹⁵.

TTK’da sorumluluk davası için genel kurul kararı bir şart olarak yer almamaktadır. Bundan dolayıdır ki, şirketin ödeme gücü olduğu sürece; yönetim kurulu üyesine ya da yönetim kurulu üyeleri aleyhine her pay sahibi sorumluluk davası açabilmektedir. Yine TTK’nın 365. maddesi gereğince ilke olarak mevcutta yönetim kurulu görevini yerine getirenler de sorumluluk davası açabilmektedirler.

Sorumluluk davasının yönetim kurulu üyelerinin tamamına yöneltilmesi ve yönetim kurulu üyelerinin tamamı aleyhine sorumluluk davası açılması da mümkündür. Yönetim kurulu üyelerinin tamamı aleyhine sorumluluk davası açılması halinde; bu sorumluluk davasını şirket açabilmektedir. Bununla birlikte şirketin doğrudan zararı halinde, yani şirketin ihmali veya sorumluların şirketteki hâkimiyeti nedeniyle şirketin uğradığı zararı tazmin etmekte imtina etmeleri ve zararın tazminini dava konusu yapmamaları durumunda, TTK’nın 555/1. fıkrası uyarınca her pay sahibi sorumluluk davası açabilmektedir. Ancak yine aynı madde gereği; pay sahibi olası tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilmektedir. Zarara uğrayanın şirket alacaklısı olması durumunda, pay sahibine sağlanan hak, şirket alacaklısına

¹¹² Mimaroglu, Sait Kemal, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, Ankara, 1967, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, s.102.

¹¹³ Akdağ Güney, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle, s.216.

¹¹⁴ Çamoğlu (b), Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, 2010, s.9.

¹¹⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.331.

sağlanmamaktadır. Zarara uğrayan şirketin iflası durumunda, alacaklı davasını tazminatın şirkete ödenmesi şartıyla açabilmektedir.

Bu davalarda, TTK'nın 365. maddesi uyarınca; kural olarak mahkemede şirketi mevcut yönetim kurulu temsil edecektir. Bununla birlikte eğer dava bütün yönetim kurulu üyelerine yönelik olarak açılmış ise; mahkeme, şirketin temsilinin sağlanması amacıyla, genel kurulun özel bir temsilcisini yani "kayyım" ataması yapacaktır. Eğer konu iflas ise; mahkemede şirketin temsilini iflas idaresi yapacaktır¹¹⁶.

b. Davada Şirketin Temsil Sorunu

Şirketin dava hakkının hukuki dayanağı, görev gereğini liyakatle yerine getirmeyerek ortaklığın zararına neden olan yönetim kurulu üyelerinin; ortaklara, alacaklılara ve şirkete karşı olan sorumluluğudur¹¹⁷. Davada şirketin temsilini iki kısma ayırmak mümkündür. Bunlar iflas harici durum ve iflas durumudur. İflas dışı durumda yukarıda da kısaca değinildiği üzere; TTK'nın 365. maddesi uyarınca anonim şirkette yasal temsil yönetim kurulunca sağlanmaktadır. Sorumluluk davasının yönetim kurulunun bir veya birkaç üyesine yöneltilmesi durumunda şirketin temsili hazırda yönetim kurulu görevini üstlenenlerce sağlanacaktır ki bu bir kuraldır.

Yine davanın şirket tarafından açılmasında ve bütün yönetim kurulu üyelerine davanın yöneltilmesi durumunda, şirketin temsilinin kimler tarafından yapılacağı konusu özelik taşımaktadır. Burada özelik arz eden durum çıkar çatışması temellidir. Yani yönetim kurulunun hem şirketi temsilen davacı, hem de şirket menfaatleri için davalı durumda olması yani bir çıkar çatışması durumu bulunmaktadır. Eğer dava bütün yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılan bir dava ise; mahkeme, şirketin davada temsili için genel kurulun özel bir temsilcisini yani "kayyım" ataması yaparak bu sorunu çözecektir.

Davanın yönetim kurulu üyelerinin tamamına yöneltilmeyip, bir ya da bir kaçına yöneltilmesi durumunda, şirketin temsil görevini; yönetim kurulunun üye sayısı çokluğunu oluşturan ve kendisine sorumluluk yöneltilmeyen üyeleri tarafından temsil edilecektir.

Davacı pay sahibi ise, şirketin temsilinin kimler tarafından yapılacağı sorunu oluşmamaktadır. Davacı pay sahibinin davası anonim şirkete yönelik açıldığından, dava da şirketi hazırda görevli olan yönetim kurulu temsil edecektir. Bir veya bir kaç yönetim kurulu üyesinin dava edilmesi halinde şirketi, davalı olmayan ve üye sayısının çoğunluğunu oluşturan yönetim kurulu üyeleri temsil edebileceklerdir.

¹¹⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.721.

¹¹⁷ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.331.

Bir özellikli durum da denetçiler açısından geçerlidir. Şirket organı olmayan denetçilerin şirketi temsil etmesi hak ve yükümlülük açısından mümkün değildir.

İflas durumunda; anonim şirketin iflas etmesi durumunda, şirket zararının tazmin edilmesi talebi, hem pay sahibin hem de şirket alacaklısı tarafından istenebilmektedir. Burada, TTK'nın 556/1. hükmü gereği; gerek pay sahibi gerekse alacaklının dava talebinde öncelik iflas idaresinde olmaktadır¹¹⁸. Bu konuda TTK'nın 556/2. hükmü gereğince, eğer dava hakkını iflas idaresi kullanmaz ise, gerek pay sahipleri gerekse şirketin alacaklıları bu davayı açabileceklerdir¹¹⁹.

c. Şirket Alacaklıları

Kurucular, yönetim kurulunda yer alan üyeler, yönetimde görevli kişiler, tasfiye memurları ya da kuruluştaki etkin kişiler; kanundan ve esas sözleşmeden doğan sorumluluklarını kendi kusurları ile ihlal ettiklerinde, bu kusurlu hareket nedeniyle şirketi doğrudan zarara uğratmaları halinde, şirketle ilgili adı geçen görevlerde bulunanları, şirket alacaklısı tazminatın kendisine ödenmesi talebiyle dava edebilmektedir.

Davanın yapısı itibariyle bu dava; TBK'nın 49. maddesi uyarınca haksız fiilin genel hükümlerine ya da TTK'nın 553-556. madde hükümlerine bağlı olacaktır. Kural olarak ve özellikli bir yaklaşımla, şirketin alacaklısı; kendini doğrudan zarara maruz bırakan şirket organına yönelik, yalnızca hukuka aykırılık dayanağı ile dava açabilmektedir. Buradan çıkan sonuç, alacaklının; anonim şirketler hukuku kapsamında yer alan hakkının doğrudan ihlal edildiği iddiasındaki davası, alacaklının korunması kuralına ve bu kural ile korunmakta olan kişi varlığı hakkına, hukuka aykırı şekilde zarar verilmiş olması gereklidir. Yani iflas durumu hariç tutulduğunda, şirketin gerek yönetiminde gerekse denetiminde yer alanların, görevin gerektiği özeni göstermemiş olması, alacaklıya doğrudan zarar davası açması için yeterli değildir.

Gereken özenin gösterilmemesinin yanında bir de zararın meydana gelmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bir alacaklının, anonim şirketler hukukuna ilişkin bir hakkının doğrudan ihlaline ilişkin davasında alacaklının korunması kuralına ve bununla korunan kişi varlığı hakkına, hukuka aykırı olarak zarar verilmiş olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, iflas hariç, şirket yönetiminde veya denetiminde göreve aykırı bir özensizlik alacaklının doğrudan zarar davası için yeterli değildir. Ayrıca zararın da meydana gelmiş olması gerekmektedir.

¹¹⁸ 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu 245. maddesi “ Alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı isteyen alacaklıya devrolunur. Hasıl olan neticeden masraflar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı verilir ve artanı masaya yatırılır” şeklinde düzenlidir.

¹¹⁹ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.347.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.722.

d. Azınlık

TTK'nın 555. maddesi, şirketin uğradığı zararın tazmini konusunda; hem şirket hem de her pay sahibine münferiden dava hakkı tanımakta olduğundan, ayrıca azınlık olarak dava açılmasına gerek bulunmamaktadır. Bununla birlikte TTK'nın 559. maddesi hükmüne göre azınlık sorumluluk davası ikame edebilmektedir. Madde hükmü, kurucular, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin; şirket kuruluşu yanı sıra sermaye artırımını nedenli zararlardan dolayı sorumluluklarının şirket tescil tarihinden başlayarak dört yıl bitmeden sulh ve ibra vasıtasıyla kaldırılamayacağını ayrıca dört yıllık sürenin bitiminde ise yalnızca genel kurul onayı ile geçerli olacağını düzenlemektedir.

Halka açık anonim şirketlerde esas sermayenin beşte birini (%5) ve halka açık olmayan şirketlerde ise esas sermayenin onda birini (%10) temsile yetkili pay sahipleri; ibra ve sulh onayına karşysa, ibra ve sulh genel kurulda onanamayacak ve tasdik edilemeyecektir. Bu durumdan hareketle, denetçi ve yönetim kuruluna yönelen; kuruluş ve sermaye artırımında sorumluluk davası, olumlu bir azınlık hakkı olarak kanun tarafından öngörülmektedir.

Dolayısıyla, dava açılması yönünde bir karar genel kurulda alınmamış olabilir. Ancak karar alınmamış olsa dahi; azlığın yani, halka açık anonim şirketlerde esas sermayenin beşte birini (%5) ve halka açık olmayan şirketlerde ise esas sermayenin onda birini (%10) temsile yetkili pay sahipleri, denetçiler ve yönetim kurulu aleyhine dava açma istekleri olursa, şirket adına dava açılması gerekmektedir. Yine SerPK'da değişiklik yapan 4487 sayılı Kanun sonrası, SerPK 11/8. fıkrası ile; halka açık anonim ortaklıkların %5'lik payına sahip olanlara azınlık hakkı tanınmaktadır. Burada %10 oranı kanunun düzenlediği üst limit olması nedeniyle; esas sözleşme yoluyla daha az bir oran belirlenebilirken, %10'dan daha yüksek bir oran belirlenmemektedir.

Azınlık dava açma talebinde bulunur ise, maddi ve hukuki nedenlerin de haklı göstermesi durumunda, TTK'nın 555/2. fıkrasına göre; mahkeme dava giderleriyle avukatlık ücretini, bunun davalıya yükletilmediği hallerde, davacı pay sahipleriyle şirket arasında hakkaniyete göre paylaşacaktır. Bununla birlikte anonim şirketin, şirket yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davasında, uğranılan zarar çoğunlukla mahkeme ve vekâlet ücretinden meydana gelmektedir¹²⁰.

¹²⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.723.

3.16.2. İflas Halinde

Şirketin iflas etmesi durumunda, katılma intifa senedi sahipleri dâhil olmak üzere, yalnızca pay sahipleri sermayeye iştirak paylarını kaybetmiş olmamaktadırlar. Ayrıca, çoğu kez şirketin alacaklıları da zarara uğramaktadır.

Kanun, iflas durumunda iki değişkenin ortaya çıkışını düzenlemektedir. İlk olarak; şirketin iflasında öncelik iflas idaresinde¹²¹ olsa da bunun yanı sıra, pay sahibi ve şirket alacaklısı da tazminat davası açma hakkına sahip olmaktadır. Bu durumda, TTK'nın 556/1. maddesine göre tazminatın şirkete ödenmesinin talep edilmesi gerekmektedir¹²². İkinci olarak; TTK'nın 556/2. fıkrasına göre, eğer iflas idaresi tazminat davası açmaz ise, her şirket alacaklısı ve her pay sahibi tazminat davası açabilecektir¹²³. Bu durumda elde edilen hâsıla; İcra ve İflas Kanunu'na göre, öncelikle dava açmış olan alacaklının alacağı için ayrılacak ve eğer kalan bir bakiye olur ise, pay sahiplerine payları oranında ödeme yapılması gerekmektedir. Bu durumda da eğer bir bakiye kalmakta ise, kalan bakiye iflas masasına verilmektedir.

Bir başka durum ise, kişinin hem pay sahibi hem de alacaklı olması durumudur. Hem pay sahibi hem de alacaklı olan kişi, hakkın kötüye kullanılması ekseninde; seçimlik ya da aynı anda her iki hukuki durumuna yönelik dava açabilmektedir. Bununla birlikte, hem doğrudan hem de dolaylı zararlardan dolayı, hem pay sahipleri hem de alacaklılar, koşulları karşılama durumunda, iki tazminat davasını da yan yana açabilmektedirler.

3.17. Dava Açma Süresi

Şirket, pay sahipleri, şirket alacaklısı ve azınlığın; kuruculara, yönetim kurulu üyelerine, denetçiye ve başkaca sorumluluk taşıyanlara yönelik olarak sorumluluk yani tazminat davası açma hakkı bulunmaktadır. Bu hak, TTK'nın 560. maddesi çerçevesinde; iki ve beş yıllık zamanaşımına tabidir. Davacı, zararı ve zararın sorumlusunu öğrenme tarihinden başlayarak iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği tarihten beş yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır. Burada eğer fiil TCK kapsamında ise yani fiil ceza

¹²¹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.807.

¹²² Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.231.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.807.

¹²³ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.694.

gerektiriyorsa ve TCK'da bu durum için daha uzun bir zamanaşımı düzenlemesi yer alıyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı geçerli olmaktadır¹²⁴.

3.18. Sorumluluğun Sona Ermesi

3.18.1. İbra

3.18.1.1. İbra Kavramının Hukuki Niteliği

İbra, "aklama, temize çıkarma" manasındadır ve Arapça kökenlidir. Tüzel kişinin yetkili organının, hesap veren organın üyelerine yönelik olarak, yapılan işlemlerin iktisadi ve hukuki uygunluğunun karara bağlanması ve beyan edilmesidir¹²⁵. Dolayısı ile sorumluluktan kurtulmayı ifade etmektedir. Tüzel kişiler hukukunda yer alan ibranın varlığı ise özellikli bir durumu tanımlamaktadır. Tüzel kişiliklerde tüzel kişinin, tüzel kişilik genel kuruluna; yönetim ve temsil organlarının, belirli süreçler ve hesap dönemlerinin ardından hesap vermesi gerekmektedir. Bu durumda ibra, tüzel kişilik yetkili karar organının kararıyla, hesap veren organın üyelerine yönelik olarak; yaptıkları işlemlerin hukuka ve mevzuata uygun olduğunun bir karar şeklinde açıklanması olarak özellikli bir işlev görmektedir.

Borçlar hukukundaki ibra sözleşmesi ile TTK'da yer alan şirketler hukukundaki ibra kurumu bir birinden farklıdır. Borçlar hukukundaki ibra; borçlu ve alacaklı arasında imza edilen bir sözleşmeyi tanımlamaktadır. İmza edilen bu sözleşme ile; borçlunun rızası olmaksızın, alacaklı tek taraflı irade beyanı ile alacak hakkından vazgeçmemekte ve caymamaktadır. Şirketler hukuku kapsamında ibra ise; tek taraflı yenilik doğuran bir hukuki işlemdir. Yani hukuki sonucun oluşması için, ibra edilenin kabul etmesi gibi bir şart bulunmamaktadır. Bununla birlikte, anonim şirket adına işlemler yapan organ sıfatına sahip kişilerin, hesap döneminin sonunda yapmış oldukları faaliyetlerin hesabını genel kurula vermeleri gerekmektedir ve bundan dolayı da yükümlüdürler. Genel kurul ibra kararının hukuki niteliği ise; *olumsuz borç ikrarı* ya da *borcu ortadan kaldıran tek yanlı bir hukuki işlemdir*¹²⁶.

Anonim şirketin yönetim kurulu üyelerini, yönetimle görevli kişilerini (müdürler, ticari mümessiller ve TTK'nın 368. ve 370. düzenlemesi çerçevesinde yetki verilmiş kişiler)

¹²⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.724.

¹²⁵ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.413.

¹²⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.725.; Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.416.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.813.

ve denetçilerinin ibrası genel kurulun devir edilmez yetkilerinden biridir. Bundan dolayı, yönetim kurulu üyelerinin, ticari mümessillerin ve TTK'nın 368. ve 370. düzenlemesi çerçevesinde yetki verilmiş kişilerin kusurlu yönetimleri sonucunda oluşan doğrudan zararlardan şirket adına vazgeçme yetkisi genel kurula ait olan bir yetkidir.

Genel kurul, yönetim kurulunun ibrası konusunu, olağan veya durumun gereğine göre olağanüstü bir toplantıda, genel kurul olarak karara bağlayabilecektir. Bununla birlikte genel kurulun ibra kararı, bir organ olan yönetim kurulunu değil, yönetim kurulunu oluşturan üyelerini kapsamakta ve yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca yönetim kurulu üyeleri münferit olarak tek, tek ibra edilmemekte, hepsi birlikte genel kurul kararı ile ibra edilmektedirler. Zamanın veya zaman aralığının belirlenmediği bir durumda ibra bütün hesap dönemini kapsamaktadır¹²⁷.

Genel kurulun ibra kararı şirket alacaklısını bağlayıcı bir karar değildir. Çünkü genel kurulun ibra kararı dışı yönelik bir etkisi bulunmamaktadır. TTK'nın 558/2. maddesine göre, yalnızca şirket ve yeterli derecede bilgilendirilmiş olmak şartıyla dolayısıyla zararlara yönelik olarak ibrada olumlu oy veren ya da payı bilerek iktisap etmiş olan pay sahiplerini bağlamaktadır¹²⁸. Genel kurul kararlarının sakatlığını düzenleyen hükümlere tabi olan ibra kararının hükümsüzlüğü ve iptali talebi, ilgililerce öne sürülebilmektedir.

Anonim şirketlerde ibra; yönetim kurulunun, denetçiler ile Murahhas Müdürlerin bir hesap yılının sonun da, hesap yılına yönelik olarak, iş ve işlerinden dolayı genel kurulca onaylanmasıdır. İbra sonucunda iş ve işlemlerinden dolayı onaylanana yönelik olarak bir hak ya da alacak ileri sürülememekte ve sorumluluk yüklenememektedir. Ayrıca TTK'nın 558/2. maddesi ibra ile ilgili olarak, kuruluş ile sermayenin artırımında, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin, anonim şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından dolayı oluşan sorumluluklarının genel kurul kararıyla kaldırılmasını tanımlamaktadır. Yani ibra, yalnızca anonim şirket içinde etkisi bulunan bir hukuki işlemdir ve ibraya konu olanları faaliyetlerinden dolayı maddi sorumluluktan kurtarmanın yanı sıra yine faaliyetlerinin genel kurulca kabul edildiğinin tespitini sağlaması açısından da bir nevi güven oylaması anlamını taşımaktadır¹²⁹.

¹²⁷ Çamoğlu (b), Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, 2010, s.228.

¹²⁸ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.813.

¹²⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.726.

3.18.1.2. İbranın Etkisi

TTK'nın 558/2. fıkrası düzenlemesine göre; genel kurul ibra kararı yalnızca yönetim kurulu üyeleri, yönetici ve denetçilere yönelik etkili olmayıp aynı zaman da şirkete karşıda etkilidir. Bununla birlikte hüküm "sadece açıklanan maddi olaylarla" sınırlandırılmıştır.

İbra kararını verme konusunda tek yetkili organ genel kuruldur¹³⁰. Şirket genel kurulunun sorumluluk nedeni ibra kararı yalnızca açıklaması yapılan maddi olayları kapsamaktadır. Bu durum ibraya olumlu oylarıyla katılanların ve ibra kararından haberdar olarak pay iktisap eden pay sahibin dava hakkını kaldırmaktadır. Diğer pay sahiplerinin dava hakkıysa ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşmektedir¹³¹.

Bu düzenlemenin ekseni Yargıtay kararları ile oluşan yapının korunmuş olduğunu da göstermektedir. Yargıtay kararlarından bu konuda ilke niteliğindeki bir görüşü şu şekildedir;

*"11. HD. 27.01.1987, E.84/101, K.84/334 ... YHGK'nın 1.7.1964 gün ve 386/T-500; YTD.16.12.1962 gün ve 4545/4384 sayılı kararlarında gösterildiği gibi, genel kurulun ibra kararı olsa dahi, yönetim kurulu üyelerini ortaklık menfaatlerine aykırı işlemler yapmaları görevlerini kötüye kullanıp şirketi zarara sokmaları, bunları gizlemeleri ve bilançoda göstermemeleri halinde böyle bir ibra geçersizdir ve sorumlulukları devam eder. İbra sadece genel kurulun bilgisine sunulan işlemleri içerir, açıklanmamış ve belgeye dayandırılmamış ve vasat yetenekli bir ortağın anlayamayacağı konularda ibra yok sayılır. Bütün bu hususlar genel kurulda ortaya konulup görüşüldükten sonra, yöneticilerin sorumluluk halleri ve ortaklığa verdikleri zarar açıkça saptandığı halde genel kurulca (sorumluluk davası açılmasına yer olmadığına ve ibraya) karar verildiği takdirde, böyle bir ibraya geçerlilik tanınabilir"*¹³².

Bununla birlikte, sorumluluk davasının yönetim kurulu üyeleri aleyhine yöneltilebilmesi için, genel kurulun sorumluluk davası açılması yönünde bir kararına ihtiyaç bulunmamaktadır.

TTK'nın 558/2. fıkrası iki yeniliği de bünyesinde barındırmaktadır. İlk yenilik; olumlu oyları ile ibraya katılan pay sahibi ile ibra kararı hakkında bilgi sahibi olmasına rağmen payı iktisap eden kişinin dava haklarıdır. İkinci yenilik; ibra kararının ardından altı ay sonra, diğer pay sahiplerinin dava haklarının düşmesidir. Bahse konu altı aylık süre hak düşürücü bir süre olarak yer almaktadır.

¹³⁰ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.417.

¹³¹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.232.

¹³² Yargıtay 11.HD.27.01.1987 E.84/101, K.84/334. Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.727.).

3.18.1.3. İbranın Kapsamı

Genel kurul ibra kararı pay sahibi için farklı ve bir tüzel kişilik olan anonim şirket için de farklı etkiye sahiptir. İbra kararıyla anonim şirketin yönetim kurulu organ olarak değil, yönetim kurulu üyesi sıfatıyla bu organın sorumluluğunu taşıyanlar ibra edilmiş olmaktadır¹³³. Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ile denetçilerin ibrası; yalnızca yılın sonundaki hesaplar ile raporlardaki açıklanan ya da eksik açıklanan hatta yanlış açıklanmış olan maddi olaylara dayalı konularla ilişkili olarak, anonim şirketçe ibra edilmiş olmalarıdır. Bundan dolayıdır ki bahse konu belgelerde hiç yer almayan durumlar veya eksik olarak yer alan ayrıca yanlış olarak yer alan durumlar ibranın kapsamına girmemektedir.

Pay sahibinin ibrada olumlu oy vermesinin kapsamı; yalnızca yılsonu hesapları, mali ya da finansal tablolar, faaliyetler ile denetim raporlarının içeriğidir. Açıklanmayan ya da yanlış açıklanan durumları kapsamamaktadır. Böyle bir durumda ibra gerçekleştirmiş sayılmamaktadır. Buradan hareketle, TTK'nın 424/1. fıkrasına göre; bilanço bilgilerinin eksik ya da gerektiği şekilde açıklanmadığı durumlarda ya da şirketin gerçek mali durumunun anlaşılmasını engelleyici bilgilerin bilerek yer verilmesi durumunda, genel kurulun bilançoyu onaylaması, bahse konu kişilerin ibra edilmesi sonucunu ortaya çıkarmamaktadır.

Yönetim kurulu üyeleri yıllık bilançonun tasdikinin sonucunda; ancak normal orta zekâyâ sahip bir ortağın, bilanço kar ve zarar hesabı, yönetim kurulu ile denetçilerin raporlarının incelenmesi ardından anlayabileceği yolsuzluklara yönelik olarak ibra edilmiş olmaktadır. Bilançonun genel kurul bilgisine sunulmaması ya da sunulmuş olsa bile gerçek mali durumu yansıtmamasını engelleyici şekilde düzenlenmesi durumunda; yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ile denetçiler, bilançonun tasdik olmasından dolayı ibra edilmiş sayılmamaktadırlar. Yine bilançoda yer alsa dahi içeriği anlaşılabilen konularda ibra edilmiş olmanın kapsamına girmemektedir.

Yüksek mahkemenin, şirkete zarar veren işleme yönelik olarak ibranın geçerliliği konusundaki şartları, Yüksek Mahkeme'nin 11. HD. 09.04.2002, E. 3168/K.3333 nolu kararında özetle şu şekilde açıklanmaktadır;

"... Dairemizin yerleşmiş uygulamasına göre, şirket yönetiminin zarara yol açan işlem ve yaklaşımları genel kurulda tüm açıklık ve ayrıntıları ile açıklanıp irdelenmişse, genel kurulca verilen ibra kararı, gerçek anlamda borçtan kurtarma ve aklama niteliği taşır. Genel

¹³³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.418.

kurulun bu nitelikteki ibrası sonucu, artık yönetim kurulunun o faaliyet dönemine ilişkin tüm işlemleri hakkında, zarara neden olsalar da, ortaklıkça sorumluluk davası açılmaz"¹³⁴.

Ancak, gerek genel kurulun bilgisine sunulan işlemler, gerekse bahse konu belge ve raporlarda yer almamış olsa dahi genel kurulca görüşüldükten sonra ibra olan işlemlerde ibra geçerlilik taşımaktadır. Buradan hareketle, ibranın kapsamının sadece genel kurul tarafından bilinenleri değil ayrıca hem bilinebilecek hem de tanınabilecek konuları da kapsadığı ortaya çıkmaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu HGK 1.7.1964 gün E, 836/D-T, K,500 kararı; yöneticilerin sorumluluğunun çerçevesi hakkında önemli bir karardır. Karara göre; genel kurulun ibra kararı olsa da, eğer yönetim kurulu üyeleri şirketin çıkarlarına aykırı işlemler yapmakta, görevlerini kötüye kullanarak şirketi zarar uğratmakta ve bu durumları gizlemeleri yanı sıra bilançoda da göstermemeleri durumunda, ibra yine geçerli olmayacak ve yöneticilerin sorumluluğu devam edecektir¹³⁵.

İbra açık ya da örtülü olabilmektedir¹³⁶. TTK'nın 424. madde düzenlemesinde ibra; "bilançonun onaylanmasına ilişkin karar" başlığı altında bulunmaktadır. İbra hükmü ise şu şekildedir;

"Bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla beraber, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz".

Bilgilere göre ibranın etkilerini özetlemek gerektiğinde;

1. Şirketin, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ile denetçilere yönelik bütün dava haklarını düşürmektedir.
2. Olumlu oyları ile ibraya katılan pay sahibin "dolayısıyla zararlarına" ilişkin dava hakkı düşmektedir.
3. Yönetim Kurulu üyeleri, yöneticiler ile denetçilerin ibra edildiğini bilmesine rağmen payı sonradan iktisap eden pay sahibin "dolayısıyla zararlarına" dayanan dava hakkı düşmektedir.

¹³⁴ Yargıtay 11. HD. 09.04.2002, E.3168/K.3333. Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.728.).

¹³⁵ Yargıtay HGK 1.7.1961, E.836/D-T, K.500. Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.729.).

¹³⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.419.

4. İbraya olumsuz oyları ile katılan ya da toplantıya katılım sağlamayan pay sahiplerinin (diğer pay sahipleri) dava hakkı, ibra kararının alındığı tarih itibari ile altı aylık süre sonunda düşmektedir. Hak düşürücü bu süre sonunda, sürenin uzatılması da kesilmesi de mümkün değildir.

Geçerli ibra kararına rağmen, ibranın etkisinin yani ibranın geçerliliğinin olmadığı durumlar ise;

- 1- "Dolayısıyla zararlar da" şirket alacaklısının dava hakkı etkilenmemektedir. Ayrıca TTK'nın 556/1. fıkrasına göre; iflas idaresine karşı ileri sürülse dahi ibra karardan etkilenmesi söz konusu olmamaktadır.
- 2- "Doğrudan zararlar da" hem ortakların hem de şirket alacaklısının dava hakkı etkilenmemektedir¹³⁷.

3.18.1.4. İbra Kararında Oydan Yoksunluk Sorunu

Anonim şirketin ibraya yetkili organı genel kuruldur. Genel kurulda ibra kararı için özel bir nisap ön görülmemiştir. Bununla birlikte, genel kurulda ibra kararı için oylamada oy hakkının kullanımı TTK'nın 436/2. fıkrasında düzenlidir. Madde oy hakkının kullanımını; "*şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz*" şeklinde düzenlemektedir.

Hüküm gereği, şirkette pay sahibi olmanın yanında aynı anda yönetim kurulu üyesi olan, ya da aynı anda anonim şirkette görevli olup imza yetkisine haiz olan ortaklar; yönetim kurulunun ibrası sırasında genel kurulda müzakerelere katılamayacakları gibi, oy hakları da bulunmamaktadır. Yani oydan yoksun durumdadırlar. Bununla birlikte, pay sahibi yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin ibrasında ve bilançonun onaylanmasında oy kullanabileceklerinden, genel kurul gündemi hazırlanırken; ibra işlemi ve bilanço tasdiki işlemlerinin ayrı maddeler şeklinde yer verilmesi gerekmektedir.

TTK'nın 436/1. fıkrasında düzenli olan, pay sahibinin kendisinin yanı sıra maddede sayılan yakınları ile bunların ortak oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetine sahip oldukları sermaye şirketleriyle; şirket arasında şahsi nitelik taşıyan iş ve işlemlere ya da her hangi bir

¹³⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.730.

yargı merciindeki ya da hakemde bulunan davayla ilişkili bulunan müzakerelerde de oy kullanamayacağı düzenlenmiştir¹³⁸.

Eğer ibra oylaması sürecinde, oy hakkından yoksun olanlar oy kullanmışlar ve oy hakkından yoksun olanların oyları kararın sonucunu etkiliyor ise bu oylar dikkate alınmayacağı gibi ibra da edilmemiş sayılırlar.

Pulaşlı'nın bu konuda verdiği örneğe göre; yedi ortaklı bir anonim ortaklıkta, üç yönetim kurulu üyesi bulursa ve bu kişilerin (A, B ve C) payları, esas sermayesinin %85'ni oluştursa, diğer beş ortaktan ikisinin (D ve E) pay oranı esas sermayenin %8'ini ve F ve G, yönetim kurulu üyesi olan A, B ve C ile birlikte olumlu oy kullansalar ve bunların toplam oyları, esas sermayenin %91'ni oluşturmasına rağmen, yönetim kurulu üyeleri ibra edilmemiş sayılacaktır. Çünkü yönetim kurulu üyesi üç ortağın, kendileri ile ilgili ibra oylamasında oy kullanması yasaktır. Kullanmış olsa bile, (%85 oranı) dikkate alınmayacak ve diğer iki ortak (D ve E) aleyhte oy kullandığı oylar adi çoğunluğu teşkil ettiğinden, yönetim kurulu ibra edilmemiş sayılacaktır.

Örnekte yer alan kararın iptali mümkün olsa da, hükümsüzlüğü kendiliğinden olmayacaktır. Çünkü pay sahibi olanlar, ibra oylamasına oy hakkından yoksun olanların da katıldığı iddiası ile bu kararın iptalini, mahkemeden talep edebilmektedirler. TTK'nın 436/2. fıkrasına aykırı şekilde kullanılan oylar; eğer ibra kararının alınmasında etkili değilse, ibra kararı geçerli olacaktır. Yani, yoksun oy varlığı sonuç üzerinde etkisiz ise ibra kararı geçerlidir. TTK'nın 436/2. fıkrası emredicidir. Dolayısıyla, genel kurulda oy hakkından yoksun olanların ibra kararı oylamasına katılmaları durumunda, pay sahipleri bu durumu ve bu duruma olan muhalefetlerini toplantı zaptına geçirtmemiş olsa bile, TTK'nın 445. maddesine göre üç ay içerisinde bu ibra kararının iptalini talep edebilmektedirler veya TTK'nın 447 maddesine dayanarak batıl olduğu iddiasında bulunabilmektedirler.

TTK'nın 436. maddesi gereği; oy hakkından yoksun olan paylar toplantı yeter sayısının tespitinde dikkate alınırken, karar nisabının oluşmasında dikkate alınmamaktadırlar.

Oy hakkından yoksun yönetim kurulu üyesinin, bir başka pay sahibini temsilen oy kullanmasın konusunda yasa da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatlarına göre; "yönetim kurulu üyeleri kendi ibrasında oy kullanamaz ise de, temsilci olarak başkalarına ait oyları kullanabilirler"¹³⁹.

¹³⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.731.

¹³⁹ Yargıtay TD.02.06.1959 E.507/K.1637; 11.HD.13.03.1994 E.5684/K.2511. Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.732.).

İbra kararında mahkemenin vereceği karar kesin olacaktır. Burada kesin karar kavramı, mahkeme kararının temyiz edilememesi olmayıp, bu kararın şirket genel kurulunda tekrar görüşülememesi durumudur. Yani, Yüksek Mahkeme'nin 11. HD. 1.6.1984 E.2845/K.3199 nolu kararında da görüldüğü üzere, işlemlerden bir faaliyet yılına ait olanlara yönelik olarak, mahkemenin ibra kararı vermesi sonrası, bahse konu iş yılının işlemleri, sonraki bir iş yılında yeniden genel kurulca ele alınamamakta ve yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulamamaktadır¹⁴⁰.

Yine, Yüksek Mahkeme'nin 11. HD. 27.1.1984 E, 101/K, 334 nolu kararında, yönetim kurulunun; genel kurulun verdiği karar sonrası açılan sorumluluk davasından feragat etme yetkisi bulunmamaktadır¹⁴¹.

3.18.2. İbranın Sorumluluk Davalarına Etkisi

3.18.2.1. Şirketin Dava Hakkı Açısından

Yönetici aleyhine açılacak sorumluluk davası ile genel kurulun vereceği ibra kararı arasında ilişki bulunmaktadır. Yani geçerli ibra kararı, yöneticiyi sorumluluktan kurtaracaktır¹⁴².

Bununla birlikte, anonim şirket genel kurulunca alınan geçerli bir ibra kararı, şirketin bahse konu hesap dönemine yönelik olarak yöneticilerden tazminat isteminin olamayacağı ve tazminat isteminde bulunmayacağı anlamına da gelecektir. Dolayısı ile ibra; "menfi borç ikrarı" (borçtan kurtulma) anlamı taşıyan karar niteliğinde olan, tek taraflı irade beyanıdır¹⁴³. İbranın gerçekleşmesi durumunda; ortaklığın dava açma hakkı sona ermektedir¹⁴⁴.

¹⁴⁰ Yargıtay 11.HD.1.6.1984 E.2845/K.3199. Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.733.).

¹⁴¹ Yargıtay 11.HD.27.1.1984 E.101/K.334. Bkz. (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.733.).

¹⁴² Yavuz, Mustafa, "Anonim ve Limited Şirketlerde İbra Kararının Sorumluluk Davalarına Etkileri", İSMMM Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.138, s.136.

¹⁴³ Çamoğlu, Ersin, "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 1970, C.36, S.1-4, s.329.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.158.

¹⁴⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.733.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.195.; Çamoğlu (a), Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1972, s.165.

3.18.2.2. Doğrudan Uğranılan Zararlar Açısından

Yönetim kurulu üyelerinin gerçekleştirdikleri işlemler sonrasında, ortaklar ile şirket alacaklılarının uğramış oldukları doğrudan zararlar; ortaklığın mal varlığını ilgilendirmeyeceğinden, ibra kararının bu davayla ilgili haklar üzerinde her hangi bir hukuki etkisi olmayacaktır. Burada özellik arz eden durum, zararın pay sahibi ya da şirket alacaklısından dolayı doğmasıdır. Diğer durumda, yönetim kurulu üyelerince verilen tüm zararlarda TTK'nın 553. maddesi uygulanacaktır. Oluşan zarar, ortakların ve alacaklıların doğrudan mal varlıklarında olduğundan dolayı, hükme bağlanacak tazminat davacılaraya verilecektir¹⁴⁵.

3.18.2.3. Pay Sahiplerinin ve Alacaklıların Dolayısıyla Zararları Açısından

İbra kararı sonucu gerek ortakların, gerekse şirket alacaklısının uğrayacağı dolayısıyla zarar konulu bir dava hakkı TTK'da düzenli değildir. Hukuki bakımdan; şirketin alacaklıları, şirkete göre üçüncü kişi statüsündedir. Yine kişinin yalnızca kendine ait hak üzerinde tasarruf hakkı olduğundan dolayı, anonim şirket genel kurulu yalnızca ortaklığın tüzel kişiliğine ait olan haklarda tasarrufta bulunabilecektir. Bundan dolayı, genel kurulun şirket alacaklılarının hakları üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir. Yalnızca hak sahibi olan şirket alacaklısı, kendi dava hakkı üzerinde tasarrufta bulunabilir.

Bir müktesep (kazanılmış) hak niteliğinde olan, ortakların yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açabilme hakkı; genel kurul toplantısına katılım sağlamayan ya da katılım sağlamasına rağmen olumsuz oy veren pay sahibinin uğradıkları dolayısıyla zararlarda dava açma hakkını temsil etmektedir. Ancak, TTK'nın 558/2. fıkrasına göre, ibra oylamasına olumlu oy ile katılan ya da ibra kararını biliyor olmasına rağmen, bilerek payı devir alan pay sahibinin dava hakkı bulunmamaktadır.

¹⁴⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.733.

3.18.2.4. Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbra

Kuruluş ve sermaye artırımı durumunda ibra, TTK'nın 559. hükmüne göre, özel olarak düzenlenmiştir.

Madde hükmü, kuruluş ya da kuruluş süreci usulüne tabi olan sermaye artırımında; kurucular, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumluluklarının dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra vasıtası ile kaldırılamayacağını düzenlemektedir¹⁴⁶. Düzenleme ayrıca azınlık pay sahiplerinin ibraya engel olabilmesine de olanak sağlamaktadır. Yani dört yıllık süre sona ermeden genel kurulda; kurucular, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin ibrası gerçekleştirilmiş olsa dahi bu ibra kararı, TTK'nın 447/1(c) bendine yani, emredici bir yasa hükmüne aykırılık dolayısıyla geçersiz olacaktır¹⁴⁷.

3.18.2.5. İbra Kararlarının Sakatlığı

Genel kurul kararlarının sakatlığı kapsamındaki kurallara, genel kurulun ibraya yönelik kararları da dâhildir. Eğer sakatlık; yokluk ve butlan seviyesindeyse bu durumdaki genel kurul kararlarının hüküm doğurması mümkün değildir. Ayrıca sakatlık bir süreye bağımlı olmaksızın ilgilisi tarafından açılacak davayla tespiti sağlanır ya da def'i için ileri sürülebilir. TTK'nın 558/1. hükmün de yer aldığı üzere; TTK'nın 445. maddesi anlamında, kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırılık içeren ibra ile ilişkili genel kurul kararlarının üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptali talebiyle dava açılabilir. Ayrıca bu konudaki genel kurul kararlarının, TBK'nın 23. hükmünde yer alan irade sakatlıkları iddiasıyla iptali de söz konusudur. Bundan dolayı, irade beyanı vasfında olan ibra lehindeki oyların; hile, hata ve aldatma nedeniyle bağlayıcı olmadığını açıklanması ve gerçekleşen işlemin yeter sayıyı etkilemesi durumunda da, mahkemeye başvurularak ibra kararının geçersizliğinin tespiti sağlanabilmektedir.

¹⁴⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.814.

¹⁴⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.735.

3.19. Hak Düşürücü Süre ve Zamanaşımı

İbra sonrasında, anonim şirketler hukuku kapsamında; sorumluluk taşıyanların sorumluluklarını sonlandıran iki yol bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ile denetçilere yönelik davalarla alakalı olarak TTK’da yer alan düzenlemeler; hak düşürücü süre ve zamanaşımı olarak yer almaktadır.

3.19.1. Hak Düşürücü Süre

Hak düşürücü süre, belli bir zaman geçmesiyle hakkın ortadan kalması durumudur¹⁴⁸. Genel kurul ibra kararına olumsuz oy ile katılan pay sahiplerinin dava hakkı, TTK’nın 558/2. hükmü çerçevesinde; genel kurulca alınan ibra kararı tarihinden itibaren altı aylık süre için geçerli olmaktadır. Yani genel kurulca alınan ibra kararı tarihinden itibaren altı aylık süre içinde davanın açılması gerekmektedir. Bahse konu altı aylık süre, hak düşürücü bir süre olmasının yanı sıra, mahkeme de re’sen dikkate alınacak ve zamanaşımını kesen şartlar bu burada uygulama alanı bulamayacaklardır¹⁴⁹.

3.19.2. Zamanaşımı

Zamanaşımı, belli durumlarda belli bir zamanın geçmesinin hakkı ortadan kaldırmaması ancak borçlunun borcunu ödemekten kaçınmasına için savunma yapma hakkı vermesidir¹⁵⁰. Başka bir deyişle, “*kanun tarafından tayin edilmiş şartlar altında ve belirli bir süre içinde alacaklının hareketsiz kalması sonucu, alacağın ifasını isteme yetkisini kaybetmesi*¹⁵¹” olarak tanımlanır. Yasa Koyucu zaman aşımı sürelerini belirlerken; bir yandan alacaklıya dava açabilmesi için yeterli zamanı sağlamayı, diğer yandan yönetim kurulu üyelerinin özgürce karar verebilmelerine engel olabilecek baskıyı ortadan kaldırmayı

¹⁴⁸ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.158.

¹⁴⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.736.; Altaş, Soner, "Anonim ve Limited Şirketlerde İbra Kararı", İSMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.138, s.129.

¹⁵⁰ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.158.

¹⁵¹ Bağcı, Ömer, "Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Zamanaşımı", Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Gaziantep, 2016, S.11, s.160.

amaçlamaktadır¹⁵². Sorumlu olanların anonim şirketler hukuku kapsamında sorumluluklarının sona ermesinin ikinci hali ise zamanaşımı süresidir. Bu zamanaşımı süresi TTK'nın 560. maddesinde düzenlidir.

Düzenlemeye göre;

1. İki yıllık zamanaşımı süresi: Davacı olanın, sorumluyu ve zararı öğrenmesinden başlayarak iki yıllık sürenin ardından zamanaşımı gerçekleşir.
2. Beş yıllık zamanaşımı süresi: Dava, her halde zarar veren fiilin gerçekleşme tarihinden başlayarak beş yıl geçmesiyle zamanaşımına uğramaktadır. Bu durumda, gerek zararın gerekse zarara sebep olanların öğrenilmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Dikkate alınan referans noktası, zarar verici fiilin meydana geliş tarihidir.
3. Daha uzun zamanaşımı süreleri: Sorumluluğu doğuran fiil aynı zaman da bir suç ise ve TCK'da bu suç için gereken zamanaşımı süresi daha uzun bir süre ise, tazminat davasında da o zamanaşımı süresi uygulama alanı bulacaktır¹⁵³.

Üç madde halinde yer alan zamanaşımı sürelerinin ardından da, yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılabilir. Ancak davalılar zamanaşımı def'ini ileri sürdüklerinde dava düşecektir. Zamanaşımı süresi hukuk tekniği bakımından bir def'idir ve mahkeme tarafından ex officio olarak dikkate alınmamaktadırlar. Zamanaşımını, ilgili kişinin ileri sürmesi gerekmektedir. Zamanaşımının mahkemede ilgilisi tarafından ileri sürülmesi ve re'sen dikkate alınmaması, aynı zaman da zamanaşımı süresi ile hak düşürücü süre arasındaki bir farklılıktır¹⁵⁴.

3.20. Genel Hükümler Arasında Düzenlenen Özel Sorumluluk Nedenleri

TTK'nın 549. ile 561. maddeleri arasında, anonim şirketlerde hukuki sorumluluk konulu genel hükümlerinin yanı sıra bazı sorumluluk nedenlerine özel olarak yer verilmiştir¹⁵⁵. Yasa, şirket kuruluşu ve ek kuruluş niteliğindeki sermaye artırımında, yönetim

¹⁵² Çamoğlu, Ersin, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı", 2012, Ticaret Kanunu Net, Elektronik Makale (<http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/> Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.814.

¹⁵³ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.456.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.814.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.394.

¹⁵⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.735.

¹⁵⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.121.

kurulu üyeleri ile yönetim kuruluyla birlikte görevli olanlarca düzenlenen belgeler ve beyanlardan dolayı şirketin uğradığı zarardan doğan sorumluluğu özel olarak düzenlemiştir¹⁵⁶.

TTK, anonim şirketlere özel sorumluluk kavramını; sorumlunun şahsiyetinden değil, sorumlu olmanın özel hallerini dikkate alan bir yapıda ele almıştır. Bu özel sorumluluk halleri TTK'da sistematik olarak ele alınmıştır. TTK'da bu yöndeki düzenlemeler ise; '549. madde, Belgelerin veya beyanların kanuna aykırı olması', '550. madde, sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi', '551. madde, değer biçilmesinde yolsuzluk' ve '552. maddesi ile halktan para toplamak' şeklinde dört başlık altında tanzim edilmiştir¹⁵⁷.

3.20.1. Bazı Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması

TTK'nın 549. maddesi düzenlemesine göre, kanuna aykırılık nedeniyle oluşan zarardan, bu belgeleri düzenleyenlerin yanı sıra beyanda bulunanlar ile kusurlarının varlığı durumunda bu aykırılıklara katılanlar sorumlu tutulacaktır¹⁵⁸. Ayrıca, maddede belirtilen belgelerin ve aykırılıkların sınırlı sayılmadığı; "*hile, sahtelik ve gerçeğe aykırılıkların*"¹⁵⁹ TCK'da çeşitli suçlar nedeniyle verilen tanımlardan bağımsız olarak değerlendirilmesi de gerekmektedir.

TTK'nın 549. maddesi çerçevesinde zararlar ilgilerine göre ayrıldıklarında şu şekilde bir grupta oluşmaktadır¹⁶⁰.

- a. Kuruluş süreci,
- b. Sermaye artırımı / azaltımı,
- c. Birleşme, bölünme, tür değiştirme,
- d. Menkul kıymet ihracıyla.

Hükmün gerekçesine bakıldığında hükmün kapsamı; sınırlı sayıda belirtilmeyen işlemleri (kuruluş, birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılması, azaltılması ve menkul değer ihracı) ve halka açılma konulu izahnameleri kapsar durumdadır¹⁶¹. Bu işlemler dikkate alındığında sorumluluk; belgelerin doğru olmaması, gerçeği yansıtmaması, sahtelik ve

¹⁵⁶ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.391.

¹⁵⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.671.

¹⁵⁸ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.389.; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.391.

¹⁵⁹ "TCK'da belge; özel belge, resmi belge statüsünde belge ve resmi belge olmak üzere üç çeşit belge bulunmaktadır. TCK'nın 210. maddesinde düzenli olan; hamiline ya da emre yazılı olan kambyo senetleri, emtiyayı temsilen belgeler, tahviller ve hisse senetleri, vasiyetnameler de resmi belge kapsamındadır. Bkz. Gözel, Arif, "Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge ve Elektronik Belge", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Isparta, 2015, C.5, S.1. s.148.

¹⁶⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.672.

¹⁶¹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.229.

hile gibi açık hukuka aykırılıklar ve başkaca kanunlara aykırılıklar çerçevesinde ele alınmıştır. Sorumluluğun şartlarına ve uygun nedensellik bağına bakıldığında ise, kanuna aykırılık, yalan beyan, doğru olmayan, gerçeği dürüst şekilde yansıtmayan beyanlar ve bazı konuların gizlenmesi ve bundan dolayı zararın meydana gelmiş olması doğmuş bulunmasıdır¹⁶². Hüküm sadece izahnameyi anmış olsa da, gerekçede; halka açılma konulu her türlü belgenin de bu hüküm kapsamında olduğu özel olarak belirtilmiştir¹⁶³.

Hukuki sorumluluk davasında aktif ve pasif dava ehliyetinin kimde olduğuna bakıldığında ise;

Aktif dava ehliyeti: Hukuki açıdan sorumluluk davasında aktif dava ehliyeti, ‘zarar görenlere’ aittir. Bu hususta somut olayın özelliklerine bakılarak, başta tüzel kişi olması nedeniyle bizzat şirketin kendisi, münferit pay sahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yönetenler, menkul değerleri alanların yanı sıra bu menkul değerlerin sonraki müktesipleri olabilir¹⁶⁴. Buradan hareketle TTK’nın 553. maddesinde düzenli olan zarar terimi doğrudan zararlı belirtmektedir ve ortaklık, pay sahipleri yanı sıra alacaklılar doğrudan zararlarını tazmin edebilmektedirler¹⁶⁵.

Pasif dava ehliyeti: Düzenleyenler ile maddede anılan eylemlere katılanlar sahiptir. Anonim ortaklığa özgü sorumluluk hukuku kapsamında kimlere dava açılabileceği TTK’nın 553. maddesinde düzenlidir. Yönetim faaliyetinden kaynaklı zararlara yönelik sorumluluk davası; kuruculara, yönetim kurulu üyelerine, yöneticiler yanı sıra tasfiye memurlarına yöneltilebilmektedir¹⁶⁶.

Yani, aktif dava ehliyetinin zarar görenlere ait olduğu ve zarar görenlerin somut olayın özelliklerine göre pay sahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yönetenler, menkul değerleri alanlar, bu menkul değerlerin sonraki müktesipleri olabileceği görülmektedir. Davalı olma (pasif dava) ehliyetinin kimde olduğu ise, düzenleyenler yanı sıra, maddede belirtilen aykırılıklara katılanlara ait olacağı şekilden düzenlenmiştir. Pasif dava ehliyetine sahip şahısların tespiti yargı kararlarına ve öğretiyeye bırakılmıştır¹⁶⁷.

¹⁶² Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.797.

¹⁶³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.122.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.83.

¹⁶⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.672.

¹⁶⁵ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.92.

¹⁶⁶ Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.349.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.672.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.100.

¹⁶⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.122.

Bununla birlikte, TTK 549. maddesinde “düzenleyen ve katılanlar”a yönelik bir tanımlama yapılmadığı görülse de, düzenleyenler ve katılanlar farklı sorumluluk hallerine bağlı kılınmıştır. Buradan düzenleyenlere yönelik “kusursuz”, katılanlara yönelik “kusurlu” sorumluluk kabul edilmiştir¹⁶⁸.

Ayrıca, TTK’nın 562/8. fıkrasına bakıldığında, “maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır” hükmüne yer verilmiştir.

3.20.2. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi

Bir katı sermaye şirketi özeliği taşıyan anonim şirketlerin sermayesi; belirli ve önceden tespit edilmiş olması gerekmektedir. Tek borç ilkesi anonim şirketler için geçerli olduğundan, her taahhüt sahibinin, taahhütte bulunduğu sermaye borcunu ödemesi zorunludur. Bu durumun varlığı, şirket alacaklısının haklarının korunması ve hak korunmasına esaslı bir güvence sağlaması bakımından önemlidir¹⁶⁹.

Sadece şirket mal varlıklarına müracaat edebilen alacaklılar açısından, pasifte itibari bir değer şeklinde görünen sermaye ve bunun karşılığındaki aktiflerin korunmasına yönelik hükümler, alacaklıların teminatını meydana getirmektedir. TTK’nın 550. maddesi ise, bir özel sorumluluk halini düzenlemektedir¹⁷⁰. TTK’nın 550/1. fıkrası, sermaye taahhüdüne yönelik kanuna aykırılık durumunu ele alınmıştır. Maddenin 1. fıkrasına göre, sermaye tamamen taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla şirket yetkililerinin, bu payları kendi üzerlerine alma ve karşılıklarını, varsa zararı, faiziyle birlikte ödeme hususunda müteselsilen sorumlu olacakları ön görülmüştür¹⁷¹. Bu ilke kanun ve esas sözleşme gereğince ödenmesi gereken pay karşılıklarını da kapsamaktadır¹⁷². Hükmün amacı şirketin mal varlığının korunmasıdır ve düzenlemede yer alan durumlar alternatif

¹⁶⁸ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.685.; Bkz. TTK “Madde Gereççeleri”, m. 549.

¹⁶⁹ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.86.

¹⁷⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.673.

¹⁷¹ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.125.; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.392.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.390.

¹⁷² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.673.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.799.

nitelik taşımaktadır. Düzenleme de yer alan hallerden birinin gerçekleşmesi sorumluluğun doğması için yeterli olmaktadır¹⁷³.

TTK'nın 550/2. maddesi gereği, sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığı bilen ve buna muvafakat edenlerin, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zararlardan sorumlu olacakları hükme bağlanmıştır. Böyle bir duruma neden olan kişilerin meydana gelen zararlardan müteselsilen sorumlu olacakları öngörülmüştür¹⁷⁴. Kanunda yer aldığı şekli ile 550/2. fıkrası sermaye taahhüdündeki yetersizliği bildiği halde gereğini yerine getirmeyenlerin sorumluluğunu, kusur ilkesine dayalı bir sorumluluk olarak düzenlemektedir¹⁷⁵.

Bu hüküm ayrıca, Sermayenin korunması ilkesinin bir özel uygulamasıdır ve aynı ilke bağlamında öngörülmüş bulunan 549. maddede yer alan “*Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur*” hükmünün de tamamlayıcısıdır¹⁷⁶.

TTK'nın 550/1. fıkrası hükmüne aykırılığa yönelik olarak, TTK'nın 562/2. fıkrasında yaptırım ön görülmüştür. TTK'nın 562/9. fıkrası, “*550 nci maddeye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır*” hükmü ile aykırılığın; tazminat sorumluluğu yanı sıra, hapis ve adli para cezasıyla yaptırımını düzenlemektedir¹⁷⁷.

3.20.3. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk

Borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu tutulan anonim şirketin; malvarlığı esas sermayeye uygun bir şekilde teşekkül etmesi ve gerçek durumu yansıtması, malvarlığının korunması ilkesi nedeniyledir¹⁷⁸. TTK'nın 343/1. fıkrası uyarınca, aynı katılma paylarının

¹⁷³ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.686.; Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.589.

¹⁷⁴ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.88.

¹⁷⁵ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.122.; Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.87.

¹⁷⁶ Bkz. TTK “Madde Gereçeleri”, m. 550.

¹⁷⁷ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.123.

¹⁷⁸ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.390.

veya devralınacak işletme ve ayınların değerinin mahkemenin atayacağı bilirkişi tarafından belirlenmesi, malvarlığının tam olarak teşekkül etmesini sağlamaktadır¹⁷⁹.

TTK'nın 551. maddesi, “*Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve ayının niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur*” düzenlemesini içermektedir. Aynı sermayeye değer biçilmesi işlemi, sadece anonim şirketin kuruluş ile sermaye artırımı sürecini kapsamaktadır. Ayrıca bir işletmenin ya da ayının devir alınmasında bu sorumluluk esasının uygulama alanı bulunmamaktadır¹⁸⁰. Maddenin ele aldığı sorumluluk kasta dayalı bir sorumluluktur ve suçtur¹⁸¹.

Yasa Koyucu, TTK'nın 551. maddesi ile, anonim şirketin malvarlığının sağlıklı şekilde oluşması ve bunun korunması ilkesine dayalı olarak, aynı sermayeye veya devralınacak işletme ve ayınlara değer biçilmesinde, emsaline nazaran yüksek fiyat takdir ederek, işletme ve ayının niteliğini veya durumunu farklı göstererek veya başka bir şekilde yolsuzluk yapanların, bundan doğan zararlardan sorumlu tutulacakları hükme bağlanmıştır¹⁸². Gerek sermaye olarak konulan ayın, gerek devralınacak bir işletme veya ayınlar, yasada hükme bağlanan şekil ve usule göre bilirkişi tarafından değerlendirilecektir¹⁸³.

Değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması durumunda sorumlu tutulacaklar ise; kuruluştaki sürecinde kurucular, kuruluş sonrası yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler (murahtaslar, müdürler, ticari mümessil, ve ticari vekil), bilirkişi olarak atanmış kişiler, yaratıcı şekilde etkili olan danışmanlardır¹⁸⁴.

Düzenlemeye tazminat davasını açma ehliyetini; şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara vermiş durumdadır. Pasif dava ehliyeti ise somut olaya göre belirlenecektir¹⁸⁵.

TTK 551. maddesine aykırılığın yaptırımı ise, TTK'nın 562/10. fıkrasında düzenlenmiştir. TTK'nın 562/10. fıkrası, “*551 inci maddeye aykırı hareket edenler doksan gündən az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır*” hükmünü içermektedir¹⁸⁶.

¹⁷⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.673.

¹⁸⁰ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.590.

¹⁸¹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.392.

¹⁸² Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.89.

¹⁸³ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.229.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.674.

¹⁸⁴ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortaklık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.687.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.674.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.799.

¹⁸⁵ Bkz. TTK “Madde Gereçekleri”, m. 551.

¹⁸⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.123.

3.20.4. Halktan Para Toplamak

Anonim şirket tanımı, küçük veya aile tipi ya da halka açık anonim şirketler şeklinde bir sınıflama içerisinde yer almaktadır. Bir anonim şirketin halka açık olması ise; şirket hisse senetlerinin halka arz edilmiş olması veya halka arz edilmiş kabul edilen anonim ortaklıklardan olması durumunu tanımlamaktadır. Bu durumda “halka arz edilmiş kabul edilen anonim ortaklıklar” kavramını önem kazanmaktadır. 6362 sayılı SerPK. 16/1. fıkrasına göre, pay sahibi sayısı 500’ü aşan anonim şirketler, hisse senetleri halka arz edilmiş sayılır ve halka açık anonim şirket hükümlerine tabi olmaktadır. Bu şirketler, SPK denetimine tabi durumdadırlar ve ayrıca, kamuyu aydınlatma, kar payı dağıtım, dışarıdan bağımsız denetim gibi bir takım özel hükümlerin gereklerini de yerine getirmek zorundadırlar.

TTK’nın 552. maddesi, “*Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır*” hükmünü içermektedir. Maddeye göre, SerPK. hükümleri saklı kalmak koşulu ile, bir şirket kurmak ya da şirketin sermayesini arttırmak amacıyla veya şirket sermayesini arttırmak vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunulması yolu ile para toplanması yasaktır¹⁸⁷.

Düzenleme kontrolsüz para toplanmasını engellemeye yöneliktir¹⁸⁸ ve kandırılmaya müsait kişilerin korunması amaçlıdır¹⁸⁹. Hükme aykırılık için paranın toplanmış olması şart değildir¹⁹⁰. Kusurun varlığı aranmaz, iyi niyetli bir hareket de hükmün uygulanmasını gerektirmektedir¹⁹¹. Bu durumda sorumluluk müteselsildir ve cezaya tabi bir suçtur¹⁹².

Bu düzenlemeye aykırılığın da bir yaptırımını bulunmakta ve TTK’nın 562/11. fıkrasında, “*552 nci maddeye aykırı hareket edenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır*” hükmü ile uygulama alanı bulmaktadır¹⁹³.

¹⁸⁷ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.230.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.675.

¹⁸⁸ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.391.; Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortaklık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.687.

¹⁸⁹ Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, s.91.

¹⁹⁰ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.592.

¹⁹¹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.801.

¹⁹² Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.393.

¹⁹³ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.123.

3.21. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğuna İlişkin Özel Hükümler

3.21.1. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Kararlarından Doğan Sorumluluk

TTK'nın 193. maddesi, her hangi bir şekilde birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine katılanların, kusurlarıyla verdikleri zararlar nedeniyle şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı sorumluluğunu düzenlemekte ve kurucuların sorumluluğu saklıdır demektedir.

Bununla birlikte, TTK'nın 193. maddesi, alacaklıların dava açması için; şirketin iflas etmiş olmasını bir şart unsur olarak düzenlememiştir¹⁹⁴. TTK'nın 191/1. fıkrası uyarınca, birleşme, bölünme ve tür değiştirmede, ortaklık pay ve haklarının yeterince korunmadığı ve "ayrılma karşılığının"¹⁹⁵ yeterince belirlenmemiş olduğu hallerde, her ortak; birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanı itibariyle iki aylık sürede bahse konu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezine olduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurarak, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilmektedir¹⁹⁶. Ayrılma akçesi, birleşme hukukuna özgüdür ve yalnızca devrolunan ortaklığın ortaklarına yöneliktir¹⁹⁷. Ayrıca devralan için, devrolunan ortaklıktaki azlığın çıkarılması işlevi de sağlamaktadır¹⁹⁸.

Nakit olma zorunluluğu olmayan ayrılma akçesi, ayın veya başka bir ortaklık payı olabilir.

TTK'nın 193. maddesinde düzenli, özel sorumluluk davasının pasif dava ehliyeti, bahse konu şirketin; yönetim kurulu üyeleri, yönetim ve/veya temsil ile yetkili kılınan şahısları, ticari vekil, ticari temsilci ve oluşan işlemlere dahil bulunanları kapsamaktadır.

Yapısal değişiklik nedeniyle sorumluluk davasında, katılan taraflardan olan ortaklar, alacaklılar ve şirketler; kusurlarıyla kendilerine zarar veren bu işlemlerden dolayı, katılanlardan uğradıkları zararların tazminini talep edebileceklerdir¹⁹⁹.

¹⁹⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.124.

¹⁹⁵ "Ayrılma hakkı"; şirket bünyesinde alınan kararlar sonrasında meydana gelen temel değişimler sonucunda başta şirkete yatırımda bulunanlar olmak üzere, yatırımcıların yatırımlarını belirsizlikten korumasını sağlayan ve koruyucu nitelik taşıyan bir haktır. Bkz. Adıgüzel, Burak, "Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2014, C.18, S.2, s.5.

¹⁹⁶ Ünlü, Ufuk, "Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Teminat ve Denkleştirmeler", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2016, S.138, s.149.

¹⁹⁷ Tekinalp, Ünal, "Birleşmede Ayrılma Akçesi", İstanbul Ticaret Odası Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, İstanbul, 2012, C.2, S.2, s.22 .

¹⁹⁸ Tekinalp, "Birleşmede Ayrılma Akçesi", s.27.

¹⁹⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.124.

3.21.2. Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Sorumluluk

6102 sayılı TTK, öncelinde olmayan bir kavramın düzenlemelerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu kavram şirketler topluluğu kavramıdır. Şirketler topluluğu, bir veya birden fazla şirketin, hâkim bir şirketle doğrudan veya dolaylı olarak TTK ile öngörülen kontrol ölçütü ya da bir sözleşmeye uygun olarak oluşturduğu birlikteliktir²⁰⁰. Özellikle anonim şirketler, şirketler hukukunda mülkiyet-kontrol ayırımının daha görünür olduğu yapılardır ve şirketler topluluğuyla ilgili gelişmelerin yaşandığı başlıca alanlardır²⁰¹.

TTK'nın 195. maddesinin ilk üç fıkrası hâkim ve bağlı şirket düzenlemesi içermektedir. Bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak oy haklarının çoğunluğuna sahip olması; Şirketin sözleşmesi gereği yönetim organında karar alıracak sayıda üyenin seçimini sağlayabilmesi; Oy haklarının yanında sözleşmeye dayanarak tek başına veya başkaca pay sahipleriyle ya da ortaklarla birlikte oy haklarının çoğunluğunu oluşturabilmesi; Bir sözleşmeyle veya başka bir yöntemle bir ticaret şirketi başka bir ticaret şirketini hâkimiyeti altında tutmaktaysa birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir²⁰². Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'deyse, bunlara şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır denilerek hâkim ve bağlı şirketin çerçevesi düzenlenmektedir.

TTK, hâkim şirket hâkimiyetinin art niyetli kullanımını engellemek için sınırlandırmada bulunmuştur. Sınırlandırma, TTK'nın 202/1(a) bendinde yer almaktadır. İlgili bende göre, hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi zarara uğratacak şekilde kullanamamaktadır. Hüküm hâkim şirketin, hâkimiyet altında olan şirkete yönelik olarak özellikle; kârını azaltma, aktarma, ayni ve kişisel nitelikte haklarla malvarlığını sınırlandırma, iş, fon, varlık, personel, alacak ve borç devrine dair hukuki işlem yapma zorunda bırakma, aval, kefalet ve garanti sorumluluğu yükleme, ödemeler yapma, gerekçesiz olarak tesisleri yenilememe, yatırımları kısıtlama ve durdurma, verimliliği azaltan, faaliyetleri engelleyen

²⁰⁰ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.101.

²⁰¹ Susuz, Kağan, "Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hâkim Teşebbüs Kavramı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.269.

²⁰² Şirketlerden birinin diğeri hakim olması "tek taraflı nitelikli karşılıklı iştirak" durumunu tanımlamaktadır. Şirketlerin ikisi de bir birine hakimse "çift taraflı nitelikli karşılıklı iştirak" durumu oluşacaktır. Bkz. Okutan Nilsson, Gül, "Şirketler Topluluğunda Karşılıklı İştirak", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.259.

önlemleri almaktan kaçınmaya yönlendiremeyeceğine dair düzenlemesiyle sınırlandırma yapmaktadır.

Sınırlandırmanın istisnası ise hükmün devam cümlesinde yer aldığı üzere; oluşan kaybın hâkim şirket tarafından ilgili faaliyet yılı içinde denkleştirilmesi veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceğinin belirtilmesiyle en geç ilgili faaliyet yılı sonuna kadar denk değerde bir istem hakkının bağlı şirkete tanınmasıdır. Denkleştirme, hâkim şirketin bağlı şirkete talimatı sonrası oluşabilecek olası bir kaybın, hâkim şirket tarafından garanti altına alınması ve denkleştirilmesinin süresi belli bir zaman dilimi kadar ertelenerek, bağlı şirket aleyhinde bir durum oluşmadan kaybın bertaraf edilmesidir²⁰³.

Denkleştirme yapılabilmesi için olası kaybın ölçülebilir olması gerekmektedir²⁰⁴. Denkleştirmeye yönelik düzenleme ise, aynı maddenin 202/1(b) bendinde yer almaktadır. Faaliyet yılı sonuna kadar bağlı şirketin kaybı denkleştirilmezse, bu durumda konu kaybın denkleştirilmesi olmayıp, bağlı şirket pay sahiplerinin ve alacaklılarının zararının tazminini içeren davaları olacaktır²⁰⁵. Maddenin ikinci fıkrasına göre, bu durumda hâkim ele aldığı olayda resen veya istem üzerine hakkaniyete uygun düşecekse, tazminat yerine hâkim şirket tarafından davacı pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasını veya bu duruma uygun olacak bir çözüm yolu önerebilecektir.

Şirket iflas etmemiş olsa dahi, 202/1(c) bendinde yer aldığı üzere, alacaklılar; şirket zararının şirkete ödenmesini isteyebilirler.

Burada sorumluluktan kurtulma yolu olarak özel bir hükümde bulunmaktadır. 202/1(d) bendinde yer aldığı üzere; kaybın oluşmasına neden olan işlemi, benzer veya aynı şartlar altında ortaklığın menfaatlerini dürüstlük ilkesine uygun şekilde tedbirli bir yöneticinin özeniyle gözeten, bağımsız bir şirket yönetim kurulu üyesi tarafından da yapılabilecek veya kaçınabileceğinin ispatlanması durumunda tazminata hükmedilemeyeceği düzenlemesiyle sorumluluktan kurtulmanın yolu düzenlenmiştir.

TTK'nın 202/1(d) bendi ise; TTK'nın 553, 555 ilâ 557, 560 ve 561 inci maddelerinin alacaklıların ve pay sahiplerinin açacağı davaya kıyas yoluyla uygulanacağını, hâkim şirket merkezi yurt dışındaysa tazminat davasının bağlı şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılacağını düzenlemektedir. Böylece kıyas yapılacak maddeleri

²⁰³ Gürbüz Usluel, Aslı E., "Şirketler Topluluğunda Denkleştirme", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, 2012, C.18, S.2, s.283.

²⁰⁴ Gürbüz Usluel, "Şirketler Topluluğunda Denkleştirme", s.307.

²⁰⁵ Çamoğlu, "Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu", s.20.; Göktürk, Kürşat, "Kaybı Denkleştirilmeyen Bağlı Anonim Şirketin Dava Hakkı ve Dayanağı", Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2014, S.3, s.233.

tanımlarken ayrıca hâkim teşebbüsün merkezinin yurt dışında bulunması durumuna, pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı davanın hangi mahkemede olacağını belirlemektedir.

TTK'nın 202. maddesinde yer alan sorumluluk davasının bir özel şeklide TTK'nın 206. maddesinde yer almaktadır. TTK'nın 206/1. fıkrası düzenlemesiyle, hâkim şirket ve yöneticilerinin talimatları sonucunda bağlı şirkette oluşan kayıp ve bu kaybın ilgili hesap döneminde denkleştirilmemesi ya da denk bir istem hakkı tanınmaması durumunda, zarara uğrayanların tazminat hakkını düzenlemektedir. Bu durumda davalıların dayanak noktası 202/1(d) bendidir ve davada 202/1(e) bendi uygulama alanı bulmaktadır²⁰⁶.

206/2. fıkrası ise davalılar, krediden ve/veya benzeri nedenlerden dolayı alacaklarda; davacının, istem hakkı tanınmadığını veya denkleştirmenin yapılmadığını bilerek alacağı meydana getiren ilişkiye girdiğini veya işin niteliğinden dolayı bu durumu bilmeleri gerektiğini ispat etmeleri durumunda oluşan sorumluluk davasından davalıların kurtuluşunu düzenlemektedir. Zamanaşımı, pay satın alınması veya tazminat istem davası, yönetim kurulu kararının ilanı veya genel kurul kararının verildiği tarihten başlayarak iki yıl içinde zamanaşımına uğramaktadır. Yönetim kurulu kararı ilan ve tescile tabi değilse davacının kararı öğrendiği tarih zamanaşımının başlangıcını oluşturacaktır²⁰⁷.

3.21.3. Kamuyu Aydınlatma Belgeleri ve İzahnameden Doğan Sorumluluk

6362 sayılı SerPK, özel bir sorumluluk yaklaşımı ile kamuyu aydınlatma belgeleri düzenlemesinde bulunmuştur. İzahname finansal anlamda teknik bir kavramdır ve menkul kıymet ihracında kamuyu aydınlatma aracıdır. İhraççı, izahnameyle yatırımcılara kendini tanıtmaktadır²⁰⁸.

SerPK 32/1. fıkrası; onuncu madde çerçevesinde ve yine onuncu maddede belirtilen kişilerin yanında, mevzuat gereği izahname, özel durum açıklaması, pay alım tekliflerinde hazırlanacak bilgi formlarını, borsada işlem görme duyurularını, bölünme ve birleşme işlemleri sırasında hazırlanan duyuru metinlerini ve finansal raporlar gibi, SPK'nın kamuyu aydınlatma amacıyla düzenlenmesini öngördüğü diğer sair kamuyu aydınlatma belgelerini imzalayanlar veya bu belgelerin kendi adına imzalanan tüzel kişiler, belgelerde yapılan

²⁰⁶ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.125.

²⁰⁷ Çamoğlu, "Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Köttiye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu", s.31.

²⁰⁸ Turan, Gökçen, "Türk Hukukunda İzahnameden Doğan Hukuki Sorumluluğun Esasları", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2016, C.20, S.1, s.193.

yanıltıcı, yanlış ve eksik bilgiden kaynaklı zararlardan müteselsilen sorumluluğunu düzenlemektedir.

Hükümden anlaşıldığı üzere, bahse konu belgeleri imza eden yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler; imzaları ile gerçekleştirdikleri işlemlerden sorumludurlar²⁰⁹.

Ancak SerPK 32/3. fıkrası ise, 32/1. fıkrasına yönelik olarak, kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan yanlışlık, hata ve eksikliklerden dolayı kastı ve bilgisinin olmadığını ayrıca ağır ihmal kaynaklı olmadığını ispat edenlerin sorumlu olmayacaklarını düzenlemektedir.

SerPK 32/4. fıkrası ise kamuyu aydınlatma belgesi ile zarar arasında illiyet bağına yönelik olarak; yanıltıcı, yanlış ve eksik bilgi içermekte olan izahnamenin geçerlilik süresi boyunca, diğer kamuyu aydınlatma belgelerininse kamuya açıklandığı tarihten hemen sonra, halka ilk arz veya borsadan alınan/satılan sermaye piyasası araçlarının gerçeğe uygun bilgisinin ortaya çıktığı tarihten hemen sonra borsada alınması/satılması sonucu yatırımcının malvarlığında zarar gelmesi durumunda, bu maddeye dayanılarak öne sürülen tazminat talepleri açısından, kamuyu aydınlatma belgesiyle zarar arasında illiyet bağının kurulmuş olacağını düzenlemektedir.

SerPK 32/5(a), (b), (c), (ç) bendleri ise, kamuyu aydınlatma belgelerinin yanlış, yanıltıcı veya eksik olmasından kaynaklanan tazminat talebinin hangi hallerde ret edileceğini düzenlemektedir. Bu haller ise, sermaye piyasası aracının satımının ve alımının kamuyu aydınlatma belgesine dayanmaması; sermaye piyasası aracının alımının veya satımının kamuyu aydınlatma belgesinde yer alan bilgilerin yanıltıcı, yanlış ve/veya eksik olduğunun bilinmesine rağmen gerçekleşmesi; kamuyu aydınlatma belgesinde yer alan eksik ve yanıltıcı bilgilere dair düzenlemenin, yatırım kararı öncesinde veya kamuyu aydınlatma belgesine dayalı işlem yapılmadan önce ilan edilmiş olması; kamuya açıklanan belgelerde eksik, yanıltıcı veya yanlış bilgi olmasaydı dahi yatırımcının zarara uğrayacak olmasıdır.

SerPK 32/6. fıkrası, kamuyu aydınlatma belgelerinin tazminat talepli zamanaşımını, SerPK 32/4. fıkrasında yer aldığı üzere, zararın oluştuğu tarihten itibaren altı ay içinde zamanaşımına uğrayacağını düzenlemektedir.

SerPK 32/7. fıkrası ise, kamuyu aydınlatma belgelerinden doğan sorumluluğu hafifleten yada kaldırmaya çalışan hüküm ve ifadelerin geçersizliğine yönelik açık bir düzenlemeye yer vermektedir.

²⁰⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.126.

Kamuyu aydınlatma belgelerinden olan “izahname”²¹⁰ de, sorumluluğa yönelik olarak, SerPK 32. maddesinde düzenli olan, kamuyu aydınlatma belgelerinin tümünü kapsayan genel hükmün yanında, ayrıca SerPK 10. madde yer alan özel bir düzenlemeye gidilmiştir. İzahname için ayrıca bir düzenleme yapılmasının nedeni, konunun önemi gereğidir. Kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan bilgilerin gerçeği yansıtmaması nedeniyle ortaya çıkacak zararlardan dolayı; SPK’nın 10/1. fıkrasına göre, ihraççı, halka arzı gerçekleştirenler, lider aracı kurum olarak ihraca aracılık edenler, garantör, ihraççının yönetim kurulu üyeleri, SPK’nın 32/1. fıkrasına göre bu belgeleri imzalayanlar veya bu belgelerin kendi adına imzalanan tüzelkişiler sorumludur²¹¹.

Kanuni açıdan, izahname bir kamuyu aydınlatma belgesidir ve izahnameden meydana gelen sorumlulukta; SerPK 10. ve 32. maddeleri nitelik ve bağdaşma ölçütleri ile genel hüküm olarak uygulama alanı bulurlar.

Yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler ise farklılaştırılmış teselsül ile izahnameden sorumlu tutulacaklardır. Açıkça, ihraççıdan oluşan zararın giderilmesi sağlanamaz ise, ya da ihraççının oluşan zararı gidermesinin bir yolu olmadığı anlaşılması durumunda; ikincil nitelikte olmakla birlikte, sorumluluk yönetim kurulu üyelerinde olacaktır. Yani bu durumda, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ikincil niteliktedir²¹².

3.21.4. Kamu Borçlarından Doğan Sorumluluk

6183 sayılı AATUHK’nin mükerrer 35. maddesinde, yönetim kurulu üyelerinin ortaklık malvarlığından tahsil edilemeyen vergi ve benzeri kamu borçlarından doğan sorumluluğu²¹³, Vergi Usul Kanunu 10. maddesine göre ortaklık yasal temsilcilerinin kişisel

²¹⁰ SerPK 3/1(j) bendinde yer alan Kanuni tanıma göre, “izahname”; “ihraççının ve varsa garantörün finansal durum ve performansı ile geleceğe yönelik beklentilerine, faaliyetlerine, ihraç edilecek veya borsada işlem görecektir sermaye piyasası araçlarının özelliklerine ve bunlara bağlı hak ve risklere ilişkin olarak yatırımcıların bilinçli bir değerlendirme yapmasını sağlayacak nitelikteki tüm bilgileri içeren kamuyu aydınlatma belgesini” ifade etmektedir.

²¹¹ Kara, M. Sencer, "Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2015, C.23, S.2. s.142.

²¹² Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.127.

²¹³ Anayasa Mahkemesinin 19/3/2015 Tarihli ve E: 2014/144, K: 2015/29 Sayılı Kararı ile, 6183 sayılı Kanunun mükerrer 35 inci maddesinin son iki fıkrasını iptal etmiştir. Bu maddeler;

(Ek fıkra: 4/6/2008-5766/4 md.) Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilci veya teşekkülü idare edenlerin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulur.

(Ek fıkra: 4/6/2008-5766/4 md.) Kanuni temsilcilerin sorumluluklarına dair 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan hükümler, bu maddede düzenlenen sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Bkz. Anayasa Mahkemesi, Kararlar Bilgi Bankası (<http://www.anayasa.gov.tr> Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).; RG. 03.04.2015, S. 29315.

varlığından tahsil edilecektir²¹⁴. Anayasa Mahkemesi'nin 2015/29 sayılı Kararı²¹⁵ sonrası, bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu, ancak kendi döneminde ödenmeyen kamu alacağından dolayı sorumluluğunu kapsamaktadır²¹⁶. *Amme alacağının*²¹⁷ son ödeme tarihi geçtikten sonra, ödenmemiş amme alacağına vadenin sona erdiği tarih itibariyle her ay için ayrı olmak üzere yüzde (2010/965 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile) %1.40 oranında gecikme zammı uygulanmaktadır²¹⁸.

Yine aynı maddenin devamında yer alan hükümde ise, tasfiye haline girilmiş olması ya da tasfiye edilmiş olması; tüzel kişiliğin kanuni temsilcilerinin, tasfiyeye giriş tarihi öncelindeki dönemlere yönelik sorumluluğunu ortadan kaldırmamakta ve tasfiye giriş tarihi öncelindeki zamanlardan sorumlu olmaktadır²¹⁹. 6183 sayılı AATUHK'un 21/2. fıkra düzenlemesi, rehinli alacakların hakları saklıdır. Ancak gümrük resmi, arazi ve bina vergisi gibi gayrimenkulün ve eşyanın aynından doğan kamu alacaklarının o gayrimenkul ve eşyanın bedelinden tahsil edilmesinin rehinli alacaktan önce geleceğine dair düzenleme içermektedir. Yine bu alacaklar iflas yolu ile takip aşamasında, iflas masasına rüçhanlı olarak kayıt edileceklerdir. Ayrıca rehinlerde dâhil olacak şekilde diğer alacaklara payları ayrılmadan önce kamunun bu alacakları ödenecektir²²⁰.

Asıl amme borçlusuna rücu hakkı tanınalar ise; teşekkülü idare edenler ve/veya mümessiller ve temsilcilerdir, denmektedir²²¹.

²¹⁴ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku 1, s.417.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s.396.

²¹⁵ RG. 03.04.2015, S. 29315.

²¹⁶ RG. 28.07.1953, S. 8469.

²¹⁷ 6183 sayılı Kanundaki "*amme alacağı*" terimi; "Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masraflarının yanı sıra Kanunun 2. maddesinde belirtilen "Muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacaklar"ı kapsar.

²¹⁸ Gündüz, Ahmet, "Gecikme Zammı ve Gecikme Faizine Hukuki Bakış, Kamu Alacaklarında Gecikme Zammı ve Gecikme Faizi Uygulaması", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2017, S.140, s.199.

²¹⁹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.127.

²²⁰ Üstün, Ümit Süleyman, "Kamu Alacaklarına İflasta Öncelik Tanınması", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2015, C.23, S.2. s.10.

²²¹ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.128.

3.22. Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticilerin Cezai Sorumlulukları

Cezai sorumluluk hakkındaki hükümler, anonim ortaklığa ait hükümlerin son kısmında yani on ikinci bölümde 562. madde düzenlemesinde yer almaktadır. Burada yer alan hükümlerin tamamı anonim ortaklığa ait değildir. Hükümler; ticari işletme, ticaret ortaklıklarının genel hükümleri ve anonim ortaklıklarla ilgilidir. Bununla birlikte 562. madde düzenlemesi dışında da bazı hükümler bulunmaktadır²²².

3.22.1. TTK'nın 562. Maddesinde Öngörülen Cezai Sorumluluk Halleri

TTK'nın, 6335 sayılı Kanunla değişik 562. maddesi, cezai sorumluluk durumlarını özel olarak belirlemekte ve düzenlemektedir²²³. Niteliği gereği 562. madde hükümleri yönetim kurulu üyeleri ve yöneticileri de kapsamaktadır²²⁴. 6335 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu; yalnız suçlar değil aynı zaman da kabahatler de hükümde yer almıştır. Böylece yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilere yönelik hapis cezası yanı sıra adli para cezası da bulunmaktadır²²⁵.

3.22.1.1. Ticari Defterlerin Tutulması ve Saklanması Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/6. fıkrasında düzenli olan; anonim şirketçe ticari defterlerin hiç tutulmaması ya da defterler tutulmuş olsa dahi kayıt içermemesi durumunda veya defterlerin saklanmadığı durumlarda ilgililer 6 bin ila 73 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır²²⁶.

3.22.1.2. Ticari Belgelerin Saklanmamasına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/1(b) bendinde düzenli olan; İşletme ile ilgili her türlü basılı kayıt, bilgisayar kaydı, mikrofiş ya da

²²² Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s.362.

²²³ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.233.

²²⁴ Özkorkut, Ticaret Hukuku, s.128.

²²⁵ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.605.

²²⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.833.

başka türlü kayıtların bir kopyası yazılı, görsel ya da elektronik ortamlardan birinde saklamayanlar 4 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır.

3.22.1.3. Ticari Defterlerin Tasdikine İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 64/3. fıkrasında düzenli olan; Ticari defterlerin açılış ve kapanış onaylarının zamanında yaptırılmamasının yanı sıra hiç yaptırılmamasından sorumlu olanlar 4 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır.

3.22.1.4. Defter Tutma Kurallarına Uyulmamasına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/1(d) bendinde düzenli olan; anonim şirket defterlerinin TTK'nın 64. maddesine uygun şekilde tutulmamasından sorumlu olanlar 4 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır²²⁷. Defterde yer alan kayıtlarının doğrulamasını sağlayan, yokluğunda defter kayıtlarının ispatının sağlanmasının mümkün olmadığı makbuz, senet ve benzeri belgeler de defter kavramı içindedir²²⁸.

3.22.1.5. Hileli Envanter Çıkarılmasına İlişkin Cezai Sorumluluk

“*Envanter çıkarılması anonim şirketlerin aktif ve pasif değerlerini gözler önüne seren bir fonksiyondur*²²⁹”. TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/1(e) bendinde düzenli olan; TTK'nın 66. maddesinde yer alan usullere aykırılık taşıyan envanter çıkarılmasında sorumlu olanlar 4 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır.

²²⁷ Abdioğlu, Hasan/ Demirkapı, Ertan/ Erdöl, Münise, "Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu'na Göre Defterlerin İncelenmesi", Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Manisa, 2014, C.21, S.1, s.103.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.839.

²²⁸ Mimaroglu, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, s.59.

²²⁹ Ünlü, Ufuk, "Anonim Şirketlerde Envanter Çıkarılması ve Finansal Planlama Faaliyetleri", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2017, S.139, s.173.

3.22.1.6. Görüntü ve Veri Taşıyıcılara Aktarılmış Belgelere İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/1(f) bendinde düzenli olan; saklanması zorunlu belgeleri yalnızca görüntü veya veri taşıyıcılar ile ibraz eden anonim şirketlerde, verilerin okunabilen kopyalarının sağlanmamasından sorumlu olanlar 4 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır.

3.22.1.7. Denetim Elemanlarına Bilgi ve Belge Verilmemesine İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/4. fıkrasında düzenli olan, anonim şirketlerin tutması ve saklaması gereken belge, kayıt ve defterler yanı sıra bunlarla ilgili bilgilerin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim görevlilerine;

- a. Denetim görevlisince istenmesine rağmen vermeyen,
- b. Belge, bilgi ve defterleri eksik veren,
- c. Denetim görevlilerinin görev yapmalarına bir şekilde engel olanlar bu konuda daha ağır bir ceza öngörülmemiş ise, 3 yüz günden az olmamak üzere, 6 bin ila 73 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır²³⁰. Anonim şirketin; kuruluş, tescil, tür değişimi, menkul kıymet işlemlerinden tasfiye süreçlerine kadar tüm süreçleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetimine tabidir²³¹.

3.22.1.8. Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyulmamasına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/2. fıkrasında düzenli olan, Kamu gözetimi, muhasebe ve denetimi standartları kurulu tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına aynen uyulmamasından ve uygulanmamasından sorumlu olanlar 4 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır.

²³⁰ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.842.

²³¹ Altaş, Soner, "Ticaret Şirketlerinde Bakanlık Denetimi ve İlgililerin Yükümlülükleri", İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2013, S.117, s.91.

3.22.1.9. Bağlı ve Hâkim Şirketlerin Raporlarına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/3. fıkrasında düzenli olan, TTK'nın 199/1. fıkrasında yer alan raporları düzenlemeyenler ya da düzenlemenin içerdiği konulara yer vermeyenler ile, TTK'nın 199/1. fıkrasında yer alan yönetim kuruluna sunulacak raporları hazırlamayan, eksik hazırlayanların ve gerekli bilgileri haklı sebep olmaksızın hakim şirket uzmanlarına vermeyenler 2 yüz günden az olmamak üzere, 4 bin ila 73 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır.

3.22.1.10 Kurucular Beyanına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'nın 562/5(a) bendinde düzenli olan, TTK'nın 349. maddesinde yer alan, kurucular tarafından kurucular beyanı adıyla kuruluşa ilişkin beyanın; belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeler ile düzenlenmemesinden sorumlu olanlar, 3 yüz günden az olmamak üzere, 6 bin ila 73 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır.

3.22.1.11. Şirkete Borçlanılmasına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/5(c) bendinde düzenli olan, TTK'nın 395. maddesinde yer aldığı üzere yönetim kurulu üyelerinden pay sahibi olmayanların ve bunların 393. maddede sayılı olan yakınları şirkete nakit borçlanamamaktadır²³². Şirketin borçlanma yasağı düzenlemesine bağlı olan kişilere kefaleti mümkün değildir. Ayrıca bu kişiler için teminat veremeyeceği gibi garantide veremeyecek, borçlarını devir alamayacaktır²³³. Bu hükme aykırı davrananlara 3 yüz günden az olmamak üzere, 6 bin ila 73 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır²³⁴.

²³² Akdağ Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, s.234.

²³³ Özdamar, Mehmet/ Doğan, İlker, "Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı", Bankacılar Dergisi, İstanbul, 2013, S.86, s.8.

²³⁴ Reisoğlu, Seza, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerle İlgili Başlıca Yeni ve Farklı Düzenlemeleri Tebliği", Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, 2011, s.46. (www.tbb.org.tr/ Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).

3.22.1.12. Şirket Sırlarına İlişkin Cezai Sorumluluk

Ticari sırların ifşasına dair cezai düzenleme TCK'nın 239. maddesi hükümlerine tabidir ve kapsamına; ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı girmektedir²³⁵. TTK'nın 562/7. fıkrasında düzenli olan, TCK'nın 239. maddesi hükümlerine göre; görevi nedeniyle incelediği defter ve belgelerde ki her türlü iş ve işletme sırrını açıklayanlar, 1 ila 3 yıl arası hapis ve 5 bin güne kadar (100 TL'den 500 bin TL'ye kadar) adli para cezası ile cezalandırılır²³⁶.

3.22.1.13. Belgelere ve Beyanlara İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'nın 562/8. fıkrasında düzenli olan, anonim şirketle ilgili sermaye artırılması ya da azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul kıymet çıkarma ve buna benzer işlemlerin belgelerini, izahname, taahhüt, beyan ve garantileri sahte olarak düzenleyenler, ticari defterlere bilinçli olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar yanı sıra belgeleri düzenleyenler 1 ila 3 yıl arası hapis cezası ile cezalandırılır²³⁷.

3.22.1.14. Sermaye Hakkındaki Yanlış Beyanlara ve Onaylara İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'nın 562/9. fıkrasında düzenli olan, Anonim şirkette sermaye tamamen taahhüt olmamasına ya da karşılığı kanun veya esas sözleşme gereği ödenmemesine rağmen sermaye taahhüt edilmiş, ödenmiş ya da sermaye yeterliliği olmadığını bilmesine rağmen onay vermiş olanlar 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır²³⁸.

²³⁵ Alşahin, Mehmet Emin, "Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu (TCK m.258)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2014, C.20, S.2, s.223.

²³⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.855.

²³⁷ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.695.; Reisoğlu, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerle İlgili Başlıca Yeni ve Farklı Düzenlemeleri Tebliği", s.27.

²³⁸ Reisoğlu, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerle İlgili Başlıca Yeni ve Farklı Düzenlemeleri Tebliği", s.27.; Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.856.; Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.695.

3.21.1.15. Aynı Sermayeye ve Devralınacak İşletmeye Değer Biçilmesine İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'nın 562/10. fıkrası; devralınacak işletmeyle ayınlara veya aynı sermayenin değerlendirilme sürecinde emsalinden yüksek rayiç belirleyenlerin, işletme ve aynı durumunu ve niteliğini farklı gösterenlerin ya da başka şekilde yolsuzluk yapanların bu durumdan oluşacak zarardan sorumluluğunu düzenlemektedir. Hüküm gereğince, sorumlu olanlar 90 günden az olmamak üzere 1800 ila 73 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır²³⁹.

3.21.1.16. Halktan Para Toplanmasına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/11. fıkrasında düzenli olan, SPK hükümleri saklı kalmak üzere; bir şirket kurmak, şirketin sermayesini artırmak ya da bunlara ilişkin vaat ile her şekilde çağrıda bulunma suretiyle para toplayanlar 6 ay ila 2 yıl arası hapis cezası ile cezalandırılır. Bu durumda 1 yıldan daha az hapis cezalarında ise mahkeme, TCK'nın 50/1(a) bendine göre adli para cezasına dönüştürülebilir.

3.21.1.17. İnternet Sitesine İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 562/12. fıkrasında düzenli olan, TTK'nın 1524. maddesi çerçevesinde; bağımsız denetime tabi olmasına rağmen şirkete ait internet sitesi oluşturmayanlar veya internet sitesi olmasına rağmen bu sitede bilgi toplama hizmeti özgülmesinde bulunmayan yönetim kurulu üyeleri, 100 gün ila 300 gün arası, 2 bin TL ila 30 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca TTK'nın 1524. maddesi çerçevesinde; internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun olarak konulmamasına neden olan yönetim kurulu üyeleri 100 güne kadar ve 100 ila 10 bin TL arası adli para cezası ile cezalandırılır²⁴⁰.

²³⁹ Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)", s.695.

²⁴⁰ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.860.

3.22.2. TTK'nın Diğer Maddelerinde Öngörülen Cezai Sorumluluk Halleri

TTK'nın 562. maddesi dışında düzenli olan ve anonim şirketleri kapsayan diğer sorumluluk halleri de bulunmaktadır.

3.22.2.1. Ticaret Sicil Müdürlüğü Personeline Karşı İşlenebilecek Suçlar

TTK'nın 25/2. fıkrasında, "*Ticaret sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet ve ilgili oda müteselsilen sorumludur. Devlet ve sicil görevlilerini atamaya yetkili kurum zararın doğmasında kusuru bulunanlara rücu eder. Ticaret sicili müdürü ve yardımcıları ile diğer personeli, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı kamu görevlisi olarak cezalandırılır ve bunlara karşı işlenmiş suçlar kamu görevlisine karşı işlenmiş sayılır*" hükmü yer almaktadır. Ticaret sicili resmi bir sicildir ve ticaretteki işlemlere hizmet etmenin yanı sıra ticaret hukukunun güvenliğini sağlama amaçlıdır²⁴¹. Ticaret sicilindeki kamu görevlisine karşı işlenecek suçlarda, TCK'nın 125, 206. ve 265. maddeleri uygulanacaktır.

3.22.2.2. Tescili Zorunlu Olan Hususların Tescil Ettirilmemesine İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'nın 33/2. fıkrasına göre, tescil zorunluluğunu süresi içinde yerine getirmeyen ya da yerine getirememe nedenleri konusunda bilgilendirmelerde bulunmayanlar için, ticaret sicil müdürünün teklifi sonrası ve mahallin en büyük mülki amirince bin TL idari para cezası verilecektir.

3.22.2.3. Tescil ve Kayıt İçin Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunulması

TTK'nın 38/1. fıkrasına göre, tescil ve kayıta bilinçli olarak gerçeğe aykırı beyanda bulunanlara; mahallin en büyük mülki amirince 2 bin TL idari para cezası verilecektir.

²⁴¹ Kayıhan/ Yasan, Ticari İşletme Hukuku, s.121.; Kayıhan, Şaban, "Ticaret Sicil Memurunun Sicil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Erzincan, 2007, C.11, S.3-4, s.358.

3.22.2.4. Ticari İşletmenin ve Şubelerinin Tescil Ettirilmemesi

TTK'nın 40. maddesinde düzenli ticari işletmenin ve şubelerinin tescili hükümlerine aykırı davrananlar, TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile TTK'nın 51. maddesine göre, mahallin en büyük mülki amirince 2 bin TL idari para cezası verilecektir.

3.22.2.5. Ticaret Unvanına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanunla ile TTK'nın 51. maddesine göre; TTK'nın 39. 45. ve 48. maddelerini ihlal edenler 2 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır. Yine TTK'nın 51. maddesine göre; TTK'nın 46/1. fıkrasında yer alan ticaret unvanı şekil unsurlarını yerine getirmeyenler ile TTK'nın 46/3. fıkrasında yer alan "Türk", "Milli", "Türkiye" ve "Cumhuriyet" kelimelerini Bakanlar Kurulu kararı olmadan ticaret unvanına koyanlar, 3 ay ila 2 yıl arası hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır²⁴².

3.22.2.6. Ticaret Unvanı Kullanımına İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'da değişiklik yapan 2012 tarih ve 6335 sayılı Kanunla ile TTK'nın 39. maddesinde yer alan hükümlere aykırı davrananlar, TTK'nın 51/2. fıkrasına göre; tescil ettirdiği ticaret unvanını işletmede görülebilecek yere asmayanlar, ticari defter ve belgelerde MERSİS numarası ya da ticaret sicil numarasını ve işletme merkezini göstermeyenler, internet sitesi kurma zorunluluğu olanlardan sitede ticari defter ve kayıtlarıyla ilgili bilgilere yer vermeyenler, sitede yönetim kurulu üyeleri yanı sıra taahhüt edilen ve ödenen sermaye hakkında gerekli bilgilere yer vermeyenler 2 bin TL idari para cezası ile cezalandırılır.

3.22.2.7. Ticaret Unvanının Devrine İlişkin Cezai Sorumluluk

TTK'nın 49. maddesine aykırı şekilde davrananlar, 51/3. fıkrasına göre; ticaret unvanını işletmeden ayrı olarak devir edenler, devir alanlar ile kullananlar 3 ay ila 2 yıl arası hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

²⁴² Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.875.

3.22.2.8. İşletme Adının Gerçeğe Aykırı Olarak Tesciline İlişkin Cezai Sorumluluk

İşletme adının ticaret siciline tescili gerekmekte olsa da zorunluluğa uyulmamasının cezai yaptırımını bulunmamaktadır. TTK'nın 53. maddesine aykırı şekilde davrananlar, TTK'nın 38/1. ve 51/3. fıkrasına göre; işletme adını tescil ve kayıt edilmesinde gerçeğe aykırı beyanda bulunanlara 2 bin TL idari para cezası verilecektir.

3.22.2.9. Haksız Rekabet

TTK'nın rekabet tanımını ele alma şekli; bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması şeklindedir²⁴³. Haksız rekabet fiilinin mağduru durumunda olanlar; rakipler, satış ve satış sonrası süreçlerde yer alan teşebbüsler, tüketiciler ve genel olarak ülke ekonomisidir²⁴⁴.

TTK'nın 54/2. fıkrası "*Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatici veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır*" düzenlemesi haksız rekabeti tanımlamaktadır. Ayrıca TTK'nın 55. maddesi, yanlış ve yanıltıcı fiiller temelinde haksız rekabet hâllerinin başlıca olanlarına yer vermektedir. TTK'nın 62. maddesi kasıtlı olarak haksız rekabet fiillerini üstlenenlere 2 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılmasını düzenlemektedir²⁴⁵.

TTK'nın 562/2. fıkrasına göre; belirtilen idari para cezaları aksine hüküm bulunmayan hallerde, mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Ayrıca Kanunda tanımlanan kabahatlerden birinin idari yaptırım kararı verilinceye kadar birden çok işlenmesi halinde, ilgili gerçek veya tüzel kişiye bir idari para cezası verilir ve ilgili hükme göre verilecek ceza iki kat arttırılır. Ancak kabahatin işlenmesi suretiyle bir menfaat temin edilmesi veya zarara sebebiyet verilmesi halinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaat ve zararın üç katından az olamaz²⁴⁶.

²⁴³ Kayıhan/ Yasan, Ticari İşletme Hukuku, s.142.

²⁴⁴ Topçuoğlu, Metin, "Genel İşlem Şartları İle Rekabet İhlali ve Sonuçları", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2015, C.19, S.4, s.7.

²⁴⁵ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.883.

²⁴⁶ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s.235.

6335 sayılı Kanunla gerçekleşen değişiklik öncesi, hükümde geçen suçların Cumhuriyet Savcılığınca resen takip edileceğini²⁴⁷ içeren düzenleme, değişiklikle kaldırılmıştır²⁴⁸.

3.22.3. Hapis ve Adli Para Cezalarında Zamanaşımı

3.22.3.1. Dava Zamanaşımı

5237 sayılı TCK'nın 66. maddesine göre, beş yıldan fazla olmayan hapis ve adli para cezasını gerektiren suçlarda 8 yıl geçmekle kamu davası düşmektedir. TCK'nın 72/2. fıkrasına göre, Dava zamaşımı resen uygulama alanı bulmaktadır, muhatabı olan şüpheli, sanık ya da hükümlü bundan vazgeçemezler.

TTK'da düzenli suçların 5 yıldan az hapis cezası ve/veya adli para cezası ön görmesi nedeniyle, cezaların tamamı 8 yıllık dava zamaşımına tabi olmaktadır.

TCK'nın 66/6. fıkrasına göre, dava zamaşımı süresi; tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği gün itibariyle, teşebbüs aşamasında kalan suçlarda son hareketin yapıldığı gün itibariyle, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği gün itibariyle ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği gün itibariyle başlamaktadır.

3.22.3.1. Ceza Zamaşımı

5237 sayılı TCK'nın 68. maddesine göre, beş yıla kadar hapis ve adli para cezaları 10 yıl geçmekle ceza zamaşımına uğrayacak ve infazı mümkün olmayacaktır. TCK'nın 72/2. fıkrasına göre, ceza zamaşımı resen uygulama alanı bulmaktadır, muhatabı olan şüpheli, sanık ya da hükümlü bundan vazgeçemezler.

TTK'da düzenli suçların 5 yıldan az hapis cezası ve/veya adli para cezası ön görmesi nedeniyle, cezaların tamamı 10 yıllık ceza zamaşımına tabi olmaktadır.

²⁴⁷ Soruşturma ve kovuşturma olmak üzere, Türk Ceza Muhakemesi iki aşamadan oluşmaktadır. Yetkili merciin suç şüphesini öğrenmesiyle iddianamenin mahkeme tarafından kabulü arasında yer alan evre soruşturma evresidir ve bu evre savcının etkin olduğu bir süreçtir (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 160/1). Soruşturmanın mecburiyeti ve kamusalılığı ilkesinden dolayı, yeterli delil varsa, savcı kamu davası açacaktır. İddianamenin kabul edilmesi ile hükmün kesinleşmesi arasında yer alan evre ise kovuşturma evresidir. Bkz. Şimşek, Mustafa, "Mukayeseli Hukukta Soruşturma ve Kovuşturma Mecburiyeti, Feridun YENİSEY'e Armağan", İstanbul, Beta Yayınevi, 2014, C.1. s.1281.

²⁴⁸ Bilgili/ Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.605.

TCK'nın 68/5. fıkrasına göre, ceza zamanaşımı süresi; hükmün kesinleştiği ya da infazın her hangi bir nedenle kesintiye uğradığı gün itibariyle başlamakta ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanmaktadır²⁴⁹.

3.22.4. İdari Para Cezalarında Zamanaşımı

3.22.4.1. Soruşturma Zamanaşımı

5326 sayılı Kabahatler Kanunu 20/1. fıkrasına göre, soruşturma zamanaşımı sonunda kabahat nedeniyle idari para cezası verilememektedir. Soruşturma zamanaşımı; 100 bin TL ve üstü idari para cezası gerektiren kabahatler için 5 yıl, 50 bin ila üstü idari para cezası gerektiren kabahatler için 4 yıl, 50 bin TL altı idari para cezası gerektiren kabahatler için 3 yıldır²⁵⁰. Ayrıca TTK'nın 562/14. fıkrasında, Kabahatler Kanunu'nda yer alan kabahatlerden birine ait idari yaptırımın belli olmasına kadar geçen sürede, kabahatin birden fazla işlenmesi durumunda, muhatabı olan tüzel veya gerçek kişiye bir idari para cezası verileceği ancak ilgili hükümde yer alan ceza iki kat arttırılacağı düzenlidir.

Kabahat sonucu menfaat elde edilmesi veya zarara sebep olunması durumundaysa verilecek idari para cezasının oluşan zararın/menfaatin üç katından az olamayacağı düzenlemesi yer almaktadır. Bundan dolayı zamanaşımı süresi Kabahatler Kanunu 20/3. fıkrasına göre 3 yıl değil 8 yıl olacaktır²⁵¹.

Zamanaşımı süresi, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 20/4. fıkrasına göre kabahatin işlenmesi veya neticesinin gerçekleşmesi ile başlayacaktır. Aynı Kanun'un 20/5. fıkrasına göre, kabahati oluşturan fiil aynı zaman da suç ise, suça ilişkin dava zamanaşımı süresine tabi olmaktadır²⁵².

3.22.4.2. Yerine Getirme Zamanaşımı

5326 sayılı Kabahatler Kanunu 21/1. fıkrasına göre, yerine getirme zamanaşımı süresi sonrası idari para cezasına ilişkin karar uygulama alanı bulamamaktadır. İdari para cezalarının,

²⁴⁹ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.911.

²⁵⁰ Can, Sibel, "İdari Para Cezası", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, 2017, S.29, s.424.

²⁵¹ Yurtcan, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Kabahatler Kanunu ve Yorumu, 2.bs., Türkiye Barolar Birliği, Ankara, Şen Matbaası, 2016, s.128.

²⁵² Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.912.

yerine getirme zamanaşımı; 50 bin TL ve üstü için 7 yıl, 20 bin TL ve üstü için 5 yıl, 10 bin TL ve üstü için 4 yıl, 10 bin TL'den az olanlar için 3 yıldır²⁵³.

TTK'da düzenli kabahatlerin 10 bin TL'nin altı olması nedeniyle (bin, 2 bin ve 4 bin TL), idari para cezaları zamanaşımı 3 yıldır. Ayrıca TTK'nın 562/14 fıkrasında yer aldığı üzere; Kabahatler Kanunu'nda yer alan kabahatlerden birine ait idari yaptırımın belli olmasına kadar geçen sürede, kabahatin birden fazla işlenmesi durumunda, muhatabı olan tüzel veya gerçek kişiye bir idari para cezası verileceği ancak ilgili hükümde yer alan ceza iki kat arttırılacağı düzenlidir.

Kabahat sonucu menfaat elde edilmesi veya zarara sebep olunması durumundaysa verilecek idari para cezasının oluşan zararın/menfaatin üç katından az olamayacağı düzenlemesi yer almaktadır. Bundan dolayı zamanaşımı süresi Kabahatler Kanunu 20/3. fıkrasına göre 3 yıl değil 8 yıl olacaktır²⁵⁴.

Zamanaşımı süresi, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 21/4. fıkrasına göre; kararın kesinleşmesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılının başından itibaren başlayacaktır. Aynı Kanun'un 21/5. fıkrasına göre; Kanun hükmü gereği olarak idari yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemeyecektir²⁵⁵.

²⁵³ Can, "İdari Para Cezası", s.424.

²⁵⁴ Altaş, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, s.913.

²⁵⁵ Yurtcan, Yargıtay Kararları Işığında Kabahatler Kanunu ve Yorumu, s.138.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Günümüz dünya ekonomilerinde bilim ve teknolojinin de gelişimiyle insan ihtiyaçları sürekli olarak artmaktadır. Bu durum sürekli yeni iş alanları ve iş kolları ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla dünya üzerindeki limited ve anonim şirket sayılarında da gözle görülür bir artış meydana gelmektedir. Türkiye’de de aynı şekilde sürekli yeni pazarlar ortaya çıkmakta ve bu pazarlarda faaliyet gösterecek şirketler kurulmaktadır.

6102 sayılı TTK 2012 yılı itibariyle yürürlüğe girmiş olup, iş hayatıyla ilgili olan Sermaye Piyasası Kanunu ve Bankalar Kanunu da, TTK ile paralel hale getirilmiştir.

İş hayatının temel yapıtaşı olan Anonim Şirketlerde yönetim kurullarının nasıl ve ne şekilde kurulduğu, yönetim kurulu üyesi olmak için gerekli şartlarla beraber kimlerin yönetim kuruluna üye olamayacağı birinci bölümde kanuni çerçevede açıklanmıştır. Buna göre yönetim kurulunun görevleri ile kanun ve esas sözleşmeden kaynaklanan hükümler belirtilmiştir. Bunun dışında yönetim kurulu üyelerinin seçimi ve görevde kalma süreleri ile ilgili hususlarda gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin bulunduğu görevden ötürü bazı hak ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyesi olarak kişisel, mali ve idari hakların yanında, birtakım yükümlülüklerin de bulunduğu açıklamalar ikinci bölümde yapılmıştır. Buna göre yönetim kurulunda görev alan üyelerin haklarının yanında şirkete, ortaklara, pay sahiplerine ve alacaklılara karşı kanun ve esas sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri aktarılmıştır. Bu yükümlülüklerin niteliği ve dayanağı belirtilerek ilgili kanuna atıfta bulunulmuştur.

Yönetim kurulu üyeleri haklarını kullanırken ve yükümlülüklerini yerine getirirken aynı zaman da hukuki sorumluluk içinde hareket etmektedirler. Hukuki sorumluluğun konusu, kapsamı ve sonuçları ise bu çalışmanın üçüncü ve son kısmında yer almaktadır.

Anonim şirketler, Türk ticaret hayatının geleceğini yönlendirecek olan yapılanmalar olarak, ticaretin gelişimine katkı sağlamaktadırlar.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, Hasan, Demirkapı, Ertan ve Erdöl, Münise. (2014). *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu'na Göre Defterlerin İncelenmesi*, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Manisa, C.21, S.1, s.91-105.
- Adıgüzel, Burak. (2014). *Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkının Sınırlanması veya Kaldırılması*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.18, S.1, s.1-48.
- Adıgüzel, Burak. (2014). *Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.18, S.2, s.1-52.
- Akdağ Güney, Necla. (2014). *Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.18, S.3-4, s.115-135.
- Akdağ Güney, Necla. (2016). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Akipek, Jale, Akıntürk, Turgut ve Ateş Karaman, Derya. (2013). *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku) I.Cilt*, İstanbul, Beta Yayınları.
- Alşahin, Mehmet Emin. (2014). *Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu (TCK m.258)*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul, C.20, S.2, s.219-250.
- Altaş, Soner. (2013). *Ticaret Şirketlerinde Bakanlık Denetimi ve İlgililerin Yükümlülükleri*, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.117, s.89-98.
- Altaş, Soner. (2014). *Sermaye Şirketleri Tarafından İntifa Senedi Çıkarılması*, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, İstanbul, GM Matbaacılık, S.89, s.77-91.
- Altaş, Soner. (2015). *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Karşılaştırmalı Açıklamalı Örnekle*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Altaş, Soner. (2016). *Anonim ve Limited Şirketlerde İbra Kararı*, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.138, s.129-134.
- Anayasa Mahkemesi, Kararlar Bilgi Bankası, (www.anayasa.gov.tr/ Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).

- Arıcı, Mehmet Fatih. (2015). *Sermaye Şirketleri Hukukunda Vadeli Alacağın Sermaye Olarak Konulması Yasağı*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, C.73, S.1, s.319-337.
- Arkan, Sabih. (2013). *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları.
- Arslan, Özkan. (2015). *Bağımsız Denetim Yaptırılmamasının Hukuki Sonuçları*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.132, s.73-86.
- Arslan, Özkan. (2016). *Anonim ve Limited Şirketlerde Ticaret Unvanının Belirlenmesi İle Ticaret Unvanının Mevzuata Aykırı Kullanılmasının Yaptırımları*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.134, s.129-138.
- Atalay, Oğuz. (2014, Özel Sayı Basım Yılı: 2015). *Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması*, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, C.16, Özel Sayı, s.53-76.
- Ayan, Elif. (2016). *Genel İşlem Koşullarındaki Sorumsuzluk Kayıtlarının Hukuken Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.20, S.3, s.3-36.
- Aydoğan, Fatih. (2012). *Tek Kişi Ortaklığı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Ayhan, Rıza. (2015). *Anonim Şirketin İflası Halinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Aldıkları Kazanç Payları İle Diğer Paraların İadesi Sorunu*, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.1, S.2, s.14-31.
- Ayhan, Rıza. (2015). *Son Değişikliklerle Ticarî Dava ve Ticaret Mahkemelerinin Görev Sahası Hakkında Getirilen Yenilikler*, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.1, S.1, s.13-64.
- Bağcı, Ömer. (2016). *Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Zamanaşımı*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Gaziantep, S.11, s.159-171.
- Bahtiyar, Mehmet. (2016). *Ortaklıklar Hukuku Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler Dersler-Soru Örnekleri Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş*, İstanbul, Beta Yayın Dağıtım.
- Bilgili, Fatih ve Demirkapı, Ertan. (2013). *Şirketler Hukuku 6335 Sayılı Kanunla Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre*, Bursa, Dora Basım Yayın.

- Boran Güneysu, Nilüfer ve Çapa, M. Sadık. (2014). *Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak "Sıradan Çekilme Anlaşması*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, C.5, S.1, s.77-118.
- Bozer, Ali ve Göle, Celal. (2013). *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Bozkurt, Tamer. (2013). *Themis Ticaret Hukuku Cilt:2 - Şirketler ve Kooperatifler Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayınları.
- Börü, Levent ve Koçyiğit, İlker. (2013). *Ticari Dava*, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Can, Mustafa. (2016). *Ticari İşletmelerde İflasın Ertenmesinde İyileştirme Süreci İle Borca Batıklık Tespitine Yönelik Değerlendirme*, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.135, s.59-73.
- Can, Sibel. (2017). *İdari Para Cezası*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, S.29, s.407-429.
- Cengiz, Selim ve Gör, Yusuf. (2016). *Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve Denetim Kalitesi Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Araştırma*. SMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.136, s.59-82.
- Çalal, Salih. (2016). *Anonim Şirketlerde Fesih Sebepleri ve Cezai Sorumluluğun Sınırları*, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.134, s.165-172.
- Çamoğlu (a), Ersin. (1972). *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Çamoğlu (b), Ersin. (2010). *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu* Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Çamoğlu, Ersin. (1970). *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, C.36, S.1-4, s.323-348.
- Çamoğlu, Ersin. (2011). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsili*, Arslanlı Bilim Arşivi, s.3. (www.arslanlibilimarsivi.com Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).

- Çamoğlu, Ersin. (2011). *Anonim Ortaklıkta Tek Kişilik Yönetim Kurulu*, Prof. Dr. Ata Sakmar'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, S.1, s.197-212.
- Çamoğlu, Ersin. (2012). *Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı*, Ticaret Kanunu Net, Elektronik Makale (<http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/> Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).
- Çamoğlu, Ersin. (2013). *Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları*, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, S.1, s.19-33.
- Çamurcu, Emin. (2015). *Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi*, İstanbul, XII Levha Yayıncılık.
- Çeker, Mustafa. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku*, Adana, Karahan Kitabevi.
- Çıtır, Eren. (2016). *Ticari İş - Tüketici İşlemi İlişkisi*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.20, S.3, s.37-52.
- Deliduman, Seyithan ve Oruç, Yakup. (2012). *Ticari Davalar*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, C.18, S.2, s.99-109.
- Dinç, Mutlu ve Bahadır, Çilem. (2015). *Türk Ticaret Kanunu*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Doğrusöz Koşut, Hanife. (2012). *Anonim Ortaklık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 - 563)*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, C.18, S.2, s.683-696.
- Ekecik, Şükran ve Duran, Osman. (2014, Özel Sayı Basım Yılı: 2015). *İflas Bürosu (İİK m. 221/1 ve 221/4)*, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, C.16, Özel Sayı, s.2571-2630.
- Eminoğlu, Cafer ve Çakır, Fatma Betül. (2014). *Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.18, S.3-4, s.277-297.

- Eminoğlu, Cafer. (2015). *Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, C.6, S.1, s.129-166.
- Eriş, Gönen. (1995). *Anonim Şirketler Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Göktürk, Kürşat. (2014). "*aybı Denkleştirilmeyen Bağlı Anonim Şirketin Dava Hakkı ve Dayanağı*", Ankara Barosu Dergisi, Ankara, S.3, s.229-250.
- Göktürk, Kürşat. (2015). *Tam Hakimiyette Denkleştirme Yapılmadığına İlişkin Bilginin Sorumluluğa Etkisi*, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.1, S.1, s.305-325.
- Göktürk, Kürşat. (2015). *Ticari İş Kavramı, Sınırlandırılması ve Faiz Meselesi*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.19, S.2, s.3-44.
- Gözel, Arif. (2015). *Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge ve Elektronik Belge*, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Isparta, C.5, S.1, s.143-226.
- Gözüm, M. Sait. (2012). *Yönetim Kurulu Üyesinin El Kitabı*, İstanbul, Humanist Kitap Yayıncılık.
- Gülerci, Altan Fahri. (2015). *Sorumluluk Hukuku Bakımından Bankacılıkta Risk Kavramı*, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.
- Gündüz, Ahmet. (2017). *Gecikme Zammı ve Gecikme Faizine Hukuki Bakış, Kamu Alacaklarında Gecikme Zammı ve Gecikme Faizi Uygulaması*, İSMMM MO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.140, s.197-210.
- Güngör, Seda Ő. (2014). *Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Kapsamında İşletme Adı ve İşletme Adının Korunması*, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Erzincan, C.18, S.1-2, s.193-209.
- Gürbüz Usluel, Aslı E. (2012). *Şirketler Topluluğunda Denkleştirme*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, C.18, S.2, s.281-307.
- Gürpınar, Bünyamin. (2016). *Anonim Ortaklıkta Bağımsız Denetim Sistemi ve Kurumsal Yönetim*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Gaziantep, S.11, s.257-283.

- Helvacı, Mehmet. (2001). *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu*, İstanbul, Beta Basım Dağıtım.
- Helvacı, Mehmet. (2001). *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil Olmasının Anlamı ve İsviçre Borçlar Kanunu 759. Maddesi ile Getirilen Müteselsil Sorumluluğun Anlamının Tanıtılması Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı Cilt: I'*, İstanbul, Beta Yayınları, s.219-232.
- Helvacı, Mehmet. (2013). *Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül*, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, S.1, s.77-96.
- Hızır, Serdar ve Merki, Duygu. (2014). *Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fiillerin Cezai Sorumluluğu*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.63, S.4, s.779-812.
- İnal, H. Tamer. (2015). *Ticari İşletme Hukuku, Uluslararası Ticari Sözleşmeler Incoterms 2010 Güncellenmiş 2. Baskı*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kaplan, İbrahim. (2016). *6102 Sayılı YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.65, S.4, s.3493-3510.
- Kara, M. Sencer. (2015). *Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, C.23, S.2. s.131-174.
- Karaege, Özge. (2015). *Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.19, S.4, s.71-127.
- Karahan, Sami ve Saraç, Tahir. (2012), *Şirketler Hukuku*, Konya, Mimoza Yayıncılık.
- Karasu, Rauf. (2012). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, C.18, S.2, s.311-331.
- Karasu, Rauf. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim ile İlgili Getirilen Yenilikler*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, C.4, S.2, s.33-60.

- Karasu, Rauf. (2015). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, 2015, C.2, Özel Sayı, s.683-706.
- Kaya, Mustafa İsmail. (2014, Özel Sayı Basım Yılı: 2015). *Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi*, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, C.16, Özel Sayı, s.3261-3286.
- Kayıhan, Şaban ve Eski, Mehmet. (2015). *Uluslararası Ekonomi Hukuku I.Cilt*, Kocaeli, Umuttepe Yayınları.
- Kayıhan, Şaban ve Ünlütepe, Mustafa. (2014). *Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri*, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, İstanbul, S.3, s.171-212.
- Kayıhan, Şaban ve Ünlütepe, Mustafa. (2016). *Medeni Hukuk Bilgisi*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban ve Yasan, Mustafa. (2015). *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban ve Yasan, Mustafa. (2016). *Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban. (2007). *Ticaret Sicil Memurunun Sicil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı*, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Erzincan, 2007, C.11, S.3-4, s.357-378.
- Kayıhan, Şaban. (2011). *Anonim Şirketlerde Üst Gözetim*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban. (2015). *Hukukun Temel Kavramları*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban. (2015). *Şirketler Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban. (2016). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kazancı - İhtihat Bilgi Bankası, (www.kazanci.com/ Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).
- Kendigelen, Abuzer. (2012). *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, İstanbul, XII Levha Yayıncılık.
- Kırca, İsmail, Şehirali Çelik, Feyzan Hayal ve Manavgat, Çağlar. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku Cilt: I*, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları.

- Kırca, İsmail. (2004). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi - Özen Borcu*, Batider, Ankara, C.22, S.3, s.85-96.
- Mimaroğlu, Sait Kemal. (1967). *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Moray, Serbay. (2013). *Bağımsız Denetim Yaptırmak Zorunda Olan Şirketler ve 6455 Sayılı Kanun İle Bu Denetim Kapsamı Dışında Kalan Anonim Şirketlere İlişkin Getirilen Hükümler*, İSMMM Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2013, S.117, s.139-146.
- Moroğlu, Erdoğan. (2003). *Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Moroğlu, Erdoğan. (2016). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler, Değerlendirme ve Öneriler*, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık.
- Okutan Nilsson, Gül. (2009). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku*, İstanbul, XII Levha Yayıncılık.
- Okutan Nilsson, Gül. (2012). *Şirketler Topluluğunda Karşılıklı İştirak*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, C.18, S.2, s.255-267.
- Özdamar, Mehmet ve Doğan, İlker. (2013). *Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı*, Bankacılar Dergisi, İstanbul, GM Matbaacılık, S.86, s.3-26.
- Özdamar, Mehmet. (2014). *6552 Sayılı Kanun İle TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.18, S.3-4, s.137-164.
- Özer, Işık. (2015). *Katılma İntifa Senedi Sahipleri Özel Kurulu*, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.1, S.1, s.369-399.
- Özkorkut, Korkut. (1996). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali*, Ankara, SPK Yayınları.
- Özkorkut, Korkut. (2013). *Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Özkorkut, Korkut. (2017). *Ticaret Hukuku*, İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Yayınları.

- Özsungur, Fahri. (2014). *Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, C.22, S.2. s.131-155.
- Paslı, Ali. (2004). *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi*, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları.
- Pınar, Abuzer, Önder, İzzettin ve Gümüş, Erdal. (2013). *Maliye Politikası II*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Poroy, Reha, Tekinalp, Ünal ve Çamoğlu, Ersin. (2014). *Ortaklıklar Hukuku 1*, Ankara, Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, Hasan. (2003). *Corporate Governance - Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Model*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Pulaşlı, Hasan. (2016). *Güncellenmiş ve Genişletilmiş Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Reisoğlu, Seza. (2011). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerle İlgili Başlıca Yeni ve Farklı Düzenlemeleri Tebliği*, Türkiye Bankalar Birliği. (www.tbb.org.tr/ Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).
- Susuz, Kağan. (2012). *Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hâkim Teşebbüs Kavramı*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, İstanbul, C.18, S.2, s.269-279.
- Şahin, Adem. (2016). *Riskin Erken Teşhis Komitesi (TTK m.378 ve 625/1-e'nin Değerlendirilmesi)*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Malatya, C.7, S.2, s.287-314.
- Şehirali Çelik, Feyzan Hayal. (2007). *Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler*, Batider, Ankara, C.XXIV, S.1, s.161-216.
- Şener, Oruç Hami. (2012). *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku: Ders Kitabı*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, Mustafa. (2014). *Mukayeseli Hukukta Soruşturma ve Kovuşturma Mecburiyeti*, "Feridun YENİSEY'e Armağan", İstanbul, Beta Yayınevi, C.1 s.1281-1339.
- T.C. Resmi Gazete. (www.resmigazete.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 01.06.2017).

- Tekinalp, Ünal. (2008). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kurumsal Yönetim Felsefesine Yaklaşımı*, Uğur Alacakaptan'a Armağan, C. II, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s.635-652.
- Tekinalp, Ünal. (2010). *Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi*, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan Cilt I, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, s.1681-1700.
- Tekinalp, Ünal. (2012). *Birleşmede Ayrılma Akçesi*, İstanbul Ticaret Odası Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, İstanbul, C.2, S.2, s.21-27.
- Tekinalp, Ünal. (2012). *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ünal. (2013). *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncellenmiş 3. Bası*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Teoman, Ömer. (2001). *Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları VI, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Ana Sözleşmede Gösterilen Sayıda Yönetim Kurulu Üyesini Seçmek Zorunda Mıdır?, 1982-2001 Tüm Makalelerim Cilt II*, İstanbul, Beta Yayınları.
- Topçuoğlu, Metin. (2015). *Genel İşlem Şartları İle Rekabet İhlali ve Sonuçları*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.19, S.4, s.3-69.
- Turan, Gökçen. (2016). *Türk Hukukunda İzahnameden Doğan Hukuki Sorumluluğun Esasları*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.20, S.1, s.191-231.
- Turan, Kağan. (2016). *Sermaye Şirketlerinde Kolaylaştırılmış Birleşme Usulü*, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.135, s.279-287.
- Turanlı, Hüsnü. (2016). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Basiretli İş Adamından Tedbirli Yöneticiye (Business Judgement Rule) Şeklinde Değişiklik Gösteren Sorumluluğu*, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C.2, S.1, s.81-89.
- Türk, Ahmet. (2015, Basım Yılı: Nisan 2016). *Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, C.17, S.2, s. 63-112.
- Ulaş, Işıl. (2012). *Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Genel Hükümler Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Üçışık, Güzide ve Çelik, Aydın. (2013). *Anonim Ortaklıklar Hukuku Cilt:1*, Ankara, Adalet Yayınevi.

- Ülgen, Hayri ve Mirze, S. Kadri. (2010). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, İstanbul, Beta Basım Yayın.
- Ünal, Ahmet Cemil. (2015). *Kurumsal Yönetimin Teorisi, İlkeleri ve Uygulamaya Yansımaları*, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.1, S.1, s.403-441.
- Ünlü, Ufuk. (2016). *Anonim Şirketlerde Pay Senedi Kavramının İncelenmesi*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.133, s.147-153.
- Ünlü, Ufuk. (2016). *Ticaret şirketlerinin Birleşmesinde Teminat ve Denkleştirmeler*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.138, s.145-150.
- Ünlü, Ufuk. (2017). *Anonim Şirketlerde Envanter Çıkarılması ve Finansal Planlama Faaliyetleri*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.139, s.173-180.
- Üstün, Ümit Süleyman. (2015). *Kamu Alacaklarına İflasta Öncelik Tanınması*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, C.23, S.2. s.7-19.
- Yanlı, Veliye. (2005). *Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması*, İstanbul, Beta Yayınları.
- Yasaman, Hamdi. (2013). *Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davaları*, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, S.1, s.97-112.
- Yavuz, Mustafa. (2013). *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeliği İçin Aranılan Şartlar*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.117, s.147-154.
- Yavuz, Mustafa. (2016). *Anonim ve Limited Şirketlerde İbra Kararının Sorumluluk Davalarına Etkileri*, İSMMMOMali Çözüm Dergisi, İstanbul, S.138, s.135-144.
- Yayla, Ahmet. (2015). *Fiili veya Hukuki İmkânsızlığın İdari İşleme Etkisi Üzerine Bir Deneme*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir, C.17, S.2, s.233-271.
- Yılmaz, Yunus. (2010). *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Geçersizliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yiğitoğlu, Zeynep Özge. (2015). "Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Durumunda Tazminat Davası", Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, Ankara, S.2, s.149-180.
- Yurtcan, Erdener. (2016). *Yargıtay Kararları Işığında Kabahatler Kanunu ve Yorumu*, 2.bs., Türkiye Barolar Birliği, Ankara, Şen Matbaası.

Yüce, Aydın A. (2013). *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Yücer, İpek. (2015). *TMK mad.15'in Uygulama Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C.1, S.2, s.60-74.

